

II

37

482

V. 9-1

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Getty Research Institute

VELLUS AUREUM
BURGUNDO-AUSTRIACUM

SIVE

Augusti & Celeberrimi Ordinis
TORQUATORUM AUREI VELLERIS
EQUITUM

Fidelis & succincta

RELATIO HISTORICA

AUTHORE

P. ANTONIO KASCHUTNIG

è Societate Jesu

TUM PRIMUM IN LUCEM EDITA

Cum sub Optatissimis Auspiciis

SERENISSIMI SABAUDIÆ ET PEDEMONTII

DUCCIS

EUGENII

Supremi Cæsareæ Militiæ

ARCHISTRATEGI

Prænobilis ac Doctissimus Dominus

PAULUS ANTONIUS GUNDL

AA. LL. & Philosophiæ Magister

IN ANTIQUISSIMA ET CELEBERRIMA
UNIVERSITATE VIENNENSI

Positiones ex Universa Philosophia

EX PRÆLECTIONIBUS

R. P. SEBASTIANI INSPRUGGER

AA. LL. & Phil. Doctoris, & Professoris Emeriti

Publicè defenderet

Anno M. DCC. XXVIII. Mense Augusto, Die I.

VIENNÆ AUSTRIÆ, Typis Wolfgangi Schwendimann, Universitatis Typog.

SERENISSIMO
PRINCIPI
EUGENIO
FRANCISCO

SABAUDIÆ ET PEDEMONTII
DUCI

MARCHIONI SALUTIARUM
AUREI VELLERIS EQUITI

Sacræ Cæsareæ Catholicæq; Majestatis Actuali
Intimo & Conferentiarum Consiliario
Consilii Aulico-Bellici

PRÆSIDII

Generali Cæsarei Exercitûs

LOCUM TENENTI

Ejusdemque Majestatis Cæsareæ nec non
Sacri Romani Imperii

CAMPI-MARESCHALLO

Legionis Desultorum Equitum

TRIBUNO

Ac Hæreditariorum Cæsareæ Catholicæque Majestatis
in Italia Regnorum ac Provinciarum

GENERALI VICARIO.

S E R E N I S S I M E P R I N C E P S .

*I*psa heroi vultûs Tui, quâ infimos quosque, pro
innata magnitudini Tuæ Comitæ, dignari so-
les, Serenitas sperare me jubet, Te animo haud-
quaquam averso suscepturum qualescunque has,
quas Serenissimo nomini Tuo inscribi passus
es, paginas. Tametsi enim hæ nec laureatos su-
dores Tuos, quos in trium Maximorum Cæsarum, totiûsque
Christianæ Reipublicæ, ac Orthodoxæ præsertim Religionis obse-
quium amplissimo semper fructu impendisti, commendant; neque
magnificas illas clarissimâsque, quas de tot hostibus secundo semper
Marte retulisti, victorias memorant; nec triumphos immortalibus
æternitatis fastis inscribendos recensent; nec denique Trophæum
ullum Serenissimo nomini Tuo, per omnes latè terrarum om-
nium fines secundissimis ubique famæ præconiis celebrato, erectum
continent; non ideò tamen omni penitus favore Tuo indignas
comperies. Ejus siquidem Ordinis Relationem Historicam com-
plectuntur, cui inseri non nisi heroës stirpe pariter & famâ gestis-
que inçlytos fas est; & cujus Tu quoque pars & pretiosa & Illu-
stris & Magna es. Utpote qui dudum ob immortalia decora in

Sodalitium istud Clarissimorum heroum adlectus, dubium æquis rerum Tuarum arbitris reliquisti: plúsne Ille Tibi honoris decorisque contulerit, an Tu Illi splendoris.

Et verò peculiari quodam providentis omnia Numinis Consilio factum existimo, ut Tu præcipuè, Princeps Serenissime, in Augustum hoc Nobilissimorum Aurei Velleris Equitum Collegium ad'egereris, atque ille Torques, quem & igniarii silices, & calybes excussorii, & emicantes inde flammæ (genuina heroæ mentis sese identidem ad facta grandia excitantis symbola) pulchro nexu distinguunt, heroæ Tuo in pectore effulgeret. Tu siquidem vel ex hoc etiam ipso Torquis hujus flammæ & ignem referentis indicio, atque ex insignibus, quibus barbaros domuisti, cladibus, jam inde à primis accrescentis feralis illius Ottomanicæ Lunæ initiis cœlitus fuisse destinatus videri potes, qui immania ejus cornua frangeres, splendorémque universo Christiano Orbi invisum emicantiori armorum Tuorum virtutisque bellicæ fulgore retunderes. Ac proinde ad Te celebrem illam Astolgandi Vatis Colchici prædictionem magnopere respexisse non ex vano conjicimus, qua quondam Joanni Nivernensem Duci Philippi Boni, sodalitiî hujus institutoris, parenti inter Turcas captivo vates hic (si Albino, Charioni & Lazzio credimus) Principem olim aliquem, qui Ignem gestâsset in pectore, Turcarum Imperium subversurum, prædixerat. Et sanè vaticinium istud magna jam ex parte Virtute Tuâ completum lati omnes gratulantesque conspicimus; dum feroci barbarorum tyrannidi, quæ & Hungariæ & Germaniæ & Italiæ, & Christianitati universæ extremum ferox minabatur exitium, non modò, ut ne ultrà progredetur, obstitisti fortissime; sed & hostem hunc omni armorum apparatu instructissimum, viris & viribus præpotentem, victoriis alibi relatis tumidum, ac immenso, eodémque florentissimo, ducentorum atque amplius millium exercitu, suâ quidem opinione, invictum & patenti in campo semel ac iterum aggressus superâsti feliciter, & munitissimis castris validissimisque mœnibus abditum non sine maxima suorum clade exturbâsti. Longum ac supervacaneum foret pal-

mas omnes, quas univ^{er}sus Orbis incredibili Christianæ religionis commo^do retulisse Te de hoste hoc prædicat, singillatim referre. Insignis ad Zentam victoria Tuo ductu relata, quantum Christianæ rei compendium attulit, quantum & tumoris, & virium Musulmannis ademit, quàm subito barbaros animos ad mitiora pacis consilia flexit! qua Augustissimæ rursus Domui Austriacæ, non sine acerbissimo sensu restituere Hungariam ferè omnem Daciàmque compulsi sunt. Atque cùm subinde recrudescente, ex erepta sibi tam opima præda, dolore non expectato induciarum sine immensis iterum exercitibus inundarent Sclavoniam, quid? an non Eundem adhuc Eugenium Cæsareis præesse exercitibus ad Petrovaradinum triginta millibus suorum cæsis, cæteris omnibus in fugam datis experti sunt. Temeswarinum deinde, firmissimum illud mediis in paludibus Ottomannicæ Portæ præsidium quâ felicitate post minimè longam obsidionem receptum? Ad Taurunum denique alteram nostri sæculi Trojam, quàm incredibilia invictæ Fortitudinis Tuæ documenta dedisti! dum obsideres simul & obsidereris ab hostibus; indèque frontem obsessis è mœnibus, tergum inde è barbarorum obsidentium castris, rursùmque latera ex hostilium navigiorum classe geminâ nusquam intermissâ fulminantium tormentorum procellâ impetere-
tur is, cui præeras, exercitus CÆSARIS: cui sic undique ab hostibus clauso ne evadendi quidem, nedum vincendi esse spes poterat, nisi Tu adfuisses. At verò Te Duce non sperata duntaxat, sed & obtenta est salus, & discussum periculum, & cæsis profligatisque tot hostium millibus, in effusam fugam immensus ille Christiani nominis terror præcipiti rerum suarum desperatione abactus est; ceciditque unâ ingens illud barbaræ spei columen, & Ottomannicæ Portæ Clavis Taurunum.

Nec jam longè ab ipso hoc Portæ limine victrices hodie per Te Aquilæ clangunt; quando omnem, cis Alutani flumen, Valachiam; & Temeswariensem Banatum omnem; & univ^{er}sam Belgradense ac Semendriense gubernium; & Bosnia ripensis tractum non modicum hostis ultrò victrici per Te CÆSARIS Fortu-

na, Romanæque Religionis Sanctitati subjecit. Adeò ut totis his tribus, quibus nobilissimus hic Aurei Velleris Ordo stat, sæculis neminem unum Christianum heroëm reperiamus, quo Duce aut clades plures simul ac graviores jurato huic Christiani nominis hosti illatæ sint; aut ampliora his barbaris, in quos præsertim hic Ordo est conditus, terrarum fertilissimarum spatia sint adempta.

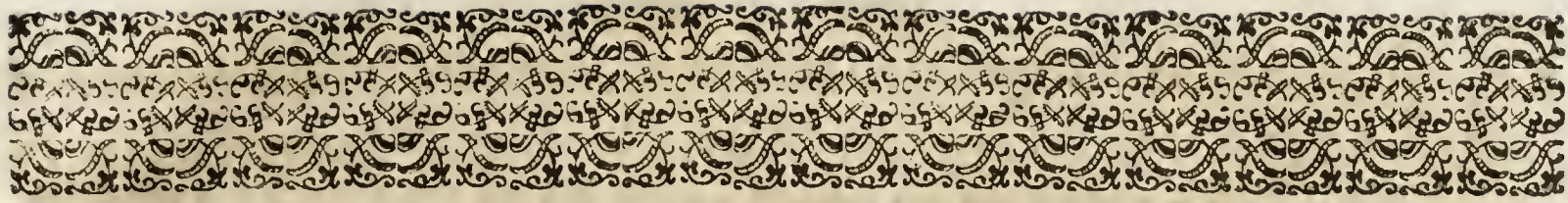
Ac proinde mirari non debes, quod Tibi potissimum, quem (ut cætera incomparabilis Virtutis Tuæ prodigia, quibus & Hannibales & Scipiones Tu æquas, venerabundo silentio admirans præteream) ob hanc ipsam immortalium gestorum amplitudinem de Augustissimo CÆSARE, de communi Republica, de totius Christianitatis salute, deque Ecclesiæ Orthodoxæ, quam præprimis Nobilissimum hoc Equitum Sodalitium respicit, exaltatione tam magnificè esse meritum noveram, consecrandam compendiarium hanc Amplissimi hujus Ordinis Historicam Relationem existimârim: utpote cui ex ipso hoc Serenissimi nominis Tui splendore lucis præterea plurimum accersurum sciebam. Et verò tempus ipsum monebat, ut hoc Tibi argumentum potius, quàm aliud quodvis, deferrem. Cùm enim tertium ab instituto Clarissimo hoc Ordine sæculum uno duntaxat à meta anno nunc absit; æquum erat populo secularia tam illustri institutionis solemnia spectaturo hac qualicunque Amplissimi Ordinis explanatione tantisper antè ad parem instituto tam nobili existimationem admirationemque concipiendam præire. Quod dum sequentibus paginis præstare connitor, me simul meamque Philosophiam vitamque omnem & studia infimis Serenissimæ Celsitudinis Tuæ obsequiis submississimâ extremæ venerationis contestatione æternùm dedico consecroque

**S E R E N I S S I M Æ
C E L S I T U D I N I S T U Æ**

Devotissimus æternùm Cliens

Paulus Antonius Gundl.

Præfatio ad Lectorem.

Res causæ sunt, ob quas præmonitum Te volui, Lector Benevole: primùm ut ne succenseas, quòd in Historicæ hujus Relationis contextu plano ac simplici scribendi genere usus sum; neque ad tractationem argumenti tam nobilis ulla styli ornamenta adhibui. Illustrius siquidem mihi argumentum hoc visum est, quàm ut adscititiis verborum ornamentis egeret, quibus qui illustrare amplissimum hunc Ordinem cuperet, eorum meritò censerì è numero posset, qui congenitam soli lucem ut augeant, lucernæ lychnum accendunt: magis itaque è dignitate Sodalitii hujus amplissimi me facturum putabam, si submissum ac familiare potiùs scribendi genus sectarer, ut ex ipso hoc neglecto scriptionis cultu nativa tam Illustris instituti majestas tantò clariùs eluceret.

Alterum, quod curam mihi injiciebat, id erat: quod prævidebam fore non paucos, qui parùm appositè factum opinarentur, quod singulas singulorum Ordinis hujus Supremorum icones æri incisas singulis potiùs libri hujus Capitibus præfigere, quàm ad subjectam in ejusdem libri calce eorundem Supremorum vitæ actorùmque epitomen adnectere libuit. Sed enim ita fieri ipse libri decor suadebat, ut æquis potiùs quantum res ferebat, intervallis dispersæ insererentur hæ supremorum Ordinis Caputum effigies, quam ut unum velut in cumulum universæ compingerentur.

Postremò denique id sollicitum me reddebat magnopere: ne, si quid fortè erroris, in postremo præsertim Equitum à singulis Ordinis *Capitibus* Sodalitio huic adlectorum Catalogo irreplisset, id negligentia aut incuria meæ adscriberetur, qui tamen operam in eo omnem conatùmque adhibui, ut authores, quemadmodum in aliis ad hunc Ordinem pertinentibus, ita & in hac re quam certissimos sequerer. Et verò in iis, qui à Philippo Bono, Carolo Audace, Maximiliano, Philippo Pulchro, Carolo V. Philippo II. ac Philippo III. in hoc sunt inscripti heroum Torquatorum Collegium, Dux mihi Joannes Jacobus Chiffletius fuit, qui singulorum Aurei Velleris Equitum nomina, gentilitiæque insignia eo Ordine ex ipsis fontibus, Archivis nempe regiis, se accepisse testatur; in iis, qui à Philippo IV. hoc Torque donati sunt, Author item illustris Joannes Baptista Maurice in amplo volumine, cui titulus: *La Blason des Armoiries de tous les Chevaliers de l'Ordre de la Toison d'Or* mihi præluxit. Eorum deinde Equitum, qui sub Carolo II. amplissimo Ordini huic adscripti sunt, Catalogum & Ordinem mihi supplementum magni Dictionarii Historici Ludovici Moreri verbo: *Toison d'Or* suggestit. Qui denique ab hodierna Augustissima Cæsarea Regiæque Catholica Majestate CAROLO VI. hoc sunt honore ornati, eorum ego nomina cum ab iis, qui præsentis creationi eorundem Equitum interfuere, tum ab iis, qui hæc eadem nomina manuscriptis inseruere, accepi. Quoniam tamen evenire, non obstante quantavis sollicitudine & solertiâ, potuit: ut Equitis fortè cujuscumque nomen vel non debito collocatum Ordine, vel prætermissum penitus esset; hinc etiam atque etiam oratum te cupio, ut si quem fortè errorem hujusmodi contigisset irreperere, eum Tu pro Tua animi judicii que æquitate & benevolentia authori ne imputes, cui nihil æquè ac sinceritas cordi est.

FACULTAS REVERENDI PATRIS PROVINCIALIS.

EGo infra scriptus, per Provinciam Austriae Societatis
JESU Praepositus Provincialis, potestate mihi facta
ab Admodum R. P. nostro Michaële Angelo Tamburi-
no, Praeposito Generali, facultatem concedo, ut liber,
qui inscribitur : *Vellus Aureum Burgundo - Austriacum* à
P. Antonio Kaschutnig ejusdem Societatis, & hujus Pro-
vinciae Sacerdote conscriptus atque ab aliquot ejusdem
Societatis Sacerdotibus lectus & approbatus typis man-
detur. Datum Viennae 25. Junii Anno 1728.

Joannes Baptista Thullner.

MARIA
Vellus
Gedeonis
Ephr. de L.V.

Signum querens
in Vellere.
Jud. 6.

C A P U T I.

De Equitum nomine, Dignitate, muniisque in Romana olim republica gestis. De Auratorum subinde Equitum Origine, existimatione, ritique in his creandis adhibito. Postremò de causa & tempore institutionis nonnullorum Equestrum Ordinum.

Solent pictoriæ artis gnari, cum opus iis à rerum varietate multiplex, intra brevioris fortè temporis angustias perficiendum, obvenit, Consilio minimè reprehendendo, rudibus ferè lineamentis res cæteras omnes ita adumbrare in tabula, ut tamen in unam quampiam nobiliorem personam, aut factum illustrius artem omnem & industriam non sine quapiam ambitionis ostentatione profundant. Id ipsum imitari in præsentis argumento, sed citra ambitionem, decretum est: & quando varium adeò ac multiplicem Equestris gloriæ splendorem distinctiùs persequi, suisque ornare encomiis inter tam arctos temporis ad scribendum concessi limites non licebat; rudi saltem brevique compendio eundem universim primùm ac summatim adumbrare leviori manu constitui, tum verò fusiori nonnihil & exactiori solertiâ partem magnificentiæ hujus Equestris præcipuam, amplissimum nempe Torquatorum Velleris aurei Equitum Ordinem, è variorum, qui sparsim eo de argumento scripserunt, authorum libris explanare aggrediar. Atque, ut ne quis fidem fortè desideret, fontes identidem, è quibus qualiscunque hæc cognitio hausta est, intento digito ostendam; idque tantò sum accuratiùs, fideliùsque præstiturus, quantò id mihi firmiùs certiùsque persuasum habeo: nulla re æquè lectoris benevolentiam favorémque libro conciliari; quàm si sincerâ, minimèque corruptâ fide, id, de quo scriptus est, argumentum in eo pertractari cognoverit. Sed missis ambagibus ad rem nunc venio.

§. I.

Unde Equitum nomen? quæ Dignitas, muniâque Equestris olim Ordinis fuerint.

Equestris honor nomen apud omnes ferè gentes ab Equis aut ab Equitando invenit, ut rectè observat *Franc. Mennen. in suis Delic. equest. l. 1.* illos siquidem, qui eo sunt honore insignes, *Cavalieri* Italis, *Cavalleros* Hispanis, *Chevalier* Gallis, Germanis *Ritter*, *Equites* Latinis dici audimus quotidie. Ejus porò honoris, qui præcipuum semper virtutis præmium habitus est, quique non nisi insignibus virorum fortium meritis operæque, in militaribus studiis diu multumque probatæ, impendi consueverat, existimationem ubique gentium maxi-

mam extitisse, cum è veteribus variarum nationum historiis, tum è recentioribus constat. Certè enim teste *Alex. ab Alex. dier. Genial. l. 2. c. 39.* apud Achæos Equester Ordo velut præcipuo semper munere præcelluit. Capuanis Equitibus is honor à Romanis est habitus, ut (quod non nisi viris Illustribus ac de re Romana præclarè meritis tribui solebat) ob fidem in bello latino reipublicæ servatam civitate donarentur. Maximæ quoque celebritatis apud Gaditanos fuisse hunc Ordinem Author idem commemorat; apud Cretenes item eundem, utpote vetustate & dignitate præcipuum, maximo fuisse in pretio scribit. Additque apud Chalcidenses aditum nemini ad id honoris fieri consuevisse, qui locuples non esset: idque ea fortè de causa, quod Equestrem dignitatem tueri eos non posse existimabant, qui in re tenui, opibus ad id necessariis destituerentur.

Jam verò apud Romanos summa semper fuit Equestris Ordinis autoritas, & ut cum Livio loquar, præcipua gloria: Constat siquidem Equites Romanos non nisi post exacta stipendia, obtentamque ex equestri militia missionem in Ordinem equestrem fuisse adlectos, eoque loco habitos: ut primùm quidem, quisquis eum esset adscriptus in Ordinem, huic *annuli simul aurei* publicè gestandi potestas fieret; quo insigni & fecerentur à plebe, & medio, inter hunc & Senatorium Ordinem, loco constituebantur. *Ibolsan. Syntagm. l. 14. c. 9. n. 4.* Idemque hic Equitum Ordo, utpote maximis deinde auctus honoribus tantæ amplitudinis vigorisque est habitus, ut Senatorium propemodum videretur æquare; aut certè, quo eum nomine appellare Alexander Severus Romanorum Imperator solebat, Seminarium quoddam Senatorum Equestris Ordo videretur, ut habet *Lamprid. in vita Alex. Sever.* Et certè cum ejectis urbe Tarquinii depulsoque regio metu in libertatem se Roma vindicasset; Brutus ille, quo nemo Romanorum est in fastis celebrior, primus ex Equestri Ordine Senatuum supplevit trecentis delectis, quorum consilio & autoritate niteretur respublica. Lapsis subinde temporibus Cæsar Gracchus Cæsar Tiberii frater, nec multò post M. Livius Drusus tribunus plebis, uberiori compendio, eum aliquando Ordinem cum Senatorio in unum veluti corpus decreverunt confundere. Utque plus dignitatis obtineret; Equites ut in senatum venire, & dicere ibidem sententias possent, lege primùm sacratâ, deinde plebiscito sanxerunt. Unde & *Senatores pedarii* appellati sunt, ut habet *Varro in Satyr. Menipp.* quod jus suffragii habentes pedibus in sententiam irent. Quo nomine tamen eos duntaxat significare videtur, qui nondum à Censoribus in Senatum adlecti, Senatores quidem non erant, sed quia honoribus populi usi jam fuerant, in Senatum cum suffragii ferendi jure veniebant. *Vide Cic. ad Attic. l. 1. ep. ult. & Aul. Gell. l. 3. Noct. Attic. c. 18.*

Neque satis Romanis erat, senatui æquasse hunc Ordinem, nisi eundem supra ipsos adeò Senatores extollerent, quod sanè fecisse tum visi sunt, dum eos, qui ex Equestri Ordine adlecti in senatum fuissent, ampliori plerumque cultu prosequerentur. Atque ut ne judicia, quæ penes solos eatenus Senatores fuere, istius tantum Ordinis essent; idem, quem dixi, M. Livius rem ita moderatus est, ut æquâ parte in Equestrem Ordinem dividerentur: eamque in rem legem promulgavit, quæ multo tempore sancta & incorrupta permansit. Ipsæ quin imò Decuriæ judicum, quæ ex equestri Ordine deligebantur, mox pluribus discretæ nominibus, variæ appellationis honores adeptæ sunt, dum ex his Decuriis alii *tribuni æris*, alii *selecti*, nonnulli *judices* sunt nuncupati; quibus alii deinde, rursus à prioribus diversi accessere, quibus scita Suffragiorum in Comitibus custodire negotium fuisse Livius tradit. Atque tametsi hi judicum

tum nomina, non equitum, ferrent; Equestri tamen Ordini & inter Equites adnumeratos esse, extra omnem controversiam est: cum & annulis aureis uterentur, ut Equites; & eadem cum his honoris gestarent insignia, iisdemque demum muneribus, quibus Equites, fungerentur. Neque tamen existimandum est, hæc judicia ad omnes passim, qui Equestris Ordinis essent, pertinuisse; sed ad eos duntaxat, qui ex eo Ordine condecuriabantur, ut rectè Budæus observat ad *lib. ult. ff. de muner. & honor.*

.Atque hæc tametsi splendida & Equestri Ordini in republicâ illâ, orbis dominâ, perquam honorifica essent: non paulò tamen amplior dignitas huic indè accessit ad cumulum; quòd multæ essent sub Dominatu Romano Provinciæ, quas non nisi per Equites Romanos, præsidum locò, regi consuevisse Scriptores testantur. Nam & Cappadociæ & Ægypto & aliis pluribus diu Equites Romani præfuere; adeò, ut hoc proprium sibi ac peculiare habere Ægyptus sit visa, quòd nemo unquam Senatorii Ordinis eam præses accesserit, dum perpetua quadam successione ab Equite in Equitem, per manus quodammodo, transferri ea dignitas videretur. Atque horum insuper Equestris Ordinis præsidum decreta perinde haberi voluit Cæsar Augustus, ac si Romani Magistratus aut Reges aut Consules Prætorésve illa censuissent. Quid quod etiam, cum Imperator jus populo diceret, constitutum id fuit, ut Equites cum Senatoribus unà dijudicandis causis in consilio adessent; quorum etiam arbitrato jura & controversias Imperator definiebat. Crevitque & inde Equestris Ordinis dignitas, quod amplissimum præfecturæ prætorii munus ad Titum usque Vespasianum ab Ordine Equestri, continuâ serie, administrari Cæsares voluere. Minimè proinde mirum est: Mæcenatem in tantâ apud Augustum gratiâ positum equestri gradu, velut amplissimo fastigio, contentum ad Senatorium transire Ordinem nihil quidquam laborasse. Denique & *Laticlavus* (vestimenti genus id erat solis duntaxat Senatoribus concessum) tametsi paulùm à Senatorio distinctus, Equitibus deinde à Cæsaribus, velut præcipuum quoddam honoris Equestris ornamentum, est traditus. Neque verò cuivis, tametsi strenuo cæterà & forti viro, ad hunc, de quo loquimur, Ordinem patebat accessus: Civem eum & fortem esse & veteranum oportebat; Quòd nefas ducerent civem novitium, & qui haud ita multò antè civitate donatus sit, inter equites accenseri. Cautùmque est edicto Tiberii, ne quis in hunc Ordinem adscisceretur, néve jus aureorum annulorum cuiquam daretur, nisi & ipse ingenuus & natus ex ingenuo patre avóque fuisset, atque insuper sestertia quadringenta, id est, nostri æris tredecim Rheneñsum millia cum trecentis triginta tribus (quo tum proventu equestre peculium definiebatur) in suo censu haberet. De quibus consule *Banciroll. rerum memor. part. 1. tit. 53. Alex. de Alex. diæ. Genial. l. 2. c. 39. & Bud. loc. cit.*

Et verò momenti plurimum ad juventutis ingenuæ incitamentum attulere hæc decora; cum viderent eos, qui in equestri militia luculentiora dedissent virtutis suæ documenta, ampliores etiam fidei reipublicæ navatæ fructus, ubi emeriti in urbem rediissent, referre. Id quod illis, suo opte ingenio generosis, Romanorum Juvenum animis eos addidit ad maxima quæque laudatissimâque facinora stimulos, cum & nova indies referri heroæ fortitudinis exempla audirent, & tam magnificis in republicâ præmiis honoribusque benemeritos ornari conspicerent; ut mirari propemodum desinam: his eos allecamentis ad eam subinde militarem virtutem adolevisse, quam non modò æquare gens nulla, sed ne audire quidem aut legere, sinè attonita quadam admiratione tam inauditæ fortitudinis, potuit.

Quamquam non sola hæc fuere virtutis in bello exhibitæ ornamenta; sed

cùm non minùs magnanimos hos militarium animorum ad præclarissima quæque audenda impetus, quàm ignem, fomentis suis ali identidem & fervari oportere providi industriæque exercituum Duces viderent; nihil eorum sibi negligendum putârunt, quæ ad bellicæ virtutis studium ambitiosos impellere patriæ juventutis animos possent. Itaque & spolia hostium assiduè in victorem distribuiebant exercitum; & agros fundósque peracto bello in benemeritos dividebant; & hastis puris, tunicis palmatis, armillis, clypeis, vexillisque eos, qui fortiter fecissent, coram tota multitudine antea pro concione laudatos donabant. Quin & coronas murales, civicas, castrenses, navales, rostratas, aureas, aliæque hujusmodi honoris genera invenère; quibus eos, qui Urbem, castra, civémque servâssent; vel primi obsessæ urbis muros, vel hostilem navim subiissent; vel obsidione exercitum liberâssent, Imperatores munerari consueverant. Atque hæc munera, cùm Equiti juxtà ac pediti communia essent; habuère ferè sibi peculiare id Equites, quòd *insignibus phaleris, corniculis, baltheis, torquibusque* quâ aureis, quâ argenteis à supremo exercitûs Imperatore acceptis testator eorum præclara in bello virtus fiebat: iisque decorati insignibus altiore quempiam inter equites ordinem constituere visi sunt, *Veget. l. 2.* Hinc decantata illa *corniculariorum & torquatorum Equitum* nomina passim omnibus, qui de Romanâ historiâ aliquid delibârunt, sunt nota. Nam & Asprenas Consul Torquatus, & Torquatus Aurelius, & Cajus Titus Manlius Torquatus apud *Carol. Steph. in dict. hist. verbo: Torquatus.* aliique leguntur, eo tamen inter hos ipsos Torquatos discrimine, quòd ii, qui inter auxiliares copias fortiter egissent, argenteo plerùmque torque donabantur, ac Simples dicti sint; alii contra & torque aureum retulerint, & Duples sint appellati. *Masen. in Palæstr. l. 4. c. 46. §. 4. Item Plinius l. 33. c. 2.*

Nec verò apud solos Romanos, sed & apud Gallos id decus in usu fuisse ac pretio, indè licet conjicere, quòd *Torquati* nomen Manlium à torque, quem Gallo hosti, gloriosè devicto, ademerat, obtinuisse *Livius lib. 7. scribit.* Neque ab hoc Torquis honore obcludere, collatum ab Alexandro Macedone, argenteorum clypeorum decus videtur: eo siquidem insolitæ virtutis insigni qui ornati fuère, hos ille honorificâ, ac ex ipso muneris pretio desumptâ appellatione *Argyraspidas* dictos, præcipuo semper loco in exercitu habuit.

Quid quod novo instituto, quòd propiùs ad recentiora hæc tempora congruit, Augustalium Equitum centuriam à Tiberio Nerone Cæsare institutam apud *Tacitum lib. 7.* legimus, eamque tantæ dignitatis: ut eidem & filium Drusum & Titum Claudium & Germanicum nepotes suos Imperator adscriberet.

§. II.

Quæ Auratorum Equitum Origo, ac existimatio fuerit, & quis ritus in eorum creatione adhibitus.

Nihil mirum proinde, si his exemplis edoctæ aliæ atque aliæ subinde nationes, quò paribus ad virtutem bellicam stimulis gentiles suos, atque eos præsertim, qui genere majorùmque virtute mortales cæteros antestabant, impellerent; ejusmodi quoque equestris præsertim militiæ ornamenta repererunt, à quibus omnis prope nobilitas nominisque magnitudo penderet; adeò, ut, qui nullo etiamnum inter suos militiæ baltheo insignitus esset, ei quantalibet generis claritas haud multum in publico honorem existimationemque videretur afferre. Atque adeò sacrosanctum id erat antiquis, ut ipsos etiam regum filios priùs sceptro; regnòque haudquaquam dignos judicârint, ac ne regis quidem men-

mensis adhibuerint, quàm militari honore initiati, equitèsque creati essent. *Ita Goldast. l. 1. de Major. c. 15. n. 9. pag. 40.* Quorum posterius etiam Longobardis usurpatum *Paulus Diaconus l. 1. cap. 23.* testis est; cùm enim Longobardi partâ victoriâ ad proprias sedes gloriosi revertissent, suggessere Odvino Regi militiæ Principes: ut Albino filio, cujus virtute, Gepidarum Regis filio in acie cæso, victores de hostibus evassent, triumphale convivium appareretur; quibus in hæc verba respondisse Odvinum refert: „ Scitis, minimè apud nos „ usitatum, ut Regis filius cum Patre prandeat, nisi priùs ab exteræ gentis Re- „ ge arma (equestris nempe militiæ ornamenta, titulúmque) susceperit. „ Hoc audito, curantibus continuò Longobardicæ militiæ tribunis, regium filium Thurismundus Gepidarum Rex meritis militiæ insignibus ac ornamentis cohonestavit. De quo vide *Joan. Limn. tom. 2. Jur. publ. Imp. Rom. Germ. l. 6. c. 2.* Eadem apud Arragones consuetudo: quorum Regibus imperii insignia capeffere jus antè non erat, quàm equestri essent auctoramento decorati; quod de Petro Arragonum Rege, qui ab Innocentio III. Pont. Max. militari baltheo anno 1204. accinctus est, *Hieronymus Blanca* testatur. Idem de Carolo Magno Albericus Monachus in suo *Chron. ad an. 1390.* tradit, dum eum adhuc adolescentem eo honore in Hispania ornatum his verbis meminit: „ Galafrus, inquit ille, Ami- „ raldus Toleti, illum (Carolus nempe Pipini filium) in pueritia exulatum, or- „ navit habitu militiæ. In palatio Toleti præparata sunt omnia, ut secundùm „ ritum Christicolarum Imperatorum miles fieret. „ Ac proinde Reges æquè ac Regum & Principum filii non modò non recusârunt, sed maximâ semper ambitione honorem equestris cinguli baltheique quæsierunt: atque è terris etiam longè distitis ad ejusmodi Principes, Regesque profecti sunt, quorum tum fama cæteris ferebatur illustrior; id quod testatum nobis reliquit *Gaufri- dus Toletanus in appendice ad Historiam Roderici Toletani*, cujus verba sequentia adducit *Schurzfleischius tit. 58. de Ord. aur. vell. §. 4.* „ Propter glo- „ riosam famam suam (loquitur de Alfonso X. Sapiente, Castellæ Rege) multi „ nobiles (nota: eo titulo etiam Principes, imò & Reges ipsos appellatos tunc esse), „ & egregii viri de diversis mundi partibus veniebant ad ipsum, ut ab eo „ acciperent cingulum militare, inter quos fuit Illustris Rex Angliæ, nomine „ Odoardus; Nobilis vir Philippus Imperatoris Constantinopolis filius; Abo- „ adilla Rex Granatæ; Nobilissimi Infantes: Dominus Philippus; Dominus „ Emmanuel; Ferrandus; & Sanctius, qui postmodum in regno successit, filii „ Regis Alfonsi prædicti; egregii viri Alfonsus & Joannes, filii quondam in- „ ty Regis Joannis de Accon. „ (Ptolomaidis in Syria) & interjectis aliis pro- „ sequitur: „ Et Rodulfus Comes (tum Landgravius & Princeps Alsatia) qui „ fuit postmodum Rex Alemaniae „ & Primus ex Augustissima Domo Austria- „ ca Imperator, quod etiam ex Annalibus Austriacis Gerardi de Roo colligi potest.

Et quamquam hi, quos adduxi, authores de cingulis ferè solùm baltheis- que meminerint, indubitatum tamen est, non baltheo solùm, sed & ense præcin- gi solitos esse eos, qui equestri dignitate à Principibus ornabantur. Ita siqui- dem in pervetustis Austriæ annalibus à Lazio citatis est legere: „ Anno 1104. „ Leopoldus, Marchio Sanctus, gladio accinctus est. Anno 1180. Ottacher ex „ Marchione Styriensi Ducis nomen adeptus est eo anno, quo & gladio accin- „ ctus est. Anno 1225. Fridericus Dux Austriæ & Styriæ consecrationis ensis „ dignitate Viennæ sublimatur. „ Rursus ad annum 1245. sic habent Anna- „ les iidem: „ Fridericus Dux Austriæ auro plenus & argento in festo S. Geor- „ gii 140. juvenes de terra sua nobiles apud Viennam honorificè donavit gla- „ dio

„ dio & cingulo militari. „ Quod etiam ex Arnoldi Lubecensis *Chron. l. 3. c. 9.* colligitur, qui à Friderico Oenobarbo Henricum filium, Cæsarem & successorem destinatum in magna Principum frequentia militaribus auctum insignibus scribit his verbis : „ Fridericus Imperator (erat is I. hujus nominis) edixit curiam, „ ut filium suum, Henricum Regem, militem declararet, & gladium militiæ suæ „ per femur ejus potentissimum accingeret. „ Ita author citatus, cui assenti- tur Stero in *Chron. ad an. 1184.*

Manavitque exemplum idem ad Hungaros, ut à Geysa eorum Rege usu probatum est, qui hunc Ordinem à dignitate sua haudquaquam alienum existi- mavit; & quo tempore, ad inferendum Austriæ bellum, in castris is erat, jamque cum hoste (Friderico I. Cæsare) descensurus erat in pugnam, boni auspicii cau- sâ, accingi prius in militem voluit, uti vir gravissimus Otto Frisingensis in hæc ver- ba testatur : „ Rex (de Geysa loquitur) in prædicto campo (scilicet ad Leitam fluvium, qui Hungariam nunc ab Austria dividit), „ ad quandam ligneam Ec- „ clesiam accedit, ibique ab Episcopis; nam eousque in puerilibus annis posi- „ tus, nondum militem induerat, acceptâ sacerdotali benedictione ad hoc in- „ stitutâ, armis accingitur. „ Ita Otto Frising. *l. 1. de rebus à Frid. I. Cæsare gestis. cap. 32.*

His adde Conradum Friderici II. Imperatoris filium, cujus de hac Equestri solemnitate epistolam ad Panormitanos *Petrus de Vineâ* refert; ea sic habet: „ Licet ex generositate sanguinis, qua nos à primis componentibus natura dota- „ vit, & ex Dignitatis Officio, quæ duorum regnorum nos in folio gratiâ Di- „ vinâ præfecit, nobis militaris honoris auspicia non deessent; quia tamen mi- „ litariæ cingulum, quod reverenda sancivit antiquitas, nondum Serenitas nostra „ susceperat, die præsentis mensis Augusti cum solemnitate tyrociniæ latus no- „ strum elegimus decorandum. „ *Petr. de Vineâ l. 3. epist. 20.*

Et quoniam de solemnitate tyrociniæ hic mentio incidit, haud abs re fa- cturum me arbitror, si quæ ea tyrociniæ solemnitas fuerit, quidve in ea observa- tum à Candidatis sit, paucis hic ego retulero. Primum itaque Francis, qui (ut ex Salica lege constat) formulas ac ceremonias varias in rebus plurimis observa- re sunt soliti, consuetudo hæc extitit: ut, qui Equestrem esset recipiendus in Or- dinem, ei, præter alia quædam, & diu prius vigilandum in armis foret, & corpus balneis diligenter lavandum; quo docebant: eos qui Ordinem hunc suscipi- unt, corde animoque mundo, ac honestis conditionibus venire in numerum militum oportere, ac virtutis causâ nullos labores, molestias, vigiliâsque refu- gere; prudentiâ in sermone ac operibus uti; imprimis verò fidem veritatemque colere debere. Inter Anglos, paulò ante Normannorum in Angliam adventum, mos sanctior *Ignulpho*, qui tum vixit, & à Franc. Mennenio in *delic. Equestr. tit. 1. pag. 11.* adducitur, teste obtinuit, is sic habet: „ Qui militariæ legitime confe- „ crandus esset: vespere præcedente ad Episcopum, Abbatem, Monachum vel „ Sacerdotem contritus de peccatis confessionem faceret; & absolutus, oratio- „ nibus deditus in Ecclesia pernoctaret; in crastinum rem sacram auditurus „ gladios super altare offerret; & post Evangelium sacerdos benedictum gla- „ dium militis collo cum benedictione imponeret; & communicatus sacris Chri- „ sti mysteriis demum legitimus miles permaneret. „ Tenuitque etiam sub Normannis aliquamdiu consuetudo hæc, teste, apud eundem Mennenium, *Jo- anne Salisburiensi in suo Politicratice*, cujus ea sunt verba: „ Inolevit consuetu- „ do sollemnis, ut eâ ipsâ die, qua quisque militari cingulo decoratur, Eccle- „ siam sollemniter adeat, gladioque super altare posito & oblato, quasi celebri „ professione factâ, se ipsum obsequio altaris devoveat, & gladii, id est, officii „ sui,

„ sui, jugem Domino spondeat famulatum. „ Adde *Petrum Blessensem epist. 94.*
 „ Hodie (ait ille) tyrones enses suos recipiunt de altari, ut profiteantur se filios
 „ Ecclesiæ, atque ad honorem Sacerdotii, ad tuitionem pauperum, ad vindi-
 „ ctam malefactorum & patriæ liberationem gladium accepisse. „ E quibus testi-
 „ moniis abundè liquet, & animos à peccatis expiari, & noctem in orationibus
 „ ac vigiliis agi, & militare ferrum in ara Deo offerri ab iis consuevisse, qui mi-
 „ litari baltheo præcingi, solemnique ritu adscribi in Equestrem Ordinem vo-
 „ luissent.

Et verò meminit de his vigiliis teste suprâ citato Mennenio *Matthæus Florilegus* : Eduardi I. Angliæ Regis, patris sui, mandato filium Walliæ Princi-
 pem cum præcellis, ut ait ille, tyronibus vigilias suas in Ecclesia Westmonaste-
 riensi egisse. Cui simile exemplum proferunt *Hieron. Curita & Blanca* apud
 eundem Mennenium, de Ferdinando Joannis I. filio, qui pridie suæ in Arrago-
 niæ Regem coronationis, factâ pervigilatione in Cæsar-Augustana Ecclesia ma-
 jori, à Duce Gandiæ baltheo militari accinctus est. Vide de hoc ritu *Besol-
 dum in Thes. pract. part. 2. fol. 250.*

Cæterùm Reges hæc Equitum creandorum solemnità singulari semper ma-
 gnificentiâ instituebant; exquisitissimòque ipsi cultu ornatùque insignes in fre-
 quentissima procerum corona, deducuntibus candidatum purpuratis aulæ prin-
 cipibus, dignitatem militarem Equitis conferebant; id quod *Schurzfleischius tit.*
58. §. 6. sequentibus ex historia minori *Matthæi Parisiensis* desumptis verbis
 confirmat: „ Dominus Rex (loquitur ibi Parisiensis de Henrico III. Anglorum
 Rege), „ veste deauratâ, factâ de pretiosissimo Baldekino (panno Babylonico) &
 „ coronulâ aureâ, quæ vulgariter Girlanda dicitur, redimitus sedens gloriosè in
 „ folio regio jussit advocari fratrem suum uterinum (Guilielmum) cum suis
 „ sodalibus quàm plurimis, qui cum eo statim fuerant, arma, prout decuit, fasti-
 „ giosè suscepturi. Ipsùmque Dominus Rex cum aliis commilitonibus baltheo
 „ militari gaudenter insignivit Anno 1247.

Verùm non eadem semper & ubique creandorum Equitum ratio extitit.
 Meminit enim *Joannes Bècanus* Joannis Trajectensis Episcopi & Guilielmi Pa-
 latini Comitis Hollandiæ Historicus, quem *Schurzfleischius & Franc. Mennenius*
locis saepe citatis adducunt: Equestrem dignitatem infracto colapho, aut *grandi*
ictu in collum tyronis impacto, conferri solitam. Eam in rem cerimonias, quæ
 adhibitæ tum fuère, cum idem Guilielmus Hollandiæ Comes, in Regem Roma-
 norum electus, more aliorum Christianorum Imperatorum miles (id est, Eques)
 consecraretur, in hunc modum recenset *Author Magni Chronici Belgici pag. 244.*
 apud *Pistorium inter rer. Germ. veteres Scriptores Sex.* „ Præparatis in Ecclesia
 „ Coloniensi omnibus, post Evangelium solemnibus Missæ, prædictus Wilhelmus
 „ armiger coram Cardinale productus est, per Regem Bohemiæ, dicentem in
 „ hunc modum: Vestræ Reverentiæ, pater almiflue, præsentamus hunc electum
 „ armigerum, devotissimè supplicantes, ut vestra Paternitas votivam ejus pro-
 „ fessionem suscipiat, quo militari nostro Collegio dignè adscribi queat. Do-
 „ minus autem Cardinalis, in pontificalibus assistens ornamentis, eidem armige-
 „ ro dixit; secundùm etymologiam ejusdem nominis, quod est miles, oportet
 „ unumquemque, militare volentem, esse magnanimum, ingenuum, largi-
 „ fluum, egregium, & strenuum. Magnanimum quidem in adversitate; inge-
 „ nuum in consanguinitate; largifluum in honestate; egregium in curialitate; &
 „ strenuum in virili probitate. Sed antequam votum tuæ professionis facias,
 „ cum matura deliberatione jugum regulæ prius audias. Ista itaque regula
 „ est militaris ordinis, imprimis, cum devota recordatione Dominicæ passionis,

„ Missam quotidie audire : pro fide Catholica corpus audacter exponere : san-
 „ ctam Ecclesiam, cum Ministris ejus, à quibuscunque grassatoribus liberare :
 „ viduas, pupillos, ac orphanos in eorum necessitate protegere : injusta bella
 „ vitare : iniqua stipendia renuere : pro liberatione cujuslibet innocentum duel-
 „ lum inire : tyrocinia nonnisi causâ militaris exercitii frequentare : Imperatori
 „ Romanorum, seu ejus Patricio, reverenter in temporalibus obedire : Rem-
 „ publicam illibatam in vigore suo permittere : bona feudalia regni vel Imperii
 „ nequaquam alienare : ac irreprehensibiliter apud Deum & homines in hoc
 „ mundo vivere. Hæc statuta militaris regulæ, si devotè custodieris, & pro
 „ virili diligenter adimpleveris, scias, temporalem te honorem in terris, & post
 „ hanc vitam, æternam in cœlis mereri. Quibus expletis, Dominus Cardina-
 „ lis conjunctas manus ejusdem tyronis clausit in missali, supra lectum Evan-
 „ gelium, ita dicens : Vis ergo militarem ordinem in nomine Domini devotè
 „ suscipere, & regulam tibi verbotenus explicatam, quantum potes, perficere?
 „ Cui respondit armiger : volo. Et tum Dominus Cardinalis subsequenter pro-
 „ fessionem armigero dedit, quam idem armiger palàm omnibus, in hunc mo-
 „ dum legit : Ego Wilhelmus Comes Hollandiæ, militiæ Princeps, Sacrique
 „ Imperii Vasallus liber, jurejurando profiteor regulæ militaris observantiam in
 „ præsentia Domini Petri ad velum aureum, Diaconi Cardinalis & Apostolicæ
 „ Sedis legati, per hoc sacrosanctum Evangelium, quod manu tango. Cui Car-
 „ dinalis : hæc devota professio peccatorum tuorum sit vera remissio, Amen.
 „ Istis itaque dictis, Rex Bohemiæ ictum impexit in collum tyronis ita dicens :
 „ ad honorem Dei omnipotentis te militem ordino, ac in nostrum Collegium
 „ gratanter accipio ; sed memento, quoniam Salvator mundi coràm Anna Pon-
 „ tifice pro te colaphisatus, & illusus ; coram Pilato Præsidente flagellis cæsus,
 „ ac spinis coronatus ; coram Herode Rege, chlamyde vestitus & derisus ; &
 „ coram omni populo nudus & vulneratus in cruce suspensus est : cujus oppro-
 „ bria meminisse te suadeo, cujus crucem acceptare te consulo, cujus etiam
 „ mortem ulcisci te moneo. Quibus ita solemniter adimpletis novus tyro
 „ post dictam missam, cum stridentibus buccinis, perstreperantibus tympanis, &
 „ tinnientibus cymbalis, contra filium Regis Bohemiæ tribus vicibus concurrit
 „ in hastiludio, & exinde cum gladiis enitentibus dimicationis tyrocinium fe-
 „ cit, celebravitque magnificis expensis triduanam curiam, ac donis largifluis
 „ cunctis magnatibus suam manifestavit honorificentiam. „ Hucusque præfa-
 „ tus author, cujus item meminit *Goldastus tom. 3. constit. Imper. pag. 400.* Ut
 „ videre est apud *Limnæum tom. 2. Jur. publ. Imper. l. 6. c. 2.* In quo & usitatum eo
 „ tempore creandorum Equitum ritum & religiosam sinceramque majorum pie-
 „ tatem videre est. Et hunc usum *colaphi* apud veteres Gallos, Germanos, &
 „ Bohemos viguisse testis est *Höping in suo de Insign. Tract. c. 2. n. 542.*

His non paulò commodior alter, quique hodie dum ex parte viget, Eque-
 stris honoris conferendi usus invaluit : ut repetito ter, in humeros Candidati,
 ensis ictu, aureisque calcatis pedibus, aut alteri tantum, aut utrique apposis, mi-
 litare decus conferretur. Cujus rei exemplum adducit *Tilius in rebus suis galli-
 cis*, & ex eo *Mennen.* narratque Sigismundum Cæsarem anno 1415. in Martio
 parlamentum habuisse Parisiis, & liti inter Dominum quendam Pestellanum &
 Signellum, de Officio Seneschalli Belcariensis exortæ, præfuisse. Cùmque ex
 his Signellus multum Cæsari commendatus fuisset, audirétque eidem ab ad-
 versario objici : Signellum Equitem non esse ; eum à Cæsare, ut ne hac parte
 æmulo inferior videretur, adesse coràm jussu cum dicto : sui juris esse, ut fa-
 ciat Equitem, arreptoque unius è suis, qui circumstabant, Nobilibus, gladio proci-

proci-

procidentis in genua Signelli dorsum ter percussisse; ac deinde ademptum sibi met ex aureis calcaribus unum illi induisse; ac postremò Zonam accinxisse, è qua magnus, pro gladio, culter dependebat. Ubi vides & trinæ in dorsum percussio- nis, & aureorum calcarium mentionem fieri. Et verò ex horum præfer- tim aureorum calcarium gestandorum jure, Equitibus per hujusmodi creatio- nem concessio, *aurati Equites* dici capere, utpote qui soli, ut testatur *Claudius Fauchet de Orig. Equitum c. 1. pag. 14.* jus olim habere calcaria inaurata ferendi, ceu notam & indicium dignitatis Equestris. Quamquam & hic calcarium usus intermissus subinde est; ubi hæc, sine omni discrimine, passim gestari ab ipsis etiam fœminis, si quando equum iis inscendere placuisset, capere. Itaque majoris compendii ergo sola dehinc trina in humeros percussio stricto ense per- agi in hujusmodi solemnibus vel per ipsos Imperatores, aut Reges; vel per eos, quibus id ipsi commisissent, viros præcipuos cepit. Id quod *Knipschilt Tract. Polit. Hist. Jur. l. 1. fol. 29. n. 75.* testatur, additque Mennenius in Gallia titu- lum *Messire*, in Anglia *Sir* simul cum ipsa Equitis dignitate conferri.

Atque hoc ritu Carolum V. olim Bononiæ in templo S. Dominici; atque etiam Aquisgrani, Belgarum & Germanorum Clarissimos prægrandi Caroli Magni ense, à multo vetustatis situ æruginoso, Equites creasse, testis est *Höping fol. 105. n. 535.* Rudolphus item Imperator adstantibus Regibus Bohemiæ, Hungariæ, & Poloniæ (quibus singulis ensẽ tradi, Equitum inaugurationi ce- lebrandæ, curaverat) ducentos & amplius Equites creasse eo ritu, à Cuspinia- no traditur: ut una manu tyronum humeros præfati Principes leviter ense feri- rent, alterâ verò eisdem, humo se attollentes, perbenignè exciperent. Solemnem autem verborum formulam in ejusmodi creatione usurpari solitam hanc esse, aut huic similem, Mennenius refert: ut invocato Divino Nomine, Divisque Re- gnorum Tutelaribus, stricto ense tyrones leviter in humerum sinistrum feriant cum dicto: *Sis Eques in nomine Domini, & Surge.* *Höping de insign. Tract. c. 2. n. 536.* à qua haud longè abludit formula hodie adhiberi ab Augustissimis Cæsari- bus solita, dum cæteris cerimoniis hæc verba subjungunt: *Efficiat te DEUS Equitem bonum & honorabilem in honorem Domini & Sancti Andreae aut S. Georgii,* ut adducenda sequentibus paginis exempla docebunt.

§. III.

*Quæ Equestres Nobilium virorum Ordines instituendi causæ extiterint,
& quo tempore varii ex his Ordines conditi sint?*

NEc verò quemquam ad Equestris Ordinis dignitatem admitti fas erat, qui nobili non esset genere ortus; nam, ut *Moreau, author Gallis à Limnæo Tom. 2. Jur. Publ. l. 6. c. 2.* citatus ait: „Principalis qualitas requisita in eo, qui „Eques fieri cupit, est nobilem esse nomine juxta ac gentilitiis insignibus, at- „que insuper sine reprehensione; nam si (ut ait ille) homo plebeus obtineret „dignitatem Equestrem per subreptionem; degradaretur cum ignominia, & „decuterentur illi calcaria supra fornacem. „Atque hanc ipsam ob causam ait recusatam à quodam milite oblatam sibi ab Imperatore Barbarossa dignitatem Equestrem, quod diceret, se ignobili esse loco prognatum. Addit *Claudius Fauchet de Origine Eq. c. 1. pag. 13. & 14.* nobilitatem hanc ex parte patris juxta ac matris requiri. Quinimò ex *Protocollo Electionis Regis Maximiliani*, quod extat apud *Goldastum in Politischen Reichs-Händlen pag. 10. tit. 5.* colligitur: neminem creari Equitem ab Imperatoribus Romanis potuisse, qui nobilis à qua- tuor paternis æquè ac maternis avis non esset. Atque hæc, ut opinor, causa

extitit, cur in legibus torneamentorum Henrici I. Cæsaris cautum sit; ne quis, qui à parentibus nobilibus prognatus non sit; quique suam nobilitatem à quatuor avorum natalibus docere nequeat, ad Equestres hos ludos admittatur; in quibus & virium suarum periculum faciebat nobilitas, & ad ampliorem militaris fortitudinis gloriam comparandam se exercebat; ut refert *Franc. Modius in Pandect. triumphal. tom. 2. l. 1. & Knipschilt. in suo tract. Polit. l. 1. c. 8. n. 52. Petr. Triz. de Nobilit. concl. 20.* Quæ res cum observata ab Imperatore Sigismundo Romæ in creatione Equitum non fuisset; Equites illi, Romæ post ejusdem Cæsaris coronationem creati, in torneamento Norimbergæ anno 1433. admissi non sunt, ut ex Andr. Ratisbonensi in Chron. Bav. refert *Freher. ad Petr. de Andlo de Imper. Rom. l. 1. c. 6. fol. 183. & ex hoc Knipschilt loc. cit.*

At cum progressu temporis alii subinde atque alii nec avitâ stirpe nec militari gloriâ clari solo gratiæ opumve intuitu passim magnifico illo atque uni antehac virtuti meritisque insignibus tribui soluto Auratorum Equitum titulo insigniri cœpissent, ut de Gallis *Tbolosan. de Repub. l. 3.* de Anglis *Raimundus Montanerius*, de aliis Authores alii scribunt. Atque ita quanto magis indies augebatur Equitum numerus, tanto magis is honor vilesceret; aliam inire rationem ornandæ virtutis meritorumque insignium, à præcipua præsertim nobilitate in rempublicam profectorum, Magni Principes Regesque cæpère; Sodalitiâque & Societates præclaro quopiam decoroque insigni distinctas condidère; in quas, utpote certo personarum illustrium numero circumscriptas, aditus nemini, præterquam viris à stirpe nobilissimis, optimèque de republica, deque Principe meritis pateret. Ejusmodi fuere:

Ordo Equitum S. Salvatoris in Arragonia, ab Alfonso Rege Navarræ, Arragoniæ, Legionis, Castellæ, & Toleti anno 1118. conditus teste *Franc. Mennen. in Delic. Equestr. pag. 85.*

Ordo Equitum S. Jacobi à Florentio Comite Hollandiæ, in eadem Hollandia 1290. erectus. Vide *Hubert. Miræ. orig. Ord. Equestr. l. 2. c. 13.*

Ordo Equitum Annunciationis Angelicæ in Sabaudia, ab Amadeo IV. an. 1310. institutus. Vide eundem *l. 2. c. 4.*

Ordo Equitum S. Georgii (quem vulgò Garterii nuncupant) in Angliâ ab Eduardo III. fundatus anno 1350. aut 1344. vide eundem. *c. 3.*

Ordo Equitum S. Stephani, cujus in Etruria author fuit Cosmus Medices Florentiæ & Senarum Dux an. 1351. vide *Fr. Mennen. loc. cit. pag. 185.*

Ordo Equitum Stellæ, qui ortum suum in Gallis debet Joanni Valesio Galliæ Regi 1352. *Coronell. in Ord. Equest. n. 110.*

Ordo Equitum S. Antonii apud Hannonios, quem inchoavit Albertus Bavarus 1382. *Idem n. 7.*

Ordo Equitum Columbæ à Joanne I. Rege Castellæ an. 1390. cæptus. *Gryphus in sacr. & profan. Ord. n. 66.*

Ordo Equitum Argonautarum Institutore Carolo III. Rege Neapolis an. 1383. *Gryph. in sacr. & profan. Ord. n. 23.*

Ordo Equitum Hiltricis erectus à Ludovico Duce Aurelianensi an. 1393. *Idem n. 29.*

Ordo Equitum Elephanti in Dania circa annum 1400. *Idem n. 46.*

Ordo Equitum Lillii apud Arragonios à Ferdinando Arragonio an. 1403.

Ordo Equitum Squamæ Authore Joanne II. Castiliæ Rege an. 1420. *Coron. loc. cit. n. 102.*

Ordo Equitum aurei Velleris à Philippo Bono Duce Burgundiæ an. 1430. *Jul. Chiffet. in Brev. Histor. hujus Ord.*

Ordo

Hic Philippus est hujus nominis Dux Burgundia Tertius,
 Uniti Belgij Princeps Primus:
 Quem Fortuna ut Bonum Virtus ut invictum Principem coluit,
 Orbis ut alterum sui Saeculi Jasonem suspexit.
 Qui Nobilissimi Ordinis Aurei velleris Conditor,
 Illud majori gloria Burgundia intulit, quam e Colchide extulit alter.
 Ac ut heroes Nobilium animos ad Virtutem accenderet,
 Aureas eorum pectori Scintillas in suo torque admovit:
 Quae dum illos inflamant ad gloriam,
 Hunc pariter ad fama immortalitate illustrant.

Ordo Equitum Spicæ à Francisco I. Britanniaë Armoricaë Duce an. circit. 1450. *Coronell. loc. cit. n. 104.*

Ordo Equitum S. Michaëlis in Gallia à Ludovico XI. an. 1469. *Bussier. l. 13. hist. Franc.*

Ordo Equitum Crucis Burgundicaë in Regno Tunetano Institutore Carolo V. Cæsare. *Gryph. loc. cit. n. 48.*

Ordo Equitum S. Spiritûs ab Henrico III. Rege Franciaë conditus anno 1579. *Gryph. loc. cit. n. 49.*

Ordo Equitum S. Andreaë in Moscovia authore Czaaro Petro Alexiewiz an. 1698. *Idem n. 65.*

Ordo Equitum Aquilæ nigræ in Prussia institutus à Friderico Rege 1701. *Idem n. 66.*

Ordo Equitum Aquilæ Albæ in Polonia erectus à Rege Augusto 1705. *Idem n. 68.*

E quibus unum ego mihi, ut reliquorum Ordinum omnium longè præcipuum, ita prolixiori calamo & cognitione pleniori dignissimum Aurei Velleris Equitum Ordinem describendum his, quæ sequuntur, paginis sumpsi.

C A P U T II.

Quis celeberrimi Ordinis Aurei Velleris Author extiterit, quod tempus institutionis, ac locus; & unde Aurei Velleris Equitum appellatio sit desumpta?

§. I.

De Authore, tempore & loco instituti hujus Ordinis.

Quod in aliis passim argumentis historiam temporum, à memoriâ nostrâ paulò remotiorum, spectantibus accidit; ut perrarò ita inter se omnes concordent Scriptorum sententiæ, ut non aliqua inter eos reperiatur opinionum dissensio; id in præsentî quoque materia evenire aliqua ratione videmus. Utut enim extra omnem controversiam argumentis certissimis constet, Philippum III. Burgundiaë Ducem, qui ab insigni benignitate (a) cognomentum *Boni* obtinuit, hunc amplissimum Aurei Velleris Ordinem instituisse; non desunt tamen, qui hujus tam nobilis institutionis honorem in Philippi Patrem transferre nitantur. Certè enim Albinus in Chronico suo Misnensi *tit. 18. pag. 464.* ut à Limnæo citatur, & cum eo Joannes Carion itidem *in Chron. fol. 1198.* Joannem Nivernensem Caroli VI. Galliarum Regis patruelem, eundemque Burgundiaë Ducem Ordinis hujus Authorem constituit; eumque, litro à Jacobo Mytilenarum Principe persoluto, è turcica Bajazetis captivitate liberati redditum, ubi in patriam revertisset, hanc societatem erexisse ait: quæ igniarios calybes silicésque ex auro in torquem efformatos gestaret; additque aureum illi vellus appendisse in perpetuam suæ in regione Colchidis, unde Jasonem id olim rapuisse ferunt, captivitatis exactæ memoriam. Et quoniam in eadem Colchidis regione S. Andreas Apostolus Christianæ olim fidei doctrinam disseminâset; eâ de causâ ita inter se in prædicto torque præfatos calybes junxisse hunc asserit, ut iidem formam Andreaë Crucis referrent; memorem adhuc eundem fuisse vaticinii, quo ab Astrologo quodam audierit: „ Eum Principem de turcis relaturum victoriam, qui ignem gestâset in pectore. „ Par quoque est

opinio Lazii in *comment. Geneal. Aust. l. 1. c. 8. fol. 147.* qui Joannem intrepidum Philippi Parentem fuisse authorem, eumque primum omnium hunc Ordinem animo concepisse tum, scribit; cum Prusiâ Bythiniae urbe, è captivitate turcica (in quam infelici Imperatoris Sigismundi contra Amurathem, imò contra Bajazetem, Amurathis Orchani filium, prælio anno 1396. 28. Sept. inciderat) Jacobo Mytilenarum Principe 20000. aureorum lytrum pro eodem stipulante, rediisset. Subjungit deinde idem Astrologi, quem Astolgandum appellat, vaticinium, quo à Principe, *qui ignem in pectore tulisset*, Imperium turcicum evertendum prædixerit. Scribitque à Burgundo, id omen ad se trahente, Ordinem hunc primò animo conceptum, subinde verò post restitutam libertatem, insigni liberalitate, devotioneque institutum fuisse.

Sed enim adeò singularis hæc Albini Laziique opinio est, ut meritò explodenda videatur: tum quod & aliàs in multis hallucinatos esse authores hos constat; tum quòd nemo unus aurei velleris Eques ante annum 1429. creatus reperiatur: cum tamen Joannes intrepidus Philippi Parens, ut ex *Harai Annal. Duc. Brabant. pag. 390.* aliisque passim historicis certum est, 10. Sept. an. 1419. Monteravi jussu Caroli Delfini sit cæsus; tum quod authores, præter hos, omnes (qui quidem de Aureo Vellere quidpiam scripsere) Philippo Bono institutionem hanc tribuant. Idque & ex ipsis Ordinis hujus regulis seu Constitutionibus, atque ex Bulla Leonis X. Pontificis, ad Carolum V. anno 1556. Kal. Octobris data, manifestè patet; cujus verba subjicio: „ Philippus Dux „ Burgundiæ piè ductus ad Omnipotentis Dei laudem - - Societatem nobilium „ militum sub titulo seu denominatione Ordinis aut militiæ Aurei Velleris - - „ instituit & ordinavit.

Nec verò Guthberletus hic obstat: quamquam enim in *sua Chronol. fol. 89.* Carolum Burgundiæ Ducem mirificè delectatum esse Jasonis fabulâ, ejusque exemplo incensum maximarum rerum cupiditate flagrâsse, ideòque societatem instituisse scribat, cujus symbolum esset *Aureum Vellus*; suum tamen errorem satis ipse refellit, dum in *eodem opere fol. 492.* hujus Ordinis authorem Philippum constituit.

Certum proinde & indubitatum est: nobilissimi hujus totòque orbe celeberrimi instituti gloriam uni deberi Philippo III. Burgundiæ Duci, quem insignis benignitas pietasque cognomento *Boni*, fortuna & virtus bellica *Conditoris imperii Belgici* titulo decoravit; utpote qui Flandriæ, Artesiæ, & Hannoniæ, quas Provincias à Patre acceperat; Brabantiam, Luxemburgum, Hollandiam, Zelandiam, Frisiam, Namurcum, aliisque subinde Germaniæ inferioris Ditiones paulatim adjecit, atque unum in corpus magna felicitate conjunxit. Vide *Aubert. Miræ. de orig. Equest. Ord. l. 2. c. 1. & Imhoff. in Notit. Imper. l. 1. c. 7.* Singularem hujus Principis pietatem à præclara in Superos munificentiam, celeberrimus ille Justus Lipsius in *Diva Virgine Hallensi c. 35.* commendat his verbis: „ Philippus jure suo *Bonus* huic Divæ quàm addictus! docent monumenta, „ quæ affectûs & cultûs sui reliquit. Primo ipsius Virginis statua grandiuscula „ in media ara posita, auro puro inducta, filium brachio uno præfert, altero flo- „ rem Lillii inauratum. In pectore monilis vice sunt uniones sex, puri, grandes: „ & in eorum medio Carbunculus sive Pyropus lapis, quem Rubinum nos à „ colore vocamus. At in capite corona auri puri. Sunt deinde in eadem ara „ duodecim Apostoli ex Argento &c. „ *Hæc Lipsius.* Quàm egregiis porrò Magni Principis dotibus ornatus is fuerit, paucis Meteranus complectitur; qui ita de hoc Principe scribit: „ Philippus hic Author est Cæremoniarum Ordi- „ nis Burgundici hodie adhuc in domo Austriaca usitatarum. Fuit Sapiens; „ Pius;

„ Pius; Magnificus in vestitu, conviviis, supellectili; ditissimus omnium Principum sui temporis; Pugnax; Pacis amans; Facilis etiam in hostes; Nullum Principem à se magis timeri Machomet Turcarum Imperator fassus est. Imperium Romanum oblatum ultrò recusavit. „ Vide *Meteran. in Philipp.* Et verò testatur etiamnum Bellicam Philippi virtutem ænea summæ artis Statua, Oeniponti in Ecclesia S. Crucis prostrans, cum subjecta epigraphe. *Salve inter Inviolos Inviolissime.* Lambec. Tom. 2. fol. 703.

Hic igitur Princeps ipsa solemnibus nuptiarum, tunc tertio cum Isabella Joannis I. Lusitanie Regis filia (cum prius Michaëlam, filiam Caroli VI. Galliarum Regis, deinde Bonam Arthesiam, filiam Philippi Comitis Augarum, matrimonio sibi junctas habuisset) singulari magnificentia initarum, die hunc inclytum Aurei Velleris Equitum Ordinem, quem non immerito Augustissimum *Coronellus* appellat, instituit tribus & viginti, præter se, nobilissimis proceribus in eum solemnibus ritu adlectis. Ita *Haræus loc. cit. Guicciard. in descr. region. Belgii pag. 89. Gryphius, Chiffletius, uterque Mennenius*, aliique passim. Idque confirmat Epitaphium, quod ejusdem Philippi Boni Sarcophago in hæc verba incisum hodie dum Divione videre est:

*Pour maintenir l' Eglise, qui est de Dieu maison;
J'ay mis sus le noble Ordre, qu'on nomme la Toison,*

Quæ Latinè reddita sic sonant:

*Alma Dei Domus, ut sit Salva Ecclesia; clarus
Velleris est Aurèi conditus Ordo mihi.*

Denique & ex Leonis X. Pontificis Bulla ad Carolum, tum Hispaniarum Regem, qui deinde Quintus hujus nominis Imperator fuit, anno 1516 data, manifestè id evincitur; cujus verba hæc sunt: „ Dudum quondam Philippus Dux „ Burgundie piè ductus, ad Omnipotentis DEI laudem & Gloriam, & ejus Genitricis gloriosæ Virginis Mariæ & totius cœlestis exercitus honorem - - „ unam laudabilem & celebrem Confraternitatem seu Societatem nobilium militum sub titulo seu denominatione Ordinis, aut militiæ *Velleris Aurei* pro triginta fratribus militibus, & uno Capite seu Primate - - instituit. „

Neque ullum de institutore est dubium. De anno institutionis nonnulla inde controversia oritur, quòd alii cum Haræo 10. Januarii Anno 1429 alii contra 1430. & nuptialia hæc festa celebrata, & hunc Ordinem conditum volunt. Sed enim arduum non est hos annos inter se conciliare: constat enim Gallis æquè ac Burgundis, annum non à Januario; sed verno tempore, à mense Martio inchoari solitum. De quo vide *Guicciard. loc. supra cit. Sigism. Birken in spec. Hon. Dom. Austr. in margine pag. 451. Spondan. Annal. Eccl. ad an. 1430. Petavius item*, qui in suo *Rationar. temp. part. 1. l. 9. c. 12.* Anni exordium à Paschate ad Kalendas Januarii edicto Caroli IX. Regis Franciæ revocatum esse testatur. Indèque mensis September hodie dum dicitur, qui ordine mensium tum *septimus* erat: sic October, November, December; qui tum *octavus, nonus & decimus.* Atque ex ipso hoc mensium ita sibi invicem succedentium ordine factum est, ut is, de quo hinc agimus, Januarius mensis Gallis Burgundisque undecimus esset anni 1429. qui tamen idem & nobis hodie, & aliis jam tum nationibus primus erat anni 1430. ut proinde nihil porrò subesse dubitationis de ipso institutionis tam magnificæ anno jam possit.

A quo multum sanè aberrat Waremundus ab Ehrenberg, qui *l. 1. de fœder. c. 4. n. 14.* Nobilissimæ hujus Societatis institutæ annum 1477. sed perperam, tribuit. Nam si verum id foret; tum id consequi necessum esset: ut à mortuo Phi-

lippo mortuis hic Equestris Ordinis honor impensus esse diceretur; cùm & Philippus decennio antè, id est, anno 1467. è vivis excesserit: & complures Equites (quos tamen adscriptos ab hoc Principe in Societatem hanc, è monumentis certissimis legimus) longè ante annum hunc 1477. emigrâsse ex hac vita reperiamus.

Porrò de loco institutionis dubium movet Andreas Mendo *de Ord. Militar. disquisit. 1. quæst. 3.* & incunabula Ordinis hujus, nescio cui, loco aut Oppido, quod *Tomer* is nuncupat, tribuit: cujus tamen nominis Oppidum ego nullum uspiam inter Belgas reperio; nisi fortè (quod rectè animadvertisse videtur Schurzfleischius *in Oper. Hist. Polit. tit. 58. pag. 848.*) Audomaropolim ille, quam vulgò *Saint Omer* nuncupant, per suum *Tomer* intelligi voluit. Verùm utroque nomine aberrat longissimè, & erroris eum manifesti Authores cæteri omnes coarguunt, qui Brugis Flandrorum & solemnes illas magnificasque cum Isabella Lusitana nuptias celebratas, & institutum hunc Ordinem uno ore testantur. Vide de hac institutione Haræum, Meyerum, Heuterum, Chiffletium, Marchantium, Limnæum & alios, qui aliquid de nobilissima hac Societate scripserunt. Sed abundè hæc rei historicæ peritis comperta sunt.

§. II.

Unde celebris illa Aurei Velleris appellatio sit desumpta.

Illud incertum, cur potissimùm *Aurei Velleris* appellatio huic Ordini indita ab institutore Philippo sit, & variæ sanè sunt in hac parte sententiæ. Ego Authores illos nll moror, qui teste Julio Chiffletio *in Brev. Hist. Ord. Aur. Vell.* figmenta nescio quæ, quæ ille *cap. 3. pag. 7.* ne quidem anilium fabularum nomen mereri ait, de hoc argumento commenti sunt. Nec inferere his paginis eorum opinamenta est animus; quando neminem ego, qui quidem æquioris paulò mentis sit, fore existimo, cui palmaria eorum hac in re quidquam figmenta persuadeant, quæ ab iniquo præfertim scriptore in eum Ordinem sunt prolata, qui in fidei & Ecclesiæ Catholicæ defensionem conditus, à tot coronatis capitibus maximâ grati animi contestatione susceptus est: quæque in eum detorta sunt Principem, quem & ætas ipsa, & animi pietas, & insignis in rebus tam secundis moderatio ac majestas, vel me tacente, ab objecta vilitate defendit. Sed hos ego, ut dixi, prætereo, & ad alios æquioris calami Authores me confero.

Fávinus, tametsi aliàs huic, de quo loquimur, Ordini haud multum additus, in sua tamen historia *Navarræa lib. 10. fol. 557.* opinionem etsi parùm probabilem, relatu tamen non indignam, affert: aitque à Philippo, ea de causa, institutum ac ab *Aureo Vellere* nuncupatum hunc Ordinem, quòd maximi Ducum Belgii census ex Flandrici pecoris vellere lanæque proveniant. Accedunt huic opinioni & alii Scriptores, *Vellerisque Aurei* Symbolum assumptum ideò à Philippo existimant, quòd præcipua vectigalia ex lanificio haberet. *Joan. Carion. Chron. fol. 1198.* Et verò applauderem ego fœcundo horum virorum ingenio, si de inita mercatorum societate hæc scriberent; Verùm ubi de Amplissimo Ordine, viris Principibus, atque ipsis adeò Regibus ornandis pariter & demerendis instituto, hæc memorant, haud sanè multum eorum judicio deferendum existimo.

Alii cum Petro à S. Juliano *in Origin. Burgund. c. 28. fol. 154.* existimant Philippum hoc *Vellere* innuere voluisse; fœcunditatem terrarum suarum aureum quoddam vellus, & quidem Jasonis vellere excellentius esse. Nec literas in voce *Jason* carere mysterio: sed singulis literis menses singulos, Julium scilicet, Augustum, Septembrem, Octobrem, & Novembrem designari, quibus omnis ferè terræ fœcunditas in usum humani victûs & alimenti se exerat. Vide *Limis.*

Post mortem Caroli sine Capite Burgundia fuit
ut ne diu esset, fortuna et Virtus Maximiliani effecit.
Cui Conjugale foedus cum Maria Burgundiam,
Burgundia Supremam in hoc Equatum Ordine Dignitatem,
Imò Virtutis Supremæ testimonium contulit,
Quâ et Oenipontanae olim è rupis precipitio Salvus,
Et è Brugensium conscleratorum manib, illas,
Princeps Deo charus evasit.

Et Is Domum Austriacam Primus Torquatam reddidit,
Primus Aureum Vellus Casareo Diademate coronavit.

Very faint, illegible text, possibly a title or a list of items, located in the lower central part of the page. The text is too light to read accurately but seems to be organized into several lines.

Tom. 2. *Juris publ.* l. 6. c. 2. Verùm & hic Author acuti potiùs, quàm exacti, scriptoris nomine ob hanc litterarum observationem donandus est; utpote qui, ad quæsitum à nobis *Velleris Aurei* nomen, perexiguum sanè luminis & argumenti probabilis affert. Neque item audiendi sunt illi apud Leutholffium in *Caduceo Europ.* fol. 203. qui censent, hoc *Aureo Vellere* opulentiam rerum omnium significare Authorem voluisse; quorum sententiæ suam quoque symbolam addit author citatus: dum Carolum V. Institutoris abnepotem, ex providentia Numinis *verum Vellus Aureum* in fodinis occidentalis Indiæ sustulisse commemorat. Sed & ille deflectit à semita; qui fata tam felicia abnepotis causam Proavo, appellationis Ordinis sui inde desumendæ, præbere potuisse existimat.

Magis ad rem illi accedunt, qui aut à Sacra *Gedeonici Velleris* historia, aut à fabuloso *Velleris Aurei*, Duce Jasone, per argonautas è Colchide rapti commento appellationem hanc desumptam argumentis utrinque firmis ostendunt. Et verò qui ab *Aureo* Jasonis *Vellere* desumptum nomen hoc autumant, sententiam inde suam stabiliunt: quòd non simplici appellatione à *Vellere* sed ab *Aureo Vellere* societati huic nomen Philippus author indiderit; *Aureum* autem *Vellus* Jasonis duntaxat, non illud Gedeonis, fuisse. Deinde eo tempore institutum hunc ordinem; quò magnis indies incrementis accrescens Christi hostium in Oriente potentia Magnanimi hujus, & Christianæ rei propugnandæ studiosissimi, Principis animum acribus heroæ virtutis stimulis impulerit; ut, velut novus quidam Jason, non tam sopito, quàm penitens profligato, aut deleto, Ottomanico illo Dracone, amplissimas illas ditissimâsque provincias, sanctissimis Servatoris Dei vestigiis, ipsòque sanguinis Christi pretio consecratas, tanquam *Aureum* quoddam *Vellus*, sociatâ sibi nobilissimorum fortissimorumque *Argonautarum*, id est, Equitum, manu auderet eripere, & Christiano rursus nomini Ecclesiæque Romano-Catholicæ vindicare. Denique & ipsam Patris in Regione Colchidis (quam Mengreliam nunc appellant) captivitatem Duci filio, magno fuisse incitamento, ad eam ipsam Regionem hostibus barbaris adimendam, suisque Ditionibus adscribendam, existimant: atque inde ab hoc Colchico vellere potiùs, quàm ab alio quopiam, tam illustrem hanc *Velleris Aurei* appellationem nobilissimo ordini suo Philippum Bonum tribuisse contendunt. De quibus vide *Dresser. Millenar. VI. Isag. hist. fol. 301. Limn. Jur. publ. tom. 2. l. 6. c. 2. Gryphium in compendiaria sua Equestrium Ordinum descriptione §. 39. fol. 254. Guicciard. in descript. Belg. pag. 89. Aubert. Miræum. in orig. Ord. Equestr. pag. 58. & alios passim.* E quibus tamen in eo hallucinantur plerique cum Majolo *dier. canicul. fol. 1177.* dum opinionem suam recitatis insuper ex ipso institutionis diplomate sequentibus verbis: *Quem ab Aureo Argonautæ Jasonis Vellere appellari volumus,* confirmare nituntur. Cùm tamen in autographo institutionis, veteri Burgundorum linguâ scriptæ, contextu non nisi sequentia reperiri certum sit: *Que voulons être appelée l'ordre de la toizon d'or.* Id est, quem volumus appellari *Ordinem Velleris Aurei.* Ubi nullam uspiam mentionem fieri videmus de Jasone. Cæterum tamen ultrò fatendum est: hanc opinionem multum sanè probabilitatis habere.

Sed neque minùs probabilis illa est, quæ à sacro Gedeonis vellere Ordinis hujus appellationem desumit. Et verò sententiam hanc priori antefert *Haræus in Annal. Duc. Brab. fol. 409. & Frider. Leutholff. in Caduc. Europ. fol. 203.* qui à Gedeone potiùs, quàm à Jasone, originem & appellationem Ordinis hujus desumptam existimant; quòd, quemadmodum magnus ille Israëlitarum Dux Gedeon viso *Vellere sicco* primùm, deinde roscido *Judic. c. 6. v. 36.* vehementer animo est confirmatus; ita, ut trecentis duntaxat viris, DEI jussu delectis, innumeras

meras Madianitarum copias profligavit ; sic & Philippus se paucorum quidem, sed heroum, in ordinem suum adscriptorum, virtute adjutum, adversus quantumvis hostium Saracenorum exercitum victorem fore, Deo duce, confideret. Et verò suadent id ipsum, iisdem authoribus testibus, aulæ antiquissima hujus ejusdem Philippi, etiamnum quotannis ad D. Gudilæ in Ordinis hujus anniversariis & B. Andreæ Apostoli festo die, in sacello Principum Bruxellis appendi solita ; quæ sanè non Jasonis, sed Gedeonis vellus & historiam referunt ; ex quo proinde haud absurdè conjici potest, Philippum Gedeonici velleris haudquaquam fuisse immemorem. Id quod etiam Raynaldi ex Meyero verba in *Annal. Eccles. tom. 18. ad an. 1429. n. 18.* non obscure demonstrant : „ Illum (Philippum Bonum) „ hoc anno, 10. Januarii, in celebritate nuptiali cum Elisabetha filia Joannis Regis Lusitaniæ, Equestrem Ordinem Velleris Aurei iustituisse ; quo quidem Vellere signari voluit *Gedeonis vellus*, quod intemeratam Sanctissimæ Virginum Reginæ *MARIÆ* Virginitatem significavit, illapsúmque DEI in ejus purissimum gremium revocat in memoriam, ut Benedictus Gononas interpretatur. „ Ita *Odoric. Raynald.* nec sanè abs re ; quando ipsa institutoris verba : Sanctissimæ Virginis Deiparæ honorem eum spectasse manifestè arguunt : sic enim in institutionis Diplomate legere est : *Nous à la gloire & loijange du tout-puissant nostre createur & Redempteur, en reverence de sa glorieuse Vierge Mere - - prenons, creons, & ordonnons un ordre & fraternité de Chevalerie &c.* Id est : „ Nos ad gloriam & laudem omnipotentis nostri Creatoris & Redemptoris, „ in reverentiam gloriosæ Virginis ejus Matris - - suscipimus, creamus, & „ ordinamus Ordinem & fraternitatem Equestrem &c. „

Confirmatque hanc de *Gedeonico vellere* sententiam *Imboff. in Notit. Rom. Germ. Imperii Procerum l. 1. c. 7. fol. 22.* Et, ante hunc, Scriptor Illustrissimus Oliverius Marchianus, qui scribit se, cum annum ætatis ageret septuagesimum sextum, revocasse in memoriam Philippo Pulchro Regi Castiliæ (qui idem Patrens erat Caroli V.) à Philippo Bono, ejusdem Philippi Avo, institutum esse Ordinem Velleris Aurei ad imitationem Arietis Colchici. Verùm supervenientem Joannem Germanum Episcopum Cabillonensem, primum Ordinis hujus Cancellarium, hanc persuasionem juveni huic Principi penitus exemisse, ostendit sequè : Philippum avum in Ordinis hujus institutione Canonicam Gedeonis de roscido vellere Historiam animo objectam habuisse cum augurali omine fore, ut novi hi Ordinis Equites sic Turcarum victores evaderent, quemadmodum ille victor Madianitarum fuisset ; factúmque hinc esse, ut Author Ordinis, Princeps Christianæ fidei dilatandæ zelo ardentissimus, Ethnicæ fabulæ historiam sacram præferret.

Subdit deinde alteram Guilielmi Tornacensis Episcopi conjecturam, qui secundus Ordinis Cancellarius rem hanc totam ad Jasonis simul & Jacobi velleris, è discoloribus iis ovibus, quæ huic Patriarchæ, prout inter illum & Labanum convenerat, in sortem obtigere, referendam esse libris duobus, ea de re scriptis, contendit ; in quibus multas & varias Christiano heroe apprimè dignas, & huic præsertim Ordini proprias virtutes multiplici utriusque hujus Velleris indicio designari sat firmis conatur argumentis evincere. Quam ego laudatissimi viri opinionem uti minimè rejiciendam duco, ita ægrè mihi persuadeo : bellicosum Principem à pastoritio illo Jacobi symbolo militarem voluisse suorum Equitum Ordinem nuncupare.

Cæterùm ego nihil præter rationem facturum existimo, si quis magnanimum hunc & genuinæ avidum gloriæ Principem in hac sua Ordinis appellatione simul commentitiam illam Jasonis expeditionem in Colchidem, simul sacra-

tiores

*Trinomine in uno corpore Heroem huc vides,
Et Audacem, et Bellatorem, et Justum Carolum.
Tot illum virtus Cognomentis ornavit,
Dum Princeps eum numeris omnibus perfectum voluit.
Quem et Bellator animus Formidabilem hostibus,
Et Audax Constantia invictum periculis,
Et Justitia Studium charum civibus reddidit,
Et gestorum gloria immortalitati transcripsit.*

tiorem alteram Gedeonis historiam ante oculos sibi propositam habuisse persuadeat : neque enim aut absurdum , aut novum est : ipsis etiam gentilium poëtarum commentis ad heroæ præsertim virtutis studium animos ad magna natos accendere. Potuit itaque Philippus & revocato hinc in memoriam magnanimo illo & audaci Jasonis , sociorúmque heroï animi juvenum , ausu , generosam lectissimorum Procerum suorum indolem ad pares ausus impellere ; & , proposito inde sanctissimi illius Israëlitarum Ducis exemplo , inflammatos militaris gloriæ cupidine animos ad sanctiora exercendæ bellicæ virtutis , adversùs juratos Christiani nominis hostes , studia excitare. Favétque non obscure meæ huic sententiæ Jacobus Marchantius in sua Flandria l. 3. pag. 285. & 286. Cujus hæc , quæ subjicio , verba sunt : „ Ipso nuptiarum die Ordinem Aurei Velleris instituit - - exemplo *Gedeonis*. „ Addit tamen subinde : „ Aureum verò splendorem illi Velleri induxit ex *Jasonis* & Argonautarum nobilissimæ in Colchidæm navigationis imitatione. „ Ex quibus sanè non ineptè conjicere licet : Principem hunc & Sapientem , & Probum , Jasonis pariter ac Gedeonis virtutem magnanimam in hoc amplissimo ab se instituto Ordine sociare , inditâ ab utroque hoc duce *Aurei Velleris* appellatione , voluisse.

C A P U T III.

De causis institutionis , requisitis Equitum qualitatibus , ac de eorundem & Ministrorum Ordinis numero.

§. I.

Quænam hunc Ordinem instituendi causæ extiterint , & de requisitis qualitatibus Equitum.

EXplanatis iis , quæ de Ordinis institutore , institutionis tempore , & nominis origine nôsse primùm oportebat ; æquum est , ut & causas , quæ ad hanc tam nobilem amplissimi hujus Ordinis institutionem laudatissimum hunc Principem impulère , expediamus. Et verò graves eas , & Authori suo æquè ac nobilissimæ huic Societati decoras extitisse certum indubitatumque est omnibus , qui rem propiùs inspexère : quidquid in contrarium scriptores alii nobilissimæ huic Societati haud satis æqui comminiscantur. Et sanè modestiore nonnihil calamo , veracioreque uti debuisset Favinum existimo in suo theat. hon. Equit. l. 4. c. 5. pag. 944. qui scæminæ cujusdam Brugensis amorem occasionem causamque Principi dedisse comminiscitur hujus Ordinis instituendi. Meminisse siquidem Scriptor , utut malevolus , debuisset : rem profectò parùm è dignitate sua facturum fuisse hunc Principem ; si , qua die lectissimam atque adeò Regiam Virginem nuptiali sibi sacramento ex sacris Ecclesiæ ritibus assumebat in conjugem ; eâdem ille die , parùm sanè decoro imparis cujuspiam puellæ amori , quendam , ut ita dicam , triumphum tam magnificâ Ordinis hujus institutione , in ipsis vixdum etiamnum bene salutatæ Sponsæ Regiæ oculis , adornare voluisset. Neque item tanto fuisset populorum omnium plausu commendatum id Philippi consilium ; si tam futili fuisset causæ innixum. Alii apud eundem Favinum modestiùs paulò eò rem omnem detorquere laborant , ut non aliam Principi tam illustris Consilii fuisse causam existiment , quàm ut ampliori magnificentiâ majorique præcipuæ nobilitatis affluxu nuptiale id festum celebrari videret. Sed & hæc ratio haud multum

habere probabilitatis videtur ; neque enim consentaneum est credere : tanto studio , tantisque impendiis vel ipsum institutorem , post nuptias jam dudum peractas , hanc Societatem conservaturum ; vel externos Principes tantâ facilitate tantâque imò ambitione, Sodalitii hujus Equestris insignia suscepturos fuisse ; si non alio quopiam altiori magisque ad famam plausibili Consilio id fuisse institutum novissent. Nec verò tertiæ etiam illi opinioni, quam *Franc. Mennere. in Delic. Equest. pag. 137.* innuere videtur, assentior : voluisse nempe hunc Principem magnificentiæ studiosum, imitatione quadam, ab adscriptis huic Ordini Equitibus majorum minorumque gentium deos referri, quibus ille veluti Jupiter quidam Supremus præesset. Quis enim credat ? huic tantæ exteri Principis Successorumque ejus ambitioni tot præcipuos Duces, tot Reges ac Cæsares, qui in eum Ordinem ultrò volentesque nomen in hoc usque tempus dedere, vellificaturos fuisse.

Sanctiores itaque melioresque fuisse causas oportuit rei, tanto ubique hominum plausu, tantoque etiam exterarum gentium Consensu exceptæ ; quas sanè non aliunde sincerius, quàm ex ipso fonte, ipso nempe Institutionis Diplomate desumere possumus : Cujus verba sic habent : „ Notum universis esse „ volumus - - Nos ad summi atque Omnipotentis DEI, Creatoris ac Redem- „ ptoris nostri laudem & gloriam, atque venerationem Sanctissimæ Virginis „ ejus Matris, honorémque Divi Andreae Apostoli ac Martyris inclyti, & ad fidei „ nostræ Christianæ sanctæque Ecclesiæ tutamen atque exaltationem, virtu- „ tumque ac morum ingenuorum excitationem atque augmentum - - insti- „ tuisse Ordinem quendam - - quem quidem Ordinem *Aurei Velleris* appella- „ tionè insignivimus. „ In quibus ego verbis, nulla neque amoris indecori, neque tumidæ ambitionis deprehendo vestigia : Sed laudatissimum Principem rem hanc omnem ad sublimiorem longè finem : supremi nempe Numinis cultum ; honorem coelitem ; Fidei & Ecclesiæ Catholicæ exaltationem ; virtutisque studium, in Nobilium animis excitandum, retulisse conspicio.

Et certè Divinam, præsertim in fidei Christianæ hostibus debellandis, gloriam propositam sibi habuisse hunc Principem satis illud indicio est, quòd voto se obstrinxerat sexaginta millium exercitum in Turcas ducendi. Vide *Birken in Austr. spec. bon. l. 4 c. 7.* & cum ab ea expeditione illato à Ludovico XI. Franciæ Rege bello impediretur ; tamen & cum Eugenio IV. Pontifice, Venetisque ac Genuensibus, ut testatur *Spondan. rom. 1. ad an. 1444.* grandem septuaginta navium Classem, quæ transitum Turcis ex Asia prohiberet, submisit. Et aliam rursus Classem, ut *Haræus pag. 425.* duodecim triremium suo sumptu instruxit, quâ Septa, Africæ civitas, Maurorum obsidione soluta est. Ausurus majora, si par animus cæteris quoque Europæ Principibus in Christianæ fidei propugnationem fuisset. Æneas certè Silvius (postea, sub Pii II. nomine, Pontifex) *Epistola 127.* sequentibus magnanimum hujus Principis zelum verbis commendat : „ Unus mihi videtur supra omnes commendandus Philippus Burgundiæ Dux, „ qui vocatus ad Conventum, noluit excusari, noluit Reipublicæ deesse ; venit „ Ratisbonam, iturumque se contra Turcas in persona propria pollicitus est ; si „ vel Cæsar, vel Rex Hungariæ, vel alius magnus Princeps exercitum duceret : „ sin minùs ; missurum se, quas posset, copias. Neque in hisce rebus excusa- „ tum se haberi voluit ; nisi tale superveniret impedimentum, quod tota Chri- „ stianitas legitimum reputaret. „

Apertius verò, & ad rem meam accommodatius testimonium illud est longè gravissimum, quod à Concilii Basileensis Patribus huic Ordini datum, ex Epistola totius Synodi nomine ad Philippum cæterosque Velleris Aurei Equites die

die 4. Novemb. Anno 1432. scriptâ, nullo apice immutato subjicio : Sunt autem ejus verba sequentia : „ Audemus etiam vos nuncupare non tantum milites mundi, sed JESU Christi; PRO CUJUS AMORE tali Confraternitati nomen dedistis, sub promissione & desiderio Fidem Christianissimam defendendi, Statumque & libertatem nostræ Matris Sanctæ Ecclesiæ. O Homines verè Catholicos, & Equestri Ordine dignissimos! ô fortissimos pugiles & Machabæos resuscitados! ô benedictum Ordinem, & Sanctam Sodalitatem! quæ per omne tempus laudari debeat. „ Quo testimonio, quid obsecro, in nobilissimi hujus instituti laudem, Sanctissimæque institutionis commendationem dici gravius aut luculentius potuisset? Ex his itaque abundè prudens lector intelliget: Philippum insolito quodam, fidei hostes debellandi, ardore flagrâsse; atque hoc potissimum intuitu nobilissimum hoc, de quo loquimur, Clarissimorum Equitum Sodalitium instituisse; quò lectissimos sibi heroes in pulcherrimam hujusmodi expeditionem tantò arctiùs adstringeret, eorumque adjutus virtute & robore, tantò faciliùs paternæ captivitatis ultionem sumere de barbaris posset.

Nec verò quosvis Philippus huic suo magnifico instituto idoneos reputabat; sed qui vetustâ nobilique stirpe oriundi, ac deducto à longissima nobilissimorum Majorum serie illustri sanguine clari, fluviorum instar tantò commendantur impensius, quantò ab origine clara remotiùs magnitudine semper auctiori feruntur. Itaque voluit, ut quisquis adlegi in Societatem hanc cuperet, is Nobilis nomine pariter, & Gentilitiis insignibus esset, atque nulla insuper esset labe notatus: quam labem duplicis esse generis, Author ipse in statutis hujus Ordinis observavit. *Labem stemmatis* seu *sanguinis* alteram; alteram *personæ*. Statuitque præterea, ut si quis primâ illâ maculâ, seu *labe sanguinis* notatus existeret; quantiscunque tandem esset corporis animique dotibus præditus, adscribi nunquam in hunc Ordinem posset. Alteram verò *personæ* qui contraxisset, quique maculam quampiam cum aliqua nominis sui imminutione conjunctam admisisset: is si factum paulò gravius esset, aditum sibi penitus interclusum ad nobilissimum hoc Sodalitium sciret; sin verò labe tanta non foret; tamen antè cooptari nequiret in Ordinem, quàm factis fortibus contractam maculam eluisset. Et sanè sub ipsa Ordinis hujus initia, eâ solùm ex causa Ludovicus Chalonus in hunc Ordinem admissus non est; quod in pugna quapiam minùs feliciter initâ, hostilem incursionem non sustinens, post aliquam suorum cladem, nondum ultima expertus, receptui cani jussisset; signisque volantibus excessisset è prælio. Quamquam in hoc ipso recessu famam inde sibi non exiguam comparârit, quod rapidissimum fluvium Rhodanum cataphractus trajecit. Attamen deinde eundem hunc Ludovicum Chalonium à Carolo Philippi filio, post labem hanc omnem heroicis factis penitus deterfam, anno 1467. in numerum hujus ejusdem Ordinis Equitum receptum reperio. Vide *J. B. Maurice le Blason pag. 71.*

Cæterum verò nulla labe aut major existimatur aut gravior, quam *hæresis*, utpote quam adeò averfatur hic Ordo, ut, qui eâ contaminatus sit, in Societatem hanc Equestrem recipi nullatenus possit; imò excludi continuò debeat, si quis ex Equitibus in hanc fortè prolapsus sit. De quo vide Constitutionem seu Regulam XIV. Utque id Decretum tantò firmiùs staret, cavit peculiari Statuto Philippus II. Rex Hispaniarum, idemque supremus hujus Ordinis Princeps: uti Equites electionem imposterum celebraturi solemniter se juramento obstringerent: se scientes ac prudentes neminem electuros hæreticum, aut de hæresi suspectum. Voluitque ut electio aliter facta & nulla, & invalida esset. Id quod colligere luculentius ex additione XVII. licet.

§. II.

De Equitum & Ministrorum Ordinis numero.

UTne autem Equestris hujus Ordinis dignitas in alios subinde atque alios passim vulgata vilesceret, providè Princeps Sapientissimus statuit, ut ne plures quàm triginta & unus Equites in Ordinem hunc amplissimum cooptari fas esset, ipso etiam Supremo Ordinis Capite in hoc numero comprehenso. Atque hanc ille Supremi Magistratûs ac Præfecturæ Ordinis dignitatem perpetuis temporibus apud se ac successores suos legitimos Duces Burgundiæ, eosdèmq̃ inferioris Germaniæ Principes, permanere voluit. Vide *Lud. Guicciard. in descript. Region. Belg. pag. 89.* Indèque factum subinde est, ut mortuo sinè mascula prole Carolo Audace, cùm unicam ejus Ducis filiam Mariam matrimonio sibi Maximilianus Archi-Dux Austriæ, qui deinde primus hujus nominis Romanorum Imperator extitit, sociâset; eo conjugio, unà cum hæreditario ad Ducatum Burgundiæ jure, hæc quoque supremi Ordinis hujus Præfecti dignitas in eundem Maximilianum, atque indè, successione Austriacorum perpetuâ, in hodiernum usque Augustissimum Imperatorem eundèmq̃ Hispaniæ Regem CAROLUM sit devoluta. Cæterùm primis ille Comitibus, quæ Brugis Flandriæ celebrata diximus, nonnisi quatuor & viginti adlegit Equites, sic, ut vicesimum quartum Dux ipse constitueret; anno tamen insequente residuis Divione creatis numerum primæ suæ institutionis explevit, atque cum deinceps numerum Equitum servari voluit, perstititque hic Equitum numerus usque ad Caroli V. tempora, qui, ut testatur Miræus *in orig. Ord. Equestr. anno sæculi sui decimo sexto, Bruxellis Conventum agens Sodalitium unius & quinquaginta Equitum statuit.* Bullâ etiam Pontificiâ in id eodem anno 1516. à Leone X. impetratâ: ex qua quoniam & singularem religiosissimi hujus Principis erga Sedem Apostolicam observantiam, & ejus, quem dixi, Equitum numeri explendi potestatem ab eadem vicissim maximo huic Principi factam videre est; hinc eam, ut est scripta, subjicio:

Bulla Leonis Pape Decimi.

LEO Episcopus Servus servorum DEI. Ad perpetuam rei memoriam
 „ præclaræ Devotionis sinceritas & eximia fidei constantia, quibus
 „ Charissimus in Christo filius noster CAROLUS Castellæ, & Legionis
 „ ac Aragonum & Siciliæ Rex Illustris, & Burgundiæ Dux, sui que Præde-
 „ ccessores Burgundiæ Duces, qui hætenus fuerunt, in nostro & Aposto-
 „ licæ Sedis conspectu claruerunt, & idem CAROLUS Rex indes splendere
 „ dignoscitur, nos excitant, ut in his ei favorabiliter assistamus, per quæ Ma-
 „ jestati suæ honor accedere, & sui statûs securitas, ac ejus & sibi devotarum
 „ personarum, animarum salus valeat provenire; fanè præfatus CAROLUS
 „ Rex nobis nuper exponi fecit, quòd dudum quondam Philippus Dux Bur-
 „ gundiæ piè ductus ad omnipotentis DEI laudem & Gloriam, & ejus Geni-
 „ tricis Gloriosæ Virginis MARIÆ, & totius Cœlestis Exercitûs honorem, nec
 „ non Fidei Christianæ tuitionem & defensionem, unam laudabilem & cele-
 „ brem Confraternitatem seu Societatem Nobilium Militum sub titulo seu de-
 „ nominatione Ordinis aut militiæ *Velleris Aurei*, pro triginta Fratibus Mili-
 „ tibus, & Uno Capite seu Primate, qui pro tempore Dux Burgundiæ, & hæres
 „ suus legitimus, ac in Ordine trigessimus primus foret; nec non uno Cancel-
 „ lario,

„ lario, Thesaurario, Secretario ac Heraldico instituit, & ordinavit, eamque di-
 „ versis honoribus, Privilegiis & libertatibus decoravit, & ad incitandum ani-
 „ mos illorum Fratrum Militum ad virtutem, probitatem, fortitudinem, morésque
 „ componendos, & vitia detestanda, nonnulla laudabilia Statuta & ordinatio-
 „ nes; inter cætera: quod numerus Fratrum dicti Ordinis ad numerum majo-
 „ rem, quàm triginta, excedere non deberet, & nihil quod ad forum vel judi-
 „ cium Ecclesiasticum spectet, continentia; quæ singuli Confratres in eorum
 „ assumptione sub fide & verbo nobilis viri observare promitterent, fecit &
 „ edidit, illaque Apostolicâ auctoritate confirmari procuravit. Et nuper cum
 „ idem CAROLUS Rex præfati Philippi Ducis (cujus ex filia abnepos & hæ-
 „ res legitimus, ac Ordinis, seu militiæ hujusmodi Caput seu Primas existit) ve-
 „ stigiis inhærens, ac circa honorem, Statum & Directionem ejusdem Ordinis,
 „ & illius personarum intendens, suum primum Conventum, seu Capitulum
 „ Fratrum ipsius Ordinis celebrasset, ac inter tractandum de iis, quæ ad publi-
 „ cam utilitatem pertinere videbantur, consideratâ præsentis temporis condi-
 „ tione, visum fuisset, numerum prædictum potius ampliari, quàm restringi in
 „ ipso Capitulo, seu Conventu, ad Electionem Fratrum usque ad complemen-
 „ tum numeri soliti triginta juxta statuta Ordinis hujusmodi processum extitit,
 „ & in hujusmodi electione aliqui Reges Christiani nominati & publicati, & in-
 „ super sub beneplacito nostro licet, forsan id aliàs ordinariâ auctoritate fieri
 „ potuisset, pro majori tamen auctoritate & roboris firmitate alii viginti Fra-
 „ tres, nondum publicati, sed tempore suo forsan publicandi in Fratres milites
 „ dicti Ordinis creati, & illi annotati fuerunt: Quare pro parte dicti CAROLI
 „ Regis, qui etiam Archi-Dux Austriæ existit, nobis fuit humiliter supplicatum,
 „ ut creationi & annotationi aliorum viginti Fratrum in Capitulo seu Conven-
 „ tu factis, hujusmodi robor Apostolicæ Confirmationis adjicere, aliasque in
 „ præmissis prædicti Ordinis Directione, conservatione, & augmento opportu-
 „ nè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui eundem
 „ CAROLUM Regem speciali dilectionis affectu ex visceribus charitatis prose-
 „ quimur, hujusmodi supplicationibus inclinati creationem & annotationem
 „ prædictas, & quæcunque indè secuta, rata & grata habentes, illa, nec non
 „ institutionem Societatis, & alia illius statuta, & ordinationes hujusmodi, ac
 „ in eis contenta quæcunque, Apostolica auctoritate prædictâ tenore præsen-
 „ tium approbamus & confirmamus, ac illis plenum firmitatis robor adjicimus,
 „ illaque firmiter observari debere, & numerum ipsum de triginta ad quinquaginta
 „ Fratres ipsius Ordinis, præter illius Primatem, de cætero ampliari & ex-
 „ tendi posse decernimus: suppletes omnes & singulos defectus tam juris quàm
 „ facti, si qui forsan intervenerunt in eisdem; & nihilominus statutum & nu-
 „ merum hujusmodi ad alios viginti Fratres, ita ut totalis numerus Fratrum di-
 „ cti Ordinis quinquaginta, & Caput seu Primas, qui pro tempore erit Dux Bur-
 „ gundiæ hæres, & ipsius CAROLI legitimus Successor, ac in Ordine Fratrum
 „ quinquagesimus primus; & præter illos Cancellarius, Thesaurarius, Secreta-
 „ rius, & Heraldus in ipso Ordine existant; aliis statutis & consuetudinibus præ-
 „ dictis in suo robore permansuris auctoritate Apostolicâ &, tenore prædictis
 „ extendimus & ampliamus, ac eundem CAROLUM Regem; & pro tempore
 „ existentem Primatem, & Fratres ac personas dicti Ordinis ab observatione
 „ dicti statuti de non eligendis, nisi triginta Fratribus, absolvimus, & promif-
 „ sionem ac juramentum, de illo observando forsan factum seu præstitum, eis re-
 „ laxamus &c. „ Cætera ejusdem Bullæ verba, quoniam gratiam & Privilegia
 ab Apostolica Sede Ordini huic concessa complectuntur, referentur opportuniùs

alibi. Hic satis fuit attulisse ea, quæ de Equitum numero & primùm instituto; & subinde per Carolum Hispaniæ Regem, qui deinde Quintus hujus nominis Cæsar extitit, aucto; & per ipsam Sedem Apostolicam approbato, testari posse videbantur.

Nec verò abs re fuerit, Julii quoque Chifletii, qui Ordinis hujus Cancellarius extitit, hic verba inserere, quibus & ea, quæ hæctenus sunt adducta firmentur, & aliquid novæ cognitionis accedat: is ergo sic scribit *in Breviar. hist. Ordin. Aur. Vell. c. 9. pag. 23. & seq.* „ Philippo Ordinis conditori visum, non „ vulgandam, multitudine compotum, ejusmodi laudem, sed cum paucis com- „ municandam: quocirca primis in Comitibus quatuor & viginti fuere; Donec „ Divione, ubi tertio celebrata sunt, additi præterea seni; ita ut præter ipsum „ Philippum, terdenis haud plures essent. Eumque numerum servari placuit, „ donec aviti Domini fines supergressa Philippi Soboles, tandem Arcano Nu- „ minis Consilio Hispaniam, Siciliam utramque, & Mediolanum pristino Pro- „ vinciarum acervo adjecit: tunc enim Proceres tam vasti Imperii hac ipsâ „ Velleris Aurei Illustrissimi notâ condecorare operæ pretium fuit: Atque ita „ Carolus V. Imperator, qui primus antedictis potitus est ditionibus, de Leo- „ nis Papæ X. venia (*licet, ut inquit Pontifex, forsân id aliâs ordinariâ auctori- „ tate fieri potuisset*) tricenarium numerum Vicenariis auxit an. MDXVI. Du- „ ratque ea mutatio in hanc diem, nisi quod semel duntaxat, anticipatis ele- „ ctionibus, septem supra numerum eundem electi fuerint, cum de novo com- „ militonum augmento ante annos viginti ageretur: Verùm de Consilio Sodalium, qui in Belgio tum temporis versabantur, è re & æstimatione Ordinis fore existimatum est, si non ultra numerum quinquagenarium de ejusmodi incremento tractaretur. „

Ubi tamen animadvertendum & illud est, quatuor scilicet Ordinis Ministros superiori Equitum numero non comprehensos, Nobilissimæ huic Societati adjunctos ab institutore Philippo Bono fuisse: Cancellarium scilicet, Thesaurarium, Secretarium, & Regem armorum, qui pro suo quisque munere in iis, quæ Ordinem concernunt, negotiis fidelem Principi, quotiescunque res posceret, operam locarent.

Et Cancellarii quidem munus ob ipsam Officii hujus dignitatem & magnitudinem non nisi ejusmodi viro committi Sapientissimus Author Ordinis voluit, qui aut in Ecclesiastica Archiepiscopi aut Episcopi Dignitate constitutus ad gradus Theologiæ aut Juris Canonici promotus jam esset: Aut si profano ex Ordine quispiam ad id honoris assumeretur, is hujusmodi foret; qui & à Juris utriusque scientiâ clarus haberetur, & à multa experientia, rerumque, singulari dexterritate tractandarum, peritiâ insignem passim sibi commendationem famamque comparasset. Quamquam non nisi rarissimè personis non sacris ea dignitas obtigit, eam potissimum ob causam, quod indulta à Leone X. huic Ordini privilegia in usum reduci ab alio, quàm à Cancellario Sacris initiato non possint.

Cæterùm incumbit huic utriusque sigilli, recti scilicet & adversi (*Gallis Seel & Contre-Seel*) custodia, quibus per eundem literæ aut decreta, negotia Ordinis concernentia, obsignari necesse est; ita tamen, ut literas, quæ honorem cujuscumque ex Equitibus lædere ullatenus viderentur, obsignare illi hoc sigillo non liceat; nisi supremus Ordinis Princeps disertis verbis id imperet, & sex minimum Equites Ordinis subscribant, & obsignanti præsentés sint. Ad ejusdem insuper munus pertinet curare, ut literæ indictionis, aut aliæ hujusmodi, à Secretario Ordinis ritè, ac, ut res postulat, conficiantur; illius est, cum Equitibus antiquioribus, qui præsentés interfuerant, examinare & revidere acta postremorum

morum Comitiorum, Correctionesque in his adhibitas; ut colligi exinde possit, num rectè omnia & ordine, ut oportebat, peracta sint. Ejus est aperire, ut vocant, comitia, & ad congregatos ibidem Equites, quæ Supremus Ordinis imperabit, referre; schedas singulorum, quibus nomen recens electi Equitis est inscriptum, fideliter colligere; suffragiorum his inscriptorum numerum inter se accuratè conferre; ac eadem subinde in Comitiiis altiore voce palàm enunciare; formare præterea instructiones, quæ Ministris Ordinis, ad torques recens electis Equitibus deferendos deputatis, dari consuevère; ac postremò Capitulo seu Comitiiis Ordinis, accommodatâ Oratione ad virtutis studium, mutuam concordiam & affectum; Celsitudinem, authoritatem, & honorem Supremi Capitis totis viribus tuendum ac propugnandum, cæteraque ordinis statuta ac leges observandas, Congregatos Equites hortando finem imponere. Cùmque universa Ordinis negotia referre is, & conferre cum Principe debeat, eapropter constanter commorari in urbe, in qua hic residet, solet.

Secundum inter hos Ordinis Ministros locum Thesaurarius obtinet, cujus fidei totius Ordinis Thesauri commisi sunt: illi vestium, torquium, librorum, quibus statuta Ordinis continentur; Privilegiorum, Diplomatum, cæterorumque literariorum instrumentorum cura gerenda est. Pretiosioris item operis aulae, totisque ornatus Ecclesiæ cum argento omni, auro, cimeliisque sub ejusdem asservantur custodia. Est idem Bibliothecæ ad Ordinem hunc spectanti præfectus. Geritque præterea Foundationis, dotationis, omniumque Ordinis reddituum curam; quos non modò administrare fideliter, sed & in paratos ad id libros præcipuâ curâ referre debet unâ cum distribuendis in pauperes elemosynis, legatis, ac donis tam pecuniariis quàm aliis, quæ Ordini undecunque obvenerint; annotatis etiam benefactorum nominibus, quæ recitari subinde publicè in Comitiiis debuère, ut & memoria eorum haberetur in publicis precibus, & aliorum quoque Equitum animi ad paria facienda impellerentur. Ac demum rationes illi de his rebus omnibus coram iis, qui ab Ordine ad id deputati pro tempore fuerint, quoties exiguntur, promptâ integrâque fide reddendæ sunt.

Hunc sequitur, qui ab arcanis est epistolis Ordini (Secretarium dicimus) is suam in eo operam Ordini commodat, quod ejusdem literas & decreta expediat; conclusiones ac Statuta in Comitiiis Equestribus facta in tabulas referat; errores & delicta Equitum, ob quæ reprehensi in Comitiiis fuère, libro in hunc usum deputato inscribat; ibidemque quid correctionis iisdem datum sit, adnotet; ac in eadem commentaria referat delicta & contumaciam eorum, qui vocati, adesse in Capitulo noluère. Demum eidem incumbit, ad cæterorum Equitum incitamentum, Laureato volumini, (ita librum appellamus, qui laudabilia Sodalium facinora virtutesque complectitur:) inferere laudabilia & heroa facta cùm Supremi Capitis, tum reliquorum hujus Ordinis Equitum.

Quartus est Rex armorum (illis *Toison d'or* nuncupatus) hic ut dignosci faciliùs possit, gestat cum torque Ordinis tesserarium Scutulum aureum, insignia supremi Principis seu Præfecti Ordinis referens. Ejus autem Ministri (quem virum esse oportet prudentiæ insignis, & magnæ existimationis, atque ad id munus cum dignitate gerendum idoneum) munus est legationes, quæ ad negotia Ordinis pertinent, obire; in egregia Equitum facta inquirere; sinceramque eorum notitiam Secretario, quò destinato ad id volumini inferi quantocyùs possint, tradere; in vigilia D. Andreae Apostoli Equites ad Vesperarum officium, die verò ipsa ad Missarum solemniam convocare; iisdem diem & locum Conventus aut Comitiorum indicare; Supremum Ordinis Præfectum de Equitum, si

qui fortè è vivis excessissent, obitu certiore reddere, aliàque ejusmodi præstare officia. Sed de his exactiùs alibi, ubi leges de iis ab authore speciatiim conditæ referentur.

C A P U T IV.

De habitu & insignibus Ordinis Equitum æquè ac Ministrorum.

IPse nunc sibi rerum Ordo videtur exposcere, ut de Magnifico quoque hujus nobilissimi Ordinis & Societatis ornatu ac insignibus non nulla ad plenior argumenti cognitionem dicamus. Qua in re sciendum cumprimis est: Equestrem corporis ornatum hodie aliquantùm diversum ab eo esse, quem Author Ordinis Philippus instituit, siquidem & *Carolus Audax*, quem *Justum* alii nuncupant, Philippi filius nonnihil in Equitum vestitu mutavit, & Philippus II. Hispaniarum Monarcha non nulla ad pristinum ornatum adjecit.

Et Philippus quidem institutor togam primum interiorem laneam ad talos usque productam gestari ab Equitibus voluit, quæ purpurei esset coloris, manicæque haberet non fluentes ac latas, sed angustas nonnihil, & ut hodie interior esse vestis assuevit, adstrictas; quæque orâ supernè paulùm elatiori ipsum quoque collum arcto cinctu contegeret. Hanc pallio eadem ex materia concinnato tegebant; quod supernè, quâ humeros pectusque respicit, nusquam divisum: suprema duntaxat parte hiato tanto patebat, ut commodè gestantis caput admitteret; id, æquè ac toga interior, ad imam usque humum circum undique defluebat; attamen ut sua esset brachiis manibusque libertas, ab humero ad imum usque limbum utroque latere fissum patebat. Caput capitibus coccineo itidem è panno factis ornabant; è quibus longior quædam lacinia ad sinum usque promissa ferebatur, collo, ut eorum temporum usus ferebat, adversus aërem frigoraque tegendo. Cæterùm, ut plus magnificentiae ac splendoris is ornatus haberet; limbum pallii omnem cum ipsis etiam lateralibus, quas dicebam, fissuris acu phrygiâ picti igniarii calybes silicésque ac emicantes indè scintillæ velleraque ornabant; lemmate insuper ordinis eadem acu in hæc verba adjecto, ac identidem repetito: *Autre n' auray*, quo quidem lemmate id indicare Philippus Author Ordinis voluit; eum, qui in hunc Ordinem adscriptus sit, Equitem, alterum suscepti hujus Ordinis finem non habiturum, quàm defensionem Fidei Catholicæ Apostolicæ ac Romanæ; eundemque alteri porrò Ordini obnoxium ac obstrictum esse non posse. Vide librum, cui tit. *la Toison d'or, ou Recuel des statuts* pag. 298. eamque ob rem in ipsis etiam statutis Ordinis sanxit, ut, si quis eorum, qui in hunc amplissimum *Aurei Velleris* Ordinem adlegi vellet, alteri cuiquam hujusmodi esset Societati adscriptus: is id imprimis curaret, ut nuntium ei quamprimùm remittat, Regibus unis Ducibusque ab hac lege exemptis.

Addidit & interiorem palliis ornatum: pellem mustellæ ponticæ; aut, ut alii malunt, pelles ex Sciurorum (quos *Mennuair* Galli dicunt) ventriculis tergisque alternatim apto nexu confutis; quibus subduci interiùs dicta pallia voluit. Atque hunc ornatum Principi æquè ac Equitibus communem suo quisque sibi ære curabat; Ministri quoque nihil ferè differebant à cæteris, nisi quòd eorum amictui igniarii silices, calybes, velleraque auro picta abessent. Atque hoc ornatu insignes & ipsis se in Comitibus Capitulisque sistebant; & in Ecclesia dicto Conventui destinata ad pridianas Vesperas, ac insequenti die ad sacrum

Missæ

Missæ officium in honorem Divi Andreae celebrandum conveniebant. Eâdem porrò die post meridiem ad habendas pro defunctis Ordinis Fratribus vigilias, ac subinde tertiâ ad Missarum solemnias, pro iisdem defunctis celebrari solita, pullo amictu, ad terram usque promisso, induti, capitiisque item pullis cum defluente inde lacinia contecti veniebant. Atque hunc quoque vestitum suis sibi sumptibus parare singulos oportebat.

Tametsi in prima Ordinis institutione, ut ex Julii Chiffetii *Breviar. Hist. Ord. Aur. Vell.* testatur Pirken *in Austr. spec. bon. l. 4. c. 7.* diversus nonnihil Equitum amictus extiterit; cum brevicula pallia (qualia esse peregrinorum nunc solent) iis, quæ supra dixi, filicum calybumque symbolis ornata, pellibusque subducta, vix, ad cubitum usque, manus obtegerent; ac talaris subtus toga eadem pariter ornamenta in extrema vestis orâ referret. Ex quo ipso assumpto primùm *Viatorii, ac breviculi pallii* amictu haud absurdam ducere conjecturam licet: Authorem Philippum peregrè regiones exteras petere, ac potissimùm terram sanctam sub Barbara Saracenorum tyrannide gementem eruere, Equitibus in Societatem adscitis, apud animum suum constituisse; id quod capite præcedenti ostendimus.

At verò (ne in avia ab argumento deflectam) cum Carolus Audax Philippi filius, idemque à morte Patris Ordinis hujus Supremus Princeps videret Equites, dum in Comitibus se sisterent, interiori quidem amictus colore inter se convenire; exterioris tamen pallii (cui, ut idem Pirken *loco cit.* refert, certum colorem nullum Philippus statuerat) ornatu, multum alterum differre ab altero; quòd violaceus huic, illi roseus, nonnulli citrius, aureusve, atque ita passim alius color aliis in hoc, quod dixi, vestimenti genus adhiberetur; sapienter ac providè statuit, ut hujus quoque pallii color idem omnibus esset. Quamquam hujus ipsius Authoris opinioni undecunque desumptæ apertè adversentur ipsa Ordinis statuta, in quibus *constit. 25.* verbis minimè ambiguis pallia coccinei coloris esse debere, ipse quoque Philippus Author constituit, ut proinde eam colorum diversitatem in interiori potius talari toga usurpatam existimem. Verùm quidquid id rei fuerit, non laboro magnopere. Illud certum est, statuisse hunc Ducem Carolum habitis anno 1473. Valentianis in Hannonia Equitum Comitibus, ut & ad majorem coloris uniformitatem, & ad ampliorem ornatûs hujus Equestris magnificentiam, pallia simul & cucullata Equitum ac Ministrorum prædictorum capita, quin & ipsæ talares corporique adjacentes tunicæ non ex laneo, ut antehac; sed ex holloferico purpurei coloris panno confierent; ac pallia quidem & cucullata capita (ita longissimo firmate ad imam usque dorsi spinam defluens capitis regumentum vocamus) panno serico, id est, multitio albo (abolitis pristinis seu mustellarum seu sciurorum pellibus) subducerentur. Cæterum Phrygii laboris ornatum, qui limbum pallii omnem ambiret, eundem, quem Genitor Philippus instituerat, manere voluit; lemmate duntaxat mutato: ita, ut pro Patris epigraphe: *Autre n' auray*, quod est: *Alterum non habebò*, substitueret paris ferè sententiæ veteri Burgundorum linguâ alteram: *Je l'ay emprins*, quod est: *Ego illum suscepi*, quod lemma in eo solùm differre à priori videtur, quòd suo Philippus lemmate *in futurum* alterum se Ordinem suscepturum neget: at Carolus *in præsentem*, istum se Ordinem suscepisse affirmet. Has autem togas, aut pallia potius, supremi ipsius Præfecti sumptibus parari pro singulis Equitibus voluit, atque à Thesaurario Ordinis in Conventuum & Comitiorum usus asservari. At verò interiores talares tunicas, uti factum antehac fuerat, suo quisque sibi peculio comparabat. Ministris tamen Ordinis & pallia (sed phrygio illo filicum calybumque ornatu destituta) & tunicas interiores tum,

cùm primùm ad Ordinis Ministerium assumebantur, supremi Principis sumptibus, ut curarentur, constituit.

De pullo porrò amictu secundâ die in funebribus, ut supra dictum est, Sodalitii hujus festis usurpari solito nihil penitus immutavit; ac proinde eodem, quo priùs, laneo uti vestitu permisit, cui tamen ornatus ex auro nullus inesset.

Tertiâ verò Solemni die, quæ Deiparæ Virginis honori destinata fuerat ab Authore Philippo, & quâ Equites singuli amictu, quo placuisset, induti, ad rem divinam convenire de more solebant; quoniam Divinæ huic Matri Virgini peculiari quadam ratione addictus Carolus erat; eam ob rem, ut his quoque MARIANIS Ordinis sui solemnibus aliquid splendoris accederet, suæ in purissimam Virginem pietatis instinctu permotus instituit, ut Equites singuli Damascenas albi coloris talaris togas induti, paribusque palliis, sed capitiis tamen rubeis tecti, ad Divina in templo peragenda venirent.

Demum ut laneus amictus omnis penitus aboleretur, pullas quoque in defunctorum exequiali officio adhiberi solitas vestes cum pallio, capitisque tegumento ex holoserico fieri panno Philippus II. in Gandavensibus anni 1559. Equitum Comitibus decrevit; atque ex eo tempore Purpurea æquè ac pulla Ordinis vestis ex heteromallo seu holoserico; Candida verò ex Damasceno capiti panno gestari.

Verùm cum successu temporis Equestria comitia in longum tempus differri primùm ac postea penitus intermitteri cæpissent; hæc pariter vestitus sumendi aut mutandi ratio sensim in defuetudinem ita venit, ut rarissimus ac propè nullus ejusdem usus superesset. Quare, ut ne penitus hoc institutum tam nobile, magnificumque concideret, Philippus IV. Hispaniarum Rex ac summus Ordinis Princeps anno 1631. datis ad Isabellam Hispaniarum Infantem, & Belgicarum Provinciarum Gubernatricem literis & eundem rursus usum instauravit, & Privilegia insuper, quæ alio nos locò referemus, Equitibus, quoties hos Ordinis amictos adhiberent, concessit. Vide de his Chifletium in *Brev. Hist. Ord. Aur. Vell. Sigismund. Birken in spec. bon. Austr. loc. sæpè cit.* Item librum, cui titulus: *La Toison d'or ou Recueil des statuts & ordonnances du noble Ordre de la Toison d'Or.* pag. 297.

Sed enim non in solo hoc amictu magnifico omnis nobilissimorum horum Equitum ornatus consistit; accedunt alia insuper non minus aut magnifica aut decora Torquis Auro affabrè elaborati insignia, quæ adlectis in hunc amplissimum Ordinem heroibus, siquidem ii præsentibus sint, ab ipso Supremo Ordinis Præfecto propriis manibus in collum inferi solent; aut si absentes fors degant, delegatâ ab eodem authoritate, vel per exterum Principem, vel per submissum Ordinis Ministrum circumponi eorum humeris consuevêre.

Est autem is torques aureus, pluribus juncturis nexilis, atque artificii auri imitatione calybes & Pyrites seu igniarios silices unâ cum scintillis (ex quadam veluti collisione inde promicantibus) refert; cujus è medio Aureum Colchici Velleris simulacrum dependet in pectus. Ornamentum sanè magnificum, & vel ipsis quoque summis Orbis Monarchis non indecorum. Quod tamen cur ex igniariis, quæ dixi, instrumentis confectum sit; indè & ego haud invitatus evenisse crediderim cum authore libri sæpè citati, cui titulus: *La Toison d'Or.* &c. pag. 262. quòd hi calybes ignem è silice excutientes vetustum fuerint Burgundicæ Domûs symbolum, ad quod alluisse visi sint Jacobinæ Bavaræ cognati Principes ac Brederodiæ præsertim Domûs Toparchæ, qui in Joannis Burgundiæ Ducis nuptiis, cum eâdem hac Jacobinâ Bavarâ celebratis, in insignibus geminos baculos expressêre, qui collisi flammam spargere videbantur cum adscripto lemma-

lemmate : *Flammescit uterque*. Quò eâ veteris Burgundorum symboli imitatione mutuam inter novos hos conjuges amorem designarent. Nec ablydit ab hac opinione Miræus *in orig. Equestr. Ord. l. 2. c. 1. pag. 62.* qui, „ quod Ignilia seu „ Ignitabula silicem ferientia, ignémque excutientia attinet, fuisse id symbo- „ lum sive emblemata Joannis intrepidum Burgundiæ Ducis Flandriæque Comitum „ ait. Atque idem hoc symbolum non ad amorem & benevolentiam mutuam, sed ad discordiam potiùs, animorùmque collisiones is refert, quæ inter eundem hunc Joannem Intrepidum Philippi Boni parentem, ac Ludovicum Aurelianensem Caroli VI. Galliarum Regis fratrem exortæ, & ipsi Intrepido fatales fuere, & universam propè Galliam funestissimo belli incendio involvère. Cùm enim Rex Carolus VI. pertinaci morbo afflictus ad regni gubernacula, vicariâ potestate tractanda, Ludovicum fratrem constituisset, ac Magnates eum, quòd ob ætatis imprudentiam tantæ moli sustinendæ minimè videretur idoneus, rerum procuratione movissent, eamque Burgundioni Philippo Audaci, qui Joannis Intrepidum Pater erat, dedissent; inde factum est, ut Aurelianensis eâ re vehementer offensus, non obscuram in Burgundiones ultionem meditaretur; quam cùm in Patre non posset, exequi post hujus mortem in filio (Joanne scilicet Intrepido) statuit; conductùmque Sicarium, qui eum perderet, misit: verùm hic, prodicione cognitâ, eundem illum Sicarium, duplicato facinoris pretio, ad Aurelianensem trucidandum conduxit; atque ita fraudem hanc impiam in ipsum fraudis Authorem convertit. Ita *Franc. Haræus in Annal. Duc. Brabant. pag. 374.* ubi ex Joanne Bavaro hæc verba Chronologi Leodiensis adducit: „ Hoc anno „ (nempe 1407.) Ludovicus Dux Aurelianensis, Frater Caroli Sexti Francorum „ Regis conduxerat quendam, ut Joannem Burgundum proditoriè perderet. „ Rescivit hoc ille, & ait: Perde illum, qui te misit, & conduplicabo mercedem tuam; & factum est ita, die 22. Nov. feriâ 3. Parisiis post cænam: cujus „ occasione plus decies centena millia hominum periisse leguntur. „ Vid. Haræum *loc. cit.*

Cæterùm hac cæde magis etiam irritati sunt Aurelianensium animi, eaque præcipuè fuisse causa existimatur indignissimæ cædis authore Carolo Franciæ Delphino (qui postea VII. hujus nominis Rex Franciæ extitit) in Joannem admittæ. Quam ex Mejero prolixè descriptam idem Haræus *pag. 390.* exequitur, aitque Delphinum, cùm paulò antè die scilicet 11. Julii pax & amnestia omnium præteritorum inter eum & Joannem sanctè jurata, ac 29. ejusdem mensis renovata rursus & confirmata fuisset; contulisse se cum multis armatorum millibus Montereliam (alii Monteriolos, aut Montem regium dicunt) Burgundionemque ad se accersivisse eâ (ut simulabat) de causa: uti unà Consilium de Anglis è regno repellendis inirent. Ibi verò cùm se stitisset Burgundus decem duntaxat nobilibus comitatus, & colloqui cum Delphino inciperet, à Taneguyo quodam, securi parvâ repente in cervicem valido ictu impactâ prostratum, trucidatùmque fuisse, vidente id facinus & approbante Delphino; cui tamen carò deinde hæc cædes stetit; quando gravissimo continuorum sexdecim annorum bello à Joannis filio Philippo Bono atque Anglis petitus eò redactus jam erat; ut Regno propè omni ab hostibus subactò ipsum jam etiam Regis nomen amiserit: passim non jam Carolus Rex Francorum, sed *Carolus Francus, Rex Bituricarum* (vulgò *de Bourges*) per contemptum vocatus. Et actum certè de florentissimo illo Regno fuisset, nisi singulari Numinis providentiâ per decantatam illam Virginem Aurelianensem restitui rursus Gallorum res collapsæ cæpissent. Neque omittendum hîc illud est, quod Sincerus in Itinerario Galliæ *fol. 260.* scribit: videri nempe etiamnum Joannis Intrepidum Monteriolis occisi

Cranium, immani aperturâ hians, Divione apud Carthusianos. De quo cum Franciscus I. quæsisset: ecquid immane illud sibi ostium in hoc Cranio vellet? Respondisse perargutè è Monachis quempiam: per hoc ostium multa Anglorum millia in Regnum Galliæ penetrâsse. Quos nempe Philippus Bonus, ut Patris cædem vindicaret, in Galliæ totius exitium in hoc regnum armavit.

Sed ad institutum, unde paululùm non iratô, ut opinor, lectore deflexi, nunc redeo; & calybes igniarios aut ex avito Burgundicæ domûs, aut paterno certè Joannis è symbolo à Philippo desumptos & in hoc Aureum nobilissimorum Equitum ornamentum translatos cum Miræo existimo potiùs, quàm ut cum Golluto pag. 276. è duabus literis *B.* sibi obversis (quarum alterâ *Burgundia Ducatum*, alterâ *Burgundia Comitatum* significari vult) hos Torquis Aurei nexus coaluisse credam; neque enim intelligo: quo pacto scintillas igneas è litera hac utut duplicata author ille eliciat: neque assequor, quæ esse binis his literis convenientia cum silicibus interpositis possit. Itaque Chifletium potiùs sequor, & Jacobum Marchantium, qui in sua *Flandria lib. 3.* sic scribit: „ Quibus singulis „ - - Aureum torquem, insertis paternis emblematis ignitabuli, scintillas è silice extudentis, speciosum attribuit. „ Ac postremò manifestè id evincit ipsorum Ordinis statutorum lex tertia, cujus hæc verba sunt: „ Nos unicuique „ eorum symbolum sive insignia attribuemus, nempe Torquem Auream, in qua „ nostra insignia insculpta spectentur: ita fabrefactam, ut particulæ invicem „ catenatæ atque implicitæ repræsentent ea ferramenta igniaria, quæ vulgò „ Galli *Fusils* vocitant, quibus adhærescant silices scintillantes. „ Et sic exposito *calybum siliciumque scintillantium* symbolo perquam appositè sequens lemma adscripsit vir multâ clarus eruditione Claudius Paradius: *Antè ferit, quàm flamma micet.* Quod Sylvester Petra Sancta è Societate JESU: ita deinde interpretatus est in symbolis suis heroicis pag. 397. ut diceret, eo significari: Inclytos hos sanguine pariter & virtute heroës antè acribus ad insolitam virtutem stimulis impelli, coelitusque afflari; exinde verò emicare eosdem in flammam fidei & religionis vindices, & in lucem heroicam militaris gloriæ effulgere. Eâ verò epigraphe, quam idem, quem laudabam, Paradius adnexo *Velleri Aureo* in hæc verba subjecit: *Preteritum non vile laborum*, non obscurè videtur innuere: hoc tam insigne hujus Velleris decus non nisi iis conferri, qui præclare sunt de republica & de Principe meriti; ac proinde quemvis, qui huic amplissimo Ordini est adscriptus, eum luculentum virtutis suæ, grandiumque meritorum testimonium in ipso hoc insigni circumferre. Vel, ut antè memoratus Petra Sancta exponit: videntur hac tesserâ ipsi Equites polliceri, futurum, ut & ipsi heroës priscos quâ famâ, quâ factis fortibus æmulentur; quò, pari olim gloriâ, eorum fastis mereantur inscribi. Est itaque id *Aurei Velleris* decus, & rerum præclare gestarum illustre præmium, & gerendarum nobile incitamentum.

Ubi tamen animadvertendum est, honorem hunc vel hoc ipso ex Capite, quòd tanquam fidei & insolitæ virtutis præmium Viris Illustribus conferatur, hæreditarium haudquaquam esse; ac proinde Torquem hunc Aureum post cujusque Equitis mortem ad Principem seu supremum Ordinis Præfectum remitti à defuncti Equitis cognatis aut hæredibus debere, ut alteri cuiquam benemerito conferri possit. *Sebast. Münster. Cosmogr. l. 3. c. 204. Art. 39. Nolden de statu Nobil. c. 6. n. 32. Knipschilt de Nobilit. l. 1. c. 2. n. 68.* Neque tamen omnem honoris tanti memoriam per mortem intercidere existimandum est: ejus siquidem, qui Torquem hunc gestavit, insignia ad æternam heroïs, honorisque ab eo gesti, memoriam ita hoc Torque augentur; ut extimum eorum limbum hic *Velleris Aurei* ornatus perpetuis temporibus ambiat. At verò si quis electus quidem in

Ordi-

Ordinem, at nondum potitus hoc Torque est; illius, si mortem interim obeat, ne insignibus quidem hunc Torquem addere fas est, nisi tamen in prælio cum hoste fortiter dimicans cecidisset; tum enim ob ipsam hanc virtutis bellicæ famam vivere etiam post fata censetur: atque ita frui hoc privilegio potest, ut insignia sua hoc, qui illi decretus est, Torque & Vellere augeat. Ita olim egregio illi Cæsareorum exercituum Duci, & in hunc Ordinem adlecto Comiti *Pappenheimio*, qui ex acceptis in prælio Lutzensi vulneribus ante acceptum Torquem Aureum obiit, permissum tamen est, ut ad ejus insignia in exequiis Prægæ, ubi sepultus est, celebratis, hic Torques Ordinis (ad quem electus & nominatus jam fuerat) adjungeretur, uti testatur author libri, cui titulus: *La Toison d'Or.* pag. 264.

Cæterum si quis Torquem hunc incuriâ suâ amisisset, curare alium suo ære tenetur: si verò vel in pugna cum hoste eum frangi aut deperdi contigisset; aut alio sinistro casu, ut incendii, naufragii, aut prædonum &c. amissus præter spem & opinionem fuisset; tum eâ restituendi Torquis obligatione absolvitur: & contigisse id cuidam Domino *de Neubaus* Supremo Regni Bohemiæ Cancellario testatur *in suo speculo honoris Austriaci l. 4. c. 7.* Sigismundus de Birken; qui cum omnia impedimenta naufragiò in Danubio amisisset, subinde non Torquem, sed fragmenta aliquot ex aquis recuperata restituit.

§. II.

Quando Torques Aureus gestari ab Equitibus debeat. Et quod idem Torques Gentilitiis Equitum insignibus adjungatur.

UT verò etiam quis hujus Torquis usus & olim apud Equites hujus Ordinis fuerit, & hodie apud eosdem sit, cognoscamus; sciendum est ex Philippi Boni institutione Insigne hoc Velleris Aurei unà cum Torque quotidie palàm, atque detectum, ut ex regula tertia videre est, gestari ab Equitibus singulis debuisse; adeò, ut, qui id neglexisset, ei quatuor solidorum Francicorum multa in Missæ unius celebrationem, atque rursus aliorum quatuor solidorum in eleemosynam, pendenda fuerit toties, quot diebus gestatum hoc insigne non fuit. Quod si tamen vel militaris quæpiam expeditio, vel pugna instaret; tum cuivis fas erat, solum Velleris Aurei signum, appensum pectori, sine Torque gestare. Atque id ipsum facere licebat Equitibus quotiescunque in itinere aut peregrinatione periculum aliud pertimescendum cuiquam fuerat. Idem que intelligendum de iis est, qui aut morbo afflicti decumbebant, aut Torquem aurifici reficiendum dedere. Duravitque hic usus ad usque Caroli V. tempora; qui quotidianam ejus Torquis gestationem perquam incommodam esse & gravem Equitibus animadvertens, institutoris legem ita moderatus est, ut majorem hunc Ordinis Torquem non nisi solemnioribus quibusdam festis gestari debere constituerit; cæteris per annum diebus, ut in serica rubra vel aureâ tænia appensum pectori Vellus deferretur, indulgit. Vide *Joan. Christ. Lünig. in Theatr. Cerem. Part. 2. c. 26. Art. 5.* Dies autem gestando Torqui majori destinati ex constitutione Philippi II. Hispaniarum Regis anno 1593. facta sequentes sunt, ut habet author libri: *La Toison d'Or.* pag. 303.

Mense Januario: Festa Circumcisionis Domini. SS. trium Regum, & Conversionis S. Pauli Apostoli.

Mense Februario: Festum Purificationis B. M. V. & festum S. Mathiæ Apostoli.

Martio: Festum Annunciationis B. M. V.

Majo: Festum SS. Apostolorum Philippi & Jacobi.

Junio : Festum S. Joannis Baptistæ, & S. Pauli Apostoli. Addit his Lünig *in suo ceremoniali* etiam diem S. Barnabæ Apostoli.

Julio : Festum Visitationis B. M. V. & S. Jacobi Apostoli.

Augusto : Festum Assumptionis B. M. V. & S. Bartholomæi Apostoli.

Septembri : Festum Nativitatis B. M. V. & S. Matthæi Apostoli.

Octobri : Festum SS. Apostolorum Simonis & Judæ.

Novembri : Festum Omnium Sanctorum, & S. Andreae Apostoli; proximè item sequens aliqua post festum hoc dies, quo celebrantur pro Equitibus defunctis exequiæ.

Decembri : Festum Immaculatæ Conceptionis B. M. V. & S. Thomæ Apostoli. Addit Lünig *in ceremoniali* etiam Festum Expectationis partûs B. M. V. Festum Nativitatis Domini; S. Stephani; S. Joannis Apostoli & Evangelistæ, & SS. Innocentum.

Quibus accedunt Festa Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, & Sanctissimi Corporis Christi.

Tenenturque majorem hunc Torquem etiam in primis & secundis vespere festorum nunc dictorum gestare; & quoties, diebus modò dictis, ex suis legibus ad Ecclesiasticum officium comparere, vel ad aliud quodvis negotium in publicum prodire debebunt.

Denique ornatos hoc Torque eos comparere necessum est, & in obsequiis funerariis, quæ seu pro ipso supremo Ordinis Capite, seu pro Equitibus cæteris celebrari continget; ac in omnibus conventibus aut actibus ordinariis, vel extra ordinem à supremo Capite vel ejus Vicario indictis; in quibus de re quapiam, ad Ordinem pertinente, agetur. In præcipuis item Aulæ solemnibus, & quoties Legatus quispiam vel aliunde adveniens recipitur, vel abscedens à Supremo Ordinis Præfecto dimittitur.

Accedebat ad hæc & alius quondam honor Equitibus, qui non corpora horum, sed locum, cuique ex legibus Ordinis in Comitibus destinatum, ornabat. Apponebantur siquidem eo, quo quisque sedem occupare debebat, loco Equitis ibidem assessori insignia picta, aureo Ordinis Torque circumdata, quibus galea (quod singulare horum Equitum decus est) plenè inaurata & aperta, supernè ita imminebat, ut obliquè nonnihil deflecteretur in latus; Recta siquidem galea & antrorsum in intuentes obversa non nisi supremis Ordinis Capitibus, Regibusque in eum adscitis admittebatur; quòd hujusmodi galea pro symbolo haberetur potestatis supremæ, nec ab alio ullo, quàm à solo Numine dependentis; utpote quæ possit & debeat videre omnia, & scire; & sinè omni impedimento, quodcunque lubeat, imperare. In cujus rei testimonium vide librum Joannis Baptistæ Maurice cui titulus: *La Blason des Armoiries de tous les Chevaliers de l'Ordre de la Toison d'Or*.

Siquis autem electus quidem in nobilissimam hanc societatem fuisset, præsentem tamen se ad recipiendum Torquem in Comitibus nondum stitisset; ejus quidem sedili affixum scutum videbatur, sed quod ejusmodi esset, ut solum Torquem, scutum illud ambientem, adscriptumque supernè Equitis electi Nomen cognomenque referret; insignia verò familiæ nulla apponebantur in ejus scuti interiori sinu, priusquam de more Torquem Ordinis suscepisset; testaturque author sæpe citati libri: *La Toison d'Or*. Reperta fuisse plura hujusmodi scuta, in interiori sinu vacua, in Ecclesia Cathedrali Gandavi cum sequentibus inscriptionibus: *Pour D. Charles par la grace de Dieu Prince des Espagnes. Pour le Duc de Cardona, & Segorbe. Pour le Duc de Medina de Rio secco.* Id est: „ Pro Domino „ Caro-

„ Carolo Dei gratiâ Hispaniarum Principe. Pro Duce de Cardona & Segorba.
 „ Pro Duce Medina de Rivo sicco. „

Contra verò eorum Equitum, qui mortui post ultimum Capitulum fuère, in Comitibus, eorum mortem proximè subsequenter, insignia *absque galeæ cristarumve ornatu* ita exponi in loco Comitiorum sunt solita, ut solus ea Torques supernè in nodum collectus circumdaret. Quod si Rex fortè is, qui decessit, fuisset; tum supra dictum Torquis constricti nodum exigua pingebatur corona, eaque supernè patula: addebatúrque ad inscriptum ibidem Equitis nomen vox gallica: *Trespasé*, quæ illum obiisse indicaret. Sic Mechliniæ in Comitibus anni 1491. duodecim hujusmodi mortuorum insignia idem author visa esse affirmat cum inscriptione sequenti: *Tres-haut & tres-puissant Prince Edouard d'Angleterre & d'Irlande Tres-pasé. Tres-haut & tres-puissant Prince D. Jean Roy d'Aragon Tres-pasé. Jean Duc d'Alençon, Comte de Perche Tres-pasé &c.* Id est:
 „ Celsissimus & Potentissimus Princeps Eduardus Rex Angliæ & Hiberniæ mor-
 „ tuus. Celsissimus & Potentissimus Princeps D. Joannes Rex Arragoniæ mor-
 „ tuus. Joannes Dux Alenconius, Comes Perchii mortuus. „

At si is, qui defunctus erat, electus quidem in Ordinem, sed Torque tamen donatus non esset, huic scutum nigrum nullis pictum familiæ insignibus, nullo Torque circumdatum, ponebatur, eique nomen duntaxat & cognomen familiæ characteribus aureis inferebatur; quale hodie videre est Hagæ, cui inscripta hæc verba sunt: *Messire Pedro de Cardona Comte de Golizano, qui fut trouvé mort pour ceux, qui eurent le charge de luy porter l'Ordre; à cette cause ne le receut point.* Quod est: „ Dominus Petrus de Cardona, Comes de Golizano, qui „ fuit repertus mortuus ab iis, qui ex munere sibi commissio ei Ordinem (id est, „ Torquem Ordinis) ferebant; atque hanc ob causam eum non recepit. „

Neque plura, quæ hîc adjungam, reperio; nisi unum istud; nempe Ordinem hunc, qui velut arctissimum quoddam fœdus est sinceræ genuinæque amicitiae & fidei, quâ præcipuè Capiti primùm, deinde verò & membris singulis se obstringunt ii omnes, qui in hunc laudatissimum Ordinem & amicabilem Societatem recipiuntur, nequaquam admittere, ut hostili quispiam animo in supremum Ordinis Caput sit; atque eapropter lege cautum est, ut, si quis Equitum bellum inferre Supremo Ordinis Præfecto vellet, is remittere prius eidem Torquem Aureum, ac renunciare Ordini debeat. Id quod egisse constat Carolum Emanuele Sabaudia & Pedemontii Ducem, quem anno 1615. Vellus Aureum restituisse Regi Hispaniarum refert Author *Mellific. Histor. part. 4. fol. 1180.* additque: „ Ducem id observantiae in Regem suæ tribuisse; quòd se armis de- „ fendere contra illum, nisi restituto Velleris Aurei Torque ausus non esset: ac „ indignum censeret, si Torquatus Eques contra Supremi sui Capitis arma, etiam „ in defensionem suam arma corripit. „ Ita Author cit. & Gryphius in *Breviario Ordinum* §. 39. pag. 265. citans Antonii Possevini historiam belli Montferratensis fol. 377.

§. III.

Quid per Aureum Vellus Colchicum significârit Antiquitas.

Postremò quoniam hîc de insignibus Ordinis ac de Aureo præsertim Vellere dictum est; quòd ex quadam Jasonici Velleris imitatione desumptum esse ex Jacobo Marchantio superius annotavimus. Nihil extra orbitam deflexurum me credidi, si hoc loco, ecquid tandem Vellus illud Aureum Arietis Colchici fuerit, aut certè quid per illud denotetur, paucis expediam. Tametsi ve-

rò ea de re certi nihil statui possit ; juvabit tamen variorum opiniones adducere, ex quibus eam sequi quisque possit pro libitu, quam esse cæteris credibiliorum putabit. Et prima quidem opinio est, (de qua lege Ovidium 11. *Metamorph.*) *Hellen* Athamantis Thebarum Regis & *Nepheles* filiam, quod Inus Novercæ insidias novercales metueret, unà cum *Phryxo* fratre è domo patria profugisse : quibus per nemora errantibus *Nephele* mater apparens *Arietem* Aureo *Vellere* insignem dederit, quo consenso ad *Abydi* usque fauces pervenerint. Ibi verò cum in mare se *Aries* immisisset. *Hellen* foemineo timore percussam decidisse in pontum, fluctibusque haustam periisse, ac illud exinde mare *Hellesponti* nomen obtinuisse ; *Phryxum* verò cum, deferente eum *Ariete*, in *Colchos* feliciter pervenisset, eundem ibi *Arietem* *Jovi*, quòd is fugæ suæ favisset, immolasse ; pellémque ilici arbori in luco *Martis*, ejusdem *Numinis* honori affixisse ; ipsum verò *Arietem* inter sidera collocatum à *Diis* esse. Sed hæc pura est fabula.

Alii, inter quos est *Pherecrates* & *Dionysius* in *Argonauticis*. *Pædagogum* *Phryxi* adolescentis regii fuisse existimant, cui nomen fuerit *Aries*, qui cum ingenio sagax insidias *Phryxo* à *Noverca* paratas sensisset ; eundem, uti fugâ se servaret, monuerit, unaque comes fugienti accesserit, indeque locum esse fabulæ datum : quod per *Arietem* servatus *Phryxus* in *Colchidem* venerit ; ubi cum hic *Pædagogus* *Diis* ab *Æeta* mactatus fuisset, ejus excoriati pellis in templo affixa est. Dicitur autem esse *Arietem aureum*, quòd sapiens is vir esset, & consilii maximi, ac proinde pretiosus & aureus : accepissetque subinde ex oraculo *Æeta* : tum fore, ut *Supremum* instet regno exitium, cum oblata hæc illi pellis (*prudencia nempe consiliūque* necessaria regnorum fulcra) fuisset. Sublatum autem inter sidera inde antiquitas fabulosa confinxit : quòd (ut *Lucianus* in *Dialogo de Astrologia* testatur) *Phryxus* deditus cum primis astronomicarum rerum scientiæ fuerit.

Quidam contrà *Arietem* illum navem fuisse existimant, quæ pictum *Arietem Aureum* in puppi haberet, eaque vectam esse *Hellen* & *Phryxum* autumant ; sed *Hellen* navigationis insuetam & impatientem ex morbo sub ipsum navigationis tempus obiisse, ac, ut mos est navigantium, ejus cadaver in mare dejectum esse. *Phryxum* verò ad optatum portum, *Colchos* nempe, feliciter appulisse. Verum hi, tametsi haudquaquam ineptè hac de re differunt, de pelle tamen seu *Vellere* nihil expediunt, nec expedire posse videntur ; nisi id forsan dicant : tabulas navis (ceu pellem quandam) revulsas esse in quibus pictus is *Aries* fuerit ; easque in luco suspensas *Marti* vel *Jovi* fuisse dicatas : pro quibus tamen adipiscendis expeditionem tam insignem susceptam à *Jasone* & præcipuis *Græciæ* heroibus esse, ægrè mihi persuadeo. Nonnulli *Velleris Aurei* originem inde deducunt, quòd *Colchidis* incolæ villosis arietum velleribus ex fluviis arenas aureas expiscari solerent. Ita *Aldovrand. tom. ult. fol. 44.*

Alii *Argonautas* seu viros totius *Græciæ* Principes ad venas metallicas & auri feraces, quæ in *Colchidis* regione frequentes sint, profectos esse existimant ; atque ita per *Vellus Aureum* has venas intelligi autumant. Ita *Joan Carion. in Chron. l. 2. fol. 188.* Additque *Guthbertus in Chron. fol. 88.* Hispanos ad *Jasonis* & horum *Argonautarum* imitationem in *Indias* hodie ad auferendum inde aurum navigare.

Fuerunt item, qui per *Vellus Aureum* decantatum illum lapidem *Philosophicum*, cujus adminiculo aurum confici ajunt, denotari sentirent ; per res verò admirabiles à *Jasone* & sociis in suscepta ad rapiendum hoc vellus navigatione gestas, varias & miras corporum chemicorum mutationes ; quas præcedere necesse

*Nihil mirum est
A tot fuisse regnis expetitum Philippum.
Pulcher non corpore magis, quam animo,
Orbis delictum dicebatur, et erat,
Sed breve;
Siquidem terrenum regnum vix adiit,
Cum ad Coeleste migravit:
Postquam Austriacum Nomen in Hispaniam intulit,
Et suis hanc posteris virtute sua firmavit.*

cessu est: priusquam lapis ille mirabilis, & mirabilium patrator conficiatur. Ediditque ea de re singulare opus Guilielmus Mennenius, cui titulum *Velleris Aurei* fecit, Caroloque Duci Areschoti & Croyi, hujus ipsius Ordinis Clarissimo Equiti, dedicavit.

Suidas denique apud Majolum in *Diebus Canicul. tom. 4. colloq. 5. fol. 362.* vult *Vellus* istud *Aureum* librum in membrana, ex Arietum pellibus confecta, scriptum fuisse; qui artem, qua per chimiam aurum confici posset, ostenderit: qui cum in Colchide asservaretur, Jasonem ejusque socios navigationem eo instituisse, atque ope Medæ illo tandem libro fuisse potitum. Anne autem fructum ex eo libro aliquem deinde Jason retulerit, in incerto est hactenus. Illud multorum hodie experientiâ certum est, chimicos hujuscemodi libros opes paucis, extremam verò inopiam plurimis attulisse. Sed hæc aliis relinquimus; nobis retulisse hic satis est, ecquid sub fabuloso *Arietis Aurei* nomine erudita occultarit antiquitas.

C A P U T V.

*Institutionis Diploma; Ordinis Constitutiones & Regulae;
Addita item & mutata in Regulis, ac quatuor denique Mini-
strorum Statuta.*

Veniendum nunc est ad ipsas Celeberrimi hujus Amplissimique Ordinis constitutiones & regulas, quas tantò nos libentius opusculo huic nostro inserimus, quanto illæ luculentius & ea confirmant, quæ hactenus de florentissimi Sodalitii hujus institutione retulimus; & ea pariter, quæ secuturis dehinc capitibus referemus. Nec verò dubium est, multo studio consilioque has leges esse ab authore conceptas; utpote quas non nisi decimo nono post primam institutionem mense in primis Ordinis Comitibus, quæ Insulis Philippus Bonus indixerat, Equitibus observandas proposuit, & non sinè multa animorum consensione ab universis probari magnopere, atque recipi vidit. Et sanè tanto statim esse in pretio hæc leges cæperunt, ut Ludovicus XI. Galliarum Rex ob singularem & numeris omnibus absolutam prudentiam, in his legibus deprehensam, non dubitavit suismet eas manibus verbatim exscribere, quo sibi, similem in Gallia Ordinem S. Michaëlis instituere meditati, pro exemplari servirent. Vide libr. cui titulus: *La Toison d'Or. pag. 261.* Et multa sanè eum ex his legibus in Ordinem suum transtulisse constat ex iis, quæ *Sansovinus* in legibus ejusdem Ordinis & Franc. Modius in *Pandect. triumph. tom. 1. lib. 2.* Ac Demum Petrus Matthæus in *Hist. Ludovici XI. lib. 5.* refert.

Sunt autem constitutiones hæc veteri Burgundorum idiomate scriptæ; quæ tametsi ab hodierna linguæ Gallicæ gratiâ longè absit, ob reverentiam tamen conditoris Philippi, & quòd hæc lingua minùs sit mutationi obnoxia, hodie dum nullo apice immutata persistunt; tradique singulis in hunc ordinem adlectis Equitibus solent. Ut verò & ab iis, qui linguæ Gallicæ sunt ignari, intelligi commodius possint, à *Philippo Nigri* Octavo Ordinis hujus Cancellario in latium primò Sermonem translata, ac subinde à *Nicolao Nicolai*, quem *Gru-dium* alii nuncupant, Ordinis Secretario stylo paulò tersiori donatae sunt unà cum Additionibus illis, quas Supremis Sodalitii hujus Præfectis Philippi Boni successoribus, adjicere placuit. Nos utrasque præmissis Philippinæ institutionis diplomate fideliter in has chartas transtulimus.

Institutionis Diploma, & primæ Ordinis hujus Constitutiones à Philippo Bono Authore Sodalitii conditæ.

Philippus, Dei Gratiâ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantia & Limburgi: Comes Flandriæ, Arthesiæ, Burgundiæ Palatinus, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Namurci: Marchio Sacri Imperii: Dominus Frisiæ, Salinarum & Mechliniæ: Notum universis esse volumus, pro eximio affectu nostro benevolentiaque singulari erga Equestrem Ordinem (cui ornando & cohonestando, eâ imprimis gratiâ unicè studemus, ut Christiana pietas & communis Matris nostræ Sacrosanctæ Ecclesiæ status atque incolumitas, resque ipsa publica, atque universalis quies atque tranquillitas in tuto retineantur, quantumque per Nos fieri omnino potest, subsistant, ac vigeant) Nos ad summi atque omnipotentis Dei, Creatoris ac Redemptoris nostri laudem & gloriam, atque venerationem Sanctissimæ Virginis ejus Matris, honorémque Divi Andreæ Apostoli & Martyris inclyti, & ad Fidei nostræ Christianæ Sanctæque Ecclesiæ tutamen atque exaltationem, virtutumque ac morum ingenuorum excitationem atque augmentum, nuper, videlicet die mensis Januarii decimo, anno Domini millesimo quadringentesimo, vigesimo nono (quo quidem ipso die, clarissimam eandemque charissimam Dominam Isabellam, idque adeò in nostro oppido Brugensi, nobis in matrimonio junximus) instituisse Ordinem quemdam & Confraternitatem Equestrem, sive Sodalitatem amabilem, certi numeri Militarium atque nobilium virorum (quem quidem Ordinem Aurei Velleris appellatione insignivimus) quemadmodum & per has ipsas litteras nostras instituimus: idque pro modo ac ratione Constitutionum atque Conditionum subsequen-
 tum.

Cap. 1. Principio volumus atque constituimus, ut Ordo hic constet triginta & uno viris Equestri dignitatis, qui nomine pariter & familiæ insignibus nobiles (& quidem citra omnem legitimam reprehensionem) censeantur. Quorum in numero nos ipsi, quoad vivemus, futuri sumus hujus ipsius Ordinis videlicet atque Societatis Supremus, atque Princeps: postque decessum nostrum, Successores nostri, Burgundiæ Duces. *Immutabile.*

C. 2. Deinde quicumque huic Ordini adscribentur, eos, antequam initientur, renuntiare volumus omni, sive Principis, sive Sodalitii cujusvis Ordini, cui addicti priùs fuerint: præter Imperatores, Reges, ac Duces: quibus ipsis, ut unâ cum hujus Ordinis insigni, sive symbolo deferre possint symbolum alterius Ordinis, duntaxat cujus ipsi Principes sint atque Supremi, ita demum conceditur, si Nos & Successores nostri, utpote hujus Ordinis Supremi, unâ cum Confratribus & Commilitionibus nostris, hoc ipsum eis, in solemnibus hujus ipsius Ordinis Comitibus, indulserimus. Aliter enim licere minimè volumus. Nobis quoque & Successoribus nostris hujus Ordinis Supremis, simili ratione liberum esto, si visum ita fuerit, unâ cum nostri hujus Ordinis symbolo, gestare etiam symbola aliorum Ordinum: hoc est, ab aliis, sive Imperatoribus sive Regibus ac Ducibus, institutorum: non modò in testimonium, atque augmentum mutua cum illis amicitia, fraternique amoris; sed etiam majoris commodi procurandi gratiâ. *Immutabile.*

C. 3. Etenim ut noster hic Ordo, atque Societas, ejusdemque Confratres, atque Consocii evidentiùs innotescant, atque emineant: Nos unicuique eorum symbolum sive insigne attribuemus, nempe Torquem Auream, in qua nostra insignia insculpta spectentur; ita fabrefactam, ut particulæ invicem catenatæ, atque implicitæ, repræsentent ea ferramenta igniaria, quæ vulgò Galli *Fusilz* vocitant; quibus adhærescant siliques scintillantes. Ab ima verò parte pendeat signum Velleris Ovilli Aurei. Ac proprietas quidem hujus Torquis penès ipsum hunc Ordinem permanebit. Eam verò Nos ipsi, Successoresque nostri, hujus Ordinis Supremi, & universim omnes ejusdem Ordinis Equites, quotidie palàm, atque detectam gestabimus. Id qui neglexerit, multam solidorum quatuor in Missæ unius celebrationem, totidemque in eleemosynam, toties dependet, quot diebus cessatum fuerit. Militarium tamen expeditionum atque actuum tempus excipimus: tunc enim liberum erit unicuique signum ipsum solum Velleris Aurei appensum collo, sinè Torque, gestare, si cui ita videbitur. Quòd si Torquem ipsam, casu quopiam collisam, reficere necesse fuerit, impunè sanè aurifabris concredi poterit, donec pristinae formæ restitatur. Idemque judicium esto, quoties propter peregrinationem aut adversam valetudinem, aut securitatis ratione, similè-
 ve ob causam, Torques gestata non erit. Cæterùm augere Torquem ipsam, aut ornatiorè, illustriorève reddere, gemmis appositis, aliave quacunque ratione fas non erit. Multò verò minùs, aut vendere eam, aut pignori tradere, aut quovis tandem modo alienare licebit.

C. 4. Quemcunque autem in hunc Ordinem legi contingeret, is initio statim sanctè promittat oportet, sinceram & mutuam sese amicitiam erga Nos primùm, Successoresque nostros, ejus ipsius Ordinis Supremos, deinde & erga cæteros commilitones, esse conservaturum: eorùmque dignitatem & commoda, pro viribus, procuraturum; neque eorum cujusquam famam atque existimationem (quantum quidem in ipso erit) maculari passurum; verùm honestis commodisque rationibus tutaturum sese eam esse. Atque aded si quem fortè ipse detrahere de cujusquam absentis Commilitonis fama deprehenderit, nihil quidem dissimulanter præferet: adstringi se hujus Ordinis legibus, ut ejusmodi obtreccationes ad Confratrem deferat; ideóque scire se velle, an asseverare illa statuatur, nec ne. Ac si nec tum quidem ille à maledicendo destiterit, rem ipsam totam Confratri, cujus interest, primo quoque tempore palàm faciet. *Immutabile.*

C. 5. Itidem promittet initiandus, si quis fortè Nos, aut Successores nostros Supremos, ditionesve aut clientes & subditos nostros afficere damnis, aut injuriã moliretur; itémque si vel Nos ipsi, vel Successores nostri, pro sacrosanctæ nostræ fidei tuitione, conservationeque aut reparatione statûs, dignitatis, aut libertatis Sanctæ Matris nostræ Ecclesiæ, sanctæve Apostolicæ Sedis, bellum facere contingeret; tum semetipsum præstò, si modò commodâ valetudine utetur, adfuturum, opémque laturum esse: alioquin suffecturum sibi vicarium idoneum; qui Nobis, justis tamen stipendiis, militet atque inserviat. Nisi quam fortè habebunt excusationem legitimam, justúmque impedimentum: cujus quidem Nos debent reddere certiores. *Immutabile.*

C. 6. Vicissim verò Nos, ob ingentem benevolentiam, qua Confratres nostros complectimur, próque ea fiducia, quam de ipsis certò concepimus, & nostro & Successorum nostrorum Supremorum nomine, ultrò profiteamur, pollicemurque; nullum Nos, non modò bellum, sed neque gravius ullum, aut paulò magis arduum negotium suscepturos esse, cujus non majorem partem priùs Confratrum nostrorum præmonuerimus: ut videlicet eorum de iis ipsis rebus deliberationes atque sententias discere possimus. Nisi quid erit tale fortassis, quod tam arcto silentio vel acceleratione tantâ indigeat, ut deliberari cum pluribus, neque commodè satis, neque sinè periculo posse videatur.

C. 7. Consimiliter etiam nostri Commilitones (si modò clientes & vassalli nostri erunt, aut iis ditionibus, quarum gubernaculis præsumus, subjecti) nulli militiæ nomina dabunt, neque peregrinationem longinquiorem inibunt, non præmonitis atque assentientibus Nobis, aut Successoribus nostris, hujus Sodalitii Principibus, atque Supremis. Neque tamen hac viâ commilitones nostros eos, qui Nobis aut Successoribus nostris, hujus Ordinis Principibus, ditionis jure subditi sunt, impedire cupimus; quò minùs & exteris Dominis, quibus feudi nomine obstringuntur, legitimè obediunt, & in bellicis expeditionibus, bonâ fide atque ex dignitate serviant: non aliter planè, quàm vel ante hujus Ordinis institutionem, vel non initiati facere potuissent. Ac ne eos quidem Commilitones nostros, qui nobis aut Successoribus nostris subditi non erunt, arctare constituimus, ut non, quotiescunque & ubicunque animo libuerit, militent; & quocunque locorum voluerint, liberrimè peregrinentur: dummodo Nobis id priùs (quod tamen commodè, & sinè institutæ rei impedimento fiat) indicaverint.

C. 8. Jam si quam fortè simultatem inter Commilitones oriri contigerit, duntaxat quæ ad personas pertineat; sitque ea ejusmodi, ut ad arma atque ad offensionem spectare videatur: ut primùm Supremus ipse certior ejus factus erit, confestim cum utrique parti contumeliam atque vim omnem acriter interdicit; tum verò rem ipsam totam, qualis erit, ad suum confratrùmque suorum arbitrium atque disceptationem deferri imperabit: edicetque, ut vel ipsimet, si queant, vel ipsorum certè procuratores, in proximo Ordinis Conventu se sistant, ubi de jure quisque suo experiantur. Cùm verò agitata satis utrimque causa fuerit, partesque perauditæ; tum Supremus, unâque commilitones, dissidium ipsum, quàm poterunt celerrimè, component, atque decident: eique judicio partes obtemperare, atque obedire cogentur. Salvo tamen ubique jure nostro atque illæsâ auctoritate nostrâ jurisdictionis, ditionumque nostrarum, & Successorum nostrorum. *Immutabile.*

C. 9. At si quis eò temeritatis proruperit, ut Commilitoni alicui nostro manus inferre, aut alioqui vim ullam facere aggrediatur; cæteri omnes, quacunque ratione poterunt, obfistent, atque ejusmodi conatus atque injurias avertent, atque propulsabunt. *Immutabile.*

C. 10. Quodsi Commilito exterus, neque ipsi Supremo ditionis jure subditus, in alium Commilitonem, Supremo subditum, injuriosus sit, qui viâ atque ordine justitiæ tenere jus suum, suamque injuriam persequi non possit: isque qui injuriam accepit, ejus causæ cognitionem in arbitrium conferre Supremi paratus sit; is verò qui fecit injuriam, idipsum recuset: Supremus quidem cæteri que Commilitones, operam omnem suam atque studium na-

vare, auxilióque succurrere debebunt injuriosius tractato; ut jus suum consequi atque obtinere possit. Quod verò ad externos neque Supremo subditos Commilitones attinet, qui contumeliis lacesiti submittere velle causam suam ipsius Supremi judicio profitebuntur, neque pars adversaria adstipulabitur; Supremus atque Commilitones, eos ipsos contumeliis affectos (quantum quidem cum dignitate facere poterunt) auxilio omni suo adjuvabunt.

Immutabile.

C. 11. Quoniam autem externos in Consortium Ordinis hujus adscisci posse jam constat, fierique fortasse potest, ut Supremus ipse, vel adversus Principem patriæ, vel ipsam patriam Commilitonis externi, bellum moveat: idcirco Nos, tum nostro nomine, tum Successorum nostrorum Supremorum ejusdem hujus Ordinis Nomine profiteamur, clarúmque facimus: eos ipsos externos Commilitones nostros, citra ullam famæ maculam, citraque vel perfidiæ, vel erga Ordinem ipsum ingratitude notam, Principes suos, Dominosque legitimos, atque ipsum natale solum propugnare armis posse, atque tutari. Si verò Commilitonum Domini Supremum hujus ipsius Ordinis, ditionesve aut subditos ejus hostiliter infestabunt; tum quidem ipsi Commilitones ob initam fraternitatem, qua huic Ordini sese obstrinxerunt, detrectare primum honestè debebunt obsequium: deinde si Dominus excusationem non admittet, sed clientes ad officium fidemque præstandam adactus esse videbitur, servire ei liberè poterunt, citra existimationis notam; ita demum si & Dominus ipse expeditioni intererit, & ipsi prius ea de re litteris suis, sigillisque appensis Supremum ipsum facient plenè certiores.

Immutabile.

C. 12. Qui verò hujus Ordinis Commilito, externi cujusquam Principis arma sequetur; is si fortè ejusdem hujus Ordinis Confratrem in bello ab aliis capi contigerit; quanto maximo poterit studio, omni que ope adnitetur atque adlaborabit, ut captivum morti eximat, utque incolumis ille servetur. Ac si ipse fortè illum manu propriâ ceperit, immunem illum atque indemnem (quod quidem in ipso erit) libertati restituet; nisi tamen captivus, exercitûs atque belli Dux esset. Atque hoc ipsum quidem illi ipsi Principi externo, cujus arma sequi parat, maturè significare debet; atque hac lege nomen militiæ dare. Cui quidem legi si Princeps ille refragabitur; haudquaquam licebit Commilitoni nostro, ejus interesse expeditionibus: verùm mox illum deserere, castrisque excedere, necesse habebit.

Immutabile.

C. 13. Quisquis autem semel in hunc Ordinem receptus erit, ejus per omnem vitam dignitate atque prærogativis fruatur; neque exauctorari unquam poterit: nisi quod fortè facinus detestabile patrabit, ob quod moveri Ordine, atque honore merebitur. Id verò triplici specie contineri statuimus.

C. 14. Nempe si quis Commilitonum hæreseos reus peractus erit; vel de errore contra fidem Christianam convictus; vel ejus rei causâ publico judicio multatus fuisse deprehendatur.

Immutabile.

C. 15. Itidem, si perfidiæ atque prodicionis crimine accersitus erit, & judicio convictus.

Immutabile.

C. 16. Similiter si ex acie, seu Domini sui seu alterius Principis, ignaviter profugisse convincetur; ubi explicata jam, atque proposita signa militaria fuissent, resque ad manus conferendas processisset. Etenim ne dedecus unius universum Ordinem infamet (quem sicuti decet, ab omni turpitudine purum esse, atque illibatum semper optamus) quicumque de aliquo horum facinorum accusatus atque convictus erit, is judicio Supremi atque Sodalium, aut certè majoris partis Sodalitii, ab hoc Ordine atque gradu dejiciatur; atque exterminetur: auditus tamen prius, atque defensus; si defendere se aut excusare voluerit. Quod ut facere possit, legitimè vocandus, monendusque erit, atque etiam expectandus: ac si venire in judicium noluerit, contumaciæ, de more, convincendus. Idem etiam jus erit, eademque formula observabitur, si aliud aliquod æquè tetrum ac execrabile crimen admissum erit. Ipse verò Supremus si fortè cuiquam Equitum hujus Ordinis vim adferat, aut alioquin atrocem injuriam faciat; ita demum is, cui facta vis, aut injuria fuerit, hanc ipsam Societatem deserere, seque ipse Ordine abdicare, ac Torquem Supremo (cum honesta tamen veniæ præfatione) remittere, citra ullam existimationis notam, poterit; si prius ab ipso Supremo, atque Confratribus jus sibi dici, idoneâ ratione petiverit, legitimúmque juris dicendi tempus expectaverit, neque tamen justitiâ frui potuerit: fueritque à Confratribus cæteris, qui ejus ipsius rei gratiâ convenerint, aut certè à majore ipsorum numero pronuntiatum atque testatum: cum offensum eum ipsum fuisse, tum etiam ereptam ei fuisse fruendæ justitiæ facultatem. Quin etsi quæ alia justa causa fuerit, cur relinquendum sibi quisquam hunc Ordinem statuatur; id de sententia Commilitonum, probatâ causâ, concedi poterit.

Immutabile.

C. 17.

C. 17. Atque ut provideamus, ne quis injici fortasse scrupulus possit, super electorum jam à nobis Commilitonum inter ipsos præcellentia atque gradu; tametsi verus Amor, societasque verè fraterna curare ejusmodi non solet; attamen volumus atque edicimus, in eundo, in confidendo, sive in templis, sive in hujus ipsius Ordinis Comitibus atque Consiliis, sive conviviis, similiter in nominando, loquendo, scribendo, cæterisque in rebus omnibus, duntaxat ad hanc Sodalitatem pertinentibus, ut quisque priùs aut posteriùs auratus (ut vocant) atque honorarius Eques factus fuit, ita gradum atque ordinem inter hujus ipsius Sodalitatis Consodales obtinere. Ac si plures eodem die Equestrem dignitatem cepisse constabit, tum ita erit, in iis quas diximus rebus, conditio potior, ut quisque ætate cæteros antecedit. Ad eos verò quod attinebit, qui in posterum à Supremo unaque à Confratribus, electione communi in hanc ipsam Sodalitatem adsciscuntur, id tempus inspici volumus, quo tempore in eandem erunt Sodalitatem recepti. Ac si plures eadem die recepti erunt, tum quidem ut ætate quisque præcedet (prout jam dictum est) sic potiore conditione futurus erit, Imperatores tamen, Regesque ac Duces excipimus: qui soli sanè pro ratione excellentiæ, atque dignitatis ita gradum atque locum tenebunt, ut priùs aut posteriùs Equestre nomen acceperint. In aliis enim omnibus neque sanguinis nobilitatem, neque magnitudinem Dominationis, atque potentiæ, neque opum abundantiam respicere oportebit. *Immutabile.*

C. 18. Ideoque quos Equites Nos, inter initia atque in ipsa institutione nostri hujus Ordinis, propter eximiam prudentiam, probitatem, fortitudinem, virtutemque, ac bene moratam vivendi rationem, atque ob conceptam de ipsorum summâ erga Nos fide, deque retinenda honestè, & cum virtute gestorum perseverantiâ confidentiam singularem elegimus, atque in hunc Ordinem adscripsimus: eos ipsos Equites, non quidem pro cuiusque stemmate, dominiis, opibus, aut potentia, sed pro ratione ejus modò temporis, quo quisque dignitatem atque ornamentum Equestris Nominis primùm accepisset, hoc ipso, qui sequitur ordine, atque tenore, sigillatim nominavimus, rursùmque nominamus: nempe Charissimos Nobis atque fidelissimos.

Dominum Guilielmum de Vienna, Dominum Sancti Georgii & Sanctæ Crucis, consanguineum nostrum.

Dominum Reinerum Pot, Dominum de la Prugne, & Rupis de Naulay.

Dominum Joannem, Dominum de Roubaix, & de Harfelles.

Dominum Rolandum de Wtkercke, Dominum de Hamfrode, & de Herstrunt.

Dominum Antonium de Vergy, Comitem de Dompmartin, Dominum de Champlite, & de Raiguy, consanguineum nostrum.

Dominum Davidem de Brimeu, Dominum de Ligny.

Dominum Hugonem de Lannoy, Dominum de Xantes.

Dominum Joannem, Dominum de Commines.

Dominum Antonium Thoulonjon, Dominum de Traves, & de la Bastie, Burgundiæ Marefcallum.

Dominum Petrum de Luxemburgo, Comitem S. Pauli, de Conversan, & de Brienne, Dominum Angiæ, consanguineum nostrum.

Dominum Joannem de Tremovilla, Dominum de Jonuella, consanguineum nostrum.

Dominum Guilbertum de Lannoy, Dominum de Willerval, & de Tronchiennes.

Dominum Joannem de Luxemburgo, Comitem de Ligny, Dominum de Beaurevoir, & de Bouhaing, consanguineum nostrum.

Dominum Joannem de Villers, Dominum de Lilleadam.

Dominum Antonium, Dominum de Croy, & de Renty, consanguineum nostrum.

Dominum Florimundum de Brimeu.

Dominum Robertum, Dominum de Masmines.

Dominum Jacobum de Brimeu.

Dominum Balduinum de Lannoy, cognomento le Begue, Dominum de Molembais.

Dominum Petrum de Beffroimont, Dominum de Charny.

Dominum Philippum, Dominum de Ternant.

Dominum Joannem de Croy, Dominum de Tour sur Marne, consanguineum nostrum: Et

Dominum Joannem, Dominum de Crequy.

Cæterum quod adhuc deest numero Tricenario, extra ipsum Supremum; id in proximo, aut alio subsecuturo hujus Ordinis Conventu, ex nostra Confratrumque nostrorum electione, supplendum reservamus.

C. 19. Voluimus prætereâ, atque volumus, esse in hoc ipso Ordine quatuor Magistra-

tus : Cancellarium videlicet , Thesaurarium , Scribam seu Graphiarium ; & Fecialem , sive armorum Regem : qui quidem *Vellus Aureum* cognominabitur. Atque hi quatuor huic ipsi Ordini ministrabunt , atque inservient , juxta formulas , quas de ipsorum officiis atque muniis peculiari commentariolo eis tradi mandavimus. Et quidem jusjurandum , conceptis verbis , pro se quisque dabunt , cum ita sese , ut decet , atque æquum est , sua illa munia obituros , tum etiam quæcunque in hujus Ordinis Consiliis dicta , factave erunt (si quid erit tale , ut evulgari non conveniat) bona fide celaturos esse.

C. 20. Est autem in animo Nobis , si modò Deus adnuerit , Divionii , quæ Urbs est Ducatus nostri Burgundiæ , instituere , nostris impendiis , cultum divinum , atque Religiosum , in eo templo nostro , quod Ducale Sacellum nuncupatur : præterea & alimenta constituere in omnem posteritatem , certo numero Equestris dignitatis virorum , qui ad inopiam atque egestatem malignitate fortunæ deciderint ; ædificiisque quædam in eam rem , nempe ubi illi commodè degant , excitare : quemadmodum alio diplomate nostro testatum fecimus.

C. 21. In ipsis verò penetralibus , seu choro ejus ipsius templi Divinionensis , supra sedem videlicet Supremi hujus Ordinis , affigi volumus scutum , in quo sint expressa ejus insignia ; quæ galeâ impositâ , atque etiam apicè , sive timbro , laciniisque suis decorentur. Idemque deinceps de commilitonum insignibus , supra Caput , ac Sedem cujusque , fieri mandamus.

C. 22. Ac tametsi pridem constitueramus , hujus Ordinis Comitiam , Conventumque universalem , singulis annis habere ; atque adeò ipso Divi Andreæ Apostoli festo die : attamen cum animo reputamus , quàm sint breves hiberni dies , quàmque sit grave atque molestum Commilitonibus nostris , præsertim qui vel ætate affectâ , & viribus sunt infirmioribus , vel longiùs habitant , frequenter eò , & quidem tam duro anni tempore , commeare ; Nos deliberato , communicatòque negotio statuimus , atque edicimus ; ea ipsa comitia , conventumque , sive Consilium generale Supremi omniumque Confratrum hujusce Ordinis , tertio quoque anno , ad diem quidem secundum mensis Maji , eò verò loci haberi oportere , quem locum Supremus ipse , Missis tempore satis , pro ratione disjunctionis , atque intervallorum , litteris significaverit. Sic tamen , ut liberum Nobis atque integrum manere velimus , hoc ipsum habendorum comitiorum tempus aut antevertere , aut etiam extrahere , si qua Nobis justa causa videbitur : modò ne citiùs , quàm unius anni intervallo à postremis Comitiiis , nova Comitiam habeantur.

C. 23. Ut autem hæc ipsa Comitiam , atque Conventus generalis ad præscriptam rationem agantur ; neque ullarum occasione rerum , quæ intervenire possent , impediatur : volumus atque edicimus , ut tum Successores nostri , qui Supremum in hoc Ordine locum obtinebunt , tum etiam Confratres , si fortè vel valetudine , vel captivitate , vel rei bellicæ discriminiibus , vel itinerum difficultatibus , atque periculis , aliave justâ quacunque causâ prohibebuntur , quò minùs sese ipsos coràm , ad constitutum diem , sistere queant ; necesse habeant eòdem litteras mandati mittere , quibus uni , vel pluribus ex eis Confratribus , qui Comitiiis interfuturi sunt , vices suas commendent , plenissimamque auctoritatem permittant : Supremus videlicet ipse , suo nomine principem locum tenendi : reliqui verò in ipso Conventu comparandi , atque assistendi : exponendæ excusationis , cur adesse ipsi non potuerint : locorumque suorum ac Sedium tenendarum : donariorum in sacris offerendorum ; observandorumque aliorum rituum : audiendi ea , quæ vel pro ipsis , vel contra ipsos dicentur : multarum quoque , si quæ ipsis irrogabuntur , excipiendarum , sufferendarumque : eaque ipsis omnia , quæ acta illic erunt , significandi : singula denique mandantium vice , ac nomine agendi , atque obeundi , quæ illi , præsentibus si essent , agere ipsi atque obire possent. Quibus quidem Vicariis , sive Mandatariis , ita agentibus , non aliter planè deferetur à reliquis Confratribus , quàm ipsis illis Mandantibus , si adessent.

C. 24. Iphis verò Calendis Maji , Confratres omnes , qui jam ad locum celebrandis Comitiiis dictum convenerint , ad Supremum ipsum , in Aulam , honoris gratiâ , adibunt : & quidem tempestivè ; priùs nimirum , quàm is ad pomeridianas preces (quas Vesperas vocant) se conferat. Quos ille contra amicè sanè atque honorificè , pro re ipsa , est excepturus.

C. 25. Mox deinde Supremus , ejusve Vicarius , unaque hujus Ordinis Confratres Aulam simul excedentes templum petent : amicti omnes palliis laneis purpurei coloris , nempe cocco tinctis , & in terram usque defluentibus : quæ & in fissionibus lateralibus , & infernè circum oras ipsas , limbum habeant ambientem , sic opere Phrygio acu pictum , ut in morem variè sparsi seminis , partim igniariis ferramentis , & siliculis , scintillisque velut ex attritu mutuo exilientibus , partim quoque Velleribus Ovillis Aureis distinguatur. Sitque ea ipsa toga interiùs subducta eo pellium genere , quod ex sciurorum acciis tergis , atque ventriculis ,

invi.

invicemque alternatim compositis, constet : Galli vulgò *Menuair* appellant. Capita verò omnibus capitia similiter coccinea tegant : à quibus ipsis, consimili ex panno pars quædam; oblonga quidem, verum angusta, qua redimiri collum solet, integra tamen, & cæsuris nullis intersecta propendeat. Atque his quidem tum togis, tum capitibus (quæ suo sibi quisque ære comparaturus est) Supremus atque Confratres induti, ad templum pariter, hoc ordine progredientur, ut hi quidem bini præcedant, ille autem, Vicariusve ejus subsequens, Societatem solus claudat. Ubi verò in Templum ventum erit, unusquisque Sedem suis insignibus prænotatam occupabit, ibique ad Sacrum Dei cultum animum attendet. Re verò Divinâ demum peractâ, eodem prorsus Ordine Universi in Aulam regredientur : quatuor illis (quos supra diximus) Magistratibus, pro ipsorum conditione, & gradu, antè totum agmen ambulantes.

C. 26. Postridie autem manè (qui dies præcipuus erit, atque hujus festivitatis caput) Supremus, Commilitonesque, ac Magistratus, coccinati ut pridie, eademque serie Templum repetent : audituri percelebre Missæ sacrum, quod in honorem Divi Andreæ Apostoli, magnâ Religione & Ceremoniâ conficietur. Quo quidem tempore & ipse Supremus : & Confratres, pro se singuli, Vicarii etiam pro absentibus, donarium offerent, nummum videlicet Aureum aliquem unum, prout cuiusque feret religio. Rursusque peracto Sacro, consimiliter in Aulam redibunt. Ubi tunc Supremus eos mensæ suæ convivas adhibitos, sanè quàm comiter, vel ipse excipiet, vel à Vicario suo excipi mandabit.

C. 27. Eodemque die, sub tempus Vesperarum, Supremus Equitesque Confratres, Aulâ relictâ, consimili quidem prorsus ordine, sed pullis jam togis, capitibusque, cum dependente (ut dictum est) pannò induti, Templum repetent, ad preces atque Cæremonias pro mortuorum expiatione conceptas. Insequenti verò die, similiter pullati, eodemque ritu, ad Missæ sacrum accedent ; pro vitâ functis Confratribus oraturi. At tunc in oblatione Supremus, atque Confratres, suo quisque nomine, Vicarii verò etiam pro absentibus, quorum vices gerunt, cereum quisque ardentem offerent. Absolutâ verò oblatione, Historiographus, sive Scriba hujus Ordinis, de scripto leget nomina, cognomina atque titulos universorum, cum Supremorum, tum etiam Equitum Confratrum demortuorum. Ac deinde sacrorum Antistes, veluti pro corolario pronuntiabit Psalmum Davidicum : *De profundis clamavi*, &c. cum aliqua pro salute animarum precatione.

C. 28. Eâ verò quæ hanc consequitur die, hoc est, quartâ Supremus atque Confratres, rursus quidem pariter, ad Missæ sacrum, quod in Divæ Virginis Matris laudem fiet, adituri sunt : eo tamen vestitu, quo cuique visum fuerit, uti fas erit.

C. 29. At quinto quidem festivitatis hujus die liberum erit Supremo, atque Confratribus, si ita collibeat, auspiciari sua Comitia ; & earum rerum tractationem aggredi, quæ ad Ordinem pertinebunt : quocumque tandem in loco Supremus ipse id fieri maluerit. Electiones tamen ipsas, atque correctiones, mulctationesque Confratrum in eo ipso Templo ubi facta sacra sunt, fieri oportebit : atque ad eò loco, ubi ejus ipsius Templi Sacerdotes habere Conventus assolent ; quod Capitulum vocant : si modò locus is idoneus hanc ad rem esse videbitur ; sin minus, eo loco, quem Supremus ipse probaverit. Quo quidem in loco, ubi vel de eligendo, vel de corrigendo mulctandove agetur, & Supremus ipse, & Confratres omnes ; ipsi etiam quatuor hujus Ordinis Magistratus, non nisi coccineis vestibus utentur.

C. 30. Eodem porò in loco jam Conventu omnium factò, Supremus ipse, ejusve Vicarius, aut ejus nomine, ac jussu Cancellarius edicet, atque imperabit universis hujus Ordinis, & Confratribus & Magistratibus, sive Ministris, accuratum earum rerum omnium silentium, quæ in ipso Conventu, atque Comitibus, dicta, acta, agitataque erunt : præcipuè verò, atque nominatim, ut correctiones ipsas ; ac mulctas ita contineant ; ut ne cuiquam eas quavis tandem ratione, detegant atque eliminent. Quod ipsum quidem sic accipi volumus, ut Vicariis, sive Mandatariis tamen liceat, eas res absentibus, quorum vices obtinent, significare, quæ ad ipsos peculiariter pertinebunt.

C. 31. Cæterum ut ipse hic Ordo noster, atque amica Societas illibata consistat, & cum dignitate conservetur ; utque Equites Socii atque Confratres rectè, moratèque, & cum virtute vivere enitentur ; sicque illustrando nomini suo, famæque celebritati studeant, ut ipsi cæteris Equestribus gradibus, & nobili genere prognatis viris exemplum quoddam fiant ad virtutem, solidamque gloriam, unde nobilitas ipsa, noménque ipsum Equestre honoratius apud omnes magisque conspicuum evadat, atque plausibilis : idcirco in eo ipso hujus Ordinis Procerum Conventu generatim primùm admoniturus est Cancellarius eos, qui aderunt, earum rerum, quæ cum ad emendandos depravatos mores, vitiosamque naturam comprimendam, atque edomandam, tum ad excitandam virtutem, & cum vera laude degendam vi-

tam, quàm maximè idonea atque apposita esse videbuntur. Deinde cum ex Commilitonibus, qui pro serie paulò ante præscriptâ, postremus omnium adsederit, monebit Cancellarius, ipsius Collegii nomine, ut è Consilio secedat; forisque tantisper, dum intrò revocetur, opperiatur.

C. 32. Interea verò dum ille abest, Supremus, ejúsve Vicarius, aut certè Cancellarius, & ipsius Supremi, & universi cætûs atque Ordinis nomine ab unoquoque Commilitonum separatim, atque ab ipso etiam Supremo sciscitabitur, initio videlicet interrogationum factò à postremo atque infimo sedili; eúmque deinceps ad modum pergendo usque ad summum, idque jurejurando conceptis verbis, disertè, atque legitimè singillatim exacto: num vel oculis propriis vel audiendi sensu, vel alioqui certâ ratione ipsi cognoverint, atque deprehenderit, nûmve ex alio quoquam, qui tamen fide dignus sit, intellexerint, in eo Commilitone, qui foris sit, factum ullum, aut dictum, contra dignitatem, ac decus Equestris gradûs, virique nobilis officium; præsertim autem, numquid illum in leges atque decreta hujus Ordinis, germanæque Societatis admisisse constet; quod ei ipsi Ordini, atque Societati infamiam, aut notam aliquam turpitudinis inurere, quoquo modo posse videatur.

C. 33. Quòd si testimonio communi Confratrum, aut eorum bonæ partis, qui foràs ire jussus sit, turpe quidpiam, aut facinosorum admisisse, aut alioqui contra dignitatem Equestris, virique nobilis officium, peccavisse comperietur; maximè si hujus ipsius Ordinis leges transgressum eum esse constabit, in ejusmodi duntaxat Articulis, ut exterminari ex hoc Sodalitio jure non possit: is mox intrò revocatus, aut ipsius Supremi, ejúsve Vicarii, aut Cancellarii voce reprehendendus, amicèque monendus, atque adhortandus est, ut corruptos suos mores ipse corrigat, atque emendet: sicque vivere porrò malit, ut neque malè cuiquam de ipso opinandi, inhonestève prædicandi, fugillandive locum ullum reliquum faciat; & melior de ipso in posterum fama, atque commendatio ad Sodalitatis aures perveniat. Quòd verò ad mulctationes attinet, de iis quidem Supremus, atque Confratres, collatis sententiis, prout quæque res exposcere videbitur, constituent. Ac quascunque illi mulctas dixerint, eas ii, quibus dictæ erunt, toleranter, & cum obsequio sufferent, atque præstabunt.

C. 34. Deinde ad eum, qui penultimo loco sedit, veniendum, deque ipso similiter planè agendum erit: itidémque de absentium procuratoribus: donec ex ordine gradatim ascendendo, ad ipsum Supremum venietur. Etenim ob eas ipsas causas, quas jam antè perstrinximus, atque ut sincerus fraternusque amor in hac Sodalitate communiter constet: id quod tunc optimè fieri solet, cum æquo jure omnes vivunt; ac maximè quidem, quòd ab his potissimùm, qui præsent, exempla vitæ proficisci ad cæteros conveniat; volumus, & ipsum Supremum è Collegio secedere, atque in eum singulorum sententiis non aliter, atque de cæteris, cum inquiri, tum etiam mulctam (si res exegerit) constitui.

C. 35. Contra verò, si, qui excedere conclavi jussus erit, bonâ esse existimatione, vitamque honestè, & cum virtute coluisse, atque in præclaris, heroicisque, & quæ viros imprimis nobili stirpe progenitos decent, facinoribus studium posuisse suum, atque ad summa contendere, communiter judicatus erit: ei quidem Cancellarius, ut videlicet eò etiam magis ille ad continuandas, cumulandasque virtutes incitetur, ad præscriptum arbitriumque Supremi, atque Confratrum, facta earum laudum gratulatione, nil obscurè testificabitur, quantum illi gaudium, quàmque ingentem voluptatem ex famæ ejus splendore probatâque virtute capiant: adhortans insuper, ut in his, quæ adhuc rectissimè fecerit, constanter perseveret, séque ipse quotidie vincere studeat, sic, ut & nomen ejus ubique clarius, atque celebrius in dies evadat; & ipse aliis omnibus, veluti exemplar publicè propositum, quod imitentur, ad præclara nitentibus sit incitamento. Similémque deinceps in modum alii Commilitones excipiendi erunt; quorum vita ac mores suffragiis communibus probabuntur.

C. 36. Ac si in ipsis hujus Ordinis Comitibus rescitum erit, admisisse quempiam è Confratribus indignum usque ad eò, atque infame scelus, ut ex legibus hujus ipsius Ordinis abdicari dignitate, atque consortio Sodalitatis mereatur: ei ipsi, si modò præsent erit Supremus rem totam plenissimè exponi faciet: & potestate defendendi sui permisâ, si quid adferre, atque probare ad tuendam innocentiam suam, impetrandamque absolutionem, volet; à Supremo ipso, & Confratribus aliis majorève eorum parte, jus dicetur. Sin autem tale aliquid, extra Comitiorum dies, ad Supremum deferretur; id quidem vel epistolâ peculiari, vel diplomate publico appenso etiam hujus ipsius Ordinis Sigillo, per Fecialem eum (quem *Aureum Vellus* appellandum esse suprâ diximus) aut per alium quempiam hominem idoneum, Supremus significabit ei Commilitoni, qui insimulatus erit, commonefaciétque, ut in proximis Comitibus causam dicturus adesse ne negligat; ibi enim, quod causa postulaverit, judicatum iri. At si propiùs instabunt Comitibus, pro ratione intervalli ejus loci, ubi ille degat,

degit, quàm ut sistere se in iis ipsis Comitiiis posse videatur; secunda omnino secutura Comitiiia præscribi oportebit: eâ interim lege disertè adjectâ, ut etiam, si ille non se sistat ad diem, de causa tamen sua constitutum iri, quemadmodum æquum erit, non ignoret.

C. 37. Et quidem cognitâ jam in præstitutis Comitiiis causâ, si Commilitonem eum enorme aliquod, ac detestabile facinus admisisse constiterit, cujus videlicet nomine dejici ab Ordine mereatur: Supremus nimirum atque Confratres, potiôrve eorum numerus, ne ejus unius scelere totus ipse Ordo infametur, eum dejicient, atque exterminabunt. Eique (quod ad ipsum attinebit) interdicient, ne deinde vel illum ipsum Torquem, qui traditus ei pro hujus ipsius Ordinis insigni fuerat, vel alium ullum similem, aut imitatione simulatum unquam gestet: eum verò ipsum sibi traditum Torquem, ut, sicuti, cùm initiaretur, sacrosanctè juraverat, ipsi Supremo, aut hujus Ordinis Thesaurario restituat, edicent atque mandabunt. Si verò aberit is, de quo actum erit, ei tum ipsum exterminationis judicium, sive sententiam, tum interdictionem, tum mandatum (quæ diximus) publico diplomate, cui Ordinis Sigillum appensum sit, quàm clarissimè significari oportebit.

C. 38. Quodsi ille fortè Torquem reddere decreverit; Supremus ipsum juris ordine, si quidem subditus ei erit, compellet. Sin verò non erit ejus jurisdictioni subjectus, deliberato priùs cum Confratribus negotio, eam cogendi rationem, ac viam, quæ melior atque commodior visa fuerit, inibit.

C. 39. Volumus autem, atque statuimus, cùm ex Commilitonibus nostris mori quempiam contigerit, ejus ipsius hæredes ac posteros Torquem, quem ille in initiatione sua acceperit, mox intra tres menses ab ejus obitu, ad hujus Ordinis Thesaurarium remittere, ab eoque syngrapham accipere, qua remisisse testari possint. Ita enim demum liberari eos volumus.

C. 40. Jam si contigerit Commilitonem in prælio atque conflictu Torquem perdere, aut dum res egregias molitur, in hostium venire potestatem, atque itâ Torque spoliari; Supremus hujus Ordinis, novum ei Torquem ære suo parari faciet. Aliter verò qui perdiderit, ipse sibi Torquem consimilem proprio impendio curare debet; sic ut intra quatuor menses proximos, aut alioqui quàm citissimè omnino fieri potuerit, palàm eum gestet.

C. 41. Quoties autem morte alicujus Commilitonis, locus in ejus ipsius Ordinis Albo vacuus erit; Supremus atque Confratres collatis suffragiis, alium, qui dotibus iis præditus sit, quas antè diximus, supplendo numero deligent. Et in hac quidem electione ipsa facienda, aliisque omnibus in rebus ad hunc Ordinem spectantibus, unius Supremi suffragium, duorum suffragiorum, neque plurium vim obtinebit, nisi in eo eventu, de quo postea dicemus. *Immutabile.*

C. 42. Ratio verò modusque eligendi novi Commilitonis, hæc erit: Mortuo de Commilitonibus quopiam, armorum Rex, qui *Vellus Aureum* cognominabitur, Supremum continuò certiore faciet: ille autem per epistolas indicabit Confratribus cæteris omnibus: monebitque atque edicet, ut in proximis Comitiiis, si sat restabit temporis; sin autem angustia temporis prohibebit, in secundis omninò Comitiiis, sese ipsi, si fieri potuerit, sistant, parati atque præmeditati, ut novum Confratrem in demortui locum eligant; sin causam quis legitimam habeat, ut adesse ipse non possit; is eò per Vicarium, aliūve certum hominem, in Supremi manum mittat obseratum scriptum, sive tabellam, gemmâ, sigillòve suo impressam; quæ nomen habeat ejus Equitis, cui suffragium ipse suum ferre decreverit.

C. 43. At si non morte quidem, sed dejectione cujuspian locus in hoc Sodalitio vacabit (quando id in ipsis Comitiiis, Conventuque Supremi, atque Confratrum, eorumque communibus calculis contingere necesse est) tum quidem illicò Supremus, aut ipse monebit, aut ab alio moneri faciet eos, qui adsunt, ut & suo quilibet, & Vicarii absentium quoque nomine, de novo in dejecti locum eligendo Confratre deliberent, atque constituent.

C. 44. Atque ipsam quidem electionem, non nisi eo & loco & tempore, quo statuta Comitiiia habebuntur, fieri volumus. Ante verò quàm ad eligendum accedatur; Historicus sive Scriba hujus Ordinis, recitaturus est, quæ ipse de rebus à defuncto Equite præclare, atque cum laude gestis, ad suggestionem Regis armorum conscripserit.

C. 45. Ante ipsam item electionem, tum ipse Supremus, tum Commilitones, qui aderunt, ac pro absentibus Vicarii schedas in medium proferent; ubi Equitum atque generosorum virorum nomina aliquam multa, pro cujusque arbitrio, sint inscripta: interrogabitque Cancellarius singulos; num quem ex omni numerò cognôrint, quem eligi in Confratrem nequaquam expediat.

C. 46. Quibus rebus eum ad modum peractis, & confidentibus jam Ordine suo Supremo atque Confratribus, Cancellarius dicturus est in hanc sententiam: quandoquidem, Cla-

rissimi Proceres, huc jam omnes eâ gratiâ convenistis, ut ex magno virorum nobilium numero unum aliquem sufficiatis in vacantem locum ; etiam atque etiam providendum Volbis est, ut justè ac sanctè res hæc tota perficiatur. Ideoque vos singulos, in ea ipsa verba, quæ ego concepero, atque prævero, persanctè prius jurare oportet, quàm ad ferenda suffragia accedatis. Nempe per eam ipsam fidem, pèrque ipsum illud jusjurandum, quo huic Ordini Vos antea adstrinxistis, obnoxiosque sponte fecistis, nunc in manu Supremi, aut ejus Vicarii Sacrosanctè quisque juratis, Vos, hoc est, unumquemque vestrum, quod ad se pertinebit, rectè sese, ac justè, hoc est, incorruptè, sincerè, atque ex fide, in hac ipsa facienda electione gesturum : tum etiam Equitem, aut nobilem virum unum, suâ voce, atque suffragio designaturum esse, atque ornaturum, quem suo quisque judicio, atque opinione talem esse, atque universis iis dotibus præditum judicet, quæ in Ordinis hujus Commilitone quærentur : quique Supremo huic vestro, ejusque posteris, qui & ipsi aliquando hujus ipsius Ordinis (Supremi futuri sint, eorumque terris, rebûsque ac dominationibus, utiles, atque consentanei fore credantur : quosque vestrâ unusquisque sententiâ tales esse confidatis, ut conservandæ hujus ipsius Ordinis dignitati, ac commodo, eidemque honestamento, atque etiam adjumento esse posse videantur. Postremò nihil quidquam hac in re, neque sanguinis illustriori nobilitati, neque amorì, aut benevolentia, neque favori, neque privatis commodis, neque gratiæ, neque ulli denique affectui concessuros esse : quò minùs liberè, atque ex merito, eum unum, ex his omnibus, quos tales esse noveritis, nominetis, atque eligatis, quem dotibus omnibus jam dictis antecellere cæteris existimabitis, unumque omnium dignissimum esse, maximèque idoneum, qui in Ordinem hunc longè honestissimum, conjunctissimamque Sodalitatem, cooptetur.

C. 47. Mox, qui proximus Supremo confederit, consurget ; atque ad eum ipsum cum decenti honoris exhibitione accedens, profitebitur, in ea se verba, quæ modò Cancellarius præverit, libenter jurare. Eoque suam in sedem reverso, qui ab illo secundus gradu fuerit, atque itidem deinceps alii, pro suo quisque ordine, consimili sese jurejurando luberites obstringere, profitebuntur.

C. 48. Deinde appellatum rursus primæ Sedis Commilitonem interrogaturus est Supremus in hæc verba : Per religionem jurisjurandi, quod modò dedisti, quoque fidem mihi obstrinxisti tuam, te moneo atque adjuro, ut quisnam ille sit Eques, qui tibi unus, inter omnes, quos noveris, dignissimus esse videatur, quem ad conjunctionem fraternæ hujus nostræ Societatis adscitum recipiamus, affirmes. Tum verò assurgens ille in lancem auream, argenteamve eum in usum ante Supremi, aut ejus Vicarii pedes propositam, chartulam convolutam venerabundus deponet ; in qua descriptum nomen sit ejus, quem ipse suo suffragio eligendum sibi constituerit. Similitèrque alii deinceps, ad infimum usque, sunt facturi. Demum & ipse Supremus, cum suam ipsius tabellam, tum quascunque alias ab absentibus acceperit, clausas, sicuti erunt, eandem in lancem demittet.

C. 49. Tum Cancellarius omnes eas tabellas, schedasve, explicabit ; & ut quæque prior in manus venerit, ita in eis inscripta nomina magnâ voce recitabit ; eaque sigillatim Scriba excipiet, atque describet : ut his mox collatis constare possit, in quemnam plura suffragia consenserint. Etenim statim ut facta erit ea collatio, pronunciaveritque Cancellarius, quot unusquisque ornatus sit suffragiis ; Supremus ipse, sermone repetens ejusmodi suffragiorum consensionem, noménque proferens ejus, in quem plures consenserint. Huic, dicet, plurium vocum obligit concordia, ac proinde electus jam & adscitus est, ac velut adoptatus in fratrem nostrum, ac socium nostri Ordinis, atque Societatis. Quòd si fortè continget dubiam fieri electionem, quòd videlicet paria duobus obvenissent suffragia : tum quidem denique (id quod nulla alia in re ad hunc Ordinem pertinente obtinere volumus) promovendæ electionis jam conceptæ gratiâ, Supremo liberum esto, supra duo illa sua suffragia, de quibus jam antè dictum est, tertium quoque adjicere alterutri ex iis, qui electi fuerint, si ita ei videbitur. Qua ille uti prærogativâ si nolet, tum utriusque electio pro infecta habenda erit : prioribusque tabellis conscissis, novas in lancem mittere oportebit : sic tamen, ut semel positis absentium tabellis (quoniam videlicet conquiri novæ subito non possent) integris permanentibus, robur atque auctoritas, ut ante, conservetur.

C. 50. Confectam demum electionem Scriba hujus Ordinis in peculiarem commentarium rediget : adnotato etiam die, quo fieri eam contigerit. Ac si longiùs aberit, qui electus fuerit, Supremus eum, missis per Regem armorum, qui *Vellus Aureum* cognominatur, vel per alium quempiam idoneum hominem, litteris certiolem faciet electionis ; petetque, ut ratam habere, suamque in hunc Ordinem vocationem, atque adoptionem benignè admittere, amicèque accipere velit. Et quidem simul cum litteris exemplum ei mittet Con-

stitutionum hujus ipsius Ordinis, ut iis perlectis, deliberare ille secum possit, atque constituere. Admonebitur etiam, ut si de se factam electionem accipere, atque in numerum hujus Ordinis Confratrum aggregari velle statuerit; ipse ad eum, qui præfixus ei fuerit, diem ad Supremum coram accedat, ut & jusjurandum det, & Torque hujus ipsius Ordinis insigni induatur, reliquaque omnia eò pertinentia adimpleat: interea verò mentem suam, cum legato verbis, tum Supremo etiam ipsi rescriptis litteris testificetur, atque denunciaret.

C. 51. Ac si magnæ dominationis atque potentiaë fuerit, qui electus erit, ac proinde gravibus negotiis, occupationibusque distineatur, aut vel longinquius habitet, vel peregrè abierit; ut proximis Comitibus ad Supremum accessurum esse, verisimile non videatur, poterit Supremus (si ita visum erit) illi ipsi, quem eò cum litteris missurus est, Torquem etiam concedere deferendum: quo electum ille Equitem tum demum induat, cum electionem de se factam, atque in hunc Ordinem aggregationem se ratam habere, gratamque sibi esse, professus fuerit. Quam quidem rursus professionem suam, tum etiam acceptum à se Torquem esse, litteris illum suis, per eundem hominem remissis, testari oportebit: atque in iis ipsis litteris nominatim promittere, sese ad proxima comitia, si commodè potuerit, aut si id nequiverit, ad secunda certè venturum: aut etiam ad ipsum Supremum, ubi id primùm licuerit, accessurum esse: nempe ut in Ordinis hujus decreta juret, aliàque generatim omnia, quæ facienda erunt, faciat, atque exequatur.

C. 52. Ubi verò qui electus fuerat, approbatâ jam electione, advenerit, ut jusjurandum det, Torquemque accipiat; sub ipsius Supremi conspectum prodiens, in hanc loquetur sententiam: Quandoquidem, optimè Princeps, ex litteris tuis cognovi, tuâ me Fratrumque tuorum honestissimi hujus Ordinis Sociorum benignitate, electum esse, atque adscitum in hunc ipsum Ordinem, amicamque Sodalitatem: (quo quidem facto vestro honestatum me mirificè esse intelligo) equidem & veneranter statim accepi judicium de me vestrum, beneficiumque istud gratissimo animo comprobavi: & nunc præsens quoque gratiam me vobis habere maximam libenter profiteor. Adsum igitur, & tibi me, Princeps, sisto; obsecundaturus his in rebus omnibus, quæ ad hunc Ordinem pertinebunt; & quæcunque mei esse officii cognoscam, liberaliter impleturus. Ad quæ Supremus ipse, præsentem Confratrum numero, quantus haberi pro tempore maximus poterit, sic respondebit: Ego quidem, vir generosè, Fratresque hi mei, atque Consocii, quòd egregias laudes tuas prædicari audivimus, quòdque confidamus te in his non modò retinendis, sed etiam amplificandis, atque cumulandis, elaboraturum esse, cum ad tui ipsius celebritatem, commendationemque, tum etiam ad communem Equestris nominis dignitatem, ac decus, eligendum te, atque appellandum duximus, ut per omnem vitam (quod faxit Deus) Frater sis atque Socius hujusce Ordinis nostri. Reliquum nunc est, ut te Sacramentis necessariis volens obstringas, quæ præiturus ego sum. Ac primùm quidem te, dum vives, aut certè dum hunc Ordinem, atque Sodalitatem retinebis, ejus ipsius Supremi, atque Principis celsitudinem, dominatum, jusque ac dignitatem, quantum omninò facere potueris, tutaturum esse, atque conservaturum. *Immutabile.*

C. 53. Deinde omni te curâ adlaboraturum esse, ut hic Ordo dignitatem suam, splendoremque retineat, atque conservet. Eique amplificando, quam potèris, operam ubique daturum; neque passurum unquam (quod quidem ipse prohibere possis, atque avertere) ut violetur ille, convellaturque, aut detrimentum capiat, atque imminutionem honoris, publicæque existimationis. *Immutabile.*

C. 54. Tum præterea si (quod Deus omen avertat) tale fortè quodpiam admittere aliquando contingat, ut, pro Constitutionum hujus Ordinis præscripto, ex eo ipso Ordine ejiciaris; eamque ob rem Torques à te repetatur: eum quidem ipsum Torquem remissurum esse te, vel ipsi Supremo, vel ejusdem Ordinis Thesaurario intra menses omninò tres proximos: neque te vel illum ipsum Torquem, postquam repetitus fuerit, vel similem ullum esse gestaturum; neque item ea de causa indignaturum te Supremo, aut cuiquam Confratrum, vel Magistratum Ordinis; neque in eos odia suscepturum esse. *Immutabile.*

C. 55. Pœnas item omnes, multasque alias, si quæ tibi ab hoc Ordine ob admissa leviora irrogabuntur, leniter te atque æquanimiter laturum esse, atque impleturum: neque eam ob rem in Supremum ipsum, aut quemquam hujus Ordinis Sodalem vel Magistratum, iniquiore animo futurum. *Immutabile.*

C. 56. Accessurum etiam te ipsum ad omnia hujus ipsius Ordinis Comitiam, aut eò certè Vicarium (ex Constitutionum præscripto) vice tuâ missurum, atque obtemperaturum te Supremo, Successoribusque ejus, atque Vicariis, omni æqua in re atque honesta, quantum quidem ad hujus ipsius Ordinis negotia, tuumque erga eundem Ordinem Officium pertinebit. *Immutabile.*

C. 57. Denique Constitutiones ipsas in universum omnes, atque decreta hujus Ordinis, singula eorum capita, quæ jam, vel ipse legisti, vel aliis prælegentibus cognovisti, te pro viribus executurum esse, sanctè promittis. Quod ipsum etsi generatim quidem facis; ita tamen valere vis, ac si speciatim, nominatimque in singula quæque eorum omnium capitum verba atque voces peculiari adhibito jurejurando juravisses. *Immutabile.*

C. 58. Atque hæc quidem sic ille in manum ipsius Supremi, fidem suam atque honorem testatus, & contacto Sacrosanctæ Crucis signo, Evangeliorumque Codice, religiosè promittet. *Immutabile.*

C. 59. Mox deinde se reverenter ante Supremum ipsum genibus nixus submittet. Supremus autem Torquem collo ejus circumponens, aut suâ ipse, aut alterius voce dicturus est, in hanc sententiam: ipse te hic Ordo, Vir egregie, in Sodalitatem amabilem suam recipit: ejusque rei signum Torquem ego hunc tibi circumdo. Faxit Deus, ut gestare eum diu possis: idque ut simul ad divinam gloriam, atque cultum, exaltationemque Ecclesiæ, cedat: simul etiam cum ad amplificationem, honoremque hujus ipsius Ordinis in universum, tum ad tuam privatim laudem, & promeritam famæ celebritatem. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Ad quæ ille respondebit: Amen. Id mihi concedat Deus. Postea verò, qui Confratrum omnium præsentium digniore loco, hoc est, Supremo vicinior federit, novum Confratrem ad ipsum deducet Supremum in solio sedentem. Qui quidem exceptum illum osculabitur, amoris nimirum perpetui significatione, idque ipsum, & alii deinceps Confratres omnes, quotquot aderunt ex Ordine imitabuntur.

C. 60. Quòd si, qui electus fuerat, accipere electionem recusaverit. Supremus id ipsum hujus Ordinis Confratribus significabit; admonens ut de alio, apud se quisque, constituent, quem idoneo tempore, eaque ratione, ac formâ, qua fieri conveniat, eligere possint.

C. 61. Et quidem illud ipsum jusjurandum, atque eadem ratione, ac formâ, quam supra posuimus, jurabunt illi quoque ipsi Equites sigillatim, quos jam antè nominatos, nos omnium primos in Fratres nostros elegimus, inque hujus Ordinis Societatem accersivimus.

C. 62. Quilibet autem Eques, ubi jam huic ipsi Ordini initiatus erit, necesse habebit numerare Thesaurario nummos scutatos aureos quadraginta, ex iis, qui septuaginta duo id ponderis genus impleant, quod vulgò Marcam vocant (nempe auri uncias octo) aut pretium certè eorum pendere. Quæ summa in sacras vestes, ornamentaque alia comparanda, quæ ad divinum cultum in hujus Ordinis Collegio faciendum pertinebunt, erogabitur. Si quis tamen ejusmodi vestes sacras, atque ornamenta, quæ jam parata habeat, donare ipsi Collegio maluerit, quæ pretium jam dictum exæquent, satisfaciet.

C. 63. Quotiescunque verò aliquem hujus Ordinis Equitem decedere è vitâ contingeret, id statim ut quisque Confratrum resciverit, ad Thesaurarium pecuniam mittet, unde is Missarum Sacra quindecim cani faciat, quindecim etiam solidos pauperibus in eleemosynam pro salute animæ Equitis defuncti dispartiat. Atque hæc quidem omnia Thesaurarius in urbe Divionensi atque in ipso Sacello Ducali fieri curabit.

C. 64. Jam quod ad Regem armorum spectat, Supremus ei nummos aureos centum scutatos, qui septuaginta duo Marcam auri conficiant, in annos singulos pensionis nomine largietur. Confratres verò singuli binos ei similes aureos, quorum solutio ipso Comitiorum generalium tempore (quod Capitulum vocatur) fieri debeat, in annos singulos conferent.

C. 65. Cæterum, si, ipso Supremo vitâ functo, hæres ejus, atque Successor filius minor annis fuerit; ideòque agendis hujus Ordinis rebus impar: volumus, atque constituimus, Fratres, atque Consocios hujus Ordinis unum in locum convenire; ibique collatis, expensisque singulorum sententiis, & suffragiis, ex majore, potiorèque vocum numero, deligere unum aliquem, atque constituere, & quidem ex ipsis; qui minoris nominè, ejusque impendiis, & donec ille, ad ætatem rebus gerendis idoneam processerit, atque etiam Equestris nominis decus acceperit, in hoc ipso Ordine præsideat; ejusdemque Ordinis rebus omnibus, atque negotiis tractandis, exequendisque cum auctoritate atque imperio præsit. At si filiam ille hæredem, & quidem innuptam, reliquerit; volumus, atque constituimus, simili planè modò, de Confratribus aliquem deligi, rebûsque Ordinis præponi, quoad ea viro nupserit: & quidem Equiti, & ea ætate, ut tractare atque exequi res Ordinis ipse per se Supremique munus implere jam possit; ac super ea re jusjurandum dederit. Ei porrò qui sic electus erit, obediri ab omnibus pro eo tempore volumus in iis rebus, quæ ad ipsum hunc Ordinem pertinebunt; non minùs sanè, quàm ipsi Supremo.

C. 66. Cùm autem ipse hic Ordo (quod ante dictum est) Fraternitas quædam sit, atque amica Sodalitas, cui spontè se ipsos ac liberaliter addicunt, submittuntque Equites Confratres; quàmque etiam constanter observaturos, atque retenturos se, neque ullâ ratione viola-

violaturos aut deserturos esse, promittere eos atque jurare oportet : idcirco nos ipsum hunc Ordinem atque Collegium volumus, constituimus, atque edicimus, jus habere atque auctoritatem supremi judicii, liberæque curiæ ; quod Arrestum vulgò dicitur ; cogniturumque ac jus dicturum, de iis rebus omnibus, quæcunque ipsum hunc Ordinem, ejusque Confratres, & Sodales respicient. Ac proinde commonitiones, citationes, pœnas, correctiones, multas, exauktiones, sive ejectiones, decreta, judicia, resque judicatas, sive diffinitivas sententias quascunque, & quidquid denique ab hoc ipso Ordine profectum erit, quod quidem ad res eas (ut diximus) pertineat, quæ ipsum hunc Ordinem, Confratresque, ac Socios ejusdem contingent, id omne firmum esse, ac stabile, vimque suam atque executionem perinde habere volumus, atque decernimus ; quasi à Suprema Curia, & quæ superiorem nullam potestatem agnoscat, profectum esset. Ideoque nullâ, neque querelâ, neque supplicatione, neque appellatione, provocatione ubivis interjectâ, impediri, frangi, tolli, irritumve fieri, aut infirmari ; neque ejusmodi rerum cognitiones ad aliud ullum cujusquam Principis, aut judicis, aut curiæ, aut sodalitatis tribunal, quavis tandem ratione, pertrahi ; neque vel Supremum ipsum, vel ejus Commilitones huic Ordini adscriptos, ut alibi juri stent, adigi posse (nimirum propter liberam submissionem, & sponte, ut diximus, datum jusjurandum) edicimus, atque testamur. Atque hæc quidem universa, singulosque articulos, conditionesque, & capita, quæ supra constituimus, atque decrevimus, Nos, cum pro nobis ipsis, tum etiam hæredum, Successorumque nostrorum Burgundiæ Ducum nomine, hujus Ordinis, amabiliisque Societatis Capitem atque Supremorum promittimus observare, implere atque exequi (quantum omnino in nobis erit) plenè, integrè, inviolabiliter, atque perpetuò. Ac si forte in iis, quæ dicta sunt, obscuritas, dubitatio, aut alioqui difficultas aliqua comperietur ; Nos eorum explicationem, declarationem, interpretationem, determinationemque nobis ipsis, nostrisque Successoribus hujus Ordinis Supremis reservamus. Quandoquidem liberum semper Nobis, illisque fore volumus, atque testamur, ea, quæ dicta jam sunt, atque decreta, vel augere novis accessionibus, vel emendare, vel immutare, vel obscura elucidare, atque ambiguis explanationem adhibere, prout ex deliberatione, atque sententiis communibus, Confratrum, Sociorumque nostrorum hujus ipsius Ordinis Equitum expedire videbitur. Præter eos tamen articulos, quos hîc subnotabimus. Nempe, eum qui *primus* est positus, in quo de numero & qualitate militum agitur. *Secundum*, ubi constituitur eum, qui semel huic Ordini adscriptus sit, nullum postea alium Ordinem rectè suscipere, nisi cum ea, quæ imbi ponitur, conditione. *Quartum*, qui est de Confœderatione mutuæque amicitia inter Ordinis hujus Supremum, & milites Confratres, eorundemque inter ipsos : tum quemadmodum unumquemque alterius conservandæ existimationi studere oporteat. *Quintum*, qui, quod obsequium Miles Supremo Ordinis debeat, ostendit. *Octavum*, ubi agitur de sopiendis à Supremo simultatibus, si quæ inter Commilitones existant, quæ ad ipsorum personas pertineant. *Nonum* atque *decimum* de auxilio mutuo Supremi, & Militum Confratrum hujus Ordinis, in tutanda suorum Confratrum existimatione adversus malevolos, & insectatores. *Undecimum*, quando, quaque ratione, qui exteri huic Ordini initiati sunt, militare hostibus ipsius Supremi, armæque contra eum ipsum capere, citra famæ detrimentum, possint. *Duodecimum*, qui præscribit qua humanitate & beneficentiâ uti debeat hujus Ordinis Socius erga Confocium, diversæ factionis arma secutum, quem in bello ceperit. *Decimum quartum*, *quintum*, & *sextum*, in quibus recensentur ea facinora, ob quæ dejici miles ab hoc Ordine potest : item qua cuique ratione relinquere eum ipsum Ordinem honestè liceat. *Decimum septimum*, de confesso, & quis quem antecedere debeat, in sermone, scripture, similibusque in rebus, quæ ad præminentiam in hoc Ordine spectant. *Quadragesimum primum*, qui quonam modo electionem fieri conveniat, præscribit, & Supremi vocem, duarum vicem obtinere constituit. *Quinquagesimum etiam secundum*, quo ritu Militem electum recipi conveniat : quæque eodem ipso Articulo sive Capite, sexque deinde subsequentibus, videlicet, *quingagesimo tertio*, *quarto*, *quinto*, *sexto*, *septimo*, atque *octavo* statuuntur de novorum Confratrum initiatione ; deque jurejurando à singulis super electionibus dando. Quos quidem articulos, atque capita, & quæcunque in iisdem decreta sunt ; ita planè eaque ipsâ formâ, qua scripta sunt, perpetuò rata esse volumus, atque decernimus : ut ne quidem ipsis Nobis, Successoribusve nostris, qui Supremi atque Principes hujus ipsius Ordinis futuri sunt, jus ullum prorsus in eis quidquam immutandi reliquum faciamus.

Volumus etiam harum Constitutionum, atque Diplomatis exemplo, sive transcripto, quod vel sigillo nostro generali vel peculiari sigillo hujus ipsius Ordinis, vel alio quovis sigillo legitimo, vel etiam nomine, aut subscriptione Graphiarii, sive Scribæ ejusdem Ordinis adfirmatum sit, fidem indubiam, ac plenam haberi, non minùs sanè, quàm ipsi huic nostro

primitivo Diplomati. Quod ipsum quidem, ut firmum perpetuò, ac stabile maneat, Sigilli nostri adpensione munivimus, atque corroboravimus.

Datum Insulis, Urbe nostrâ die XXVII. mensis Novembris, anno Domini millesimo, quadringentesimo trigesimo primo.

§. II.

Addita vel immutata in Constitutionibus Ordinis.

Cap. I. **D**ux Philippus Bonus, hujus Ordinis Auctor atque Institutor, in his Comitiiis, quæ Hagæ apud Hollandos habuit, mense Majo, Anno Domini millesimo quadringentesimo, quinquagesimo sexto, ad Caput *quadagesimum tertium* Constitutionum, de Confratrum sententia, addidit, atque constituit, ut quoties ipso comitiorum tempore, mors alicujus Confratrum certò nuntiata fuisset, mox in iis ipsis Comitiiis, alius eligeretur.

C. 2. Serenissimus & Potentissimus Princeps Carolus, Burgundionum Dux, cognomento justus, filius, hæresque unicus Philippi Boni Auctoris Ordinis, & post hunc ejusdem Ordinis Supremus; accedentibus Confratrum calculis, *vigesimum secundum* caput Constitutionum immutans, liberum sibi, aliisque deinceps Supremis hujus Ordinis esse voluit, quantumcunque intervallo temporis, quacunque etiam anni parte, comitia agere. Quod ipsum quidem, ab ipso, posterisque ejus est observatum.

C. 3. Idem Dux Carolus in Comitiiis, quæ anno millesimo, quadringentesimo, septuagesimo tertio, Valentianis Hannoniæ Urbe celebravit, ut magnificentiam quadam, atque splendore dignitatem hujus Ordinis amplificaret, illustrioremque redderet; immutavit ea capita Constitutionum, quæ de togis ac vestimentis agunt: nempe XXV. XXVI. XXVII. XXVIII. Voluit enim, & ipsas togas, & caputia purpurei coloris, quæ ad id tempus ex lana fuerant, & quidem pellibus subinducta, esse deinceps holoserica coccinea, & serico albo duplicari: simili quidem limbo, ut antè, ambiente. Voluit etiam tunicas, sive interiores vestes, similiter coccineas holosericas esse. Iisque quatuor hujus Ordinis Magistratus, non minus uti iussit, quam ipsos Confratres Equites: nisi quòd illorum togas limbum acu pictum habere vetuit. Et hæc quidem de duobus prioribus Comitiorum diebus decrevit. Tertio autem die, cum in honorem Divæ Virginis Matris sacra fiunt, universos indui voluit talaribus vestibus albis, ex eo genere telæ sericæ, quod vulgò Damascenum vocant, caputiis autem coccineis uti, cum dependente simili fasciâ. Atque eas quidem Equitum Confratrum togas, Supremi ipsius ære, atque sumptu parari mandavit, atque ab ipsius Ordinis Thesaurario in Comitiorum usus reservari. Tunicas autem ipsas, sive vestes interiores, tum purpureas, tum albas, vestesque item lugubres, unumquemque Confratrum sibi ipsi comparare voluit, atque apud se servare. Sed quatuor Magistratibus, ut quisque in hujus Ordinis Ministerium, & clientelam adsciscetur, ita hæc omnia Supremi sumptu semel dari, eaque ipsos Magistratus apud se conservare debere, constituit atque edixit.

C. 4. Serenissimus & Potentissimus Princeps Philippus, Dei gratiâ Princeps & postmodum Rex Castellæ, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, & Geldriæ, Comes Flandriæ, Artesiæ &c. Ordinis Aurei Velleris Supremus, Maximiliani I. Cæsaris invicti filius, Caroli Burgundiæ Ducis ex Maria unica filia nepos; Anno millesimo, quingentesimo, cum Bruxellæ in Brabantia Comitiam haberet, de communi Confratrum sententia, quadraginta illos nummos aureos scutatos, quos in hunc Ordinem receptus miles numerare Thesaurario solebat, omnibus in posterum remisit: ad eumque modum caput *sexagesimum secundum* Constitutionum abrogavit.

C. 5. Idem quoque Philippus Rex, cum in iisdem Comitiiis animadverteret, *quadagesimum quintum* Articulum Constitutionum præscribere, ut de vita & moribus disquireretur eorum, quorum nomina ante electionem, atque ejus ipsius præparandæ gratiâ proposita fuissent: indignum esse, atque importunum existimans, absentis cujusquam famam in disputationem vocari, præter ullam necessitatem; eum ipsum articulum immutandum sibi esse judicavit. Itaque honori, atque existimationi virorum omnium nobilium consultum cupiens, in cujusquam amplius vitam inquiri prohibuit, nisi qui electus jam sit. Electione autem demum perfectâ, priusquam illa planè comprobetur à Supremo, aut publicetur, disputandum esse censuit, singulorum Confratrum præsentium sententiis, numquid in electo sit Equestri dignitate indignum, cur ad Sodalitium hujus Ordinis evocari non debeat.

C. 6. In iisdem etiam Comitiiis idem Rex statuit, ut Proceres hujus Ordinis statim ut
cujus-

cujusquam Confratris obitum intellexissent ; quindecim Missarum sacra, quocunque in templo libuisset, celebrari ipsi curarent ; solidos etiam quindecim, quibus vellent, pauperibus ipsi largirentur : ne videlicet eâ gratiâ pecuniam ad Thesaurarium toties (quod durum atque difficile videbatur) mittere oporteret ; quemadmodum initio Cap. LXIII. institutum fuerat. Ac ne quid in hac re peccari posset ignoratione, voluit, ut quotiescunque aliquem de Confratribus mori contigisset, id quatuor Magistratus singulis Confratribus per litteras indicarent.

C. 7. Serenissimus & Potentissimus Princeps Carolus, Regis Philippi filius, Dei gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Granatæ, Aragoniæ, Navarræ, Neapolis, Sicilia Majoricæ, Sardinia, Insularum, Indiarum, & Terræ firmæ Maris Oceani, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantia, Limburgi, Luxemburgi, &c. Comes Flandriæ, Arthesiæ, Burgundiæ Palatinus & Hannoniæ, Hollandiæ, & Zelandiæ, Ferretti, Hagenoæ, Namurci &c. Princeps Sueviæ, Marchio Sacri Imperii, Dominus Frisiæ, Salinarum, & Mechliniæ, Asiæ atque Africae Dominator, Ordinis Aurei Velleris Supremus ; quoniam sibi, unâ cum plurimorum accessione Regnorum, majorem etiam illustrium Virorum clientelam accessisse videbat, quorum plerique hujus Ordinis Sodalitate non essent indigni ; faciendum sibi arbitratus est, ut numerum Sodalium auctiorem redderet : accedente præsertim, non solum Confratrum suffragio, sed adhortante etiam avo Maximiliano I. Cæsare invicto ; qui ipse per conjugium cum Maria Caroli Burgundi unica filia, & hærede hujus ipsius Ordinis fuerat Supremus. At quia primum Constitutionum caput, quo numerus Tricenarius, præter Supremum præscriptus erat, Auctor Ordinis Philippus Bonus immutabile esse voluerat ; non nisi impetratâ prius Summi Pontificis Leonis X. auctoritate (quæ litteris Apostolicis mensè Decembri Anni MDXVI. datis comprobatur ; quibus insuper litteris Supremum, Equites, & Magistratus Ordinis, eorumque Successores summis beneficiis & gratiis Sancta Sedes prosequitur) vicenarii numeri adjectione adauxit : idque in iis Comitibus, quæ Bruxellæ anno MDXVI. sunt habita : ut nunc universus Confratrum hujus Ordinis numerus, unâ cum ipso Supremo, quinquaginta atque uno Capitibus constet.

C. 8. Tertium etiam caput Constitutionum idem Rex Carolus mutavit. Namque molestum videbatur & grave, aut Torquem ipsum toto anno continenter gestare, aut illicò multam luere quatuor solidorum in Missæ unius celebrationem, totidémque in eleemosynam. Quocirca in prædictis Comitibus Bruxellensibus, re cum Sodalibus deliberatâ, iisdémque assentientibus, ita temperavit eam Constitutionem, ut, extra certos dies, ac tempora, satis esse statueret, signaculum modò Aureum Ovilli Velleris, ferramenti igniarii, ac silicis vivi figuris suppositum, palàm, ac nudum, sinè Torque, deferre ; de filo videlicet serico tantùm, aut aliunde suspensum. Dies autem, quibus Torquem ipsum nudatum deferre necesse sit, hos esse voluit : Natalem Dominicum, Pascha, Pentecosten, eosque dies Sacros, qui summas eas festivitates statim sequuntur : omnes item dies, qui festi sunt Divæ Virgini Matri : eum qui Circumcisioni Domini : eum qui Ascensioni Domini : eum qui Venerabili Eucharistiæ Sacramento : eum qui Omnibus Sanctis : eum qui Divo Joanni Baptistæ, & quotquot Apostolis : eum etiam qui tribus Regibus Magis, ac præcipuè quidem eum, qui Beato Andrea Apostolo, tanquam Burgundiæ domûs Patrono, ac tutelari Divo, sacer est. Præterea quoties exequiæ Supremi cujusdam, aut Confratris hujus Ordinis, fient ; quotiesque apud Supremum ipsum, vel Comitibus, vel Conventus erunt, ubi de negotiis ad hunc Ordinem pertinentibus agatur. Similiter cum Supremus Oratores externos, aut admittet, aut dimittet. Ac generaliter quidem, quoties publici Conventus apud Supremum agentur Regnorum, atque ditionum ejus ipsius Supremi, Statuùmque atque Ordinum eorundem. Si quis autem Torquem ipsum, iis temporibus, non gestasset, vel alio tempore signaculum, quale diximus, non prætulisset, eum ita multatum voluit, ut quoties peccatum esset, toties solidos duos in Missæ sacrum, totidémque in eleemosynam pauperibus erogaret. Exceptis tamen Rom. Imp. Regibus, ac Ducibus, Supremo ipsi jurisdictione non subjectis : utpote quibus symboli gestatio continua soleat condonari.

C. 9. Idem quoque Rex Carolus in dictis Comitibus anni decimi sexti, ostendit, decimum septimum Caput Constitutionum multo jam tempore usque aded, non fuisse observatum (quod quidem ad peculiarem Ducum præminentiam attineret) ut jam in desuetudinem abiisse videri posset. Neque enim Joannem Ducem Britannia, neque Carolum Ducem Aurelianensem, neque Joannem Alençonii Ducem, neque Joannem Ducem Cliviæ, aliósque Duces, hujus olim Ordinis Confratres ; imò ne Philippum quidem Regem, Patrem suum, ac neque se ipsum, cum uterque, & Supremi filius, & in prima ætate titulo Ducatus Luxemburgensis insignitus, in hunc Ordinem lecti essent, ullâ eam ob rem prærogativâ fuisse hone-

statos. Non dubitari tamen oportere, quin auctor ipse Ordinis Philippus Bonus, iis verbis quibus in eodem Cap. XVII. Duces disertè, ac nominatim excepit, aliquam iis ipsis prærogativam dignitatis supra reliquos minoris tituli Confratres deferri voluerit. Ideoque, ut eas, quæ jam antea fuissent, dubitationes tolleret, & futuris occurreret, post maturam Confratrum deliberationem, deque eorum sententia edixit: quicumque Duces, post id tempus, in hanc sodalitatem advocarentur, eos tum in Sessionibus, tum aliis in Actibus omnibus, qui ad hunc Ordinem pertinerent, cæteris omnibus minoris tituli Confratribus, qui unis pariter Comitibus electi fuissent, anteponi.

C. 10. In iisdem item anni XVI. Comitibus, idem Rex Carolus ad eos Articulos sive Capita, quibus de inquisitione, atque mulctis constituitur XXIX. videlicet, XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV. & XXXV. adjiciendum putavit. Etenim cum Magistratus illi quatuor, de quibus supra jam dictum est sæpius, nempe Cancellarius, Thesaurarius, Scriba, & Fecialis, sive Rex armorum pro sua quisque Conditione, ac munere, ad hunc Ordinem Societatemque pertineant; utpote qui Ordini ipsi sint à Consiliis, iisdemque omnino privilegiis, libertatibus, immunitatibus, atque prærogativis fruuntur, quibus fruuntur Equites ipsi Confratres; ac præsertim, cum inquisitionibus omnibus, quæ de iisdem Equitibus Confratribus habentur, atque mulctarum indictionibus semper intersint: æquum esse statuit, in eos quoque ipsos, similiter inquiri; & mulctas eis, & pœnas, si quid peccavissent, irrogari.

C. 11. Anno postea MDXXX. mense Decembri, cum Tornaci Comitibus hujus Ordinis celebraret idem Rex Carolus divinâ favente clementiâ electus Romanorum Imperator nominis ejus Quintus, capita Constitutionum XXXVI. XXXVII. & XXXVIII. quæ sunt de coercitionibus Equitum Confratrum, & Magistratum hujus Ordinis explanatione, ac luce indigere judicavit. Cum enim memoria repeteret D. Joannem Emmanuelem hujus ipsius Ordinis Confratrem, Anno MDXIII. (quo quidem ipse tempore, tametsi tunc etiam Supremus, minor tamen annis erit) inscio se ignorantibusque Confratribus aliis, nullâ justâ causâ, sed invidiâ quorundam magnatum, in urbe Mechlinia ignominiosè comprehensum, atque inde in castrum Vilvordienſe abjectum, ibique diu detentum fuisse: prohibere cupiens, ne quid ejuscemodi in posterum unquam, aut Confratrum cuiquam, aut Magistratum hujus Ordinis (ut quos tutos ab injuriis omnibus esse vellet) posset contingere; ex præsentium Confratrum deliberatione, deque eorum sententia, atque ex plena sua absolutaque potestate, Edicto perpetuo, atque immutabili constituit, atque edixit. Primum quidem, se ipsum solum, Successoresque deinceps suos hujus Ordinis Supremos (neque præterea quemquam alium) unâ cum reliquis Confratribus, aut majori eorundem parte, & quidem in ipsis hujus Ordinis Comitibus, ex Suprema, atque omnimoda jurisdictione, disceptaturum posthac esse de capite, atque existimatione Equitum Confratrum, quatuorque Magistratum; deque criminibus quibuscumque, quæ admisisse illi dicentur. Deinde quod ad eorum comprehensionem, & carcerem pertinet, eodem Edicto constituit, non aliter ex Confratribus, quemquam, aut etiam ex quatuor jam dictis Magistratibus, comprehendere, aut in carcerem ducere licere; quàm si vel Supremus ipse, vel ejus Vicarius, qui idem hujus Ordinis Confrater sit, ex ipsius Supremi certa voluntate, atque aperto mandato, ac de sententia sex Confratrum, aut certè quotquot haberi pro tempore potuerint, id ita fieri jusserit, atque pronunciaverit. Quæ tamen jussio itâ demum rata sit, si vel manifestum per se crimen erit, de quo agetur; vel idonea prius inquisitione, atque informatione (ut dicitur) præcedente constabit. Præterea non in quemcumque eos Carcerem, aut in publicam vulgarè que custodiam claudi voluit; sed in peculiari, quam ipse hic Ordo, atque amica Societas præscripserit, custodia servari. Postremò, quod ad causæ ipsius cognitionem attinet: voluit, atque eodem Edicto constituit, ut ab Supremo (si quidem præsens erit) aut, si aberit, ab ejus Vicario, hujus Ordinis Confratre, atque ab aliis pariter Confratribus, captivi Confratris, aut etiam Magistratus, negotium legitimè & plenè cognoscatur. Sic tamen, ut si Supremo ipso absente, ac præſidente Vicario, discussa res fuerit; non quidem statim de ea Vicarius atque Confratres, qui ei in Consilio adfuerint, pronuncient: sed ubi plenè disquisita quæstio, & tota jam causa instructa (ut dici solet) atque ad exitum perducta, membris suis omnibus constabit, ad Supremum ipsum, ubicumque ille locorum fuerit, unâ cum suffragiis suis judicandam remittant. Ipse verò Supremus, convocatis, atque adhibitis quotquot omnino potuerint Confratribus, atque adeò ad minimum sex, idque in solemnibus Comitibus, cognitisque prius, eorum Equitum Confratrum sententiis, atque suffragiis, qui captivo ipsi habitationis vicinitate propinquiores sint, majorè que ejus ipsius notitiam habere credantur; totam de integro causam præsens diligenter inspiciat, atque cognoscat; cognitamque, ex æquo & bono, ipse tandem judicet, atque definiat. Iphis tamen illis capitibus intereà, & quæcumque inibi de coercendo

cauta sunt, atque præscripta, tum ipso etiam jure, præ eminentiâ, auctoritate, dominio, atque jurisdictione suâ, Successorûmque suorum hujus Ordinis Supremorum, quod ad alia omnia pertinebit, integris, atque inviolatis permanentibus. Ad cujus quidem edicti, atque novæ Constitutionis observationem, idem Carolus V. Imp. Dux Burgundiæ, Ordinisque Supremus, auctoritate suâ Supremâ, atque absolutâ usus potestate, deque Confratrum suorum sententia, abrogavit, atque abolevit, quæcunque aut in Bruxellensibus Comitibus, Anno XVI. habitis, aut in aliis antea in diversam sententiam constituta: eaque omnia, ubicunque in Scribarum Ordinis hujus Commentariis reperirentur, induci imperavit, atque deleri.

C. 12. Iisdem insuper in Comitibus Tornacensibus ad Cap. XXXIX. ubi de remittendo Torque agitur, adjecit idem Carolus V. de Confratrum sententia, ut hæredes defuncti Confratris, non Torquem modò pro insigni Sodalitatis hujus datum, sed librum etiam Constitutionum, simul cum ipso Torque, vel ad Supremum, vel ad Thesaurarium remittant. Quod ut accuratius observetur, constituit, atque edixit, ut quisque in hunc Ordinem cooptatus, non tantùm propria syngrapha, Torquem & librum se recepisse testetur, verùm ad utriusque etiam restitutionem se obstringat.

C. 13. Ad Caput similiter XLIV. idem Carolus V. Imp. in iisdem Comitibus addendum existimavit, ut Scribæ Ordinis, non ea modò in commentarios referant, aut Principis ipsius sive Supremi, aut Confratrum Equitum, cum mortuorum, tum viventium, præclara facinora, quæ ipsis armorum Rex suggererit; quemadmodum illo capite cavetur; sed ea quoque annotent, quæ ab aliis etiam viris, qui pariter, & fide digni sint, & res ipsas habere cognitæ existimentur, diligenti ipsi inquisitione certò didicerint: utque ea, quæ sic adnotaverint in Comitibus ipsis, Supremo atque Confratribus exhibeant.

C. 14. Serenissimus ac Potentissimus Princeps Philippus Dei gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, Angliæ, Franciæ, utriusque-Siciliæ; Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, Geldriæ; Comes Flandriæ, &c. Illustrissimi Ordinis Aurei Velleris Supremus; in primis ejusdem Ordinis Comitibus, sive Capitulo à se celebrato in urbe sua Antuerpiensi mense Januario anni Domini MDLV. stylo Cameracensi, judicavit elucidandum esse octavum articulum additionum, in quo præscribitur, quibus festis diebus oporteat gestare Torquem hujus Ordinis; & re cum Equitibus Confratribus communicatâ atque deliberatâ, deque eorum Consilio, edixit, ac statuit, ut posthac in omnibus festis diebus illic designatis, singuli Confratres Equites Torquem hujus Ordinis gestent, non modò in Missæ celebratione, atque in secundis Vesperis, sed etiam in Vesperis præcedentis diei, quas primas vocamus; atque omni hora, ac tempore prædictorum dierum festorum, quoties in publicum, sive ad rem sacram, sive ad profana negotia, prodibunt.

C. 15. Præterea ut omnem dubitationem, & scrupulum tolleret, qui fortè moveri posset, super electione novorum Confratrum; occasione videlicet Mandatorum, sive Procuratoriorum, aut etiam Schedulingum, quas absentes solent mittere ad eos, qui Comitibus interfunt; quibus ipsis generaliter dant liberam potestatem eligendi tot nobiles viros, stemmatibus, atque insignibus claros, omnique exceptione majores, quot Confratres à postremis Comitibus mortui sunt; nonnunquam etiam nominant quidem aliquot, sed pauciores, quàm sit mortuorum numerus, restringentes sua mandata, sive procuratoria ad certas personas, quas à suis Procuratoribus eligi velint (de quibus mandatis, ac schedulis mentio fit in XLV. & XLVIII. Articulis statutorum, atque in LIII. Cærimoniarum) idem Rex Philippus, ex simili Confratrum suorum communicatione, atque consilio, in iisdem Comitibus Antuerpiensibus, edixit, ac statuit, ut, quoties dicti procuratores absentium habebunt mandata generalia, ampla, & nullâ restrictione limitata, ad nominandos sive eligendos tot nobiles viros, iis dotibus præditos, quos statuta hujus Ordinis exigunt, quot tunc sunt loca vacantia; ejusmodi mandata, etiam si nulla seorsim extet schedula, aut designatio nominum, recipiantur, atque admittantur pro legitimis mandatis; ita ut virtute eorundem liceat procuratoribus eligere vice absentium tot nobiles, atque idoneos viros, quot loca vacant. Verùm si sit schedula limitata, aut restricta ad certum numerum personarum, quantumvis etiam parvum, non liceat eum numerum excedere: nisi tamen eis per dispositionem mandati, sive procuratorii potestas atque auctoritas id ipsum faciendi concedatur. Quo quidem mandato, sive procuratorio, utendum erit, prout in supra citatis articulis, præsertim in quinquagesimo tertio Cærimoniarum, est constitutum.

C. 16. Insuper etiam, quoniam excitari non rarò Controversiæ solent super præcedentibus, & Sessionibus Confratrum hujus Ordinis; propterea, quòd majores natu, in eodem capitulo electi, contendant indistinctè debere præferri cæteris, etiam iis, qui ante ipsos recepti in hanc Confraternitatem fuerunt, Sacramentumque antiquius præstiterunt, exceptis

Imperatoribus, Regibus & Ducibus; aliis verò contrariam sententiam tuentibus; fretis videlicet dispositione Articuli decimi septimi statutorum, ut in quo clarè, ac disertè dicatur, in Equitum Confratrum Sessionibus habendam esse rationem ejus temporis, quo unusquisque in Ordinem hunc Sacramento præstito receptus sit: idem Rex Philippus volens similiter elucidare dictum articulum, ambiguitatibusque, & scrupulis omnibus occurrere, qui circa hanc ipsam præferentiam injici fortè possent, ac, si qui jam injecti essent, tollere, atque amoliri cupiens, ex communi Confratrum suorum, maturaque deliberatione, atque Consilio, edixit & declaravit: ea quidem, quæ ad hoc usque tempus circa ejusmodi præferentiam evenissent, non esse retractanda; sed rata ac firma esse permansura; cæterùm in omne post-hac futurum tempus Confratres hujus Ordinis, qui ejusdem sunt Capituli, sive electionis, atque eodem die recepti sunt, habituros esse locum in hoc Ordine ante reliquos omnes, qui alio post ipsos die recepti fuerint. Quòd si plures eodem die recepti sint, ità quemque eorum alteri prælatum iri, ut prius Eques auratus factus fuerit. Inter eos verò qui uno eodemque die Equites aurati facti, pariterque eodem die in hunc Ordinem recepti sint, ad ætatem esse respiciendum; atque ita præferendum unumquemlibet esse, prout alios ætate longissimè præcedit. Salvâ semper prærogativâ Imperatorum, Regum, ac Ducum: de quibus in dicto Articulo decimo septimo cautum est. Atque has quidem Constitutiones, & declarationes suas, voluit ac mandavit inviolabiliter, & sinè contradictione observari.

C. 17. Idem Serenissimus & Potentissimus Princeps Philippus, Dei gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ &c. in Capitulo hujus Ordinis, quod die XXIX. & sequentibus mensis Julii, anno Domini MDLIX. in civitate sua Gandensi celebravit, considerans præcipuam causam instituti hujus Ordinis fuisse exaltationem, & Conservationem Fidei, & Religionis Catholicæ, nostræque Sanctæ Matris Ecclesiæ, hac tempestate (eheu!) nimium turbatæ, vexatæ, & commotæ propter diversitatem sectarum, errorumque, & hæresum olim à Sacris Conciliis, & Constitutionibus universalis Ecclesiæ reprobatarum, & damnatarum: & ob id prævenire cupiens, ne forsan per inadvertentiam, aut aliâ ratione, quispiam sectarius, aut alioqui suspectus de hæresi, ad hunc Ordinem promoveri, seu commendari posset: ordinavit, declaravit, & statuit de communi assensu, & Consilio Equitum hujus Ordinis suorum Confratrum; quòd in posterum Equites celebraturi electionem novorum Equitum, præstarent solemne juramentum, ultra ea, quæ contenta sunt Articulo statutorum Ordinis quadragesimo octavo: quòd scientes neminem electuri sint hæreticum, aut de hæresi suspectum, quòdque electio aliter facta nulla erit, & invalida.

C. 18. Item, quòd Equites, tum novitii, tum antiquiores, simul & quatuor Magistratus hujus Ordinis, curabunt per suos Vasallos incolas, & subditos in ipsorum terris, & dominiis observari, & conservari, quod in ipsis erit, antiquas Constitutiones, & Ordinationes nostræ Sanctæ Matris Ecclesiæ. Et casu quo deprehenderint contrarium fieri, punient transgressores, per suos ministros, & tribunalia, vel notificabunt illos ipsos excessus Regiæ Majestati, aut ejus ministris, ut nimirum competens remedium adhibeatur.

C. 19. Item, ut serviant dicti Equites, & Magistratus, tum populo, tum suis domesticis familiaribus pro exemplo, utque tantò securiùs hi præserventur ab omni hæresi, & contemptu Cærimoniarum Sanctæ Ecclesiæ; dabunt operam, dum cultui divino intersunt, Missam ut audiant eâ, qua decet, devotione: ut nimirum tantò magis perspicuus reddatur ipsorum purus, & perfectus zelus, quo flagrant erga Deum nostrum Creatorem, suamque Sanctam Ecclesiam, manifestantes per exteriora evidentiam perfectionis suorum interiorum.

C. 20. Item, quia aliquoties evenit, quòd absens quispiam Eques, residens in remotioribus à loco celebrandi Capituli, admonitus de indictione ejusdem Capituli, cupiens nihilominus suo muneri satisfacere, destinavit alicui suorum Confratrum ejusdem Ordinis, quem opinabatur Capitulo interfuturum, suas tabulas procurationis, unâ cum clausa scheda, quæ continebat nomina personarum suo judicio idonearum ad cooptationem in Ordinem; absque tamen eo, quòd istiusmodi procurationi inserta fuerit expressa clausula substitutionis, tantùmque positâ clausulâ generali, ad faciendum omnia, & singula, quæ ipsemet constituens facere posset, casu quo ibidem personaliter præsens extitisset: unde etiam subinde illud secutum, quòd occurrente legitimo impedimento, velut ægritudinis, vel absentiæ causâ Republicæ, aut cujusvis alterius, idem constitutus Procurator nequiverit in Capitulo comparere, substitueritque suo loco alium quemlibet de Collegio; quod tamen fieri jure nequibat, quandoquidem ad substituendum requirebatur facultas specialis, & expressa: idem Rex Philippus cupiens ambiguum istud declarando elucidare, nec non consideratione habitâ, quòd ejusmodi constituens, memor sui muneris, sedulò satisfecerit litteris insinuatoriis celebrationis Capituli; quòdque inopinata absentia sui principalis procuratoris, ei nequaquam

quam præjudicare debeat ; ex consilio , & assensu suorum Confratrum , præcipiendo declaravit , quod talis substitutus habens tabulas procurationis generalis , unâ cum scheda præ-nominata , tametsi nulla reperiatur inserta clausula substitutionis , admittetur , & recipietur , tam in cærimonialibus Ecclesiæ , quàm electionibus , & cæteris actibus Capituli .

C. 21. Item vestigiis insitens nobilissimorum prædecessorum idem Rex Philippus , desideransque sua ex parte magis , magisque decorare , & exaltare suum Ordinem , mandavit : quòd mantella , & caputia nigra , quibus ipsemet Supremus , Equites , & Magistratus ejusdem Ordinis , in Vigilia , & Missa pro defunctis , uti consuevère ex panno laneo , nigro , in posterum conficiantur , & sint ex veluto nigro : verbi gratiâ , vestes suffultæ serico , Cassa nuncupato , & mantella duplicata serico vulgariter dicto Sattino , etiam nigro : Caputia autem similia . De quibus ornamentis providebitur Equitibus , & Magistratibus sumptu Regis , ejusdem Ordinis Supremi . Ita tamen , quòd illorum , quæ erunt Equitum , custodia futura sit penès Thesaurarium Ordinis ; Magistratus verò , suorum quisque curam habiturus ; sicut de ornamentis ex Cramoysino , aliisque , alibi est constitutum .

§. III.

Constitutiones & Regule Ministris Ordinis à Philippo Bono præscriptæ.

Art. 1. **P**rimùm constituit institutor Philippus , ut hic Ordo ministrum habeat , qui Cancellarius appelletur . Cùmque id & magni momenti & præcipuæ dignitatis sit munus , ac propterea virum requirat insignem : noluit quemquam ad munus illud admoveri , qui non aut Archi-Episcopi aut Episcopi aut alterâ quapiam præcipuâ dignitate in Ecclesia Cathedrali aut Collegiata ornatus sit : aut si personæ seculari ac profanæ concredi id munus contingeret , voluit , ut ea ejusmodi esset , quæ & à multa rerum experientia & à præclara fama , & ab insigni doctrina commendaretur , atque ad literarios Theologiæ , vel Juris Canonici , vel Civilis , gradus promotâ esset .

Art. 2. Voluit item , ut dictus Cancellarius sub sua custodia & administratione habeat Sigillum Ordinis , quod capsæ inclusum servabit , cavebitque ullas hoc sigillo literas obsignare , quæ quomodocunque honorem alicujus Equitis lædant . Nisi tamen id Supremus disertè præceperit , ac sex minimùm Equites iis literis subscripserint , & dum illæ obsignantur , præsentibus sint ; in absentia autem dicti Sigilli Ordinis , hujusmodi literas , si quando eas mittere opus sit , arcano suo sigillo obsignari Supremus curabit .

Art. 3. Item committet eidem Cancellario Supremus vel Supremi Vicarius , ut tempore Capituli ex præsentibus ibidem Ordinis Equitibus inquiret in vitæ rationes & administrationes singulorum (qui eapropter è loco Capituli seu Comitiorum alius post alium excesserint) Equitum ; & hic quidquid de his dictum aut relatum à Congregatis Sodalibus fuerit , id omne fideliter Supremo aut ejus Vicario referet , ut conveniens per eos fieri conclusio possit : quam deinde conclusionem (seu ad laudem & commendationem , seu ad correctionem & pænam tendat) Cancellarius Equiti in locum Comitiorum reverso proponet .

Art. 4. Adhæc tempore , quo electio novorum Ordinis Equitum fiet , accipiet idem Cancellarius tam Supremi quàm cæterorum Equitum schedas , quibus suffragium pro novis Equitibus illi inscripsère , conferetque ministris præsentibus numerum suffragiorum , publicèque edicet , quot quisque ex nominatis suffragia pro electione hac nactus sit .

Art. 5. Item dictus Cancellarius , aut alius ex Ordine , cui id Supremus commiserit , simul cum quibusdam Equitibus Ordinis , ad id ab eodem Supremo deputatis , excipiet tempore Comitiorum rationes ab Ordinis Thesaurario dandas .

Art. 6. Pariter Cancellarii munus erit , ut ex mandato Supremi in Comitibus Ordinis proponat , quidquid ad honorem , utilitatem , aut bonum Ordinis fore videbitur ; quod præstiturus est toties , quoties aut à Supremo , aut Supremi Vicario injunctum id fuerit .

Art. 7. Idem hic Ordo alium præterea Ministrum habebit , cujus fidei concedentur scripta omnia , privilegia , literæ , Decreta , monumenta denique & documenta literaria , quæ vel ad Ordinis foundationem vel ad alias ejusdem accessiones pertinebunt . Idem custodiam monilium reliquiarum seu ipsanorum sacrorum totiùsque sacri ornatûs , aulæorum , item & Bibliothecæ Ordinis , adhæc totius Equestris amictûs , qui seu ad Supremum , seu ad Equites cæteros pertinet , sibi commissam habebit ; servabitque hunc ad actus & ceremonias publicas Capitulorum : Eundemque expediet ad locum habendi Capituli ; ubi cuique Equiti

suum tradet amictum, rursúmque hunc ab iis recipiet, custodiétque in usus futuros. Mini-
stri autem Ordinis suos singuli amictus ipsi servabunt; Atque si quis novus Minister elige-
tur, is amictum sibi fieri curabit ex eo ære, quod in stipendium annuum à Supremo accipiet.
*Sed postremum immutavit Carolus justus seu Audax, qui iisdem togas & pallia holoferica cramesino sub-
ducta absque diminutione stipendii expensis Supremi dehinc fieri debere instituit.*

* Art. 8. Si quis Equitum mortuus vel Ordine dejectus sit, curabit Thesaurarius avelli in-
signia, galeam & cristam illius Equitis ex suo loco, in choro Ecclesiæ Foundationis, eaque
eò, quò imperatum fuerit, transferri jubebit. Ac si alius Eques ejus loco adscriptus in Or-
dinem fuerit, idem Thesaurarius curabit apponi insignia, galeam, & cristam ad locum, qui
ei conveniet in dictæ Ecclesiæ choro. *Hic tamen Articulus locum non habuit, nisi in Sacello
Divionensi.*

Art. 9. Item habebit Thesaurarius officium exactoris censuum dotationis ac fundatio-
nis Ordinis, item donorum, legatorum, accessionum, beneficiorum & emolumentorum quo-
rumcunque, curabitque ut impendantur in bonum Sacerdotum, Equitum & Ministrorum Or-
dinis juxta dispositionem dictæ foundationis. Adhæc alios insuper sumptus necessa-
rios & convenientes in usus Ordinis faciet ad imperium Supremi vel ejus Vicarii. Ac de his
omnibus sinceræ & exactas rationes reddet tempore Capituli vel coram ipso Supremo, vel
coram illis, qui ex hoc Ordine in hunc finem fuerint à Supremo deputati.

Art. 10. Item curabit fieri libros, quibus inscribantur omnia dona, legata, eleemosynæ
& beneficia facta Ordini quacunque in re; conficiet etiam indicem monilium & ornamen-
torum, eaque, quamdiu usui esse poterunt, in Capitulo coram deputatis exhibebit; dono-
rum item in pecunia factorum, censuum, vectigalium, ac quarumcunque possessionum exactas
& fideles rationes dabit. Præterea in singulis Capitulis proferet nomina & cognomina Be-
nefactorum Ordinis, simulque dona ab illis Ordini facta enunciabit, ut & haberi eorum me-
moriam in precibus possit, simulque stimulo & incitamento sint aliis ad benefaciendum.

Art. 11. Item scriptorum, privilegiorum, foundationum, augmentorum, rerum comparata-
rum, literarum, monumentorum & documentorum dicti Ordinis libros conficiet, qui cum
Originali collati & approbati, & à Notario vel alia persona publica legitimo Sigillo sint
obsignati. Atque ex his libris Chartaceis alter remanebit Ecclesiæ Ordinis, alter verò repo-
netur in Archivum seu Chartophilacium Burgundiæ, ibique fideliter asservabitur, ut si quo
casu amitteretur Scriptum Originarium, ad hos libros haberi recursus possit.

Art. 12. Item habebit dictus Ordo alium Ministrum, quem Libellionem, seu Secreta-
rium dicent; eritque unus ex illis Ecclesiasticis, qui fruuntur præbendâ in illa Ecclesia, in qua
erigetur fundatio hujus Ordinis, vel alia quæpiam persona honorata & idonea seu sacra seu
profana. Is verò Secretarius binos item libros ex membrana conficiet, in quorum utròque
sit descripta fundatio Ordinis, uti & institutiones ac ordinationes ejusdem, ac initio dicti
libri inseretur historica relatio de fundatore & viginti quatuor primis Ordinis Equitibus, suprâ
nominatis. Eorumque librorum unum catenâ ferreâ in choro dictæ Ecclesiæ Ordinis, alte-
rum autem in loco Capituli prope Sedem Supremi affiget.

Art. 13. Item conscribet in librum alium ad id destinatum omnia facta laudabilia & ge-
nerosa tam Supremi, quam aliorum omnium Ordinis Equitum, quibus illi facinoribus post
fundatum Ordinem inclaruere; horum autem factorum notitiam ei Rex Armorum daturus
est. Exhibebitque in Conventu ante generalia comitia haberi solito Scriptum Archetypum
ea de re confectum, ut ibidem relegatur & corrigatur, si quid necesse foret; subinde verò in
volumen grandius eadem facinora transcribi faciet, legenda publicè in Capitulo subsequenti.

Art. 14. Item inscribet Secretarius alteri Libro conventiones, conclusiones & lites Ca-
pitulorum Ordinariorum; item culpas ab Equitibus admissas, ob quas reprehensi fuere in
Capitulo, præterea huic inseret correctiones, animadversiones, & pænas illis injunctas; Ad-
hæc contumaciam & culpas eorum Ordinis Equitum, qui nec ipsi comparuere in Capitulo,
nec sui loco procuratores, eo, quo fieri debuit, modo instructos cum documentis & absen-
tiæ excusatione misere.

Art. 15. Alium insuper Ministrum dictus Ordo habebit, Regem nempe Armorum, qui
dicetur *Touzon d' Or*, virum magnæ prudentiæ & existimationis, ac idoneum & sufficientem huic
muneri; is encaustum seu bullam insignia Supremi referentem, quam idem ei Supremus tra-
di curabit, gestaturus est, dum vivet; attamen post mortem ejus id encaustum restituendum
ab hæredibus Thesaurario erit. Quod si autem sinè fraude & culpa id deperditum in itine-
re quodam fuisset; in eo casu liberi erunt à restitutione præfati hæredes, debebitque Supre-
mus ipse novum hujusmodi monile fieri curare.

Art. 16. Hujus Regis Armorum Officium erit ut aut ipse deferat, aut deferri per alios
viros

viros idoneos curet literas Supremi ad Fratres Ordinis aut ad alios, ad quos illum mittere Supremus volet: idem, quoties illi de morte alicujus Equitis constabit, hanc quantocius significabit Supremo; Feret item aut ferri curabit literas, electionis indices, Equitibus recens adlectis, eorumque rursus responsa referet; Denique obibit aut obiri curabit omnes alias legationes, & si quid præterea, quod ad eum pertineat, ei à Supremo fuerit præscriptum.

Art. 17. Item inquiret Rex Armorum sedulò in facta illustria, generosa & honorifica tam Supremi, quàm cæterorum Ordinis Equitum, eaque sincerè Secretario Ordinis referet, ut ea inscribere, uti opus est, possit.

Art. 18. Ubi posthac officium Cancellarii vacabit, Supremus convocatis, quotquot poterit, Equitibus Ordinis, qui non debent esse pauciores quàm sex; præsentibus, si commode fieri poterit, Thesaurario & Secretario Ordinis, procedet ad electionem novi Cancellarii, qui sit constitutus in Prælatura Ecclesiastica, Archiepiscopali, Episcopali, aut aliâ dignitate notabili, in Cathedrali vel Collegiata Ecclesia: Aut personæ secularis, quæ sit magnæ commendationis & experientiæ, & ad gradum Theologiæ, Juris Canonici, aut Civilis promotæ. Atque hæc electio quantocius significabitur electo, diésque ei constituetur, qua sistere se Supremo, simulque præstare jusjurandum debeat; electus verò electione hoc modo intellectâ nequitquam differet Supremum de intentione sua certiozem facere.

Art. 19. Atque si contingeret, ut sui electionem acceptare electus non vellet, Supremus eodem, quo dictum est, modo ad alterius electionem procedet, quoad aliquis, qui jusjurandum præstet, eligatur: interea verò officium illud exercebitur per Vicarium, quemadmodum Supremo Equitibusque videbitur.

Art. 20. Cancellarius electus, electione acceptatâ in manus Supremi jurabit: comparitum se in Capitulis & Conventibus Ordinis in persona propria, nisi morbo vel gravi negotio, vel alio legitimo impedimento prohibitus fuerit; at si impeditus is esset, significabit id ipsum, sine dolo, Supremo per literas; qui absentis loco, pro illa vice seu actu, officium illud alteri cuidam personæ idoneæ, pro suo libitu, committet; quæ item jurejurando se obstringere prius Supremo debebit.

Art. 21. Cancellario cavendum est sedulò, ne quas literas, honorem Equitum lædentes, obfignet, nisi Supremus id imperet præsentibus sex minimùm Equitibus Ordinis.

Art. 22. Idem nec amore nec odio, nec timore, favore aut affectu ullo impulsus prætermittet in Capitulis & Conventibus ex fide & debito suo dicere & proponere ea omnia, quæ illi fuerint à Supremo injuncta. Adhæc correctiones, quæ in Capitulo decretæ fortè cuiquam Equitum fuerint, eâ ratione, qua illi competet, faciet secundùm Statuta Ordinis; insuper Consilia Ordinis omnia arctissimo silentio celabit, atque universim pro viribus suis, quoad omnia, bene & debitè officium suum exercebit.

Art. 23. In electione Thesaurarii eadem omnia, quæ in electione Cancellarii, observantur; jurabitque electus: se rite & debitè custoditurum, conservaturum & administraturum monilia, mobilia, redditus & bona Ordinis suæ curæ concredita; neque quidquam distributurum aut ad usus alios, quàm ad eos, quos Supremus Ordinis præscripserit, adhibiturum.

Art. 24. Idem Thesaurarius ritè & fideliter distribuet Ecclesiasticis, quod illi pro Sacrificio Divino dabitur; Ministris item Ordinis pro exercitio muneris sui; pauperibus item, quidquid è foundationibus donisque illis destinatum erit, fideliter elargietur. Observabitque in eo multâ cum sollicitudine obligationem suam; nec quidquam sibi retinebit, aut iis distribuere, quibus opus sit, differet.

Art. 25. Item dabit Thesaurarius bonas & fideles rationes tam reddituum ad Ordinem pertinentium, quàm donorum liberaliter oblatoz, nihil quidquam celando aut retinendo. Denique in omnibus officium suum ritè & fideliter pro posse suo obibit.

Art. 26. Vacante Secretarii munere, eligetur per Supremum & sex minimùm Equites persona alia insignis, quæ habeat dotes superiùs indicatas; eaque, ubi electionem suam ratam habebit, constitutâ die in manus Supremi, aut ejus Vicarii jurabit: ritè, sincerè & sedulò à se inscriptum & in indicem relatum iri sublimia & egregia facinora Equitum, quæ relata sibi à rege Armorum fuerint; item quod fideliter in libros ad id destinatos adnotabit pænas & correctiones Equitibus Ordinis, in Capitulis aut Conventibus datas; quod in Commentarios acta Comitiorum referet, obligationique suæ in scripturis omnibus respondet. Ac præterea quod nulla Ordinis Consilia propalabit, officioque suo pro viribus satisfaciet.

Art. 27. In electione regis Armorum, *Toison d' Or* dicti, procedetur, ut de Thesaurario & Secretario dictum est, seque sequenti jurejurando obstringet: se nempe inquisitum in sublimia & præclara Ordinis Equitum facta, & sine omni favore, amore, odio, sine damni aut utilitatis aut alterius affectûs respectu daturum esse veram de his relationem Secretario Ordinis, ut in fastos & commentaria inferantur.

Art. 28. Item quod ritè & fideliter obiturus sit legationes, quæ sibi injunctæ fuerint; quod obedientiam Supremo & Equitibus in rebus omnibus ad dictum Ordinem pertinentibus præstiturus, neminiquè ea, quæ secreta esse oportebit, sit evulgaturus; ac postremò partes muneris sui se in omnibus sedulò & fideliter obitutum promittet.

C A P U T VI.

De Equestribus Ordinis Comitibus, ac primùm quidem de Magnificis Sacrorum Solemniis & olim à Philippo Bono institutis, & hodie- dum in Casarea hac urbe ab Amplissimo hoc Ordine celebrari solitis.

§. I.

De Magnificis sacrorum solemniis primo olim Comitiorum triduo celebratis.

TAmetsi in his ipsis, quas modò attulimus, nobilissimi hujus instituti legibus, in sua capita ab Authore distinctis, ea ferè omnia, quæ ad plenam comitiorum celebrari olim solitorum cognitionem pertinere videntur, & singillatim recensita, & dillucidè explicata sint hætenus; nihilo tamen feciùs nonnullam me initurum gratiam à benevolo lectore spes erat, si quæ latiùs ibi dispersa sunt, hîc ego in unam veluti tabulam collecta proponerem. Itaque ut ab ovo rem ordiar: constituerat quidem primùm Ordinis institutor Philippus annis singulis, festâ Divi Andreæ luce Generalia Ordinis Comitibus celebrare; verùm quod & ipsam hanc Comitiorum frequentiam, & hiberni temporis rigorem gravia esse Sodalibus, affectæ præsertim ætatis, videbat; ita utrumque temperavit, ut non nisi singulis trienniis ea convocari deberet, & quidem in alteram mensis Maji diem, in locum à Supremo Ordinis Principe pro rerum opportunitate designandum, statuerit: quod tamen ipsum tempus vel protrahere, vel contrahere Supremus posset, modò ne intra ejusdem anni spatium repeteretur Conventus. Cui Patris decreto illud insuper Carolus Audax Philippi filius & successor adjecit, ut parte quoque anni quacunque celebrari hæc Comitibus possent; ad quorum tamen celebrationem decernendam sex minimùm Equitum consensu opus Principi erat, ut testatur Laurentius Blioul *in suo ordinis ceremoniali, n. 1.*

Ut verò constare certiùs Equitibus posset, quo tempore essent celebranda hæc Comitibus Ordinis; missis ad singulos literis benevolentiaë plenis invitari eosdem multò antè à Supremo oportebat, locumque futuro Generali Conventui designari: unaque defunctorum, post Comitibus ultima, Equitum nomina perscribi singulis, postularique, ut totidem aliorum sibi virorum nobilium, qui deligi in defunctorum locum possent, nomina in scheda propriâ manu subscripta, & sigillò propriò ritè obsignata submittant; simulque si venire ipsi (præsertim si Reges, Duces, Principes, aut Equites exteri erant) legitimis de causis non possent; Vicarium quempiam ex iis, qui Comitibus interfuturi erant, Equitibus maturè constituent, ita, ut tempori adhuc rescribere destinati Vicarii possint; possint-

*Hic Carolus Quintus est,
Cujus unica laus est fuisse Maximum.
Is, postquam orbem omnem peragrando victorijs
Heroes ante se omnes præcelluit;
De ipso tandem Carolo omnium victore triumphus
ut ne quis posterorum superare Carolum posset,
obtinuit.*

possintne in se Vicarii munus suscipere: ut si quis fortè non possit, alius constitui adhuc ante Comitiam valeat, qui ejus loco, quæ facienda sunt, præstet. Poterátque & ipse Supremus valetudinis aut negotiorum causâ impeditus ex Equitibus cuius vices suas committere, qui Vicariâ in his Comitibus autoritate præesset. Illi autem Vicarii & eorum, quorum vices agebant, excusabant absentiam; & eorum sedes occupabant; & donaria eorum loco inter sacrificia offerbant; & laudes item aut reprehensiones pro absentibus excipiebant; & multas subibant; & quidquid præstari leges jubent, Vicario nomine exequuntur; ac demum quidquid actum in Comitibus circa absentes fuisset, id per suum singulis Vicarium significari oportebat.

Et quoniam Philippus institutionem hujus Ordinis omnem ad DEI Omnipotentis obsequium virtutumque cultum jam inde à primo ejus exordio referebat. Sapienter sanè ipsos hos Generales Conventus (ceu præcipuas totius Ordinis solemnitates) à cultu Numinis auspicandas decrevit; utque ritu, quàm fieri posset, magnificentissimo obirentur, constituit. Quod ut fieret, vicenis circiter ante hæc festa diebus, tres à Supremo Episcopi, & novem ex præcipuæ Dignitatis Prælati evocabantur ad triduana hæc sacra Comitiorum munia obeunda. Appropinquante deinde Comitiorum tempore Rex armorum (*Toison d'Or* dictus) in Ecclesia eorum celebrationi destinata tabulas ligneas supra singulas Ordinis Equitum (tam vivorum, quàm post ultima Comitiam mortuorum) sedes affigebat, in quarum tabularum singulis singula Equitum nomina, tituli, & gentilitia visibantur insignia; eo tamen discrimine, ut vivorum Equitum insignia militari galeâ cristâque ornarentur supernè, defunctorum verò sinè cristis & galea essent. Discrepabant & in eo hæc tabulæ, quòd ea, quæ supremo Ordinis Principi affigebatur, magnitudine reliquas omnes excederet; quæ verò Regibus, qui Confratres duntaxat Ordinis erant, apponebantur, primâ illâ minores, majores tamen cæteris essent; Ducum verò ac Principum nihil quidquam differrent à reliquis minoris dignitatis Equitum tabulis.

Titulorum porrò usus hic erat, ut ipsi primùm Ordinis supremo Principi, Cæsaribusque ac Regibus titulus adscriberetur: *Treshaut, Tresexcellent, & Trespuissant Prince*, id est: *Celsissimus, Excellentissimus, & Potentissimus Princeps*. Imperii Electoribus aliisque Ducibus ac Principibus præcipuis, qui supremum exercebant dominium: neque Ordinis supremo Ditionis jure subiecti erant: *Haut & Puissant Prince*. Id est: *Celsus & Potens Princeps*. Ita videre est in libro à Joanne Baptista Maurice de Equitum horum insignibus conscripto, cui titulum fecit: *Le Blason des Armoiries de tous les Chevaliers de l'Ordre de la Toison d'Or*. ubi fol. 68. Titulum Caroli Audacis hujus Ordinis Supremi leges: *Treshaut, Tresexcellent & Trespuissant Prince, Charles par la grace de Dieu Duc de Bourgogne &c.* fol. 107. Romanorum Imperatoris: *Treshaut, Tresexcellent & Trespuissant Prince Frideric d'Autriche III. du nom, Empereur des Romains, & Roy d'Hongrie &c.* fol. 143. Regis: *Treshaut, Tresexcellent & Trespuissant Prince François Roy de France I. du nom.* fol. 334. Ducis Electoris Imperii: *Haut & Puissant Prince Maximilian Comte Palatin du Rhein Duc des Deux Bavières, Electeur de l'Empire.* fol. 273. Ducis non Electoris: *Haut & Puissant Prince Erich Duc de Brunsvich.* fol. 299. Principis: *Haut & Puissant Prince Sigismund Batory Prince de Transylvanie.* Cæterorum porrò Equitum nominibus (seu Duces ii forent, seu Principes) non nisi *Messire*, aut, Hispani si essent, *Don*, in iis insignium tabulis præponebatur. Ita apud eundem Maurice. fol. 272. videre est: *Don Jean d'Autriche Lieutenant Gouverneur, Capitaine General des Pays - Bas,* fol. 286. *Messire Alexandre Farnese Duc de Parme & de*

Plaisance, atque hic titulus *Messire* Equitibus dari universis etiam inferioris conditionis solebat.

Affigebantur autem hæ tabulæ, insignia Equitum, titulosque referentes in Ecclesiæ, ad solemnia Ordinis celebranda deputatæ, choro hoc ordine: ut Supremi tabula supremo ad latus chori (quod ingredientibus dextrum est) loco supra folium eidem Supremo paratum appenderetur: tum, si Imperator frater Ordinis esset, ejus insigne ad latus sinistrum è regione Supremi supra thronum ibidem erectum locabatur. Cæterorum Equitum tam Regum, quàm inferioris Ordinis nobilium gentilitiæ tabulæ supra ipsa Canonorum subsellia utrinque ad hunc usum instructa pendebant; ita tamen, ut Reges sedes omnium primas post Supremum tenerent; cæteri post hos, juxta ordinem suæ electionis federent; eâ tamen prærogativâ Ducibus concessâ, ut ante cæteros, eâdem cum illis die electos, Equites assiderent. Instruebanturque hæ sedes aulæis tapetibus ac pulvinis multo auro argentoque nitentibus, ut cujusque dignitas exigebat, magnificè: ac primo quidem die purpureum, secundo pulchrum, tertio colorem cramesinum referebant exceptis Equitum defunctorum subselliis; quæ, si Regum erant, pannus sericus niger aurò intertextus; si inferioris Ordinis, pannus itidem sericus niger, sed absque ullâ auri texturâ, obtegebat.

Hoc Ecclesiæ apparatu sic facto, Calendis Maij, qui interfuturi Comitibus erant Equites, post meridiem honoris ergò in aula Supremi priusquam ad sacrum Vesperarum officium is adiisset, se purpureo Ordinis amictu induti sistebant; à quo vicissim multâ Comitatus accepti in Ordinem, quo procedendum illis in templum erat, ita se disponebant, ut quantò quisque senior Eques Ordinis esset, tantò locum Supremo propiorem alteri Equiti sociatus teneret, locò ultimò Ordinis Principi, qui sinè Comite procedebat, relictò. Atque dum ista ab Equitibus fiunt, is, qui Divinum in Ecclesia eâ die officium peracturus erat, Antistes sacram indutus trabeam ac pluribus sacrarii Custodibus, Sacerdotibus ac Cantore sacelli aulici, qui debito ante eum ordine in modum supplicationis præcedebant, Comitatus ex Ecclesia (ubi peragi debebant sacra munia) ad supremi Palatium se conferebat: veniensque ad atrium, in quo congregati Equites erant, relictis in ipso limine Sacerdotibus cæteris, solus omnes Equites præteriens ad Supremum adibat, porrectoque illi ibidem laticè benedicto, eodem, quo venerat, ordine cum suis (ut in supplicatione publica fieri solet) Antiphonas pias in honorem Divi Andreae Apostoli concinentibus in Ecclesiam, Sacris destinatas, redibat.

Interea dum Antistes ex aula revertitur, universi Equites (Rege armorum primùm cum Secretario, dein Thesaurario cum Ordinis Cancellario præcedentibus) ex atrio descendentes, paratis in aulæ aditu equis conscensis, præscripto versùs Ecclesiam ordine, procedebant; ita, ut primum quidem tubicines & nobilitas aulica, tum ministri armorum, inde fecialium Magistri, atque aulæ Præfecti præcederent, hõs deinde ministri Ordinis Equitesque ac Supremus sequerentur. In quo Processu illud præterea observabatur, ut si quis adesset Princeps sanguinis, is proximum, post Principem Ordinis, locum in equitando teneret; quem subinde Cancellarius aulæ, tum Cubicularii Principis, ac supplicum libellorum Magistri, universi equis vecti prosequerentur. Cæterùm utrumque supremi Principis latus satellites suis cum hastis lanceisque stipabant.

Ubi hac cum comitiva ad templi limen Supremus pervenit, idem, qui supra, antistes à linteatis Sacerdotibus comitatus ad idem limen è templo descendens, Supremo rursus sacrum laticem, ac subinde insignem sacris ipsis crucem osculandam porrigebat, eoque præstito se ad sacrarium recipiebat; Ministris Ordinis Equitibusque interea dum hæc fiunt, versùs summam aram nonnihil procedentibus: ita tamen, ut ubi post acceptum sacrum laticem, habitamque cruci venerationem Supremus templum ingredi cæpit, Equites rursus omnes venerationis ergò versùs eundem regrederentur, exceptumque insigni pompâ ad destinatam eidem sedem in duos utrinque ordines diducti comitarentur. Ubi postquam confedit; Equites pariter omnes, honore Principi habito, suas se in sedes, insignibus cujusque notatas, recipiebant, ibique rursus veneratione priùs Principi exhibitâ, confidebant; quatuor item Ministri post honorem Principi similiter habitum prope ipsum Supremum in humiliores paulò (quàm cæterorum Equitum erant) sedes se demittebant ordine tamen dignitatis servatò. Licitumque erat Equitibus singulis, ut suum quisque ministrum honorarium sedi suæ adstantem haberet, quò uti eorum operâ, si quapiam in re esset opus, possent: admittebatùrque & cæteræ nobilitati ad hunc Equitum chorum accessus, modò ne quis eorum se in ullam sive Equitum sive Ministrorum sedem locaret.

Cæterum postquam Equites confedère, vesperarum officium solemniter Antistes exordiebatur; atque ubi is sub Mariano Cantico *Magnificat* thus aræ adolebat, eodem thuris suffitu ipse quoque Supremus, & quidem solus, honorabatur; absolutoque sic Vesperarum Officio, Completorium quoque decantari cum altero quodam cantu artificis, in honorem Divi Andreae Apostoli concinnato, solebat. Post quæ eadem, quâ venerant, pompâ & Ordine in Aulam rursus Principis revertebantur.

Eadem Ceremoniæ, & Ordo, & amictus ratio (nisi quòd supplicatio Antistitis è templo ad aulam ad deferendum Principi laticem sacrum, fieri solùm primâ die solebat) servata est matutinis horis diei sequentis, quæ Maji dies secunda, Ordinis verò præcipua extitit; eâ siquidem Sacrosancta Missæ solemniter magnifico ritu in venerationem Divi Andreae Apostoli, Ordinis pariter & Burgundiæ totius Præcipui Patroni fiebant. Sub qua hæc præcipuè ceremoniæ usurpabantur, ut post Evangelium, à præcipuo eorum, qui aderant, Prælatorum decantatum, Evangeliorum liber ab eodem Principi Ordinis osculandus deducente armorum Rege, deferretur; ac incenso subinde thure Princeps idem, nemòque præterea Equitum, honoraretur. At verò quo tempore offerre Sacerdos, consecrandam deinde, hostiam solebat, eodem Rex Armorum in medium prodiens trinâ veneratione Supremo exhibitâ, his eum verbis altâ voce prolatis compellabat: *Treshaut, Tresexcellent, & Trespuissant Prince* (addebat hic alios quoque inscriptos ejus tabulæ titulos nominatim verò Capitis & Supremi) *venez à l'offrande*, id est: „Celsissime, Excellentissime ac Potentissime Princeps venite ad offerendum. „ Ac si non Princeps sed ejusdem tantum Vicarius præesset Comitibus, tum Rex Armorum in fine addebat hæc verba: *Ou Procureur pour vous*: Id est, *vel Procurator pro vobis*, quæ verba itidem adjungebat, quoties Equitem ex absentibus aliquem evocaret.

Supremus autem sic evocatus, ubi suâ se cæpit è sede attollere, Equites Ordinis universi suis continuò è sedibus descendentes ante Principem in duas se lineas, per quas medius ille transire ad aram usque debuit, statuebant, manebantque, donec is depositis in ara sacrificialibus nummis ad suum rursus solium

revertisset. Qua in re illud quoque observari hinc convenit, quòd si quis Princeps sanguinis afforet, is à tergo Supremum sequens offerendum ab eo aurum in pelvi aurea argenteave ad aram usque deferret; si verò hujusmodi nullus haberetur, tum qui senio Ordinis Equites reliquos antecedebat, honorarium id Principi præstabat obsequium.

Supremo in solium sic reducto, Equites pariter suas sedes, honore priùs Principi habito, repetebant: quos subinde Rex Armorum ad eadem sacra donaria facienda, titulo quemque suo nominèque, vocabat; binos semper conjungens, hoc ordine: ut primùm quidem eum, qui primus in sede Supremo proximâ sedebat à dextris, eumque qui primum à sinistris locum tenebat, appellaret: qui vocati post venerationem debitam Principi Supremo exhibitam descendebant è sedibus, ac in medio chori spatio consociati, suâque pallia tenentes procedebant ad aram auream pro se quisque nummum oblaturi; quo facto in medium rursus chori spatium reduces, rursusque se Principi inclinantes sedes suas repetebant, ibique alterâ rursus venerationis significatione Ordinis Supremo exhibitâ confidebant. Sub hæc alii duo, qui proximè his assidebant, evocabantur, paribusque cerimoniis usi in sedes suas redibant. Id quod etiam deinceps est observatum à cæteris, qui præsentibus Comitibus erant, pariterque ab absentibus Vicariis; qui, priusquam ii, quorum vices agebant, evocarentur, eorum insignibus notatas sedes occupabant. Rursusque observatis, quas paulò antè dicebam, ceremoniis, ad easdem redibant; sic tamen, ut, his non multò post relictis, sibi propriam rursus quisque sedem repeteret. Quod si verò quispiam ex absentibus Vicarium sibi substituere incuriâ quapiam vel errore neglexisset; tum hoc offerendi sacri donarii munus is, qui sedi ejusdem absentis Equitis insignibus notatæ proximis assedisset, obibat.

Quòd si verò impar esset Equitum numerus, eo in casu Eques sociò destitutus, vel ejus Vicarius, solus ad offerendum accedebat; uti etiam accedebant soli & sinè comite ii, quorum sedes è regione oppositæ erant sedibus & insignibus Equitum defunctorum, qui ad offerendum eâ die non evocabantur.

Hac ceremoniâ ita, ut modò retuli, ab universis peractâ, pro munere suo Cancellarius Ordinis (aut ejus locò doctus quispiam ac facundus Orator sacer) panegyricum dicebat sermonem, quo Ordinem, ejusque Authorem, omnesque illius Successores Supremos, atque omnes item Ordinis Equites debitis laudibus efferens, quantum ad Omnipotentis DEI gloriam, Divique Andreæ, Ordinis Patroni, honorem augendum ea institutio contulisset, demonstrabat.

Subinde cum in solemni Missa ad *Agnus DEI* est ventum, Prælatus idem, qui Evangelii librum osculandum Principi antea obtulit iisdem, quibus priùs, linteatis ministris comitatus, & à Rege Armorum ad Supremum deductus *Pacem* eidem offerebat. Quo facto ubi ad Altare Prælatus is rediit, Diaconus & Subdiaconus Missæ officio assistentes unâ eandem *pacem* deferebant Equitibus; & Diaconus quidem iis, qui à dextris, Subdiaconus verò iis, qui à sinistris confederant.

Missâ inter hæc absolutâ Supremus Ordinis solito ensis ictu nonnullos nobiles auratorum Equitum honore donabat, ac subinde dato ad reditum signo, ordine eodem, quo venere, à templo in aulam Principis sublimes equis revertebantur; ubi magnifico excepti conviviò, Equestri, ut erant, amictu induti; in oblonga mensa supremo loco Supremus Ordinis Princeps accumbebat solus, à dextris verò sinistrisque rectâ serie Equites cæteri (monstratò cuius ab armorum Rege locò) assidebant. Erâtque alia insuper mensa, mensæ

Supre-

Supremi opposita, quam suo pariter Ordinis ornatu insignes Ministri Ordinis occupabant. Solebátque is, qui inter Antistites ad hæc solemnia invitatos præcipuus erat, & mensæ Equitum, priusquam accumberetur, benedicere; & post eam rursus solitas Ecclesiæ preces recitare; ac, si quid præterea sacri muneris erat, peragere. Ut verò tantò & magnificentia amplior, & plausus populi major, ac memoria tantæ rei diuturnior foret, nummi insuper solemnium indices, inter perpetuos tympanorum compelstrum tubarúmque concentus, grandi copiâ spargebantur in vulgus, nihilque omittebatur eorum, quæ ad ejus diei celebritatem, hospitúmque lætitiâ posse facere videbantur.

Interea in Ecclesia, Ordinis obsequiis destinata, aula purpurea cæteraque hujusmodi ornamenta festiva removebantur, pullóque omnia panno contegebantur. Candelabra item totidem, quot erant Equites, tam vivi, quàm à proximis Comitibus usque ad præsentia mortui, in loco ad id apparato collocabantur, albis è cera candelis ubique superpositis: quarum cæteræ quidem singulæ librarum duarum, Supremi verò trium esset; addebantur ad hæc candelis hujusmodi singulis singula scutula, quæ gentilitia tam vivorum, quàm proximè defunctorum Equitum insignia referebant. His aliisque ad lugubrem solemnitatem in Ecclesia apparatis, remotisque tandem post longum & regale epulum mensis, suum se in conclave è triclinio recipiebat Supremus atrata ibidem indumenta sumpturus; Equites verò & Ministri, postquam eundem eò honorificè comitati fuissent, in vestiarium Ordinis repositorium concedentes, purpurea ibidem vestimenta posuere, sumptóque atro, quem alibi descripsi, amictu ad funebre se pariter Vesperarum Officium comparabant. Quo postquam induti omnes fuere, in eodem, quo pridie, atrio Supremum præstolabantur, indéque subinde, ordine aliàs memorato & ad pridianas has defunctorum vigiliâs, & sequenti die (quæ Maji mensis tertia erat) ad sacra parentalia eâdem sese pompâ sistebant; nisi quod absque omni tympanorum strepitu tubarúmque clangore peragi res hæc omnis consueverat.

Illi porrò, quos dicebam, singulorum Equitum cerei, gentilitiis eorum scutulis signati, tam sub pridianis defunctorum vigiliis, quàm sub exequiali diei posteræ sacrificio accensi ardebant. Quo verò tempore *Offertorium*, ut vocamus, à Pontifice peragebatur in Missa, eodem Rex Armorum, Supremum quidem solum, cæteros verò Equites vivos binos jungens, ut pridie factum, ad offerendum servatis pridianis cerimoniis evocabat, unâque tam Supremo, quàm cæteris, suum singulis cereum album ardentem cum affixo scutulo tradebat in manus, quem acceptum illi ad aram Sacerdoti offerebant; hic verò eosdem hos cereos ardentés rursus candelabris ante dictis affigi curabat. Ubi autem ad mortuos ventum est, eos Rex Armorum cereum album, eorum scuto insignitum, manu tenens eâdem, qua cæteros, voce solos evocabat in medium, paulúmque moratus, tristi subinde sono addebat: *Il est mort. id est: est mortuus.* Simúlque ejus candelam ipse, defuncti Equitis locò, offerebat, quæ postea extincta ad suum rursus candelabrum reponebatur.

His expletis Secretarius Ordinis pro suo munere elatâ voce Fundatoris cæterorúmque Ordinis Supremorum, & quotquot eatenus fuerant, defunctorum Equitum nomina & cognomina recitabat, eorúmque actus heroicos, & virtutes præcipuas summatim referens, universos præsentés Equites Ordinis aliósq; ibidem assistentes ad propitiandum iis cæleste Numen invitabat: quo factó Prælati, qui ceremonias has funebres peragebat, se unâ cum Equitibus, totóque populo demittens in genua psalmum: *De profundis* cum aliis quibus-

dam orationibus & Ecclesiæ collectis ad obtinendam æternam iis requiem voce lugubri recitabat, finisque unà imponebatur lugubribus hisce Comitiorum solemniis.

Eâ die ad convivium rursus in aula Principis adhibebantur Equites ; & tametsi Supremus separatim prandere tum poterat : testatur tamen Laurentius du Blioul Secretarius Ordinis mortuus 1543. (cui præcipuè hanc omnem ceremoniarum relationem debemus) in suo tractatu, quem inscripsit : *Ceremonies du Tresinsigne Ordre du Toison d'Or.* ad id usque tempus, quo suum id opus in lucem edidit, Supremos Ordinis eâ semper humanitate usos esse, ut, si per corporis dispositionem liceret, dissimulatâ personæ suæ dignitate (privatorum in morem) sinè ulla loci honoratoris observatione cum Equitibus assiderent, tunicâ lugubri & capitiis amicti, sinè lugubri pallio : Ministris, ut pridie, separata in mensa suo prandio accumbentibus.

Sub occasum solis ad MARIANUM se rursus Vesperarum officium eodem, quo antehac Ordine conferentes, candido, quem fol. 26. à Carolo Audace institutum diximus, amictu utebantur, sedesque & chorum omnem serico cramefini coloris panno, auri argentique texturâ divite, contegebant. Eodémque ornatu & Ordine, præcinente tubarum clangore, matutinis diei proximè subsequenti horis ad solemnem Missam in honorem DEI paræ Virginis decantatam adibant ; sub qua tamen inter rem Divinam accedere ad offerendum nemo præter Supremum consuevit, eique honor idem, qui primâ die est habitus, ab universis Equitibus in laterales duas series divisus hac quoque die tam ad aram accedenti, quàm ab eadem post osculatam sacram patenam in sedem suam revertenti delatus est. Neque plura de sanctiori hac Comitiorum Equestrium parte, seu de sacris his Ordinis Solemniis annotata apud Authorem *Laurentium de Blioul*, cujus librum, paulò ante laudabam, reperio.

§. II.

Sacrorum Ordinis solemniium in Urbe Viennensi sub Augustissimo Cæsare Ordinisque Supremo, CAROLO VI. institutorum descriptio.

ITaque ad ea me nunc Sacra Ordinis solemnia confero, quæ, Supremo Ordinis hujus Nobilissimi, Amplissimique Principatu ad Augustissimum Imperatorem nostrum, eundémque Hispaniarum Regem Carolum VI. delapso, Vienna Austriæ se vidisse, imò in annos singulos etiamnum se videre gloriatur. Ac imprimis quidem splendoris plurimum & magnificentiam ea solemnitatis habuit, quæ insigne sanè spectaculum anno 1712. die 29. Novembris primùm, ac die rursus subsequenti (in qua titolare festum Ordinis, Dies nempe Divo Andreae Apostolo sacra incidit) Urbi huic Cæsareæ dedit ; dum & pridie ad vespertinum officium, & ipso Divi Apostoli festo die ad solemne sacrificium hac pompâ & Ordine ex Aula Cæsarea in Cathedralem Divi Stephani Basilicam ab ipsa imprimis Augustissima Majestate Cæsarea, tum & à cæteris nobilissimis Aurei Velleris Equitibus est processum.

Postquam in interioris Aulæ Cæsareæ atrio Torquati Equites omnes in suo Ordinis ornatu, cujus magnificentia alibi fusiùs est descripta, convenère, initium Equestris pompa hoc ordine sumpsit.

Ibat primum novo, eoque supra famulorum fortem eleganti vestitu insignis Cæsareorum Camerariorum, eorúmque, qui ab intimis sunt Consiliis Cæsari, cætero-

cæterorúmque Ordinis Equitum servilis turba longissimâ , qua bini binos con-
sequebantur , ferie.

Tum pari ordine sublimes in equis Camerarii Cæsarei, íntímique Consilia-
rii, pullo, quem in Consilio gestare consueverunt, amictu induti, galerisque pen-
narum cristâ decoris insignes sequebantur; prementibus singulorum vestigia,
qui pedites succedebant, honorariis cújusque Ministris domesticis.

Hos excipiebat suas rursus in classes distincta famularis Aulæ Cæsareæ tur-
ba, cujus vestigiis subinde tubicines, & honorariorum Cæsaris Epheborum lon-
gus Ordo insistebat.

Post hos equo sublimis ferebatur Dominus Joannes ab Isendik Rex Armo-
rum, idémque Thesaurarius Ordinis talari holoserica punicei coloris tunicâ, &
holoserico purpurei coloris pallio (cujus oram limbus duplex variis ex auro
cirris à phrygione elaboratus ambiebat) aureoque Ordinis Torque (cui pro vel-
lere grande numisma Aureum, alterâ parte Cæsaris, alterâ Ordinis Insigne refe-
rens, appensum spectabatur) insignis.

Ejus dextram (pari talaris tunicæ palliique ornatu decorus, ac insigni itidem
vestus equo) premebat Dominus Joannes Theodorus L. B. ab Imfen Secretarius,
idémque Cancellarius Ordinis, eâ re unâ à priori diversus, quòd appensam Tor-
qui Aureo capsellam, qua sigilla Ordinis continebantur, gestaret.

Hos generosorum item prementes terga sonipedum ipsi Equites Ordinis
consequabantur hoc modò: ut, qui postremi adscripti in Sodalitatem hanc ef-
sent, primi post Ordinis Ministros procederent; qui primi ex præsentibus adle-
cti in Ordinem forent, postremum locum tenerent. Atque hi omnes puniceis
ex holoserico tunicis talaribus amicti, palliisque ex holoserica purpura
longo in terram firmate defluentibus, ac multatio albo ac lucenti subductis, or-
nati incredibilem quandam majestatem spirabant; erat siquidem ora Eque-
strium horum palliorum omnis limbo quadruplici eoque lato instructa; in quo-
rum extimo, qui niveus erat, repetitum identidem Ordinis lemma: *Je l'ay em-
pris* literis filo aureo ductis legebatur; alter in purpurâ cirros, nescio quos, arti-
fici auro ductos mirèque implexos referebat; tertius Ordinis symbolum: Ignia-
rios nempe calybes, silicésque & emicantes ex quodam velut collisu scintillas
eodem auro sutili fictas objiciebat aspectui; in quarto demum & intimo artifi-
cis phrygionis ingenium, varios rursus ductos ex eodem auro sutili flexus felici
dexterâ efformârat. Capita porrò Equitum Capitia purpurea in orbem con-
tracta, & supernè in quandam veluti coronidem turbinata, eadémque phrygionis
acu elaborata, tegebant; è quorum singulis longa lacinia, quæ nullo tamen erat au-
ro picta, dependebat. Singulorum adhæc è collo dependens cum Vellere Aureo
major Ordinis Torques, ornatûs plurimum majestatisque addebat; ii verò bini
procedebant hoc ordine:

1. Dominus Comes Vincentius Oropesa: & Dominus Norbertus
Comes à Colovrat.
2. Dominus Nicolaus Comes de Palfy, Imperatricis Eleonoræ Viduæ
Supremus Stabuli Præfectus: & Dominus Adamus Franciscus
Princeps de Schwarzenberg, Cæsareus Supremus Aulæ Mare-
schallus.
3. Dominus Ferdinandus de Sylva, Comes de Cifuentes, Marchio
d'Alconchel: & Dominus Michaël Joannes Comes ab Althan.
4. Dominus Rudolphus Sigismundus Comes de Sinzendorff, Supre-
mus Camerarius Cæsareus: & Dominus Carolus Josephus Co-
mes de Paar, Supremus Cæsareus Veredariorum Præfectus.

5. Dominus Gundacarus Thomas Comes & Dominus de Starhemberg, Cæsareæ Camerae Præses: & Dominus Ernestus Comes de Windischgrätz. Nam Dominus Carolus Maximilianus Comes de Thurri & Vallesaxina, qui Comiti Starhembergio Comes esse debuerat, ob sinistram corporis dispositionem, sellâ gestatoriâ ad D. Stephani deferri voluit.
6. Dominus Carolus Ernestus Comes de Waldstein: & Dominus Joannes Leopoldus Donatus Princeps de Trautson.
7. Dominus Aloysius Thomas Raymundus Comes ab Harrach: & Dominus Antonius Florianus Princeps, & Dominus de - & in Liechtenstein, Supremus Cæsareæ Aulæ Præfectus.
8. Dominus Philippus Sigismundus Comes à Dietrichstein, Supremus Cæsareus Stabuli Præfectus: & Dominus Otto Honorius Comes ab Abensperg & Traun, Inferioris Austriae Provinciae Marschallus.

Notandumque: quòd post singulos Ordinis Equites bini è domesticis eorum nobilibus pedestri comitivâ, Dominorum suorum vestigia prementes, secuti sint.

Cùmque eo jam ordine septendecim nobilissimi Equites præter binos, quos dixi, Ordinis Ministros præcessissent; Supremus deinde Præfectus Ordinis, Augustissimus ipse Imperator, pari cum Equitibus cæteris ornatu corporis, at specie longè supra cæteros Augustiori successit: Cæsareis spiculatorum & stipatorum Præfectis, suis item in equis, Cæsaream Majestatem ponè sequentibus; dum interim utrumque Cæsaris latus longa spiculatorum hastatorumque satellitum turma pedibus incedens protegeret, & urbana cum suo Centurione militia agmen omne concluderet.

Ubi verò ad Cathedralè (nunc Metropolitanam) Divi Stephani Basilicam ventum est, in ipso templi atrio Sacra Majestas Cæsarea ab Eminentissimo Cardinali de Saxenzeitz, alteroque Eminentissimo Cardinali Piazza, Excellentissimo Republicæ Venetæ Legato Domino Victore Zanè, Celsissimo Principe & Episcopo Viennensi (nunc Archiepiscopo & Eminentissimo S. R. E. Presbytero Cardinali) Sigismundo à Kolonitz, totoque Reverendissimorum Canoniorum Capitulo, solitæ venerationis obsequiis honorificentissimè excepta, iisdemque comitantibus ad sacrarium seu chorum, pretiosissimis aulæis convestitum, atque ad erectum ibidem ad dextrum aræ latus thronum deducta est. Ibi cum universi Equites, Augustissimum Cæsarem pulchro ordine tantisper præstolati, transeuntem debitâ honoris significatione profecuti fuissent, simul ac ille suo confedit in folio, hi quoque honore DEO primùm in ara, dein Cæsari habito ad paratas sibi infra Cæsaris folium, è dextro aræ latere, sedes progressi sunt; latus alterum Eminentissimis Cardinalibus, & Legato Veneto occupante, dum supra dicti duo Ordinis Ministri in eodem hoc sinistro latere locum paulò demissiore capissent.

Sic ad Vespertinum Officium pridie, sic in ipso Divi Andreae Apostoli Ordinis Patroni festo die ad sanctissimum solemnis Missæ sacrificium (quod accidente selectissimorum aulæ Cæsareæ phonascorum choro, Celsissimus Viennensis Urbis Episcopus assistentibus duobus Prælatibus infulatis peregit) est itum: Ceremoniis iisdem, quarum aliàs in præsentia Cæsaris usus est, observatis; nisi quòd *Offertorii* tempore solemnior paulò observatus est ritus; dum armorum Rex in medium Sacrarii procedens, post venerationem trinam, Divino primùm in ara Numini, dein Augustissimo Cæsari, ac demum Equitibus Ordinis habitam,

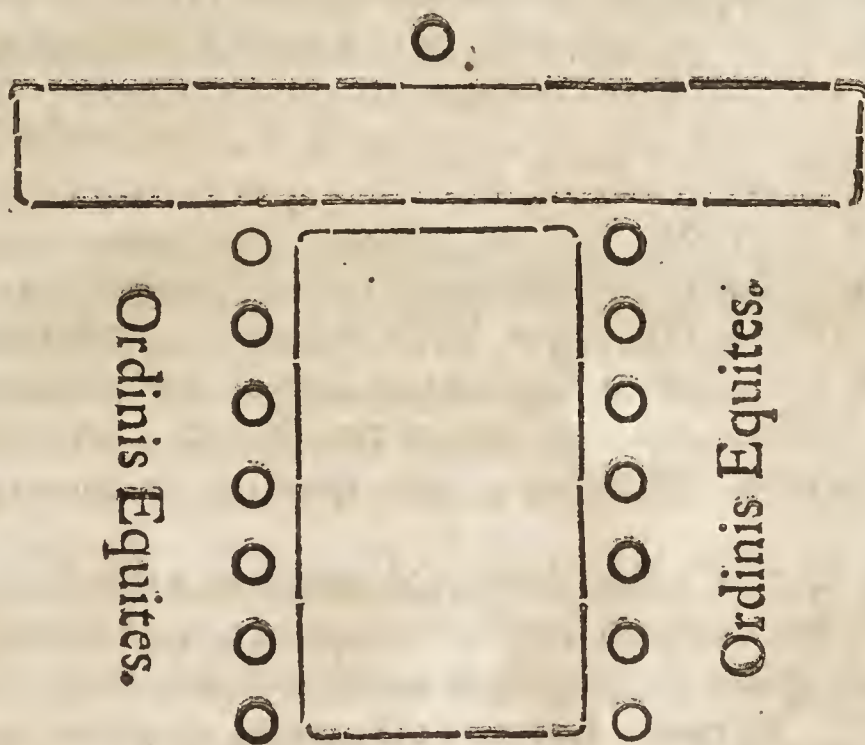
facri-

sacrificiales nummos offerendi tempus advenisse eâ ceremoniâ innuit : Quare Equites Ordinis omnes, præcedentibus Ministris, ante Cæsareum solium in duas series divisi, descendentem è throno Majestatem Cæsaream ad altare deduxêre, oblatóque ibidem sacrificiali donario ad solium rursus eodem ordine reduxêre. Cúmque subinde ad sedes rursus suas universi Equites revertissent, idem armorum Rex ipsos quoque Equites ad offerendum eodem, quo priùs, ritu evocavit; qui omnes unâ prodeuntes pulchro ordine, sic, ut bini binos consequerentur, præcedente eodem armorum Rege ad aram principem ducti sunt, peractâque ibidem oblatione ad suum rursus quisque locum, exhibitâ tamen antea Majestati Cæsareæ tam in suo ad aram aditu, quàm in reditu, debitæ venerationis significatione, reversi sunt. Ubi subinde ad eam Sacrificii partem perventum est, qua *Pacem* dare Sacerdos consuevit, idem Rex armorum unum ex Prælati ad aram assistentibus ad deferendam Majestati suæ Cæsareæ eandem *Pacem* perduxit. Denique post peracta hoc modo Divina, ut ea solemnia tantò plus celebritatis haberent, consuetâ stricto ense in humeros percussione, nonnullos præsentium auratæ militiæ honore Majestas sua donavit. Rursúmque eâdem, qua advenerat, pompâ ac ordinè (Urbe omni in tam novæ rei spectaculum effusâ) in Cæsaream rursus Aulam processit.

Hic magnifico epulo à Sacra Cæsarea Regiâque Catholica Majestate, tanquam legitimo Ordinis Supremo nobilissimi hi Equites in sic dicta *Equestri aula* excepti sunt: ubi superiori quidem mensæ, in latum protensæ ac loco paulùm altiori locatæ, Augustissimus Cæsar, suprâ descriptâ puniceâ Ordinis togâ indutus, solus sub umbella assedit; Ordinis verò Equites cæteri mensæ alteri oblongæ, quæ non nisi paulùm à Cæsareâ remota erat, utroque in longum latere ac cubuêre in hanc propè, quam hic adjicimus, formam.

Augustissimus Cæsar.

Ministri verò Ordinis bini in alio quopiam propinquo conclavi eodem tempore suo itidem epulo, Cæsareâ illis munificentia humanitatéque exhibito, assedêre; resonantibus interea, pulcherrimo gratissimóque certamine, musicis diversi generis instrumentis. Sublatisque deinde mensis ab universis Equitibus in Cæsareum conclave Augustissimus Imperator deductus est; Equitésque cæteri in suas quisque ædes remigrârunt.

Ut autem tantò esset perennior festi tam solemnibus memoria, nummi quoque memoriales, tantæque celebritatis indices, cusi sunt: quorum altera in parte videbatur Augustissimi Imperatoris ad vivi vultus similitudinem expressa effigies; in altera verò idem Augustissimus equo insidens, Ordinis amictu indutus, exprimebatur. Ei nummo supernè in orbem hæc verba legebantur inscripta: *morbis antiquis*: in basi verò hæc epigraphe subiciebatur: *Aviti Ordinis Equit. Torquator. Aurei Velleris solemnibus restituta: M. DCCXII. D. 30. Nov. vide Joan. Christian. Lünig in theat. cerem. Histor. Polit. part. 2. partit. 9. Caput 26. §. 5. n. 30. pag. 1129.*

Atque tametsi hæc Ordinis solemnibus tam insolenti apparatu sequentibus hucusque annis celebrata non fuerint, quo primùm in hanc Urbem inducta sunt; Habent tamen & ista multum sanè magnificentiæ singularis, quæ à prima hac pompa, quam paulò exactiùs descriptam nunc dedi, ea ferè una in re discrepare videtur: quòd equorum ab his soleat usus abesse; idque & ob majorem ipsius Augustissimi Cæsaris cæterorumque nobilissimorum Equitum commoditatem, & ob ipsam præsertim templi Aulici (Patrum Discalceatorum Divi Augustini ad Divam Virginem Lauretanam vulgò nuncupati) viciniam, in quo annua hæc Ordinis solemnibus hodie peragi consuevère. Ea tamen, quemadmodum celebrari à Sodalitate hac Equitum soleant, hìc summam expediam.

Primùm Cæsareorum Camerariorum & Aulæ Ministrorum longa series præit, nigro omnes, qualem in Consilio adhibere solent, amictu induti.

Hos proximè Rex Armorum, Thesaurarius, ac subinde Secretarius, idèmq; Ordinis Cancellarius, amictu ornatùque eodem, qui paulò antè descriptus est, induti sequuntur.

His proximi succedunt ipsi Ordinis Equites, Equestri ornatu suo, Majestatis ac Magnificentiæ pleno, togis nempe puniceis, palliisque purpureis longo in terram firmate defluentibus, eoque, quem alibi vidimus, auri splendore decoris, amicti; capitæque capitibus auro pariter divitibus, tecti; Torquibusque, unde Aureum Velleris Colchici dependet insigne, decori: ordine observari ex ipsis legibus solito; quo tantò quisque Supremo it Principi propior, quantò est Equestri suæ in Ordinem electionis senio antiquior.

Post quos ipse tandem Augustissimus eodem cum Confratribus cæteris amictu ornatus, geminisque Senissimis Ordinis Equitibus à dextra lævæque stipatus progreditur; præeuntibus tamen, remotiùs non nihil à Cæsareo latere, Majestatem Cæsaream Cæsareis spiculatorum hastatorumque Satellitum præfectis, quos ipsi deinde Satellites utrumque Cæsaris latus regentes sequuntur.

Demum post Majestatem Cæsaream Pontificius Nuntius, exterarumque Aularum legati procedunt, eæque omnes ceremoniæ, quas supra in Divi Stephani Basilica observatas innumimus, hìc quoque custodiri pari accuratatione videmus.

Atque hæc de Sacris Ordinis hujus solemnibus retulisse sit satis; tametsi enim & alia Ordinis festa per annum multa occurrunt, quia tamen minus magnificentiæ habent, & ob ipsam frequentiam admirationem parere desierunt: idcirco eam hìc relationem, ne tædio lectores afficerem, consultò prætereundam putavi. Vide plura apud *Joan. Christian. Lünig Theatr. cerem. Hist. Polit. part. 2. partit. 9. c. 26. §. 5. n. 31. & seqq.*

*Magni Patris Magnus Filius
Ea re una discrepabat à Carolo;
Quod, quam ille Magnitudinem Austria ferro obtinuit
Hanc Philippus nomine et fortuna Secundo
Consilio et prudentiâ usque adeo auctâ Heredi reliquit
Ut Austriacis Regnis Sol nunquam occumberet.
Princeps, cujus calamum Hostes non minus
quàm ensem Caroli timuere.*

C A P U T VII.

De cæteris Comitiorum Equestrium negotiis; de Correctione, Ejectione & Electione Equitum juxta ac Ministrorum.

§. I.

De iis rebus, quæ ante ipsa Generalia Ordinis Comitia pertractari solebant.

DIvinis ita ut dicebam toto triduo persolutis quintâ demum mensis ejusdem, Maji scilicet, die Comitia auspicari fas erat eo loco, qui Supremo Ordinis Principi placuisset. Tametsi electiones, correctiones, & mulctationes non nisi in eo, ubi sacra peracta sunt, templo suscipi poterant; siquidem locus is ad hanc rem fuisset idoneus; sin minus: peragi hæc debebant in alio, quem Supremus probasset.

In hoc autem locò necessarium erat, ut Supremus, aut Supremi Vicarius aliquot saltem diebus priusquam Comitii habendis initium fieret, & ipse se sisteret, & Equites, quotquot adesse possent, acciret; Ordinis item Ministros præsto haberet, quorum operâ & ipse uti posset, & qui maturè ea, quibus ad Comitia celebranda opus esse videretur, pararent.

Nec verò inutiles otio tempus illud, quod inter eos dies & Comitia ipsa intercedebat, à Supremo & congregatis interea Equitibus terebatur; sed & procuratoriæ absentium literæ, quibus suam illi auctoritatem Vicariis delegabant, diebus illis in privato confessu examinabantur; & si quis schedam, in qua inscripta forent eorum nomina, qui in locum defunctorum eligi possent, Supremo mittere neglexisset; is, quisquis fuisset, in præsentibus Comitiiis omni ad Equites in Ordinem adlegendos suffragiò privabatur. Si verò & absentiam suam excusare, & procurationis literas quispiam scribere omisisset: tum ei (si Eques is exterus & Supremo subiectus non erat) hanc tamen exhibebat humanitatem Supremus, ut is ipse Vicarium illi substitueret eum, qui insignibus ejus in templo proximus affidebat, ad solam tamen oblationem (*Offertorium* vulgò dicimus) Sacrificiorum tempore ejus locò faciendam. Si verò Eques Supremo, Ditionis jure, subditus id officium neglexisset; is non modò Vicarium nullum accipiebat, sed insuper per epistolam monebatur seriò, ut quàmprimùm coram Supremo absentia suæ causas dicturus se sistat; ac si parere primæ huic monitioni differret, tum vel per patentes literas, vel rigidiori etiam modò, de Confratrum consensu, ad præstandam Supremo Ordinis Principi obedientiam compellebatur. Adhæc hoc ipso tempore facta laudabilia ac correctiones Equitum, cæteraque ultimorum comitiorum acta à Secretario Ordinis de scripto recolebantur, quò viderent, num ritè omnia, & ex mente Supremi, cæterorumque præsentium Equitum adnotata fuissent; utque, si quid perperam videretur insertum, pro arbitrio suo, antequam in pleno comitiorum confessu prælegerentur, corrigerent.

Demum & si quis Equitum ob gravius quodpiam dedecus admissum, ac sufficienter perspectum graviori pœnâ plectendus, aut ab Ordine amovendus videretur, solebat ejusmodi Eques reus ex mandato Supremi, & sex minimum Equitum consensu, in has ipsas dies per literas, sigillo Ordinis obsignatas,

ac per Regem armorum aliúmve idoneum hominem ad eundem deportatas, citari; síque citatus coram Supremo, Equitibusque eidem Supremo tunc presentibus ad dicendam causam vel per se, vel per Procuratorem comparuisset, dabatur tum opera, ut examinata plenè hominis causâ, vel absolveretur adhuc ante Comitiam reus, vel si delicti exorbitas ita posceret, condemnaretur; idque, ut vel absolutus adesse deinde in Comitibus sinè metu causæ suæ palàm ad examen totius confessûs revocandæ posset; vel damnatus pœnam leviùs ferret: utpote privato in confesso cum minori famæ suæ dispendiò, à paucis; non publico in consilio, universalique totius Ordinis Conventu ab universis decretam. At si citatus Eques hujusmodi, ante Comitiam non compareret; tum auditâ priùs ejus ministri, qui primus ad eum citandum cum literis missus fuerat, relatione (utrum scilicet legitima quæpiam causa eum à comparendo præpediret) aut secundò rursus strictiori evocatione jubebatur adesse; aut aliud, quod ad frangendam hominis contumaciam Supremo cæterisque Equitibus idoneum videbatur, consilium arripi solebat: ita ut disertis citato verbis significaretur, pronunciatum iri in eum sententiam, quantumvis ad dicendam pro se causam adfuturus non esset.

§. II.

De Correctione Equitum, & eorundem Ejectione.

Post hæc aliæque hujusmodi, diebus hisce antecomitialibus, in particularibus hisce Principis Equitumque confessibus acta; postque rem Divinam toto triduo magnifico ritu celebratam, cum in eo tandem, quem Supremus statuisset, loco is pariter, cæterique qui evocati advenerant, Equites omnes, Ordinisque ministri purpureo induti amictu se stitissent, accuratum universis rerum omnium, quæ tractandæ in Comitibus erant, silentium imperabatur; præcipuè verò: ut ne quod mulctæ, correctionis aut reprehensionis ullius, ibidem faciendæ, indicium dimanaret ad exteros: nisi quod Vicariis licebat iis, quorum ipsi vices in Comitibus egerant, indicare res illas, quæ ad illos peculiari quadam ratione pertinuissent.

Hoc mandato præmissis Comitiam Ordinis Cancellarius aperiebat, generatim universos nervosâ oratione cohortans ad corrigendum quidquid aut in moribus depravatum, aut in naturæ propensione vitiosum, aut genere suo Ordineque indignum viderent; idque contra omni conatu studioque prosequendum, quod cum virtute veraque laude conjunctum ad peculiare cujusque decus & famam, ac ad majorem Ordinis universi existimationem facere videretur. Post hæc Ministrorum Equitumque correctiones fiebant; & qui postremus in Comitibus assedisset, scilicet Rex armorum, à Cancellario monitus, primus è consilio excedebat. Interea verò Supremus, aut Supremi Vicarius, aut (universi cœtus nomine) Cancellarius à postremo exorsus, Equites singulos interrogabat, jubebatque, ut jusjurandi in ipsa Ordinis susceptione facti memores, candidè omnique respectu & affectu seposito, liberè dicerent: si quid aut vidissent ipsi, aut ex aliis audissent, aut quavis tandem ratione cognovissent ab eo, qui è cœtu excessit, dictum aut factum esse adversus dignitatem Equestris gradûs, virique nobilis officium: præsertim verò, si quid in leges Ordinis admissum ab eo scirent, quod infamiam ac turpitudinis notam inurere toti nobilissimo huic Ordini posset. Síque vel communi omnium, vel plurium saltem testimonio hujusmodi quidpiam admisisse comperiebatur; præcipuè si leges
Ordi-

Ordinis transgressum esse constaret, in hujusmodi tamen rebus, ut ea propter e sodalities excludi non mereretur: tum in locum Comitiorum revocatus, & vel ab ipso Supremo, vel ab Ordinis Cancellario (Supremi & totius Ordinis nomine) reprehensus monebatur amicè: ut mores posthac suos ita componere adlaboret, ut ne cui malè de se sentiendi aut suggillandi præbeatur occasio, meliòrque dehinc fama ad Sodalium suorum aures pertingat. At si multa (quam junctis Supremo cæterorùmque Equitum sententiis statui oportebat) fuisset indicta; eam modestè suscipere, promptaque obsequii significatione præstare multatus debebat.

Quodsi verò is, qui excedere tantisper è Comitibus jubebatur, virtutem coluisse, præclarisque facinoribus inclaruisset deprehensus fuisset: ei Cancellarius Supremo totiusque confessus nomine factâ gratulatione, quantam omnes ex ejus insigni famâ virtutumque splendore voluptatem caperent, ostendebat; monebaturque, ut præclaris porro cæptis insisteret, majoribusque indies incrementis suam pariter, & universi Ordinis existimationem auget.

Atque ubi primus sic, ut dixi, vel reprehensus vel laudatus ad suam rursus sedem revertisset; post eum alii suo Ordine Ministri, ac, post hos, Eques Ordinis postremus, inde penultimus, & sic deinceps alius atque alius, præsentibus primùm, deinde, absentium locò, Vicarii succedebant. Nemòque omnium ab hac erat censura eximius; adeò, ut ipsum quoque Supremum, ubi ordo ad ipsum quoque postremò pervenit, è cœtu secedere, ac si quid censurâ dignum in ejus moribus, ac vitâ visum esset cuiquam, subire multam oporteret. Atque adeò cum solis duntaxat Regibus in eo vitæ morumque examine dispensari solitum fuisse apud Laurentium du Blioul in opere ab eodem conscripto, aliasque citato num. 52. reperio.

At si contigisset, ut aut infame præsentis cujuscumque Confratris facinus in ipsis primùm Comitibus innotesceret; aut ob delictum hujusmodi jam antè à Supremo intellectum citatus Eques in ipsis se tandem Comitibus sisteret: tum ei post auditam, si quam attulisset, sui defensionem, jus dici à Supremo & majori Confratrum parte debebat. Si verò de absente Confratre rescitum hujusmodi indignum scelus fuisset: tum aut peculiari epistolâ, aut publico Diplomate per quempiam armorum ministrum ad eum missâ ad dicendam in proximis Comitibus causam hunc evocabat Supremus. Siquè subinde tempore ad pronuntiandum constituto, de admissi dedecoris gravitate liquidò constaret; dictâ à Supremo & potiori Confratrum numero sententiâ (ne quid infamiæ ex hujusmodi fratris consortio adhæresceret Ordini) gradu suo & Ordine Eques, tametsi neque per se, neque per Procuratorem in Comitibus se stitisset, dejiciebatur; insignia, supra ejusdem sedem in loco Comitiorum ac templo Ordinis affixa, revellebantur; omnèque jus gestandi Torquis abrogabatur; addito insuper mandato, traditum sibi Ordinis Torquem quamprimùm Thesaurario Ordinis restituendi. Eaque exterminationis sententia missò publico, si præsentem se in Comitibus reus non stitisset, diplomate significabatur: ac si reddere ille Torquem renueret; juris ordine, si subditus Supremo esset, in refractarium agebatur; sin autem alteri foret Principi subjectus, tum ea, quæ optima videbatur eundem ad officium compellendi ratio, communi Consilio inibatur. Atque ita ex amplissimo hoc Ordine & Senatu Equestri motos, demptoque Aurei Velleris insigni infamiâ damnatos novimus à Maximiliano (qui tertius hujus celeberrimi Ordinis Princeps extitit) eos, qui se & Mariâ Conjugem suâ, unicâ Caroli Audacis filiâ,

& legitimâ Burgundici Ducatûs hærede desertâ , partes in adversas defecerant. De quibus vide *Franc. Mennen in delis. Equestr. pag. 138. item Pirken in Spec. bon. l. 5. la Toison d' Or pag. 273.*

§. III.

De Equitum electione olim fieri solita, & negotiis, quæ in Comitiiis Ordinis tractabantur.

Correctione sic factâ ad electionem novorum Equitum, qui in defunctorum vel ejectorum locum succederent, processum est; eosque, qui adlegendi in Sodalitium erant, iis omnes præditos esse dotibus oportebat, quas pag. 19. requiri in hoc Ordine diximus. In eâque electione suum Equites singuli habebant suffragium, ita ut Supremi unius duorum suffragiorum vim obtineret; qui id insuper prærogativæ habebat: ut si duo fortè è Candidatis suffragiorum numero pares evassent, novo eoque tertio, si vellet, suffragio accedere alterutri posset. At verò modus deligendi hic erat.

Defuncto quoque Ordinis fratre, Rex armorum de ejus obitu admonebat Supremum, hic verò eundem per epistolas Equitibus cæteris omnibus indicabat, adhortans: ut in proximis, si per tempus liceret, Comitiiis vel semet ad novum Equitem deligendum sisterent; vel, si legitima obstaret causa, Vicarium nominarent, cui suffragium pro novo Equite (uno vel pluribus) in scheda ritè obsignata sibi (Supremo) tradendum committerent.

Subinde in ipsis Comitiiis Secretarius Ordinis recitabat ex Laureato volumine, de laudabilibus Equitum factis conscripto, præclara facta & laudes defuncti Equitis: tum schedas Equites singuli, qui præsentés aderant, & pro absentibus, eorum Vicarii proferebant; quibus plures quisque inscribebat heroës, quos dignos nempe hoc Torquati Ordinis honore censebat. Cancellarius verò lectis palàm inscriptorum nominibus suo singulos ordine interrogabat: nossetne ex omni hoc Candidatorum numero quempiam, quem eligi in hunc Ordinem non expediret? dicebaturque hinc ab Equitibus, si quid probri admissum ab eorum aliquo nosset.

Tametsi deinde hanc quæstionem de vita & moribus Candidatorum Philippus Pulcher Rex Castellæ, qui quartus huic Ordini præfuit, non nisi post electionem jam factam (antequam tamen plenè esset comprobata) habendam esse, & quidem de iis solùm, qui è Candidatis electi in Ordinem tum fuissent, decrevit. ut *in additionibus c. 5.* videre est. Iniquum siquidem existimabat tot nobilissimorum virorum absentium, neque Ordini ullatenus subjectorum, famam præter omnem necessitatem in discrimen censuramque adduci.

Sub hæc nomine Supremi congregatos Equites, quam in rem convenissent, Cancellarius idem monebat, præibatque simul jusjurandum, quod eorum singuli nuncupare deberent: juraturos nimirum eos in manus Supremi aut ejus Vicarii: singulos suo loco & ordine in præsentí electione ritè & secundùm leges, quibus Ordini obstricti sunt, processuros; virumque (unum vel plures) electuros dignissimum maximèque idoneum, cujus electio eorum opinione, secundùm conditiones in statutis contentas, & in Supremi Ordinis Præfecti, ejusque successorum Ordinis Principum, ac subditarum eidem Provinciarum ac Ditionum bonum, nec non in incrementum, commodum, & decus totius Ordinis cedat; neque ob quoscunque respectus cognationis, amoris, odii, favoris aut privatæ utilitatis, alteriusve affectûs ullum ab electione contra

fas & æquum exclusuros, quem quidem dignum existiment, ut in illustrem ac amabilem hanc societatem adlegatur.

His à Cancellario ita prælectis primus Ordine Eques è loco suo surgebat, & debitâ cum venerationis significatione Supremum Ordinis Præfectum adibat; eoque, quod modò dicebam, jurejurando in ejus manus nuncupato suam rursus sedem repetebat: sequebantur servato ordine cæteri eodem, quo primus, ritu jurantes. Idque ubi singuli sic præstitissent, Supremus ipse primum sessionis Ordine Equitem per hujus ipsius jurisjurandi religionem rogabat: quem ille ex omni lectorum prius candidatorum numero in hunc Ordinem adscribendum esse existimet? at Eques assurgens, & ad locum Supremi accedens aureæ argenteæve pelvi, in eum usum ibidem repositæ, schedam, cui inscriptum nomen illius erat, quem electum is voluisset, reverenter inferebat. Huic secundus, isti tertius, tertio cæteri præscripto omnes ordine succedebant; postremò ipse Ordinis Princeps suam quoque schedam unâ cum iis, quas absentes è Comitii Equites probè obsignatas submiserant, eidem lanci immittebat.

Accedebat deinde Cancellarius, schedasque, ut quæque in manus venerat, evolvens, inscripta singulis nomina altâ voce enunciabat, eaque simul Secretarius fideli calamo adnotabat, initoque dein suffragiorum numero, quot cuique è Candidatis suffragia obvenissent, Cancellarius pronunciabat. Tum verò Supremus Ordinis Princeps nomen ejus, qui votorum numero cæteros anteivisset, proferens: Hunc plurimorum suffragiis ornatum ac proinde in fratrem & sodalem legitimè electum esse, promulgabat.

Quod si deinde par fuisset inter duos suffragiorum numerus; tum id juris (in hoc solo neque ullo alio casu) habebat Supremus, ut ad suffragium à se antè jam datum, aliud rursus adjungere alterutri posset: quo tamen jure uti si nollet; novo rursus scrutinio agenda res erat: sic tamen, ut absentium Equitum suffragia, in missis ad Supremum schedis data, suo rursus in vigore manerent; quòd nova ab iis obtineri intra tantilli temporis intervallum non possent.

Jam verò si non morte, sed ejectione in iisdem Comitii factâ locus quispian vacaret, tum (quoniam in iisdem Comitii eligendus novus Eques erat) ea electio, non petitis absentium suffragiis, per solos Equites in Comitii præsentibus fiebat; ita tamen, ut Vicarii absentium quoque locò suffragium darent.

Cæterùm electionem sic peractam referre Secretarius, in acta Ordinis adscripto Electionis die debebat. Sique longiùs abesset is, qui delectus in Societatem hanc erat, tum Supremus misso Rege Armorum aut alio quopiam viro honorato electionem ei suam per literas (addito Constitutionum libro, ex quo leges Ordinis cognoscere posset) indicabat; petebatque, ut hanc ille benevolè amicèque admitteret; addens: ut, si electione admittenda adscribi in Ordinem reipsâ vellet, constituto die coram Supremo se sisteret, quò jusjurandum dicere, Torquem Ordinis recipere, cæteraque præstare, quæ opus est, posset. Denique mentem suam electus & legato verbis testari, & ipsi Supremo per literas significare debebat.

Contra verò si electus ea ipsa in urbe moraretur, ubi tum celebrabantur Comitii, aut ita Urbi propinquus esset, ut adesse in hoc Equestri Conventu, priusquam Comitii clauderentur, posset; tum ad eum (prout major erat aut minor electi dignitas) vel Equites bini, vel unus certè cum uno aliquo Ordinis Ministro mittebatur à Principe, qui electionem ei suam referret; ac si electionem hanc ille accipere se dixisset, id ipsum Supremo referebant legati, simul-

que coram eodem Equitem electum sistebant, ut testatur sæpe citatus *Laur. du Blioul. n. 58.*

Aliter paulò electio Regum, exterorumque illustrium virorum fiebat. Constituto enim à Supremo & Equitibus Regum, exterorumque virorum illustrium, quos in Ordinem adscribere volebant, numero, vocale à singulis dabatur suffragium, ut tantò securiùs celeriùsque perageretur electio. Vide eundem *Blioul. n. 55.*

At si, qui in Ordinem adlectus est, magnæ potentiae & authoritatis, Supremo tamen ditionis jure subjectus fuisset; qui ob negotiorum magnitudinem aut loci distantiam in proximis Comitibus se sistere coram non posset; tum verò solebat Supremus ei, quem electionis nuntium ad hujusmodi virum Principem legabat, Torquem simul perferendum committere: ut ubi primùm is electionem se accipere, cæteraque præstare velle ostendisset, præfato Torque per eundem illum legatum ornaretur; eâ tamen lege, ut accepto sic Torque, se in Comitibus proximis, aut in alio certè Conventu vel occasione coram Ordinis Supremo compariturum, eaque, ad quæ Ordinis statutis obstringitur, executurum promitteret.

Reges autem & Principes exteri accepto per legatum Ordinis Torque & libro Constitutionum, testari debebant scripto, se utrumque recepisse; promittereque se statuta (demptis iis, in quibus dispensari cum Regibus & Principibus extraneis solet) observaturos; ac post suam mortem tam Torquem quàm librum Constitutionum Supremo aut certè Thesaurario Ordinis remissum iri.

Postremò denique, ubi is, qui electus est, Eques, approbata electione ad imperata facienda se Supremo stitisset, ac vicissim ab eodem electionis suæ causam edoctus juramenti Capita (Constitutionum Capite 52. 53. 54. 55. 56. & 57. contenta) excepisset: singula ea observaturum se (fidem viri nobilis & honorem suum testatus, ac Sacrosanctæ Crucis signum sacrumque Evangeliorum codicem tangens) religiosè promittebat, simulque ante Supremum se demittens in genua, Torquem Aureum accipiebat, & à præcipuo Equitem, qui Principi Ordinis proximus assedisset, propiùs ad Supremum in folio confidentem deductus, ab eodem Supremo in fraterni amoris testimonium osculo amplexuque honorabatur; quo pariter amicitiae perennis pignore Equites ex Ordine eum omnes, quotquot aderant, prosequabantur.

Et quamquam præcipua hæc erant Comitiorum negotia, non tamen existimandum est nihil quidquam præterea in his conventibus tractari consuevisse; quandoquidem in his, & quid ad gloriæ virtutisque Equestris studium in universa nobilitate, atque ipsis præprimis Ordinis Fratibus magis magisque excitandum conferre plurimùm posset, disquirebatur; & dissidentium Equitem jurgia componebantur; & in grandioris etiam momenti negotiis litigantium Equitem jura discutiebantur: sic testatur *Henricus Bæclerus de rebus sæculi 16. fol. 149.* latam esse ab Equitibus his sententiam in favorem *Caroli Audacis* contra *Carolium Geldriæ Ducem*, cui *Arnoldus Avus Caroli Geldrorum Ducis*, Ducatum hunc cum Comitatu *Zutphanæ* vendiderat, exhæredato filio *Adolpho*, qui Patrem *Arnoldum* sexennio in duro carcere detinuerat. Pronunciatumque: venditionem *Arnoldi* testamento firmatam suum robur obtinere, & *Carolium Audacem* omni jure adire possessionem *Geldriæ* posse. Id quod *Haræus in Annal. Duc. Brabant. tom. 2. pag. 437.* his verbis refert: „Quin etiam mense Majo proximo Collegium Equitem Aurei Velleris *Valencenis* celebratum: ubi

„ sic

„ sic contra Adolphum per Procuratorem legitimè auditum , pronunciatum :
 „ venditio Ducatûs Geldriæ ac Comitatus Zutphanæ , testamentumque Ducis
 „ (Arnoldi scilicet) justum ratumque censetur. Audax Ducatûs Geldriæ ac Co-
 „ mitatus Zutphanæ possessionem omni tempore adire potest. Adolphus Gel-
 „ drius (*qui & ipse Eques Ordinis erat*) propter inhumanam erga proprium Pa-
 „ trem impietatem in carcere vitam finiat. „

Quid quod sanctioribus etiam curis in id intentos fuisse Equites novimus, ut ne quid detrimenti Religio Catholica Ecclesiæque, cujus tuendæ causâ præcipuè institutus hic Ordo est, acciperet; atque eam ob causam in postremis Gandensibus Comitibus Philippus II. Hispaniarum Rex, de communi omnium Equitum ibidem præsentium consensu, constituit: uti jurejurando dehinc se obstringerent Equites: neminem se unquam electuros aut hæreticum aut de hæresi suspectum. Decrevitque præterea, ut tam Equites ipsi, quàm Ordinis Ministri in terris & dominiis suis observari facerent antiquas constitutiones & ordinationes Sanctæ Matris Ecclesiæ, utque in transgressores non solum severis pænis animadverterent, sed & Regiæ Majestati, regiisque ejusdem Ministris deferrent. Ipsi verò interim tam familiaribus & domesticis, quàm cæteris subditis suis sinceræ Devotionis exemplo prælucere, eaque, qua par est, reverentiâ Divinis in templo officiis interessent.

Cæterum his aliisque hujusmodi negotiis aut plenè peractis, aut in capitulum proximè secuturum dilatis, finis generalibus Comitibus imponebatur, ac priusquam è loco confessûs habiti excederent Equites, à Cancellario Ordinis oratione, ad tempus locumque appositâ, ad vitam cum laude virtutèque conjunctam, mutuamque inter sese concordiam amorèmq; excitabantur.

§. IV.

Quid observatum sit olim, si quando novum quempiam Supremum Ordo obtinisset.

PRæter ea porrò, quæ de indictione Comitiorum & Equitum creandorum ratione hîc dicta sunt, monuisse & illud hîc convenit, constitutum à Philippo Ordinis institutore fuisse, ut, si Supremo Ordinis Principe vitâ functô, hæres ejus ob ætatem adhuc impar tractandis rebus Ordinis esset; aut, si filiam ille sine hærede masculo reliquisset; fas esset Equitibus in unum locum convenire, auditisque singulorum sententiis unum quempiam ex Ordine Equitem, in quem suffragia plurium convenissent, deligere; qui vel minoris Principis nomine, dum ad ætatem ille idoneam pervenisset, Equestri huic Sodalitio, ejusdem impendiis sumptibusque, cum imperio præsideret; vel (si hæres filius deesset) tam diu Supremi munus obiret, quoad filia defuncti Principis viro nupsisset, qui & Eques esset, & ob ætatem tractandis per se Ordinis negotiis idoneus foret, atque insuper præfuturum se secundum Ordinis leges jusjurandum dedisset.

Evenitque ea res non multo post tempore, postquam nempe infelici ad Nancejum prælio cæsus est, relicta unicâ filiâ hærede, Carolus Audax. Hinc factum, ut, cum subinde Maximilianus Friderici III. Romanorum Imperatoris filius hanc sibi Caroli filiam Mariam matrimonio conjunxisset, factâ sibi ab institutore Philippo potestate usi sint Equites, quò Maximilianum Archiducem Austriæ legitimumque, post has nuptias, Burgundiæ Ducem simul & Ordinis sui Torque donarent, & Supremum Ordinis Præfectum agnoscerent. Id

quod sequentibus verbis *Limneus ex Gerardi de Roo Annal. Austr. l. 9. pag. 328.* exequitur. „Carolo Ducum Burgundiæ postremo ad Nancejum ab Helvetiis interfecto, cum Ordo Supremo defensore & quasi Capite careret, Aurei Velleris Comitia Brugis fuere instituta anno 1478. & per Oliverium Marchianum (quem Supremum aulae Praefectum fuisse Author libri *la Toison d'Or* testatur) peracta peragenda, missisque faciales ac Nuncii, qui Reges, Principes, caeterosque Proceres, Ordinis Equites, convocarent. In Galliam qui missi erant, non satis benignè excepti sunt. Nam Ludovicus Rex Burgundiæ Ducatum à morte Caroli ad se devolutum esse contendebat, & Aurei Velleris Ordinem à nemine alio, quàm à se, conferri posse. Cùmque Equites quosdam in suo regno haberet, neminem eorum Brugas ad Comitia proficisci permittebat. Absentium itaque à Legatis, & praesentibus, ultimo Aprilis die, quo Ascensio Christi celebrabatur, Comitia haberi caepa, & Tornacensis Episcopus Ordinis Cancellarius luculentâ oratione de ejusdem institutione, incrementis & dignitate quaedam praefatus, Maximiliano Archiduci Austriae, ad quem Burgundia cum reliquis ditionibus demortui Caroli, nuper matrimonio cum Mariâ Caroli filiâ & hærede contracto, pervenerat, commendavit. Ad ea Maximilianus per Joannem Boverium Consilii sui praesidem respondet: ad DEI optimi Maximi honorem, Orthodoxæ fidei defensionem, & Equestris dignitatis augmentum omnia se pro virili praestitutum, quæ à Majoribus hæcenus & instituta & servata essent. Atque ita Cancellarius nudatum vaginâ gladium à feciali acceptum Ravensteinio in manus dedit, qui Principi solemniter Equestrem contulit dignitatem. Inde in sacrarium templi deductus, solitum Ordinis habitum induit, mox in medium templi progressus, loco editiore, ubi ab omnibus videretur, postquam in verba jurasset: Lanoyus, qui Collegas ætate anteibat, catenam cum Vellere Aureo illius collo circumdedit, in hæc verba ipsum allocutus: Quod felix faustum faxit Deus, Serenissime Princeps, ob summas virtutes animique fortitudinem, generis tui, ac fortunæ Celsitudine dignam, Equestris Aurei Velleris Ordo in suum te Collegium assumit, summumque & Collegii & Ordinis Principem & defensorem creat. „ Hæc cum ex Gerardi de Roo Annalibus adduxisset, subdit postremum: „Atque inde est, quod hodie Reges Hispaniæ, qui à Maximiliano originem & causam trahunt, hujus Ordinis adhuc hodie quoque sint Praesides, tanquam Duces Burgundiæ, non tanquam Austriae Archiduces. „ Ita ille *tom. 2. Juris publici Imperii Romano Germanici. l. 6. c. 2.*

Juramentum autem Maximiliani sequens fuisse ex sæpe citato authore libri *la Toison d'Or* pag. 208. colligitur: „Ego Maximilianus DEI gratiâ Archidux Austriae, Dux Burgundiæ &c. Caput ac Supremus Ordinis Velleris Aurei, promitto in verbo Principis, & juro ad hæc Sancta DEI Evangelia, & super Crucem Sanctam, intertenere atque adimplere deinceps, perpetuè ac integrè & inviolabiliter pro posse meo statuta & ordinationes dicti Ordinis Velleris Aurei juxta eorum formam & tenorem. „ Addit praefati libri Author, Principem juramento sic dicto Crucifixi simulacrum devotè exosculatum fuisse, ac tum Dominum de Lanoy accessisse cum Torque ad Principem, atque cum Torquem prius osculò veneratus fuisset, eum in collum tandem Archiducis imposuisse his verbis: „Domine mi, Ordo Velleris Aurei vos recipit in Caput suum & Supremum, & in Signum ejus, vobis praesentat istud collare; det DEUS, quòd diu portare, distoque Ordini praesse possitis ad laudem suam & servitium, ad exaltationem Ecclesiae suae sanctae, ad augmentationem & honorem dicti Ordinis, meritorumque vestrorum & bonae famae. In Nomine Patris, „ & Fi-

„ & Filii, & Spiritus Sancti. „ Hunc autem de more respondisse : „ Amen, DEUS hanc mihi det gratiam. „ Quo facto ductum Archiducem fuisse ad solium, pannis auro argentoque intertextis, pretiosum; quò ibidem tanquam Caput Supremum universo Ordini præsideret.

Subhæc cum Equites, qui eum deduxerant, modestè reverentèrque in suas se sedes recepissent, solusque Ordinis Cancellarius remansisset cum Principe; accessit continuò Rex Armorum Missale cum cruce deferens, quod cum ille coram Archiduce explicuisset, sua ociùs è sede *Lannoyus* surrexit, & ante Principem se demittens in genua, alteraque manu Crucifixi simulacro, alterâ sacro Missæ Evangelio appositâ, jusjurandum dicere Principi in hæc verba exorsus est : „ Ego *Joannes de Lannoy* promitto & juro ad hæc sancta DEI Evangelia, & „ super crucem sanctam Vobis Serenissimo Principi Maximiliano Austriæ & „ Burgundiæ Duci, Capiti ac Supremo Ordinis Velleris Aurei reverentiam „ debitam & honorem; Vobisque in omnibus, debitum & negotia dicti Or- „ dinis concernentibus ac respicientibus, obedire secundum statuta & ordina- „ tiones ejusdem Ordinis; quemadmodum articulos in mea ad ipsum Ordinem „ receptione solemniter juravi & promisi. „ Secundum quod jusjurandum dictus Archidux Lannoyum manu leniter sublevans osculò dignatus est in fraterni perpetuèque amoris indicium; ille verò, solitâ honoris significatione Principi habitâ, cum ad sedem revertisset, successit ad idem jusjurandum præstandum *Adolphus Dux Clivia*, idemque *Ravensteinii Dominus*, qui secundum inter Equites locum obtinebat; parique cum priore humanissimi Principis benevolentia affectusque fraterni significatione acceptus est. Cùmque servato ordine omnes, ad postremum usque, eodem se Principi sacramento obstrinuissent, eademque ab illo fuissent amoris intimi significatione honorati; procidit pariter in genua ante eundem Archiducem Cancellarius Ordinis *Fridericus de Clugnyaco* Episcopus Tornacensis pariterque manu alterâ Missali sacro, alterâ Crucis simulacro injectâ, solemne Sacramentum in hunc modum pronunciavit : „ Ego „ *Fridericus de Clugny* Episcopus Tornacensis, Cancellarius inclyti Ordinis Velleris Aurei, promitto & juro Vobis Serenissimo Principi Domino Maximiliano DEI gratiâ Austriæ & Burgundiæ Duci, Capiti ac Supremo dicti Ordinis Velleris Aurei, reverentiam debitam & honorem : Vobisque in his, „ quæ præfatum Ordinem, ac debitum officii mei Cancellariatûs ejusdem Ordinis concernent ac respicient, obedire, secundum formam & tenorem ordinationum pro quatuor officariis ipsius Ordinis factum, & sicut in mea ad „ officium hujusmodi receptione pridem juravi & promisi. „ Post quod juramentum Serenitas sua perhumaniter eundem elevavit, atque ob reverentiam Dignitatis Episcopalis peramanter, sinè osculo tamen, amplexa est. Secutus subinde Thesaurarius, Secretarius, & Rex Armorum eadem propè verborum formâ (ad cujusque munus, quod gerebat, accommodatâ) jusjurandum dedere; quibus subinde Princeps in benevolentia suæ contestationem dexteram suam perbenignè porrexit. Atque ita solemnis hæc Supremi inauguratio peracta est, post quam in eorum locum, qui (quòd Ludovico XI. Galliarum Regi adhererent) ordine hoc suo dejecti sunt, alii per eundem hunc Principem ceremoniis aliàs usitatis cooptati fuère.

Nunc Ordo quidem materiae poscere videbatur, ut & de ministrorum electione, qua ratione quibusve cerimoniis ea fiat, referrem: sed quando ea res omnis in allatis *n. 53. & seq.* ministrorum statutis exactè minimèque confusè describitur; hinc ne eadem recoquendo lectori molestus sim, ad illarum eum re-

gularum lectionem remitto. Id unum monens: potuisse nempe hos etiam extra Generalium Comitiorum tempora à Supremo & sex minimùm Equitibus, in privato Conventu præsentibus, eligi; quo modo etiam alia quædam minoris momenti negotia Ordinis à Supremo pertractari in privato Equitum Consilio consuevère, præsertim postquam ob auctas, cum Ditionum regnorumque accessione, curas rariùs Generalia hæc Ordinis Comitia convocari à Principibus potuère, adeò ut eandem ob causam penitus tandem intermissa hæc fuerint.

§. V.

De Numero, loco & tempore Generalium Comitiorum.

Quoniam tamen ad pleniorum rerum Ordinis cognitionem pertinet, nôsse quot, & ubi, & quando hæc Comitia celebrata sint, ac quamdiu publica hæc Comitiorum Equestrium solemnities in hoc Ordine perdurârint; ea singillatim hic referre est animus.

Primùm itaque ipsa Ordinis institutio facta est à Philippo Bono Brugis Flandrorum, die 10. Januarii anni, ut Galli quidem tum computabant 1429. at Romano calculo 1430.

Prima subinde ipsa Ordinis jam instituti Comitia ab eodem Philippo celebrata sunt Insulis in Ecclesia Sancti Petri anno Domini 1431. Ubi etiam constitutionibus ab authore conditis firmatus est Ordo.

Secunda Brugis ab eodem sunt habita & quidem in Ecclesia Sancti Donati, aut, ut alii volunt, S. Donatiani, anno Domini 1432.

Tertia Divione in Ducatu Burgundiæ in vigilia D. Andreae Apostoli 1433. idem Author celebravit; ubi etiam subinde adjectis sex aliis Equitibus, numerum jam priùs institutum complevit.

Quarta Comitiorum solemnities fuère Bruxellis in Ecclesia sanctæ Gudilæ, anno 1435.

Quinta rursus Insulis in Divi Petri Ecclesia sunt celebrata anno Domini 1436. die 5. Januarii.

Sexta indicta quidem fuère Atrebatim sed & anno 1437. & 1438. & 1439. fuerunt rursus revocata, tandem verò Audomaropoli in Ecclesia Abbatia S. Bertini aperta sunt anno 1440.

Septima convocata & celebrata fuère Gandavi in Flandria in Ecclesia S. Bavonis anno Domini 1445.

Octava Montibus Hannoniæ in Ecclesia S. Waltrudis congregata fuère die 2. mensis Maii anno 1451.

Nona Hagæ Comitum in Hollandia in templo Urbis Principe die 9. Januarii, vel ut in M. S. mihi ab Illustrissimo quodam fautore communicato reperi, die 12. Maii anni 1456.

Decima iterum Audomaropoli in Artesia Philippus Ordinis institutor coëgit, & quidem rursus in Ecclesia Divi Bertini, idque die 2. Maii anno 1461. Eaque ultima fuère institutoris Philippi, quippe, qui dubiâ semper postea valetudine usus sexto tandem post hæc Comitia anno Brugis obiit.

Undecima, Supremo Ordinis Principe Carolo Audace, Brugis in Ecclesia Beatissimæ Virginis Mariæ celebrata sunt anno Domini 1468.

Duodecima sub eodem Principe Valencenis in Hannonia in Ecclesia S. Pauli sunt habita die 2. Maii anno 1473. cùmque hic Princeps tertio post anno in prælio ad Nancejum cæsus fuisset, eam subinde Ordinis præfecturam die ul-

timâ

timâ Aprilis anno 1478. adiit Maximilianus Archidux Austriae, Caroli Audacis gener. statimque die sequenti.

Decima tertia ab eodem Archiduce Comitia Ordinis in Ecclesia S. Salvatoris sunt celebrata die 1. Maii anno 1478.

Decima quarta idem hic Archidux convocavit Sylvæ Ducis in Brabantia in templo Divi Joannis die 6. Maii anno 1481.

Decima quinta Philippus Pulcher Maximiliani filius celebravit Mechliniæ in templo S. Rombaldi 24. Maii anno 1491. quibus in hunc Ordinem adscripsit avum suum Fridericum III. Rom. Imper. & Regem Hung.

Decima sexta ab eodem habita sunt Bruxellis in Ecclesia P. P. Carmelitarum Calceatorum die 17. Januarii anno, ut nos computamus 1501. ut veteres Galli 1500.

Decima septima idem Philippus Pulcher aperuit Midelburgi in Zeelandia in templo Abbatiae anno Domini 1505.

Decima octava Ordinis Comitia celebravit Carolus Philippi Pulchri filius Hispaniarum Rex, qui deinde Quintus hujus nominis Romanorum Imperator extitit Bruxellis in Ecclesia S. Gudulæ die 4. Octob. anno 1516. In quibus etiam Comitibus Equitum numerum viginti Capitibus auxit.

Decima nona idem Carolus instituit Barcinone in Hispania in Principe Urbis templo in Januario anno Domini Gallis 1518. nobis anno 1519.

Vicesima ab eodem habita sunt Tornaci in templo B. V. M. die 3. Decembris anno 1531.

Vicesima prima idem convocavit Ultrajecti in Hollandia die 1. Januarii 1545. secundum Gallos, secundum Romanos 1546.

Vicesima secunda à Philippo II. Hispaniarum Rege, postquam Carolus Parens ei omnia sua Regna & Status hoc eodem anno cessisset, celebrata sunt Antverpiæ in templo B. V. M. die 19. Jan. anni Gallici 1555. nostri 1556.

Vicesima tertia demum & postrema Comitibus Ordinis idem hic Philippus II. convocavit Gandavi in Ecclesia Sancti Bavonis die 12. Augusti anno 1559. Fuitque postremus omnium, per hæc Comitibus electorum, Equitum Petrus Ernestus Comes Mansfeldius, Belgii quondam Præfectus, qui obiit anno Christi MDCIV. ætatis suæ Centesimo tertio.

Nec plures deinde ejusmodi Generales Ordinis Conventus celebratos reperio; qui primùm quidem annis singulis, deinde tertio quoque anno; mox quinto: demum cùm Supremis Ordinis Principibus nulla ferè esset à bellis quies, pro suo illi arbitrio tum, cùm à bellorum regnorumque curis tantisper vacarent, indicare hos Conventus solebant, qui semper insolitâ quadam Majestate celebrati sunt; adeò ut celebris ille Oliverius Marchianus in suo ad Philippum Pulchrum Castiliæ Regem sermone hæc Comitibus velut præcipuum quoddam Ornamentum ac triumphale quodammodo Domus Regiæ decus extollat; quorum spectandorum cupiditate allecti præcipui quique Principes è terris longè dissitis confluxere; nec dedignata est Anglia ipsa adeo transmittere maria, quò pompæ huic tam insolitæ, tam magnificæ interesset. Et certè hic tantus tamque insolitus præcipuæ nobilitatis ad aulam Supremorum affluxus ei etiam tum, cùm nonnisi Duces hi erant, horum præsertim Comitiorum tempore formam quandam magnificentiæ plusquam regiæ tribuebat; quando præsertim iis diebus etiam ii, qui Equestri huic sodalitia adscripti non erant, varia tamen à Supremis Ordinis Principibus commoda consequerentur, dum hi aliis quidem auratæ militiæ honorem conferrent, alios alia quapiam gratiâ, privilegiò, aut benevolentiae saltem suæ significatione ornarent. Sed nunc ad alia transeamus.

C A P U T V I I I .

De hodierna Equitum creatione cerimoniaisque in ea adhiberi solitis, seu dum ab ipso Supremo Ordinis Principe adscribuntur in ordinem, seu dum à Principibus exteris, Vicariâ potestate à Supremo eis delegatâ, cooptantur.

§. I.

Sodalitii hujus Equites à solis hodie Ordinis Supremis creari.

Post ultima, ut diximus, Equitum Comitiam ante suam è Belgio in Hispanias discessum à Philippo II. Hispaniarum Monarcha in Gandavensi urbe celebrata, cum ob exortas subinde bellorum turbas, & secutam Provinciarum defectionem, ac ipsam denique locorum tanto intervallo disjunctorum distantiam, neque is, quem dixi, Philippus, neque ii, qui eum in throno deinde secuti sunt, Reges in Belgium unquam revertissent; & in Hispanias usque, tam turbatis temporibus Equites ad Comitiam evocare res videretur esse maximæ difficultatis & discriminis plena; nec item politicæ rationes admitterent, ut per suum Vicarium Supremi Equestribus hisce Comitibus (quæ convocari in Belgio potuissent) præsiderent. Hinc ut ne florentissimus hic & amplissimus Ordo in commune totius Christianæ Reipublicæ decus & utilitatem erectus, tantisque in id usque tempus impendiis conservatus sensim (maximo illo Comitiorum fulcro destitutus) deficere, atque, ut multis aliis militaribus hujusmodi Ordinibus factum est, concidere demum & interire penitus posset, novam quandam rationem inire cœpit sapientissimus, & ut cognomento, ita re quoque ipsa Prudens & Catholicus Rex Philippus II. qua tametsi hæc Comitiam intermittere necesse esset, suo tamen Ordo in vigore consisteret, ac propagari in sera usque sæcula posset. Et quoniam Philippus Bonus Dux Burgundiæ, & primus Ordinis institutor immutabilem esse 41. Institutionis suæ Articulum voluit, quo decreverat, ut quoties ob mortem cujuscumque Equitis Commilitonis alius in ejus locum deligendus esset, id collatis Supremi Equitumque cæterorum suffragiis fieret, & quidem (ut articulo 44. videre est) nonnisi eo & loco & tempore, quo Statuta Ordinis Comitiam haberentur. Hinc cum & observari non posse hæc Statuta videret, & simul adversus eadem decernere aliquid sua unius auctoritate non vellet. Patris sui, Caroli nempe Quinti, exemplo, id sibi fieri ab Apostolica Romana sede expetiit, ut novorum sibi Equitum etiam extra Comitiam in Ordinem adlegendorum creandorumque potestas esset; nec verò arduum erat id à Romano Pontifice impetrare, qui ultrò in conservationem tam illustris instituti intentus anno 1572. ad Philippum II. Regem Catholicum *Pontificium Breve* dedit, quod sequitur:

„ Gregorius Papa X. Charissime in Christo Fili noster, salutem & Apostolicam Benedictionem.

„ Exponi nobis nuper fecisti, quod ad præsens vacant plura loca & officia Ordinis seu Societatis Velleris Aurei, *Del Tuson* vulgò nuncupati, & dubitas de locis & officiis hujusmodi extra Capitulum dicti Ordinis disponere, seu providere posse.

„ Ad omnem igitur dubitandi materiam tollendam, tuis in hac parte supplicationibus inclinatus, tibi ut hac vice de locis & officiis hujusmodi extra dictum

*PHILIPPVS III eade facilitate Monarchia maxima praesuit
Qua exigua familia alius.*

*Cum enim Paterna omnes pietate foveret,
Nemo omnium fuit, qui subesse Principi tam benigno non cuperet
Qui hostis esse nemini, nisi unis DEI hostibus posset:
Et quibus Sectarios saepe expugnavit in Belgio,
Saracenos omnes exturbavit e Regno,
Malens novies centena millia subditorum amittere,
Quam tot hostes Christi in Sinu suo, quamavis Ararij utilitate
Fovere.*

„ ſtum Capitulum , quatenus id aliter facere nequeas , ad tui beneplacitum , di-
 „ ſponendi licentiam & Facultatem Apoſtolicâ authoritate tenore præſentium
 „ concedimus.

„ Non obſtantibus dicti Ordinis juramento , confirmatione Apoſtolicâ ,
 „ vel quavis firmitate aliâ roboratis Statutis & conſuetudinibus , ſtabilimentis ,
 „ uſibus & naturis , etiamſi in illis caveatur expreſſè , quòd illa officia extra di-
 „ ctum Capitulum conferri non poſſent , & aliter factæ collationes & proviſio-
 „ nes nullæ eſſent ; privilegiis quoque , indultis & litteris Apoſtolicis in contra-
 „ rium quomodolibet conceſſis , approbatis & innovatis ; quibus omnibus , eorum
 „ tenores in præſentibus pro expreſſis habentes (illis aliàs in ſuo robore per-
 „ manſuris) hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus , cæterisque
 „ contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſca-
 „ toris die XV. Octobris , anno milleſimo , quingenteſimo , ſeptuageſimo ſecundo ,
 „ Pontificatûs noſtri anno ſexto.

Post hoc Diploma à Gregorio Pontifice impetratum Philippus, nihil jam Equeſtribus Comitibus opus ſibi eſſe perſpiciens , eos , in defunctorum Ordinis Equitum locum , viros delegit , quos ſingularis illi prudentia , pietasque verè regia , præ cæteris dignos eſſe honore illo ſuggerebat. At Philippus III. qui Philippo II. in throno Hiſpanico ſimul & Supremo Ordinis Aurei Velleris Principatu ſucceſſit , eo Gregorii XIII. Diplomate ſeu Brevis Pontificio nimis arcto & & reſtricto non contentus aliud ſibi à Clemente VIII. per Antonium de Cardona ſuum apud Sedem Pontificiam Oratorem impetravit , quo eadem , quæ Parenti Philippo parcè admodum conceſſa fuerat , Equitum extra Comitibus eligendorum & creandorum poteſtas , filio largiùs pleniùsque collata eſt & confirmata his verbis.

„ Clemens Papa VIII. Chariffime in Chriſto Fili noſter , ſalutem & Apoſto-
 „ licam Benedictionem.

„ Cùm aliàs vacantibus pluribus locis & officiis Ordinis ſive Societatis Au-
 „ rei Velleris , *del Tuſon* vulgò nuncupati , de quibus tu forſan dubitabas , an
 „ extra Capitulum dicti Ordinis providere poſſes , felicis recordationis Grego-
 „ rius XIII. Prædeceſſor noſter , ſupplicationibus tuis inclinatus , Tibi , ſi extra
 „ dictum Capitulum Generale ejuſdem Ordinis de illis aliter diſponere non
 „ poſſes , de iis extra illud liberè & licitè providendi licentiam & facultatem
 „ conceſſerit , prout in ejuſdem Gregorii Prædeceſſoris , in forma Brevis decimo
 „ quinto Octobris anni milleſimi quingenteſimi , ſeptuageſimi ſecundi , Pontifi-
 „ catûs ſui anno ſexto expeditis literis pleniùs continetur : quarum vigore , ſicut
 „ nobis exponi feciſti , tu de pluribus ejuſdem Ordinis locis & officiis tunc va-
 „ cantibus diſpoſuiſti ſive providiſti.

„ Cùmque nunc de aliis etiam , quæ poſtea vacârunt , ſimiliter providere
 „ cupias , eamque ob rem ejuſdem Gregorii Prædeceſſoris licentiam ac faculta-
 „ tem uſque ad numerum locorum dicti Ordinis , nunc vacantium , completum
 „ per nos extendi & ampliari , ſive illam Tibi de novo concedi per dilectum
 „ filium nobilem virum Antonium de Cardona , Sueſſæ Ducem , tuum apud nos
 „ Oratorem , à nobis poſtulaveris. Nos ſupplicationibus tuis huiusmodi incli-
 „ nati , literarum prædicti Prædeceſſoris tenorem pro expreſſo habentes , Tibi de
 „ omnibus locis atque officiis dicti Ordinis nunc vacantibus , quatenus extra
 „ dictum Capitulum de illis aliter diſponere aut providere nequeas , ad tuum
 „ beneplacitum uſque ad numerum locorum dicti Ordinis completum , extra idem
 „ Capitulum Generale diſponendi , & liberè ac licitè providendi licentiam & facul-
 „ tatem , Apoſtolicâ Auctoritate , tenore præſentium concedimus & impartimur.

„ Non obstantibus dicti Ordinis juramento , confirmatione Apostolicâ ,
 „ vel quavis firmitate aliâ roboratis statutis & consuetudinibus , stabilimentis ,
 „ usibus & naturis , etiamsi in illis caveatur expressè , quòd illa officia extra di-
 „ ctum Capitulum conferri non possent , & aliter factæ collationes & provisio-
 „ nes nullæ essent , privilegiis quoque , indultis & literis Apostolicis in contra-
 „ rium quomodolibet concessis , approbatis , & innovatis (quibus omnibus eo-
 „ rum tenores in præsentibus pro expressis habentes , illis aliàs in suo robore
 „ permansuris , hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus) cæterisque
 „ contrariis quibuscunque . Datum Romæ apud S. Petum sub annulo Piscato-
 „ ris die XV. Januarii 1596. Pontificatûs nostri anno quarto .

Atque hac deinde potestate cæteri quoque , post Philippum hunc , Ordinis
 Principes uti in hoc usque tempus perrexêre , ut sibi unis de Summi Pontificis
 veniâ electiones attribuerent ; neque enim melior ulla aut commodior eligen-
 dorum Ordinis Equitum ratio occurrebat , quamdiu locus non esset indicendis
 Generalibus Ordinis totius Comitiiis .

Neque tamen propterea existimandum est , per electionem hujusmodi aut
 Ordini aliquid detractum , aut imminutam ipsorum Equitum existimationem
 fuisse . Contrâ enim ego existimo multum potiùs & dignitatis & commodi uni-
 verso huic instituto & Equitibus singulis ex istiusmodi electione & creatione ac-
 cedere ; quando & Ordinis perennitati præclarè hac ratione prospectum est , &
 singulorum Equitum existimatio tantò ampliùs illustratur , quanto luculentius
 est singularis meriti argumentum : ab ipso Supremo Principe (quo nemo cer-
 tior esse meritorum arbiter aut potest , aut debet) nemine alio adnitente , tam in-
 signi virtutum , fidei , rerûmque præclarè gestarum præmiô decorari .

Sed enim lubet ipsas quoque cerimonias , in hodierna Aurei Velleris Equi-
 tum adscriptione usurpari solitas , hoc loco referre , & primùm quidem eas , quæ
 adhiberi tum solent , cùm hic Ordinis Torques ab ipso Supremo Ordinis
 Capite viris Illustribus ab eodem in Societatem hanc adlectis confertur . De-
 inde verò & illas , quæ tum esse in usu solent , cùm per alium quempiam Prin-
 cipem , delegatâ à Supremo Ordinis Principe autoritate , eodem Torquis Velle-
 risque insigni novus quispiam electus Eques ornatur . Et quoniam utriusque
 hujusmodi creationis ab Augustissimis nostris Leopoldo I. & Carolo VI. in hac
 ipsa Urbe Cæsarea factæ exempla domi nostræ habuimus : hinc relationem ea de
 re tantò fideliozem hic dabimus , quantò certiora ejus rei documenta nacti su-
 mus . Itaque à Filio , Carolo nempe VI. hodierno Cæsare nostro Invictissimo ,
 ordior ; cui honor hic vel ideo præ Patre debetur , quòd ille tanquam legitimus
 amplissimi Ordinis Supremus & Princeps suâ eum autoritate contulerit . Dum
 Leopoldus felicissimæ Sanctissimæque memoriæ Imperator nonnisi Vicario no-
 mine Supremi munus obivit . Sit igitur .

§. II.

*Cerimoniarum à Sacratissima Cæsarea Regiâque Catholica Majestate
 CAROLO VI. Ordinis Aurei Velleris Supremo Principe, dum anno 1712. 29. Martii
 Vienna Austriae quatuordecim novi Aurei Velleris Equites crearentur ,
 observatarum Descriptio.*

Postquam die 27. Martii ipso Resurrectionis Dominicæ festo die , ex man-
 dato Augustissimæ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis (tanquam
 Supremi Capitis in hoc amplissimo & celeberrimo *Aurei Velleris Equitum*
 Ordi-

Ordine) Dominus Joannes ab Isendik, qui Fecialis seu Regis armorum (vulgò *Toison d' Or*) munus in hoc Ordine gerit, universos tunc in Urbe hac Cæsarea degentes Incltyti hujus Ordinis Equites in Aulam Cæsaream, ut Equestri ibidem conventui interessent, perhonorificè invitâisset, iique constituta quintâ post meridiem horâ in aulæ senaculo (vulgò *Chambre de Conseil*) congregati venissent, adfuit non multò post Augustissimus ipse, suoque in folio, tecto capite, sub umbellâ confedit; Equitibus in duas utrinque alas ita partitis, ut (loco nonnihil à Cæsarea sede remoto) utrumque senaculi latus, in sedibus decorè constratis assidentes, contegerent. Tum Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis nomine nobilissimæ huic Equitum coronæ, habitâ per Dominum Joannem Theodorum L. B. ab Imbsen Ordinis Secretarium simul & Cancellarium eleganti oratione, significatum est: eam ob rem convocatos Equites in hunc cœtum fuisse, ut in illo Majestati suæ, tanquam Supremo Ordinis Capiti, debitam subjectionem renovato in ejus nomen Sacramento instaurarent. Quibus dictis eodem ritu, qui sub Maximiliano pag. 72. & seq. observatus est, Augustissimus ipse Ordini, Equites verò & Ministri Supremo se Ordinis Capiti obstrinxere. Sub hæc rursus Secretarius monuit: Constituisse suam Cæsaream & Catholicam Majestatem singulis Equitibus illis, quos haud ita pridem Francofurti ad Mænum in hunc Ordinem suum adlegerat, ejusdem Ordinis Regulas & Statuta manu propriâ tradere. Atque hæc à Secretario dicta, cum ipse subinde Augustissimus latius sermone confirmâisset, atque insuper, quàm singularem apud se existimationem hic Ordo, singulique in eum adlecti Equites, tam ob sua, quàm ob familiarum suarum egregia merita obtinerent, prolixè contestatus fuisset; accedentibus suo Ordine Equitibus singulis singula statutorum exemplaria tradidit: ut ex iis & Ordinis regulas legesque condiscerent; &, quo pacto susceptis per eum Ordinem obligationibus satisfacere ipsi possent, cognoscerent; simulque quid in subsequam vigesimam nonam ejusdem mensis diem (in quam creandorum Ordinis Equitum solemnitas decreta erat) ab electis in hunc Amplissimum Ordinem Equitibus agi oporteret, perspicerent. Atque his peractis soluta sunt ejus diei comitia, invitatis tamen prius Equitibus: ut statuto, quem diximus, die ad solemnem Equitum inaugurationem in aulico RR. PP. Augustinianorum excalceatorum templo adessent. Interim dies una ornandæ in hanc solemnitatem Ecclesiæ, erigendo Cæsareo folio, Equitum sedilibus idoneè disponendis, cæterisque in hanc rem necessariis apparandis insumpta est. At verò ubi tertia Paschæ feria illuxit, in destinatum singuli locum statutâ nonâ matutini temporis horâ convenere: atque illi quidem, qui tum primùm Ordinis Torque solemniter ornandi erant, in interiori prædicti templi sacrario adventum Cæsaris præstolabantur. Veterani verò Ordinis Equites in aula primùm Cæsarea se stitère, atque inde Augustissimam Majestatem cum Nuncio Pontificio totâque aulâ præfatum templum ad euntem sunt comitati; præferente suæ Majestati enses Excellentissimo Domino Hieronymo Capece Marchione de Rofrano Hispaniarum primæ Classis Magnate, eodémque antiquissimo Cæsareæ, Regiæque Catholicæ Majestatis Camerario; cum Supremus Aulæ Marschallus Celsissimus Dominus Adamus Franciscus S. R. I. Princeps de Schwarzenberg (ad quem aliàs honor iste spectabat) ipse quoque inter recens adscribendos in Ordinem Equites numeraretur. Cæterùm ubi hoc cum Comitatu in templo adfuit Cæsar, ibidem sub umbellâ, in throno, capite nudato, confedit: confidentibus unâ, in designatis à Rege armorum sedibus, veteranis Equitibus; dum interim ad dextrum suæ Majestatis latus, nudatum enses manu præferens supradictus Dominus Marchio de Rofrano, ac juxta hunc Dominus Comes Leo ab Uhlefeld Sacræ Cæsareæ & Regiæ Catholicæ

Majestatis Spiculatorum Præfectus adstabant. Vix suam hi stationem occupârunt, cum Secretarius Ordinis accepto ex ipsius Augustissimi Cæsaris (quem debita cum venerationis significatione adiêrat) ore mandato laudatissimum suæ Majestatis, in magnifico hoc negotio suscipiendo, Consilium gravi & nervosâ ad præsentem oratione exposuit, quâ dictâ statim ad majoris aræ latus, Evangelio destinatum, accessit. Tum Rex armorum jubente id Augustissimo, antiquissimum inter præsentem Ordinis Equitem Franciscum Josephum S. R. J. Principem de Lamberg ad solium suæ Majestatis accivit, qui ubi continuò præsentem ad Augustissimi mandatum se stitit; à Cæsare jussus est, comitante armorum Rege, primum creandorum Equitum coràm adducere, ut sic initium ea solemnitas sumeret.

Atque ubi primùm, adducente memorato Principe Lambergio & armorum Rege (qui Augustissimum Cæsarem quantocyùs de præsentia candidati admonuit) Serenissimus Emanuel Sabaudia Princeps ante Cæsareæ Regiæque Majestatis solium in infimo ejus gradu genuflexum se stitit, latino sermone ab ipso Augustissimo Cæsare sequentia est interrogatus.

Primum: perstétne in voluntate & proposito amplissimi hujus Ordinis suscipiendi? tum habeátne satis perspectas regulas & Constitutiones Ordinis? cùmque Serenissimus hic Candidatus, debitam Majestati suæ reverentiam contestatus, modestissimè ad utrumque quæsitum Caput annuisset, atque, secundum præscriptam in ceremoniali Ordinis libro methodum, tam pronæ in se Augustissimi, tanquam Ordinis Supremi, ac cæterorum omnium nobilissimorum Equitum benevolentia meritis gratias sermone pariter latius retulisset; eodem rursus sermone reposuit Cæsar: se eum Ordinem Principi cùm priorum, tum Serenissimæ domûs meritorum intuitu non solum libenter collaturum; verùm etiam, ubi recepto sese Ordinis Sacramento obstrinxerit, suismet manibus magnum hujus Ordinis Torquem ejusdem humeris circumdaturum.

Interrogatus subinde ab eodem Augustissimo, sitne jam ante hac creatus Eques auratus? cùm nondum eo se honore insignitum esse reposuisset, eamque gratiam à sua Cæsarea & Catholica Majestate quàm humanissimè expeteret, is ei honos sequenti modo collatus est.

Conscendit nimirum Princeps Supremum solii Cæsarei gradum, ibique rursus in genua se coram Augustissimo Imperatore demisit: hic verò cùm Cæsareum sibi Caput texisset, sumpto è supradicti Marchionis manibus ense, repetito ter ictu lævum Principis humerum leviter strinxit cum dicto: „ Efficiat te „ DEUS bonum & honorabilem Equitem in nomine Domini nostri & Sancti Andreæ.

Equestrem sic honorem adeptus Sabaudia Princeps à Secretario & armorum Rege ad erectam, à latere Evangelii, propè altare majus humilem arulam, aut veriùs dixerim, juramenti mensulam ductus est. Ubi cùm jusjurandum Secretarius idemque Cancellarius Ordinis elatâ distinctaque voce Principi prælegisset, eique subinde hanc eandem jurandi formulam tradidisset, idem Princeps conceptis verbis Sacramentum Ordini, manu alterâ Crucifixi simulacro, alterâ Evangelio appositâ nuncupavit. Erigente se in pedes, dum jusjurandum enunciaretur, Augustissimo Cæsare Equitumque coronâ, mox tamen iterum se in sedes demittente.

Postquam verò jusjurandum sic dictum est, ad Cæsareum rursus solium reversus Princeps in summo rursus gradu se demisit in genua: ubi cùm pariter antiquissimi inter eos, qui aderant, duo Ordinis Equites Franciscus Princeps

Lam-

*Magnanimus merito dici poterat Philippus IV.
Qui utrumque fortunæ vultum eodem vultu excepit,
Et de sua nihil constantia illius mobilitate dejectus
Malebat virtutem Philippi à posteris, quàm fortunam
Laudari.*

*Sed ab utraque commendari est meritus;
Dum et illam Regio semper animo infractus coluit,
Et hanc ipsa virtutis suæ firmitate, ut ad obsequiū reverteretur,
Effecit.*

Lambergius, & Otto Honorius Comes ab Abensperg & Traun (qui utrinque ad Sabaudi Principis latus accesserant) genuflexi adessent; Augustissimus rursus capite tecto Torquem Aureum à Domino Secretario, eodémque Cancellario Ordinis in holoserico pulvino, quod multo undique auro fulgebat, allatum Serenissimi Candidati collo circumdedit, sequentia ex rituali Ordinis libro subjungens: „ Ipse te hic Ordo, vir egregie, in Sodalitatem suam amicabilem recipit, ejúsque rei signum Torquem ego hunc tibi circumdo; faxit Deus, ut gestare eum diu possis: idque ut simul ad Divinam gloriam, cultum, exaltationemque Ecclesiæ cedat; simul etiam cum ad amplificationem honorémque hujus ipsius Ordinis in universum, tum ad tuam privatam laudem & promeritam famæ celebritatem; in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. „ Cùmque Princeps de more: „ Amen, id mihi concedat DEUS: „ respondisset, eum Augustissimus indulto prius Cæsareæ manûs osculo, detecto capite, & erecto nonnihil in pedes corpore amplexu amicissimè strinxit, cæteris quoque veteranis Equitibus pari amoris significatione novum Ordinis fratrem humanissimè prosequentibus.

Atque hæ omnes cerimonie observatæ sunt in cæteris quoque Celsissimis Excellentissimisque Dominis Equitibus in hunc Ordinem eodem tempore & loco adlectis, quorum hæc, quæ sequuntur, sunt nomina.

D. Wenceslaus Norbertus Comes de Kinsky, Sac. Cæs. Maj. Actualis Intimus Consiliarius, nec non aulæ Regiæ in regno Bohemiæ Supremus Præfectus.

D. Maximilianus Comes de Turri & Vallesaxina, Sac. Cæs. Maj. Actual. Int. Consil. nec non Augustissimæ Imperatricis Eleonoræ Magdalenæ Theresiæ Viduæ Supremus Aulæ Præfectus.

D. Gundakarus Thomas Comes & Dominus à Starhenberg, Sac. Cæs. Maj. Actual. Intimus Consiliar. & Cameræ Præses.

D. Carolus Josephus Comes de Paar, Sac. Cæs. Maj. Actual. Int. Consil. & Supremus Veredorum Præfectus.

D. Rudolphus Sigismundus Comes de Sinzendorff, Sac. Cæs. Maj. Actual. Intimus Consiliarius & Supremus Aulæ Camerarius.

D. Michaël Joannes Comes ab Althan, Actualis Camerarius Cæsareus.

D. Ferdinandus de Sylva, Comes de Cifuentes, Actualis Camerarius Cæsareus.

D. Adamus Franciscus Princeps de Schwarzenberg, Supremus Cæsareæ Aulæ Mareschallus.

D. Nicolaus Comes Palffy, Sac. Cæs. Maj. Actualis Intimus Consiliarius, nec non Augustissimæ Imperatricis Eleonoræ Magdalenæ Theresiæ Viduæ Supremus Stabuli Præfectus.

D. Norbertus Comes de Kolowrath, Sac. Cæs. Maj. Consiliarius Intimus.

D. Vincentius Comes ab Oropesa, Actualis Camerarius Cæsareus.

D. Willericus Laurentius Comes de Dhaun, Sac. Cæs. Maj. Consiliarius Intimus, nec non campi Mareschallus, & in Cæsarea hac Urbe Viennensi Militiæ Præfectus & Chiliarchus.

D. Joannes Baptista Comes de Colloredo, Sac. Cæs. Maj. Consiliarius Intimus.

Qui omnes postquam eo, quem modò memoravimus, ritu solemniter in amplissimum hunc Ordinem adscripti fuerunt, Sacrosanctum Missæ Sacrificium à Pontifice infulato est habitum iisdem ferè ceremoniis, quibus aliàs haberi in Augustissimi Cæsaris præsentia assolet; excepto, quòd, cum ad *Offertorium*, ut vulgò appellamus, eundem erat, Rex Armorum & universa Equitum Tor-

quorum corona accedentem ad aram Augustissimum Cæsarem tanquam Ordinis hujus Supremum in duas series divisi præcesserint, indéque rursus ad solium redeuntem deduxerint; ubi postquam Majestas sua consedit, humanissimo Augustissimi Capitis annutu ad sedes pariter suas occupandas iidem Equites sunt invitati. Cæterum eam insuper ceremoniam in solemni illo ad oblationem faciendam accessu observare hîc convenit: quòd si quis Cæsarei sanguinis Princeps inter Equites adsit, ejus tum munus sit sacrificiales Majestatis suæ numos in aurea pelvi ponè Cæsarem ad altare deferre; at si nullus ejusmodi Princeps sanguinis præsens sit; tum is, qui Equestris senii dignitate Sodales reliquos antecellit, eo munere fungitur.

Cùmque subinde inter hæc Divinum officium peractum plenè fuisset, Sacram Majestatem Cæsaream è templo revertentem ordine pompæque eâdem, quâ antè in templum deduxerant, iidem Equites reduxere.

Atque ex hac prolixiori nonnihil relatione fatîs, ut opinor, perspicuè quisque assequi poterit ceremonias illas, quæ adhiberi in nobilissimorum hujus Ordinis Equitum creatione, ac (ut vulgò dicimus) investitura adhiberi consuevère, quoties per ipsum Supremum honor iste confertur.

§. III.

Ceremoniarum ab Augustissimo Cæsare Leopoldo I. dum delegatâ sibi à Supremo Ordinis Principe autoritate ejusdem Ordinis Torquem conferret, adhibitarum relatio.

CÆterum cùm ea Torquis impositio per alios etiam nonnunquam Principes & Monarchas potestate à legitimo Ordinis Supremo iis in certis quibusdam casibus delegatâ fieri soleat, operæ pretium duco ad pleniorè materiæ tam illustris cognitionem, ejusmodi quoque creationis exemplum subnectere. Atque ut eodem hoc Capite Cæsarem Patrem Cæsari Filio jungamus; illud seligere præ cæteris placuit, quo Augustissimus piæ memoriæ Imperator Leopoldus I. autoritate vicariâ, sibi ab Hispaniarum Rege Carolo II. delegatâ, anno 1694. die 13. Septembris Excellentissimo Domino Comiti de Schaffgotsch Aureum Torquem Ordinis induit felicissimo sanè præfagio, fore, ut quem honorem Augustissimus Genitor, alieno nomine, heroi sibi subdito contulisset, eundem Augustissimus olim Filius propriâ posset autoritate conferre. In hac igitur inauguratione ceremoniæ adhibitæ, quæ sequuntur, fuère.

Perlectis palàm in nobilissima aliquot veteranorum Aurei Velleris Equitum coronâ patentibus suæ Majestatis Catholicæ literis, quibus in suam Cæsaream Majestatem supra dictum Excellentissimum Dominum Comitem, Ordinis Equitem à sua Regia Majestate electum, Aurei Velleris Torque donandi potestas pro eo actu transferebatur; in aliud conclave, ad quod recens electus in Ordinem Comes se interim, dum evocaretur, receperat, antiquissimus inter eos, qui aderant, ejusdem Ordinis Eques à Cæsare missus est, qui ex Candidato quæreret: sítne ei etiamnum decretum hunc inclytum Velleris Aurei Ordinem suscipere, atque jurejurando sese ad observanda ejusdem statuta obstringere? Cùmque decretum sibi esse, respondisset Candidatus, responsúmque id Majestati Cæsareæ relatum à misso, quem dixi, Equite esset; redire rursus, Candidatúmque ad suæ Majestatis solium adducere idem Eques est jussus: atque ubi is adfuit, ex ceremoniali Ordinis volumine, quod ei à Secretario apertum exhibebatur, sermone latio sequentia legit:

,, Sacra Cæsarea Majestas Domine Clementissime.

Quandoquidem ex literis Regiæ Majestatis Catholicæ, Ordinis Aurei Velle-
 ,, ris Supremi cognovi ; me ejus benignitate electum esse atque adsci-
 ,, tum in hunc ipsum Ordinem amicamque Sodalitatem ; quo quidem facto me
 ,, mirificè honestatum esse intelligo (præcipuè quòd à Sacra Cæsarea vestra Ma-
 ,, jestate ad eundem recipiar) summa cum veneratione accepi id judicium , ac
 ,, eapropter gratias habeo humillimas. Adsum igitur, ac Majestati vestræ Cæ-
 ,, sareæ me humillimè sisto, obsecuturus in iis omnibus rebus, quæ ad hunc Or-
 ,, dinem spectabunt, & quæcunque mei officii esse cognovero, omnimodè im-
 ,, pleturus. ,,

Ubi hunc in modum suam Supremo, juxta statuta Ordinis, obsequendi prom-
 ptitudinem coram sua Majestate testatus est Candidatus, ei in hæc verba Im-
 perator oratione pariter latinâ respondit : ,, Rex Catholicus, hujus Ordinis
 ,, Supremus ac Frater noster charissimus, quod egregias laudes tuas prædicari
 ,, audiverit, ac omnino confidat, te in iis conservandis amplificandisque eo,
 ,, quo cæpisti, pede constanter perstiturum fore, tam ad Tui ipsius celebritatem
 ,, commendationemque, quàm ad hujus Ordinis dignitatem & honorem adau-
 ,, gendum, censuit te eligendum, ut, Deo favente, per omnem vitam frater sis &
 ,, socius hujus Ordinis ; si priùs equestri Ordine insignitus ac aliàs nullibi in Equi-
 ,, tum Ordinem adscitus fueris. ,,

Quibus dictis Sua Majestas Cæsarea ensẽ, quem eatenus evaginatum Su-
 premus Aulæ Mareschallus tenebat, ejus è manu accepit, eodẽmque ter levi ictu
 sinistrum Comitæ, ante solium Cæsaris genuflexi, humerum percussit cum dicto :
 ,, Efficiat te D E U S Equitem bonum & honorabilem in honorem Domini &
 ,, S. Georgii. ,, Adjecit subinde idem Augustissimus : ,, Reliquum est, ut te
 ,, necessariis sacramentis obstringas.

Tum Comes, qui *Auratus Eques* creatus hoc modo fuerat, ubi debitas suæ
 Majestati Cæsareæ pro collato Equestri dignitatis honore gratias humili sacræ
 manûs osculò retulit, continuò à Secretario ad paratam juramento faciendo
 mensulam ductus est, ubi genuflexus jurisjurandi puncta in hæc verba prælegen-
 tem Secretarium audit.

,, Imprimis jurabit vestra Excellentia, quod, dum vivet, & in hoc inclyto
 ,, Ordine & Sodalitate permanserit, ejusdem Supremi Celsitudinem, Domina-
 ,, tum, jus & Dignitatem, quantum omnino facere poterit, tutabitur, & con-
 ,, servare studebit. ,,

,, Deinde omni studio curabit, ut hic Ordo dignitatem suam & splendorem
 ,, retineat, eique amplificando, quam poterit, operam, ubique conferet, neque
 ,, unquam patietur (quantum avertere poterit) ut ille violetur, convellaturve,
 ,, aut ullum capiat detrimentum vel imminutionem honoris, publicæque exi-
 ,, stimationis.

,, Præterea, si (quod Deus avertat) tale quid committere contingeret, ut
 ,, juxta hujus Illustris Ordinis Constitutiones eodem privaretur, ac eapropter
 ,, Torques repetatur ; illum ipsum Torquem remittet, vel ipsi Supremo vel ejus
 ,, Ordinis Thesaurario, intra tres proximos menses : & nec eundem, neque ul-
 ,, lum alium similem ulterius gestabit ; nec etiam idcirco indignabitur Supremo
 ,, vel ulli Confratrum vel Magistratum Ordinis, vel in eos odium concipiet.

,, Deinde sanctè promittet vestra Excellentia, quòd omnes Constitutio-
 ,, nes & decreta hujus Ordinis, singulæque eorum capita viriliter observabit,
 ,, & exequetur ; quod ipsum etsi in genere spondet, & pollicetur Vestra Ex-

„ cellentia , ita tamen vult valere , ac si speciatiim in singula eorum verba peculiariter & expressè juravisset.

His ex Ordinis Ceremoniali libro prælectis Secretarius Comitem his verbis affatus est : „ Ea ergo omnia ita jurat & promittit Vestra Excellentia per fidem suam & honorem in manus suæ Majestatis Cæsareæ ? „

At Comes , monente eodem Secretario manum alteram Cruci , alteram Missali seu Evangelio imponens juramenti formam his verbis pronunciavit : ita juro ac promitto : *Et sic me adjuvet DEUS & omnes Sancti ejus.* Subjungente Secretario : *Amen.*

Posthæc rursus ad Cæsareæ Majestatis thronum deductus sæpe dictus Comes se demisit in genua. At Augustissimus Torquem (quem Secretarius in holoserico pulvino eidem obtulerat) assistente antiquissimo Ordinis Sodale, simul recens creati Equitis collo circumdedit , simul ex rituali Ordinis libro hanc , quam adnecto , orationem subjecit : „ Ipse te hic Ordo recipit in suam amicam „ Sodalitatem , & in illius signum te hoc Torque condecorat, quem vi potestatis , quâ fungor , tibi circumdo. Faxit DEUS , ut illum diu gestes : idque cedat ad ipsius majorem gloriam , & exaltationem Sacrosanctæ Ecclesiæ : nec „ non ad amplificandum honorem & dignitatem hujus Ordinis in universum ; „ simulque etiam ad tuam propriam laudem & promeritam famæ celebritatem in nomine DEI Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. „ Responditque Torquatus Eques : „ Amen, id mihi concedat DEUS. „ Simulque Cæsareo amplexu honoratus est , quo cum demississima gratiarum actione accepto, dum ad occupandum sessionis suæ locum se confert , à singulis pariter Inclyti hujus Ordinis Fratribus pari amoris intimi contestatione est salutatus.

Qua creationis solemnitate peractâ recens adlectus Eques de more insignia sua in membranâ depicta , adjecto nomine, titulo, ac ætate præfato Secretario tradi curavit ; quò hæc simul cum exacta inaugurationis hujus relatione in Hispanicam aulam submitti possent.

Nam ut olim in templis , in quibus Equestria Comitia celebrabantur, cujuslibet Equitis sedili gentilitium scutum galeâ, apice, & laciniis ornatum ad perennem memoriam relinqui mos erat, quemadmodum testatur *Chiflet. in Brev. Hist. c. 8. pag. 22.* Idque adhuc Bruxellis, Barcinone, Antverpiæ, Gandavi atque alibi in ejusmodi templis videri ætate sua potuisse ait. Ita postquam haberi comitia desiêre, hæc eadem Procerum in Ordinem adlectorum insignia eodem planè modo in membrana depicta in Codicem singularem, quem *librum Regis* appellant, referri ita solent, ut debitus cuivis Ordo & gradus dignitatis exposcit.

Id unum tamen supra veterem illum morem his Equitum insignibus ornamentum accessit, quòd, cum antea nonnisi galeam unicam, atque unicum apicem gentilitium adhibere ipsis etiam Ordinis hujus Equitibus liceret, postquam tamen Philippus II. cæteris Hispaniæ regnis Lusitanicam quoque coronam adjecit, atque ipse quidem tres Galeas veterum Castellæ, Arragoniæ, & Portugaliæ Regum proprias suis gestare in insignibus cæpit, cæteris quoque exinde Proceribus binas ferre Galeas totidémque apices concessum est, eâ tamen lege, ut altera alteram obliquè flexa respiceret, nullâque recta in medio staret : quod hæc, ut alibi diximus, Supremæ sit potestatis indicium.

C A P U T IX.

De Celeberrimi hujus Ordinis Privilegiis & Prærogativis, iisque rebus omnibus, quæ existimationem eidem, dignitatè-que conciliant.

§. I.

Privilegia & immunitates Ordinis hujus Equitibus concessæ.

EXpositis hætenus iis, quæ ad pleniorè Ordinis tam Magnifici, tamque Augusti cognitionem spectabant, ea quoque nunc ornamenta subjicere æquum est, quibus eundem hunc Ordinem Supremi sacræ juxtà, ac profanæ Reipublicæ Principes condecorârunt; & verò (ut à summis Ecclesiæ Antistitibus initium ducam) quanta hujus Sodalitii existimatio apud congregatos Synodi Basileensis Patres sub ipsum jam ejus exortum anno videlicet MCCCCXXXII. extiterit, ex eo, quod supra fol. 19. retuli, ejusdem sacræ Synodi præconio satis cuique liquere existimo. Eugenius subinde Papa IV. ubi hujus tam nobilis instituti regulas & statuta ab ipso Ordinis Conditore transmissa multo studio & voluptate perlegit, non modò insignem optimi Principis religionem, prudentiamque effusis laudibus est profecutus, sed & ratas constitutiones has habuit; & si quid iis fortè deesset, supplevit; & Pontificiâ demum auctoritate anno Christi MCCCCXXXIII. Pontificatûs sui tertio confirmavit. De quo vide *Jul. Cbiffletium in Brev. Histor. cap. 5. pag. 12.* Idem postea Leo Papa X. præstitit, atque anno MDXVI. Pontificatûs verò sui quarto, ita institutionem nobilissimæ hujus Societatis, aliâque illius statuta & ordinationes omniâque in eis contenta Apostolicâ auctoritate approbavit, confirmavitque (sicut fol. 21. videre est;) ut simul amplissimis eam privilegiis, gratiisque donaret, quas ego ipsis, quibus datæ sunt, verbis huc inserere volui, ut iis fides tantò certior constet: itaque ibidem, ubi in hac eâdem Bullâ fol. 21. desii, ordior: sic igitur habet: „ Et insuper Primati, Confratribus, Cancellario, Thesaurario, „ Secretario, & Heraldò Ordinis hujusmodi nunc & pro tempore existentibus, „ eorûmque, qui nunc, & pro tempore conjugati fuerint, conjugibus & utrius- „ que sexûs liberis, ut Cancellarius ipsius Ordinis pro tempore existens ad sa- „ cerdotium ritè promotus, seu Presbyter idoneus per ipsum ad hoc deputan- „ dus ipsos, & eorum singulos ab omnibus & singulis excommunicationis, „ suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis „ à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causâ latis, & promulgatis, ac „ votorum quorumcunque, & mandatorum Ecclesiasticorum transgressioni- „ bus, manuum violentarum in quasvis personas non tamen Pontificali, aut „ superiori Dignitate fungentes injectionibus, jejuniorum & pœnitentiarum „ eis injunctarum in toto, vel in parte omissionibus, ac perjuriorum, & homi- „ cidii voluntarii mentalis, seu casualis: non tamen Presbytericidii, seu Clerici- „ dii; nec non adulterii, incestûs, sacrilegii, & fornicationis reatibus, ac omni- „ bus & singulis aliis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quan- „ tumcunque gravibus, & enormibus, etiam dictæ Sedi qualitercunque reser- „ vatis, exceptis contentis in Bullâ Cœnæ Domini legi consuetâ, de quibus ore „ confessi, & corde contriti fuerint: de reservatis videlicet semel in anno, & in „ mortis articulo; de aliis verò eidem Sedi non reservatis casibus quoties opus „ fuerit, absolvere; ac eis, & eorum cuilibet pro commissis debitam absolutio-

„ nem impendere, & pœnitentiam salutarem injungere; nec non vota per eos
 „ pro tempore emissa (ultramarino visitationis liminum Beatorum Apostolo-
 „ rum Petri & Pauli, ac S. Jacobi in Compostella, nec non Castitatis, & Reli-
 „ gionis votis duntaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare; ac jura-
 „ menta quæcumque, ex quorum relaxatione alteri præjudicium non genere-
 „ tur, relaxare; nec non semel quolibet anno, & in mortis articulo, etiam si
 „ mors non subsequatur, plenariam omnium peccatorum suorum remissionem
 „ & absolutionem, ita ut hujusmodi plenaria remissio in vero mortis articulo
 „ eis suffragetur, dictâ auctoritate Apostolicâ impendere possit: Quôdque li-
 „ ceat eis, & eorum singulis habere Altare portatile cum debitis reverentiâ, &
 „ honore, super quo in locis ad hoc congruentibus & honestis, etiam Eccle-
 „ siastico interdicto, ordinariâ vel Apostolicâ auctoritate, suppositis: dummodò
 „ causam non dederint hujusmodi interdicto, nec eis specialiter interdictum
 „ sit; ac fecerint, quantum in eis fuerit, ut in iis, propter quæ interdictum ipsum
 „ dictâ auctoritate Apostolicâ pro tempore appositum fuerit, paritio fiat, & ea
 „ executioni debitæ demandentur, ac per eos non steterit, quo minùs pareatur:
 „ etiam antequam illucescat dies, circa tamen diurnam lucem, ac etiam circa
 „ vel parùm post meridiem per proprium, vel alium Sacerdotem idoneum in
 „ sua, & cujuslibet ipsorum, familiarium, domesticorum, parentum, consangui-
 „ neorum pro tempore existentium præsentia, Missas, & alia Divina Officia ce-
 „ lebrari facere, & tempore interdicti hujusmodi in Ecclesiis, januis clausis,
 „ Divinis officiis interesse, & illa, ut præmittitur, celebrari facere, nec non (si
 „ eos tempore interdicti hujusmodi decedere contingat) eorum corpora Ec-
 „ clesiasticæ sepulturæ sinè tamen funerali pompâ tradi, ipsique Eucharistiam,
 „ & alia Ecclesiastica Sacramenta à quocunque Presbytero idoneo, ubicumque
 „ voluerint, salvis juribus Parochialium Ecclesiarum, etiam in die Paschatis re-
 „ cipere, ac Sacerdotibus eligendis hujusmodi, ut Missas, & alia Divina Officia,
 „ ut præfertur, celebrare liberè, & licitè possint; Quôdque unam vel duas Ec-
 „ clesias, seu duo vel tria Altaria unius, vel diversarum Ecclesiarum in partibus,
 „ ubi singulos eorum pro tempore residere contigerit, per eos, & eorum quem-
 „ libet eligendas, seu eligenda quadragesimalibus, & aliis diebus Stationum Ec-
 „ clesiarum Urbis, & extra muros ejus visitando, omnes & singulas Indulgen-
 „ tias, & peccatorum remissiones, etiam Plenarias consequantur, quas conse-
 „ querentur, si eisdem diebus omnes & singulas Stationum hujusmodi, ac
 „ septem principales, nec non Sanctæ Mariæ de populo, & Sancti Gregorii in-
 „ tra, ac Capellæ Scalæ-Cœli extra muros Urbis, hujusmodi Ecclesias perso-
 „ naliter visitarent: nec non tam quadragesimalibus butyro, caseo, ovis, & la-
 „ cte, quàm aliis anni temporibus & diebus prohibitis eisdem butyro, caseo,
 „ ovis, lacte, & aliis lacticiniis, ac tempore necessitatis de utriusque Medici
 „ consilio carnibus absque conscientia scrupulo uti, & vesci liberè & licitè
 „ valeant, Apostolicâ auctoritate prædictâ earundem tenore præsentium de spe-
 „ ciali gratiâ indulgemus, ac singulorum prædictorum uxoribus & filiabus, ut
 „ cum aliquibus aliis honestis mulieribus Monasteria Monialium Sanctæ Claræ,
 „ & aliorum Ordinum quorumcunque, etiam inclusarum ter, aut quater in
 „ anno, de licentia tamen eorum, qui dictis Monasteriis præfuerint, ingredien-
 „ di, & cum eisdem Monialibus refectorem suscipiendi, dummodò inibi non
 „ pernoctent, auctoritate Apostolicâ & tenore supradictis licentiam & faculta-
 „ tem concedimus: non obstantibus præmissis, ac quibusvis Apostolicis, nec
 „ non in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specia-
 „ libus Constitutionibus, & Ordinationibus, nec non Monasteriorum prædicto-
 „ rum

„ rum juramento, confirmatione Apostolicâ, vel quavis firmitate aliâ roboratis statutis, & consuetudinibus, ac quibusvis suspensionibus, seu limitationibus, similium remissionum & facultatum per Nos, & Sedem prædictam quomodolibet factis & faciendis, quibus, quoad præmissa, illis aliàs in suo robore permanfuris, hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem (nè, quod absit, propter hujusmodi concessionem & remissionem Confratres, ac uxores, & liberi, ac alii prædicti reddantur procliviores ad illicita impostèrùm committenda) quod, si à sinceritate fidei, unitate Romanæ Ecclesiæ, ac obedientiâ & devotione nostrâ, vel Successorum nostrorum Canonicè intrantium hujusmodi destiterint; aut ex confidentia ejusdem concessionis, vel remissionis aliqua commiserint; concessio & remissio prædictæ, ac quoad illas præsentès litteras, eis nullatenus suffragentur: quòdque indulto celebrari faciendi ante diem parcè utantur; quia, cùm in Altaris mysterio imoletur Dominus noster **JESUS CHRISTUS DEI Filius**, qui candor est lucis æternæ, congruit hoc non noctis tenebris fieri, sed in luce. Cæterùm cùm difficile foret præsentès litteras ad singula, in quibus de eis fides forsàn facienda foret, loca deferre; volumus, & dictâ auctoritate Apostolicâ decernimus, quod ipsarum transumptis, manu Publici Notarii subscriptis, & sigillo alicujus Prælati, seu Personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, in judicio, & extra eadem prorsus fides indubia adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent adhibitæ vel ostensæ. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, adjectionis, suppletionis, extensionis, ampliationis, absolutionis, relaxationis, indulti, concessionis, derogationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quingentesimo, sexto decimo, sexto idus Decembris, Pontificatûs nostri Anno quarto. „

Subsignatum *A. Melfit.* & sub plica: *visa per Gomiell.* super plicam, *F. Bernardus.* In dorso erat scriptum: *Registrata in Secretaria Apostolica. Melfit.* appensumque ex duplici cauda flavi & rubri coloris Sigillum plumbeum Leonis PP. decimi, unâ cum effigiebus SS. Petri & Pauli.

Et tametsi ex his indultis nonnulla, difficultatibus quibusdam post Concilium Tridentinum videantur obnoxia; ea tamen ad sua usque tempora in Hispania vi hujus Bullæ observata fuisse testatur sæpe citatus Chiffletius *c. 11. pag. 30.*

Nec verò his tantummodo Ordo auctus privilegiis fuit, alia subinde addere ipsi Supremi Ordinis Principes, ac præ cæteris Carolus Audax, Maximilianus I. Philippus II. qui Equitibus hujus Ordinis Torque insignitis concessere, ut in quovis apparatu festivo proximi post Supremum Ordinis Caput (solis, si adessent, consanguineis & propinquis Supremi, Supremoque Aulæ Cancellario exceptis) procederent. Quin & vestigialium quorumvis persolvendorum onus Sodalibus juxtâ ac Ministris remisere. Centesimi item nummi, quem pendi à cæteris oportebat, gratiam iis factam invenio. Adhæc Philippus IV. suspensâ tantisper, quæ de immunitatis modò dictæ privilegio movebatur, controversiâ, addidit amictuum Ordinis, quoties Conventus Capitulares in Belgio cogerentur, renovationem: jus item illic tegendi capitis diebus, quibus Torques magnus ferebatur; imò & proprio motu eundem illis in regium suum cubiculum, & in omnia palatia sua ingressum concessit, quo fruuntur Magnates, qui capitis tegendi jus habent in regno Hispaniæ.

§. II.

Aliæ quædam hujus Ordinis prærogativæ & decora.

ATque hætenus quidem de privilegiis Ordinis dictum est. Sed enim alia insuper Sodalitii hujus tam illustris ornamenta sunt, non aliunde adscita, sed peculiari quadam ratione domestica; inter quæ præcipuum sanè est ipsa Ordinis tam insignis *Antiquitas*, ut qui tertium propediem expleturus est sæculum; felicitate tantâ, quantâ Equestrium Ordinum (qui quidem religiosis votis obstricti non sint) nullus hodie gloriari in Ecclesia potest: tametsi enim non paulò antiquiores Equites suos, quibus à Periscelide nomen est, Anglia habeat; quando tamen is Ordo inter Catholicos Ordines recenseri dudum jam desit, nihil est, quò officere vetustati nostri hujus Sodalitii possit. Reliqui certè Equestres Ordines omnes aut instituti sunt seriùs, aut ad paucissimos devoluti solo se, quod etiamnum tuentur, nomine ab interitu vindicant.

Altera prærogativa *Nobilitas* est & *Claritas* Ordinis, siquidem præter Duces ac Principes ingenti numero in hunc Ordinem adscriptos, Reges qui Imperatores unà non fuerint, hætenus unum supra vicenos insignia ejusdem Ordinis suscepère, & quidem Reges Angliæ tres: Eduardus IV. anno 1468. Henricus VII. an. 1559. Carolus IX. eodem anno 1559. Reges Hungariæ & Bohemiæ duo: Ludovicus Rex Hungariæ & Bohemiæ an. 1516. Ferdinandus Ernestus Archidux Austriæ Rex Hungariæ & Romanorum an. 1650. Reges Arragoniæ, Navarræ ac Siciliæ tres, nimirum: Alphonsus V. Rex Arragonum an. 1445. Joannes II. Rex Arragoniæ & Navarræ an. 1461. Ferdinandus Rex Arragoniæ & Siciliæ an. 1473. Rex Neapolis unus: Ferdinandus Arragonius an. 1473. Reges Poloniæ, Succiæque quinque, nempe: Sigismundus I. an. 1518. Sigismundus III. an. 1601. Ladislaus Sigismundus 1616. Joannes Casimirus 1649. Michaël Koribut Wisniowski. an. Reges Lusitaniæ duo: Emmanuel an. 1516. & Joannes III. an. 1531. Rex Daniæ unus: Christiernus II. an. 1518. Rex Scotiæ itidem unus: Jacobus V. an. 1531. Quid quod Imperatores Romanorum à Friderico III. ad hanc usque diem omnes, Duodecim numero, aut Suprema Ordinis Capita, aut certè præcipua ejusdem membra fuère; ut nihil de primis hujus Ordinis Supremis Burgundiæ Ducibus Philippo Bono & Carolo Audace, quorum suppar erat Regibus dignitas; nihil de Hispaniæ Regibus dicam. Nihil mirum proinde, si Jacobus Meyerus ad annum 1451. & 1461. hunc Ordinem & *Sacrum* appellavit, quia in pietate & religione fundatum, & *Summum*, quia tot coronatis & summis Europæ totius Principibus illustratum. In quem teste P. Menestrier S. J. in suo libro de arte heraldica Parisiis edito, aditus nemini nisi viris Principibus & magnis Dominis patet.

Atque inde tanto semper in honore hic Ordo est habitus, ut non dubitârit Illustrissimus Author Ignatius de Brizuela Segoviensis Episcopus, testante Chiffletio dicere: „ Habere quidem suos Magnates Hispaniam, sed & Burgundiæ non deesse suos, Velleris nempe Aurei Equites, sanguine, & heroicis „ virtutibus maximos. „ Et verò quanto in pretio laudatissimo Principi Carolo V. is fuerit, satè verba illa declarant, quibus usus hic Princeps est, dum, in Eremum S. Justi secessurus, Philippo filio cum regnis Hispaniæ ipsam etiam Supremi in hoc Ordine Capitis dignitatem anno 1556. renunciavit. Ordinis siquidem Torquem sibi detractum, fluentibus ubertim lachrymis filii, humeris adstante & collachrymante commilitonum coronâ imponens, in hanc sententiam locutus est: „ Accipe fili mi, quem è collo meo detraho, Tibi præci-

„ puum

„ pium Aurei Velleris Torquem, quem Philippus Dux Burgundiæ cognomine
 „ Bonus, Atavus noster munimentum fidei Sacræ Romanæ Ecclesiæ esse vo-
 „ luit, & hujusce institutionis ac legum ejus fac semper memineras.

Quàm porrò cordi hoc sibi Optimi Parentis Mandatum habuerit Philip-
 pus filius, illud argumento est: quod tametsi is Isabellam filiam unà cum dotali
 Belgio Alberto Austriæ Archiduci in Matrimonium dederit, hoc tamen Supremi
 Ordinis decus sibi posterisque Hispaniarum Regibus, qui simul Duces Burgun-
 diæ essent, retinere tanquam peculiare à Patre sibi commissum pignus voluerit.
 Idem hic Philippus in frequentissimis Comitibus Jacobæ militiæ Toleti anno
 MDLXXXVII. celebratis hoc uno Ordinis *Aurei Velleris* Torque tantopere
 sibi à Patre commendato, amictus interfuit. Philippus verò III. cùm, adhuc
 puer, ornatus hoc Torque fuisset, adduci non potuit, ut etiam tum, cùm tenel-
 la membra sopori tradere oportebat, tam charum sibi deponi pignus pateretur.
 Ita citatus *Chifflet. c. 5.* addit *Theodor Höping in suo tract. de jure insign. c. 2. §. 2.*
n. 38. Imperatorem quoque Rudolphum II. etiam post mortem, quo apud se
 loco nobilissimus hic Ordo fuisset, ostendere voluisse; dum talari tunicâ (Equi-
 tum hujus Ordinis more) cadaver indui; & locò purpurei pallii, in sarcopha-
 gum, holoserico rubro interiùs inductum, condi; ac *Vellus Aureum* ad dextrum
 latus collocari mandavit. Tanti nimirum optimus Imperator hoc collatum sibi
 decus faciebat.

• Tertium hujus Ordinis ornamentum est ipsa institutionis laudatissimæ *San-
 ctitas*; scimus enim ex iis, quæ pluribus hætenus locis attulimus, argumentis:
 post Summi Numinis cultum honorémque Divinæ Matri, Divo Ordinis Tute-
 lari Andreæ, cæterisque Cœlitibus debitum; præcipuum Illustrissimi hujus So-
 dalitii scopum esse Christianæ fidei incrementum, Ecclesiæque Romano Catho-
 licæ defensionem: pro qua sanguinem vitamque profunderè ad hæc usque tem-
 pora pulcherrimum sibi semper Præcipui quique Ordinis hujus Sodales duxere;
 dum aut in Hispaniâ contra Mauros, aut in Prussia & Livonia adversus Tarta-
 ros, aut in Oriente terrisque Orienti conterminis contra Turcas, aut denique in
 aliis Europæ regnis contra sectarios egregia ardoris sui, invictæque virtutis spe-
 cimina (nullâ spe lucri, nullâ præmiorum magnitudine impulsæ, sed solo labo-
 ranti Ecclesiæ succurrendi, nefariósque in fide errores à radicibus extirpandi
 studiò incitati) edidère. Ad quod ut Ordinis sui Sodales primos Philippus Au-
 thor accenderet, anno 1443. ut ex Oliverij Marchiani Commentariis Chiffletius
 refert, celebre convivium instituit Insulis, cui dum cum hospitibus Ordinis Sodalibus
 assidet, ex condicito factum est, ut cicur ales è Phaside (vulgò *Phasianus*) elegan-
 ter ornatus in Cœnaculum inferretur. Quo viso, Philippus per alitem hunc (qui
Phasim, prægrandem Colchicæ regionis fluvium, atque adeò universam cum fluvio
 Colchidem designabat) votum Deo concepit sacræ in eas regiones expeditionis su-
 scipiendæ. Animandisque in idem propositum Equitibus Sociis personatum in eo-
 dem convivio nobilem induxit, qui habitu Ecclesiam Catholicam luctu squalli-
 dam referens, convivas in sui commiserationem defensionemque sequenti ora-
 tione hortatus est.

*Vous Chevaliers, qui portez la Toison
 N'oubliez pas le tres Divin service,
 Et vous aussi nez de bonne maison
 Gentils hommes, voici belle oçoison
 Pour acquerir de los le benefice.
 Mon secours est pour jeusnes gens propice,*

*Les noms croistront , & l'ame enrichira ,
Du service que chacun me fera.*

Quod Carmen latinè sic reddimus.

*Eja! viri heroo queis fulget pectore Vellus
Auro insigne ; Dei subeant ne obliviam mentem :
Sed memores stirpis , memores virtutis avitæ
Arripite hanc , quæ missa polis occasio præstò est ,
Qua meritis augere decus possitis. Adeste ,
Et nostris generosa cohors succurrite rebus ;
Nomina sic crescent , sic mens ditescet ab ipsis
Obsequiis , queis quisque meum defendet honorem.*

Post religionis & fidei studium existimationem Ordini singularem conciliat alter ille Ordinis hujus Celeberrimi scopus : laudatissima nempe animos tam eorum , qui Ordini adscripti sunt, Equitum, quàm aliorum, qui ad eundem hunc Ordinem adspirant, nobilium ad constantem honestatis, integritatis virtutisque cultum & Amorem incitandi : simulque ab omni dedecore factoque vili aut improbo quàm efficacissimè retrahendi cura ; dum & palàm meritis laudibus suorum Sodalium benefacta extollit ; & eos , qui à decoro honestatèque fortè paululùm deflexerunt , publicâ correctione ad officium revocat. Ut restè de hoc Ordine Georgius Castellanus in elogio Philippi pronunciaverit : *Le fonda en honneur & en netteté de Chevalerie & en destruction de villains cas à ceux , qui en seroyent.* Fundatum nimirum esse ab hoc Principe Sodalitium istud ad honorem & integritatem Equestris Ordinis, & ad extirpationem omnium actionum vilium. Ac proinde mirum non est , eum in tanto etiamnum flore vigere : utpote quem pulcherrima virtutis ambitio, Aureumque illud mutuae concordiae vinculum suo semper in vigore conservat.

Denique & pietas illa digna sanè est , quæ æternæ posterorum memoriæ commendetur , quam seu pro vivis hic Ordo instituit, seu in defunctos hodie dum exercet. De prima meminit Chiffletius pag. 32. his verbis : „ Cæterum „ Philippus - - etiam in viros Nobiles duodecim, sinè macula tamen, & fortunâ adversante usos , nullaque suâ culpâ ad inopiam redactos , ædes redditusque attribuit, dato Registeti diplomate anno MCCCCXXXII. Et hæc ipsa „ pia institutio est, cujus in vigesimo Constitutionum Capite mentio occurrit. „ De altera verò idem Author sic loquitur : „ Excipere solet felicem exitum mutua, „ Sodales inter, per universum orbem recordatio, monentur quippe omnes (& „ hoc munus singulis olim Ministris Ordinis commune fuit ; postea verò quibusdam, ut Scribæ & Feciali, seu Velleri Aureo, impositum, tandem charitas ipsa „ commune omnium iterum effecit) teneri eos ad sacrificia quindecim procuranda, totidemque solidos eleemosynæ nomine, quæ defuncto ex Ordine cuilibet „ persolvi debent ; ut si negligentia fortè adsit huic officio præstando, præter Sacramenti neglecti poenam, etiam aliquando gravis futura sit Fundatoris exprobratio ; qui non adeò paucas persolvere solitus erat missas ; imò quoties, *inquit* „ *Filatrius*, domesticorum aliqui, sive morbo, sive alio modo interirent, clam jubebat celebrari missas pro anima Baronis unius quadringentas quingentæve ; „ pro Equite trecentas ; pro nobili ducentas ; & pro alio quolibet, etiamsi è „ quina infimus esset famulus, centenas. „ Ex quo Authoris hujus testimonio colligi potest , quantum emolumentum etiam post mortem Equites consequantur, dum sacrificia septingentis plura post suum singuli obitum ab Equestribus hujus Sodalitii fratribus obtinent, quorum proinde & honorata in hoc Ordine vita est,

*Carolo II. imbecillitas corporis n̄ nihil vigore animi infregit,
Non ideo tamen omnes regendi artes elisit.
Primum siquidē Regnorū fulcrū pietatem dum coluit,
Ejus pariter adminiculo Regnum omne
Illæsum ab Hostibus,
Quoad vixit, servavit.*

est, & beata moriendi conditio. Qualem sanè expertus è multis est heros ex hoc Ordine inclytus Joannes Comes Nassavius Belgici equitatûs Præfectus (idem, qui aram priùs marmoream in Bruxellensi Societatis JESU templo DEI paræ Virgini erigi suo sumptu curavit) qui vir ut Principi suo fidissimus, ita justitiæ integerrimè administratæ laude, fideique & Religionis Catholicæ, quaqua poterat ratione, propagandæ studio inclytus: cùm extremo munitus viatico extremam appetere horam videret, miraque animi tranquillitate ac beatâ spe plenus animæ jamjam emigrantis exitum expectaret, universam familiam ad se advocans, ei ultima salutis documenta vir eo etiam in articulo alienæ non minùs quàm suæ salutis studiosus impertiit; nominatim verò Germanum quendam Sighemiensem clientem suum mox in patriam reversurum allocutus, mandavit; ut cæteris quoque clientibus suis, à Religione Catholica deviis, redux testaretur: vidisse se eorum Dominum in Catholicæ Ecclesiæ sinu morientem, hortantémque audivisse: uti eam ipsi quoque agerent vitam, quam felix aliquando esset vitæ exitus consecuturus. Ostenditque eo zelo vir inclytus Equitem se ejus Ordinis emori, cujus tessera Virtus est, scopus Religio, præmium DEUS.

C A P U T X.

Quinam hujus inclyti Ordinis Supremi fuerint, & quinam à singulis hucusque Ordinis Equites sint creati?

§. I.

Primus Ordinis Supremus & Institutor Philippus Bonus.

Primus Ordinis hujus Institutor & Supremus, ut sæpe antehac dictum est, Philippus Dux Burgundiæ fuit, cui celsa animi indoles & propensa in bonos omnes benignitas, ac insigne religionis studium, cæteræque virtutes magno Principe dignæ cognomentum *Boni* dedere. Is Joannis Intrepidi filius, Philippi Audacis nepos, Joannis Valesii Franciæ Regis Pronepos, Burgundicum nomen primus ad summum in Belgio potentiæ fastigium extulit: dum ditionibus à Patre sibi hæreditate relictis Provincias Belgii propè omnes adjecit. Ulturus cædem Parentis sui, *Joannis Intrepidi*, jubente Carolo VII. tum adhuc Delphino, perempti (quamvis non desint complures, qui Carolum cædis hujusce conscium fuisse negant) sociatis cum Anglo armis Galliam Carolo propè omnem ademit, editis ingentibus fortitudinis suæ documentis; tum præsertim, cùm oppidum S. Richarii obsidens hostibus ad solvendam obsidionem properantibus obviam è castris prodiit, ac nobili abreptus ferociâ in medium Gallorum agmen cum paucis suorum irrupit: ubi directas in se unum quatuor hostium lanceas solo gladio, qui adhuc supererat, armatus non solum evasit incolumis, sed & tres ex iisdem hostibus captivos abduxit in castra; nec gregariâ hac prædâ contentus totidem insignes Belliduces, Confluentium Dynastam, Potonem Saintraillium, & Joannem Rolletum in potestatem redegit. Comitèrque aliquamdiu habitos liberos deinde sinè lytro dimisit. Cùmque, ut bellum hoc Gallis exitiale (quod teste Filatrio *in opere de Velleribus Jacob & Geodeonis* plusquam quadringenta hominum millia absumpserat) sopiretur, omnium ferè Europæ Principum Legati convenissent, nihilque æqui obtineri ab Anglis posset; conversi ad Philippum Bonum, tum fortè in Sacello suo sacro Missæ Officio intentum, Franciæ legati lachrymis precibusque atrocis injuriæ con-

nationem impetrârunt conditionibus tam Philippo decoris , quàm cæsi animæ salutaribus : inter quas erat , ut juxta Monteravum in ponte crux ænea cum inscriptione causæ sumptu Caroli poneretur ; ut ibidem in templo pro anima Intrepidi Missa quotidiana , ac juxta oppidum Cartusianorum Cœnobium , quod sacerdotes duodecim incolerent , institueretur ; ut Comitatus Matisconensis , Castellania Barrensis , Quintinopolis , Ambianum , Abbatis Villa , aliæque ad Somonam fluvium oppida Philippo & Successoribus cederent , quoad quadringenta Aureorum millia à Carolo aut ejus hæredibus persoluta essent. His aliisque conditionibus non modò pacem Atrebatensem cum Carolo Philippus confecit , sed & armis ei urbem Galliæ Principem ex Anglorum potestate ereptam restituit ; & Carolum Aurelianensem Ducem annis quinque & viginti inter Anglos captivum persolutis in lytrum ducentis Aureorum Liliorum millibus in libertatem asseruit ; & Ludovicum Galliæ Delphinum apud se quinquenniò liberalissimè habuit ; & mortuo ejus patre Carolo , Parisios cum ingenti exercitu splendidissimòque Belgarum Procerum comitatu coronandum deduxit. Idem Hollandorum factiones vi armatâ coercuit : dissidentes Brabantia civitates in concordiam reduxit : Leodienses semel atque iterum infestos subegit : Gandenses secundò tumultuantes cruento prælio ita perdomuit , ut Senatores lineis amictos , ac bis mille cives atratos , eosdemque nudipedes , extra urbis portam ad genua sibi accidere , oblatisque omnibus militaribus signis veniam deprecari compulerit. Illi Fridericus III. Romanorum Imperator jus omne , quod in Hollandiam , Zelandiam , Frisiam ac Brabantiam Imperii nomine haberet , cessit. Lotharingiæ Ducatum Antonio Comiti Vaudemontio , defuncti Ducis Caroli fratri (superato captoque Renato Sicilia Rege , qui hunc Ducatum invaserat) vendicavit. Brunswicensem Ducem , qui Lucemburgum sibi asserere moliebatur , aliquot præliis fractum ab incæpto desistere coëgit. Tres classes in Saracenos immisit , quarum prima Rhodum , altera Septam Africae urbem à Turcarum obsidione liberavit , tertia Hungaris adversus eosdem Turcas præsidio fuit. Ad tollendum Ecclesiæ Schisma , inter Eugenium IV. & Synodum Basileensem exortum , suâ authoritate plurimum contulit. Erâtque longè ampliora in obsequium Ecclesiæ præstiturus , si & cæteris Europæ Principibus par fidei ardor & Ecclesiæ tuendæ cura extitisset. Incredibili subditorum commodo perpetuum in Belgio Concilium primus instituit , voluitque , ut suam , quoquò pergeret , aulam Senatores sequerentur : ut sic tantò opportuniùs subditorum lites , factâ fortè appellatione , cognoscerentur ; & , siquæ majoris essent momenti , suâ Ducis ipsius sententiâ definirentur. Denique tantæ erat authoritatis ac nominis , ut in Basileensi Synodo , primus illi post Reges gradus & locus anno 1433. decretus sit. Addit Filatrius *in opere superius citato* Romani etiam Imperii coronam oblatam Philippo , sed simul ab eodem recusatam fuisse ; quod satis sibi videretur ad gloriam : tam excelsum illud fastigium promeruisse. Præfuit inclyto *Aurei Velleris* Ordini à se instituto annis septem supra triginta , ac novem Generalia Comitua Ordinis celebravit. Obiit Brugis in Flandria 1467. die 15. Junii ætatis suæ annò 72. Relictâ filio pretiosâ supellectile , ingenti gemmarum vi , aureisque magni ponderis vasis quamplurimis , maximâque argenti signati copiâ. Cadaver Divionem translatum , in Sacello Ordinis expositum , ac in Suburbana Carthusia , ubi Avo , Patrique Mausolea sumptu Regio excitârat , sepultum est. Cor verò Jerosolymam ultimâ morientis voluntate perlatum est ; adjunctâ , ut testatur Chiffletius , ingenti auri summâ , ut vel sic voto suo suoque in patientem Christum amori aliquâ ratione satisfaceret mortuus , qui , quod maximè optabat , vivus cum exercitu eò transmittere non poterat.

Cæterùm erat Philippus corpore robusto & sano; vultu benigno, & pleno humanitatis; colore candido in fuscum declinante, oculus illi cæruleus & mediocris; nasus aquilinus; capillus priusquam eum penitus abradi voluisset, sinè Cirrhis rectus & coloris castanei, par supercilium & barba. Dignitatis suæ & gravitatis ita retinens, ut hilaria tamen haudquaquam respueret; qualia fuere ea, quorum Pontus Heuterus meminit: repertum nempe à Philippo, cùm post meridiem Brugis animi causâ obambulare, in medio foro rusticum ebrietate & alto somno sopitum, quem tolli inde & pretioso in aula lecto reponi jufferit. Qui discusso somno à cubiculario sericâ indutus veste die uno pro Duce, scenico obsequio, cultus est; at ubi sub vesperam, alteram sibi crapulam & somnum bibit, eodem (quo pridie repertus fuerat) loco cænóque repositus cùm die subsequo rursus evigilasset, nihil certius credidisse, quàm objectam sibi per somnium humanæ vitæ felicitatem fuisse. Nec verò magnopere aberravit à vero somniator hic vigilans, quando nulli rei aptiùs quàm scenæ ac somno comparari quantacunque hæc mortalis vitæ felicitas potest.

De hoc Principe plura docebit Epitaphium, quod ipsum sibi Philippum scripsisse referunt; id Burgundico versu compositum in libro Joannis Bapt. Maurice *le Blason des Armoiries* pag. 2. videre est. Jacobus Meyerus sic in Latium transtulit:

*Philippus ex Joanne Rege natus est,
Genuitque Joannem patrem charum mihi,
Burgundiam cum Flandria atque Artesio,
Qui mihi reliquit lege juréque optimo.
Brabantios, Lemburgios, Namurcios,
Hannonios, Hollandios, Zelandios,
Et Lucemburgum finibus vinoci meis:
Bellum movebat Flander atque Anglus mihi,
Quos jure & armis fortiter rejecimus;
Movit Renatus bella Lotharingicus,
Qui, Rex licet, captivus est factus meus;
Unâ die denunciant bellum mihi
Galli, Britanni & Cæsar, at nil promovent:
Cum Rege Carolo longa bella gessimus,
Pacem petivit, sceptraque illi reddidi.
Septem cruentis dimicavi præliis,
In omnibus Victor, Deo sit gloria.
Flandros rebelles & Leodios feros
Vici, & coëgi petere pacis commoda.
Basilea quem Papam removit sanctio,
Pio favore dignitati reddidi.
Quinos per annos educatum ducimus
Ad sceptrâ Regni Rege natum Principem;
Ad me refugit pulsus Eboracius,
Operaque nostrâ factus est Rex Angliæ.
Defensionem Ecclesiæ delegimus
Insigne VELLUS AUREUM nostro Ordine.
Studio juvandi Christiani nominis
Nostras triremes misimus Papæ Pio.
Ductu meo bellum paravi Barbaris,
Sed obstitit mors, quæ potens regnat nimis.*

*Bis lustra septem & consulem unum vicimus,
Sed septimo post mille centum quoque quater,
Et lustra bis sex ordinem fati sequor.
Et hic recludor cum Patre atque Avo meo,
Sicut placebat, antequam decederem.
Direxit acta jugiter Christus mea.
Precare cæli regna, Lector, nunc mihi.*

Ab hoc sequentes Equites in Ordinem à se institutum recepti sunt.

Guilielmus de Vienna Dominus S. Georgii.
Reinerus Pot Dominus de la Prugne.
Joannes Dominus de Roubaix.
Rollandus de Wtkercke Dominus de Hems-
rode.
Antonius de Vergy Comes de Dampmartini,
Dominus à Champlite.
David de Brimeu Dominus de Ligny.
Hugo de Lannoy Dominus de Santes.
Joannes de Clitte Dominus de Commines.
Antonius de Toulonjon Dominus de Traves.
Petrus de Luxemburg Comes S. Pauli,
Joannes de la Tremoville Dominus de Jon-
velle.
Guilbertus de Lannoy Dominus de Willerval.
Joannes de Luxemburg Comes de Ligny.
Joannes de Villers Dominus de l' Isle-Adam.
Antonius Dominus de Croy & de Renty.
Florimundus de Brimeu Dominus de Massin-
court.
Robertus Dominus de Masmines.
Jacobus de Brimeu Dominus de Grigny.
Balduinus de Lannoy Dominus de Molembais.
Petrus de Beffroimont Comes de Charny.
Philippus Dominus de Ternant.
Joannes de Croy Dominus de Tour sur Maren.
Joannes Dominus de Crequy.
Joannes de Neufchâtel Dominus de Mon-
taigu.
Fridericus dictus *Valeran* Comes de Meurs.
Simon de Lalain Dominus de Hantes.
Andreas de Toulonjon.
Joannes de Melun Dominus d' Antoing &
Espinoy.
Jacobus Dominus de Creveccœur.
Joannes de Vergy Dominus de Fonvens &
Vignory.
Guido de Pontaille Dominus de Tallemé.
Balduinus de Noyelles Dominus de Casteau.
Joannes Nothus de Luxembourg Dominus
de Haubourdin.
CAROLUS à BURGUNDIA COMES de CHARO-
LOIS II. SUPR.
Carolus à Burgundia Comes de Charolois.
Rupertus Comes à Vernenbourg.

Theobaldus Dominus de Neufchâtel.
Carolus Dux Aurelianensis & de Valois.
Joannes Dux Britanniae Comes de Montfort.
Joannes Dux d' Alençon Comes de Perche.
Matthæus de Foix Comes de Cominges.
ALPHONSUS V. REX ARRAGONIÆ.
Franciscus de Borsele Comes d' Ostrevant.
Reginaldus Dominus de Brederode & de
Viane.
Henricus de Borsele Dominus de la Vere, Co-
mes de Grandpré.
Joannes Dominus d' Auxî.
Adrianus Dominus d' Humieres.
Joannes Dux Clivia Comes de la Marck.
Joannes de Guevara Comes de Ariano.
Petrus de Cardonna Comes de Golifano.
Joannes Dominus de Lannoy.
Jacobus de Lalain Dominus de Bugnicourt.
Joannes de Neufchâtel Dominus de Montaigu.
Joannes à Burgundia Dux Nivernensis.
Antonius Nothus Burgundiae Comes de la Ro-
che en Ardene.
Adolphus de Clivia Dominus de Ravenstein.
Joannes à Lusitania Dux Conimbricæ Princeps
Antiochiæ.
JOANNES II. REX ARRAGONIÆ.
Adolphus Junior Dux Geldriae & Zutphaniae.
Theobaldus Dominus de Neufchâtel.
Philippus Pot Dominus de la Roche - Nolay.
Ludovicus de Bruges Dominus de la Grutuse.
Guido Dominus de Roye.
Cancellarius Joannes Germanus Episc. Cabil-
lonensis electus 1430.
Huic successit Guilielmus Filatrius Episc. Vir-
dunens. elect. 1460.
Thesaurarius Guido de Guilbert. Consil. &
Præf. Ærarii Philippi Boni elect. 1430.
Cui successit Petrus de Bladelin aliàs Leeftmake-
re pariter præf. Ærarii elect. 1451.
Secretarius Joannes Hibert Audientarius
Philippi Boni electus 1430.
Rex Armorum Joannes Faber. Dominus S. Re-
migii electus 1430.
Huic successit Georgius Castellanus Eques, Poë-
ta & Historicus Celebris elect. 1463.

§. II.

Secundus Ordinis hujus Supremus Carolus Audax.

Carolus, quem *Bellatorem* alii, alii *Audacem*, nonnulli *Justum* dixere, filius unicus Philippi Boni & Elisabethæ seu Isabellæ Lusitanæ, natus est 4. Idus Novemb. 1433. eodémque tempore, quo sacro fuit Baptismi fonte ablutus, Aurei simul Velleris Torque à Patre donatus est, & Carolesii Comes appellatus. Is ubi primos pueritiæ annos literarum artisque musicæ cognitioni dedisset, adolescentiam subinde domandis equis, armorúmque tractationi impendit. Prima militiæ rudimenta sub Patre annos nondum viginti natus posuit: mox aliis atque aliis expeditionibus admotus generosâ in hostes ferociâ, qua nulli non discrimini se ultrò ardentis animi impetu objectabat, *Audacis* ac *Bellatoris* sibi nomen obtinuit. Patre adhuc vivo celebrem ad *Mobendricum* pagum de Francis victoriam retulit; *Dionantum* insigne in Leodiensi districtu oppidum pertinaci seditione Principi suo infestum, ac nimîâ opum fiduciâ ferox funditus excidit. At verò ubi Patre defuncto Supremam ipse potestatem adeptus est, seditiosos diversarum urbium cives quâ vi ostensâ, quâ illatâ compescuit. Regem Galliæ Ludovicum XI. pacem à se, persolutis centum & viginti Aureorum Liliorum millibus, redimere coëgit. Adhæc Eduardum IV. Socerum suum, quem idem Ludovicus Rex Galliæ instructâ classe Angliæ throno dejecerat, suis potissimum opibus armisque restituit. Ducatum Geldriæ, Zutphanîæque Comitatum ab Arnolde Geldriæ Duce, qui filium Adolphum, à quo sexenniò totò in durissimo carcere captivus tenebatur, omni hæreditatis jure privârat, emptum ditionibus suis adjecit. Jamque & *Burgundiæ Regis* & *Legati Imperii* titulos consecuturus à Friderico III. Cæsare fuerat; nisi æmulorum artes ab eo consilio Imperatoris animum avertissent. Erat porrò hic Princeps quàm Sago strenuus, tam justitiæ amans, adeò, ut quoties ab armis vacaret, ter in hebdomades singulas in supremo causarum tribunali præsideret, pro infimis maximè, ut jus suum obtinerent, sollicitus: qua ille agendi ratione populorum in se animos ac reverentiam mirificè excitabat. Nec omittendum hic rigidæ æquitatis exemplum, quod & *Lipsius c. 8. Exemplorum politic.* & alii plures ab *Audace* posteris relictum meminere.

Dederat *Audax* viro nobili cujusdam in Zelandia oppidi Præfecturam; is nullo adhuc conjugio illigatus impurum concipit amorem in alterius conjugem, quam dum blanditiis nequit vincere, terrorem intentat; maritumque falsò proditionis insimulatum in vincula conjicit. Mulier in eas conjecta angustias, ac sanioris Consilii inops diu, quò se verteret, nesciebat: postremò non jam proci illecta blanditiis, sed solo mariti è vinculis eliberandi desiderio anxia, in flagitium annuit. At homo nefarius ut mulierem suis perpetuò haberet cupiditatibus obsequentem, maritum quantumvis innoxium in carcere enecat. Quid agat infelix hîc mulier? consilio & comitatu amicorum sulsa Principem adit, & crudele facinus Præfecti exponit. Ille in vicinum conclave mulierem secedere tantisper, Præfectumque, qui accusationis hujus ignarus in aula fortè inter ministros etiam ipse tum aderat, adesse jubet. Ubi adfuit, accersitur & mulier; ac Princeps ubi hominem, an hanc nôset? rogavit: illéque colore vultûs mutato se nôsse reposuit: quærit rursus Carolus, an querelas quoque foeminæ nôset? hic dum vacillans nescio quid perplexè pro se loqui cæpisset, remotis tandem arbitris spe gratiæ obtinendæ fatetur flagitium: veniamque precatus, conjugium mulieri offert; at illa primùm parricidam averfata, vix tandem Principi id imperanti obsequitur: qui solemnibus verbis se præsentem matrimonium celebrari jubebat.

bebat. Tum Princeps ad Præfectum conversus : at tu, inquit, nove marite, jam & illud paciscere ; ut si prior sinè hærede decedas, hæc bonorum tuorum omnium ex asse sit hæres. Annuit iste, testes assistunt, tabelarius scribit. Sub hæc cùm etiam ex muliere quæsvisset, fatin' illi per hæc nuptialia pacta sit factum? atque illa factum sibi satis reposuisset, tum Princeps: at mihi nondum, subjecit; præfectumque in illum ipsum carcerem duci, ibique multari capite imperat, ubi innoxium mulieris maritum priùs ipse peremerat.

Et verò tum hac insigni rigidissimæ justitiæ laude, tum provinciarum amplitudine & magnitudine opum, tum armorum potentiâ, reique militaris palmarumque, ubicunque cum hoste confingeret, enascentium famâ celeberrimus, ad ipsum propè humanæ felicitatis apicem eluctatus esse videbatur. At enim ubi ambitiosâ nimis limitum ab Oceano Hollandico ad Italiæ usque alpes proferendorum cupidine Helvetiis, qui missis ad eum legatis pacem orabant, bellum movet; atque iræ, quam ob amissos in obsidione Gransæ (id oppidum in Helvetiorum finibus situm est) centum quinquaginta viros fortes conceperat, impotentiâ abreptus fidem (contrà quam aliàs solebat) se deditibus oppidanis non servat, atrociusque in dedititios sævit: eo factò & Germanorum omnium animos atque ipsam adeò à se fortunam avertit; aliis enim atque aliis cladibus exinde affici cæpit, & denique ad Nancejum Campobachii, sui in exercitu legati, perfidiâ & proditione à suis desertus post acre bellum cæsus interiit die 4. Januarii anno 1477. annos natus quadraginta quatuor, cùm præfuisset amplissimo Aurei Velleris Ordini annis novem cum dimidio. Sepultusque est Nanceji jussu hostis Reineri Lotharingiæ Ducis in principe Urbis templo, erectaque ab eodem est tumba, adjecta *Audacis* imagine cum gentilitiis insignibus eoque, quod sequitur, Epitaphio:

*Te pacis piguit, te caduit, atque quietis
Carole, sicque jaces? jamque quiesce tibi.*

A Carolo in hunc Ordinem recepti fuere sequentes.

EDUARDUS IV. REX ANGLIÆ.

Ludovicus de Chalôn Dominus de Château-Guyon.

Joannes de Damas Dominus de Cleffy.

Jacobus Borbonius Comes Marchiæ.

Jacobus Luxemburgicus Dominus de Richebourg.

Philippus à Sabaudia Comes de Baugey.

Philippus de Crevecoeur Dominus de Esqueredes.

Claudius de Montaigu Dominus de Couches.

FERDINANDUS REX SICILIÆ, PRINCEPS CASTELLÆ.

FERDINANDUS REX NEAPOLIS.

Joannes de Rubempré Dominus de Bievre.

Philippus de Croy Comes de Chimay.

Joannes Luxemburgicus Comes de Marle & Roucy.

Guido de Brimeu Comes de Meghem.

Engelbertus Comes Nassoviæ.

Cancellarius Fridericus de Clugniaco. Episc. Tornacensis & deinde S. R. E. Cardin. elect. 1475.

Thesaurarius Guilielmus de Clugniaco, Factus deinde Episc. Piétav. & Magnus Franciæ Cancellarius elect. 1472.

Secretarius Martinus de Steenberghe. Decan. Eccl. S. Gudilæ elect. 1468.

Cui successit Carolus Soillot Decan. Midelburgensis an. 1468.

Rex Armorum Ægydius Gobet. Fecialium Magister Titularis Prov. Frisiæ elect. circa an. 1474.

§. III.

Tertius Ordinis Supremus Maximilianus I. Imperator.

Tertium Ordinis Caput Maximilianus Friderici III. Cæsaris filius fuit: is cùm in prima pueritia impeditioris linguæ usque adeò fuisset, ut omnem penitus loquelæ usum amissurus crederetur; crescentibus tamen annis adeò vitium

rium sensim omne defluxit, ut non expeditè modò loqui omnia posset, sed & insigniter facundus evaderet, seu latio deinde, seu Italo, seu Teutonico, seu Gallico esset sermone utendum. Annum nondum tertium supra decimum egressus, dum feram in rupibus Oenipontanis insequitur, eò juvenili sylvestris prædæ cupiditate abreptus est; unde pedem referre non licuit: rupe undique accisâ, & hiante infra sexcentorum minimùm pedum crepidine. Ibi spe aliâ omni salutis depositâ ad Austriacorum Principum asylum confugit; &, quantâ potuit, voce sacerdotem inclamat, qui Eucharisticum sibi Numen spectandum saltem & adorandum proponeret. Vix latentem sub mystico pane DEUM Sacerdos attulit, vix spem suam Cæsareus juvenis adoravit: cùm montani pastoris sub habitu dux viæ se Principi offert, monstratòque latenti calle simul Principem ab exitio liberat, simul videri eodem momento temporis, non expectato tam fidelis obsequii præmio, desiit. Satis vel hoc ipso testatus cœlestem Genium sub agresti illa pastoris forma latuisse. Adolevit sub eâ Numinis curâ egregia hæc, DEO chari, Principis indoles; cùmque belli pacisque artibus præclarè imbutus populis jam regendis par esset; cæso, ut diximus, ad Nancejum Carolo Audace, Filiam ejus unicam omnium paternarum ditionum hæredem sibi eodem anno 1477. die 18. Augusti matrimonio sociavit; ac subinde datâ acceptâque à provinciis fide, solitis cerimoniis pro Principe agnitus, mox indictis anno 1478. Brugis Aurei Velleris Equitum Comitibus, simul ipsum hunc Ordinem, Ordinisque Principatum suscepit, simul quibusdam ex Ordine exclusis, aliisque in eundem receptis traditam sibi Supremi Capitis potestatem exercuit. Tum in Ludovicum XI. Galliarum Regem conversus Hannoniam propè omnem, post Audacis Caroli mortem, ab eo armis occupatam recuperat; Cùmque, induciis in annum factis, Ludovicus moras traheret; collecto Maximilianus exercitu contra Gallos, annos nondum viginti natus tam feliciter dimicat, ut insignem de hoste victoriam, celebri illâ Blagensi Clade hostibus illatâ, retulerit. Inde seditiosos in Hollandia Hauckios domat. Geldriam, quæ post mortem Audacis à Maria defecerat, recipit. Geldròsque ad præstandum sibi conjugique fidei Sacramentum compellit. Idem in Zutphania factum est; jamque adnitente Friderico Parente, electus Romanorum Rex Maximilianus hic fuerat, ibantque prosperrimè omnia, cùm insperatum Mariæ Conjugis funus aliam subitò rebus faciem induit. Nam dum Flandri tutelam Philippi pueri (quem ex hoc suo conjugio Maria susceperat, & ad quem post mortem Matris devolvebantur Provinciæ Belgii) ad se spectare contenderent: Contra verò Maximilianus tutelam filii sibi asserere, & patris jure & armatâ manu niteretur; subitò Belgium omne à se defecisse tum comperit, cùm à Brugensibus in custodiam datus fidissimos quosque Ministros suo vidit in conspectu necari. Duravitque totis novem mensibus ea Regis captivitas; quoad evoluto eo temporis spatio Brugeses seu iras armati Patris, Ducisque Saxoniarum veriti, seu captivi Principis promissis emolliti, eum tandem in libertatem restituerunt: cui redditus, ad eò sibi suoque animo imperavit, ut levissimâ ultione contentus apud ipsum Patrem Fridericum, ut ne quid gravius in Brugensium perfidiam moliretur, patronus extiterit; eaque lenitate ac clementiâ & provincias rursus ad obedientiam permovit, & ampliorem insuper fortunæ sibi favorem promeruit: quando non multò post Austriam omnem Ungarorum è potestate eripuit, ac cum victoribus aquilis in ipsam Ungariam penetrans id postremò ab Uladislao obtinuit: ut, si finè hærede masculino Rex Uladislao decederet, jus successionis Maximilianus, ejusque successores haberent. Atque ut ne mancus videretur fortunæ hic favor, Imperatoriæ quoque Majestatis decus, post Friderici Parentis

mortem addidit, iterumque post obitum Sigismundi Archiducis, cum Tyroli totius exterioris Austriae Dominatum Maximiliano adjecit; qui in communem reipublicae salutem intentus seditionem agresium, quae prope Spiram in Canonicos primum & Episcopos exorta, re ipsa omne dominationis jugum suis à cervicibus amoliri meditabatur, in ipso ortu elisit. Alberto Bavaro post mortem fratris Georgii, quidquid contra armis niteretur Robertus Palatini filius, Bavariae Ducatum asseruit. Venetis Vicentiam, Paduam & Veronam ademit, atque ita demum partes laudatissimi Principis omnes explevit, ut & eo, ad quod eum virtus & fortuna evexerat, orbis fastigio dignissimum sua virtus praestiterit; & Austriacae potentiae sin minus authorem, amplificatorem certe, etiamnum Augusta veneretur posteritas. Hic ut supremo etiam in folio mortalem se esse meminisset, urnam funebrem toto postremo vitae triennio, quoquo pergeret, deferri secum jubebat. Atque, quid reliquum per vitam tempore fovisset in animo, non obscure in postremo vitae emorientis articulo prodidit, dum in haec verba circumstantes affatus est: „Renunciate (ajebat) Carolo & Ferdinando nepotibus meis, ut majorum insistentes vestigiis Catholicam Religionem à Germanis haecenus constanter cultam adversus novorum dogmatum auctores sectatoresque cum vitae etiam suae periculo tueantur. „ De quo plura qui volet, Joannem Cuspinianum adeat, qui fusiùs hujus Principis vitam virtutesque persequitur. Obiit die 12. Januarii anno 1519. cum vixisset annos sexaginta tres, amplissimoque Aurei Velleris Collegio annis tredecim praefuisset. Ab eo in hunc Ordinem sequentes recepti sunt:

Guilielmus Dominus ab Egmond.
 Wolfardus de Borsele Comes de Grandpré.
 Jodocus de Lalain Dominus de Montigny.
 Jacobus Luxemburgicus Dominus de Fiennes.
 Philippus à Burgundia Dominus Beviae.
 Petrus Luxemburgicus Dominus Fani S. Pauli.
 Jacobus à Sabaudia Comes de Romont.
 Bartholomæus Dominus de Liechtenstein.
 Claudius de Toulonjon Dominus de la Bastie.
 Joannes Dominus de Ligne.
 Joannes de Hennin Dominus de Bossu.
 Balduinus de Lannoy Dominus de Molembais.
 Guilielmus de la Baume Dominus d' Irlans,

Joannes de Berges Dominus de Walhem.
 Martinus Dominus de Polheim.
 PHILIPPUS AUSTRIACUS COMES DE CHAROLOIS
 SUPR. ORD. IV.
Cancellarius Joannes de Lannoy Abbas ad S.
 Bertinum elect. 1480.
Thesaurarius Joannes de Groz Consiliarius Archid.
 Maximil. elect. 1478.
Hunc successit Nicolaus Gondeval Rei familiaris
 in Aula Maximil. Praefectus elect. 1484.
Hunc secutus est. Ludovicus Quarre Dominus
 de la Haye Consil. & Magister rationum in
 Brab. elect. 1486.

§. IV.

Quartus Ordinis Supremus Philippus Pulcher Rex Hispaniae.

Hunc Principem iis natura dotibus formavit, ut animos & affectus omnium ad se attraheret, ac eapropter passim *amor & deliciae humani generis* appellaretur: erat siquidem insigni corporis formâ, colore vivido, fronte erectâ & lætâ, staturâ virili, quae dotes humanitati, facilitati, moderationi, animique magnitudini conjunctae dignissimum illum regiis, quibus eum fortuna destinaverat, sceptris reddidere. Natus is erat Kalendis Julii, anno, quem hoc rude metrum numerale ab illius temporis poeta factum indicat.

oMnIbVs aCCeptVs regnat noVVs eCCe pHLIppVs.

Trimulus pugio à Maximiliano Patre Busco. Ducis Eques creatus & Aurei Velleris Torque donatus est; decimoque post anno Supremam Ordinis hujus Praefecturam adiit, ac tria generalia Ordinis Comitata insigni pompâ celebravit. Triennio post, anno nempe 1494. cum annum aetatis suae sextum supra decimum ageret,

ageret, regimen Belgicarum Provinciarum suscepit. Inde conjugio cum Joanna Ferdinandi Catholici Hispaniarum Regis & Isabellæ Reginae Castiliæ & Legionis, filia post biennium inito legitimus eorum regnorum hæres cum uxore suâ Joanna declaratus & acclamatus est. Armis subinde in Carolum Egmontium Adolphi filium, qui Geldriam (cujus jure Adolphus ob suam in Arnoldum patrem impietatem exciderat) sibi contra Avi Arnoldi venditionem Carolo Audaci factam ac testamento approbatam, Cæsarisque Sigismundi diplomate confirmatam, vi asserere meditabatur, conversis, hostéque ad pacem petendam adacto, in Hispaniam ad Regnum Castellæ & Legionis capeffendum migravit. Jámque etiam Romanorum Rex à Maximiliano Patre renunciandus Philippus hic fuerat, Principibus Imperii passim omnibus lectissimam ejus indolem & virtutes summo fastigio pares suspicientibus. Verùm magnifica hæc consilia præpropera mors elusit; dum enim paucis post suum in Castellæ Regnum adventum diebus minoris pilæ ludo in sphæristerio summis cœli caloribus, pomeridiano tempore corpus exercet, sitique accensus frigidam sibi infundit avidius, concepto exinde malo, ac mox acrius ingravescente robustissimus Princeps paucos intra dies summo omnium dolore conficitur; piissimè uti vixerat, mortuus 25. Sept. anno 1506. ab ætatis suæ 28. relictiis duobus paternarum virtutum regnorumque hæredibus filiis Carolo V. & Ferdinando I. qui quod Patri mors præmatura negaverat, Supremum ambo Imperii Romani fastigium virtutibus meritisque maximis sunt consecuti. Nec multò minor fuit quatuor filiarum felicitas: dum Eleonora Lusitaniæ primùm Regi Emanueli, ac secundis deinde nuptiis Francisco I. Regi Galliæ juncta est. Isabella cum Christierno II. Rege Daniæ conjugium iniit. Maria Ludovico Hungariæ & Bohemiæ Regi in Matrimonium est collocata. Ac demum Catharina posthuma Joanni III. Regi Lusitaniæ & Algarbiæ nupsit. Raro fanè favore Superùm, brevem vitæ usuram Patri, hac tantâ sex liberorum felicitate, compensantium.

FRIDERICUS III. IMPERATOR, REX HUNGARIÆ,
ARCHIDUX AUSTRIÆ.

HENRICUS VII. REX ANGLIÆ.

Albertus Dux Saxoniae.

Henricus de Withem Dominus de Bersele.

Petrus de Lannoy Dominus de Fresnoy.

Everardus Dux Wirtembergicus.

Claudius de Neufchâtel Dominus de Fay.

Joannes Comes ab Egmond, Dominus de Baer.

Christophorus Marchio Badensis.

Joannes Dominus de Cruninghe.

Carolus de Croy Princeps de Chimay.

Guilielmus de Croy Dominus de Chievres.

Hugo de Melun Vice-Comes Gandavensis.

Jacobus Luxemburgicus Dominus de Fiennes.

Wolfgangus Dominus de Polheim.

Eitelfridus Comes de Zollern.

Cornelius de Berges Dominus de Zevenberge.

Philippus Nothus Burgundiæ Dominus de Sommerdy

Michaël de Croy Dominus de Sempy.

Joannes Luxemburgicus Dominus de Ville.

CAROLUS ARCHIDUX AUSTRIÆ, DUX LUXEM-
BURGI postea IMPER.

HENRICUS VIII. REX ANGLIÆ.

Paulus Dominus de Liechtenstein.

Carolus Dominus de Lalain.

Wolfgangus Comes à Fürstenberg.

Joannes Emanuel Dominus de Belmonte.

Florimundus ab Egmond Comes de Bueren.

Jacobus Comes de Hornes.

Henricus Comes Nassoviæ.

Fridericus de Croy Dominus de Rœux.

Philibertus Dominus de Vere.

Cancellarius Henricus de Berges Supremus Con-
siliarius Philippi I. elect. 1492.

Cui successit. Philibertus Naturelli Præpositus
Eccles. Cathedr. Ultrajecti. elect. 1504.

Secretarius. Christophorus Martins à Secretis
Maximil. Archid. elect. 1493. eoque adhuc
anno mortuus.

Successit. Ludovicus Brun Consil. & Magister
libellorum suppl. annus electionis non con-
stat.

Post hunc secutus est Laurentius de Blioul à Se-
cretis & admissionibus regiis elect. 1496.

Rex Armorum. Thomas Isaacq; Fecialium Ma-
gister titulo Hannoniæ elect. 1493.

§. V.

Quintus Ordinis Supremus Carolus V. Imperator.

Natus est hic Phœnix Principum anno Jubilæo 1500. 25. Febr. Gandavi in Flandria, Patre, quem paulò ante laudabam, Philippo Pulchro Hispaniarum Rege, Maximiliani Cæsaris filio; Matre Joanna Arragoniâ, Ferdinandi & Elisabethæ Hispaniæ Regum filiâ. Altero à nativitate anno, ejus sæculi primo in Equestribus Comitibus Bruxellensibus Velleris Aurei Torque ornatus à Patre est. Inde teneriori infantiâ sub Maria Cæsaris Maximiliani filiâ exactâ Principis institutionem à Guilielmo Croyo Duce de Soria, Aurei Velleris Equite & maximarum virtutum heroe hausit; ingenii virtutisque culturam ab Adriano Florentio, qui Summus deinde Pontifex est creatus, accepit. Mox trium, neque amplius, lustrorum adolescens, dum excellentia & maturitas indolis annorum teneritudinem superat, hæreditariis Belgii Provinciis Hispaniæque regnis gubernandis admotus est; quorum amplitudo & occidentalis Indiæ per Christophorum Columbum subactæ, & Mexicani regni (in America tum primùm per Americum Vesputium detectâ) à Ferdinando Cortesio ad coronam Hispaniæ victricibus armis adjuncti, egregiæque communiti accessione in immensam Monarchiam excreverat, accedente præsertim Neapoli, utrâque Siciâ, & post Avi Maximiliani Cæsaris mortem hæreditariis Austriacorum Principum ditio- nibus. Principatu vix inito generalia Aurei Velleris Equitum indixit Comitibus Bruxellis, quæ & insolitâ ibidem magnificentiam anno 1516. celebravit adlectis in hunc Ordinem aliquot Regibus & Equitum numero vicenis tum primùm capitibus aucto. Inde in Hispanias sequenti anno profectus, cum summa regno- rum, Procerum, populorumque consensione Rex agnitus & acceptus fuisset, non multò post vixdum expleto decimo octavo ætatis anno, Cæsareum quo- que solium suffragiis Imperii Electorum evocatus conscendit. Ut autem tan- tis eum favoribus dignum fortuna ostenderet, variis eum bellis exercuit, quibus tamen omnibus superior ita fuit, ut quotquot in eum arma sumpserunt hostes, totidem aut captivos censeret aut victos. Americani certè Reges Regulique octodecim, præliis totidem fracti: Mexicanus & Peruanus Imperator in vincu- la conjecti: Fridericus Dux Saxonie, & Franciscus I. Rex Gallie bello capti: Philippus Landgravius Hassie in Ordinem redactus: Ariadenus Ænobarbus (seu Barbarossa) Algerii Rex occupato per vim Tuneti regno pulsus: Solymanus ab obsidione Viennæ primùm, nec multò post, solo adventantis cum exercitu Cæ- saris metu ab obsidionis repetendæ consilio (postquam ad singulare eum certa- men evocanti Cæsari, non Carolum, sed fortunam Caroli se metuere respondi- set) est deterritus. Quadraginta illustrioribus, triginta & amplius levioribus præliis victor, Insubriam semel sibi, bis Duci Sfortiæ subdidit: Hetruriæ Ale- xandrum Medicæum, factionibus Florentinorum compositis, Ducem dedit. Genuenses in libertatem asseruit: Geldriam sub jugum misit. Gandavensium tumultus sedavit. Peloponesum maritimis urbibus, Methone & Coronâ, sibi subditis expugnavit. Hæreticis plura vulnera quâ edictis, quâ armis inflixit; Lutero in Wormatiensi conventu proscripto, Anabaptistis Westphaliâ ejectis, insignique victoriâ de hæreticis in Saxonico bello obtentâ; ubi vulgatum illud Julii Cæsaris triverbium ita religiosissimus victor usurpavit, ut diceret: *Venit Carolus, vidit Carolus, vicit DEUS.* Denique post expeditiones profectio- nesque novem in Germaniam, sex in Hispaniam, septem in Italiam, quatuor in Galliam, decem in Belgium, duas in Angliam, totidem in Africam susceptas, post

Hic CAROLVS VI est,
Qui duos Carolos in uno complexus
Quintum refert et Primum.
Et quibus tametsi Magnus alter, alter Maximus fuit.
Is tamen eorum neutro inferior.
Utriusque et virtutes refert et lauros,
Quas tanto certius Cæsar pretiosus Superis metit,
Quanto Pacis amantior bella, nisi laceffit, non gerit.
Majorum Suorum virtutes unus omnes
complectitur.
Pietate et Justitia Mitissimus Pater.
In Eucharisticum Numen Religione Princeps Austriacus.
Fortitudine et Constantia Cæsar
Semper invictus.

post Monarchiam, quantam ante illum Germanorum Cæsarum nemo tenuerat, felicissimè sapientissimèque administratam rem, mundo novam, cœlo jucundam, sibi supra omnes, quas retulit victorias, plausibilem & gloriosam suscepit; dum anno 1555. omni se dominatu abdicans Philippo filio Belgium omne, universamque Monarchiam Hispanicam cum adnexis eidem Statibus tradidit, anno verò 1556. Imperii Romani sceptrum, cæterosque omnes Austriaci in Germania patrimonii titulos Ferdinando fratri, Primo hujus nominis Imperatori transmisit. Ipse reliquum, quod supererat, vitæ in Hieronymiano Divi Justi Cœnobio, in Lusitaniæ Castellæque finibus prope civitatem Placentiam sito, inter continua heroicarum virtutum exempla, religiosissimus suimet victor exegit. Ubi piissimè obiit anno 1558. die 21. Septembris, postquam annis quadraginta Aurei Velleris Ordini præfuisset Supremus, Comitiatque Ordinis quatuor celebrasset. Huic Epitaphium sequens Joanna filia Lusitaniæ Regina posuit:

D. OPT. MAX. S.

„ D. CAROLO V. Imp. Cæs. Aug. Max. Indico. Turc. Afric. Germ. Hispaniæ,
 „ Siliciæ, & Indiarum Regi. P. P. Principi Potentiss. & Invictiss. Sacri Imperii Li-
 „ beratori. Fundatori Quietis. Christianæ Relig. Acerrimo Propugnatori. Justi-
 „ tiâ, animi Magnitudine, Prudentiâ, Religione, clementiâ, patientiâ, aliisque
 „ insignibus virtutibus longè ornatiss. Qui post ingentes partes ubique terra-
 „ rum victorias, & clarissimas de Gallo, Turca, Afris, Italis, Germanis actos tri-
 „ umphos, tam multis Indiæ Provinciis, & Insulis etiam Priscis incognitis, per le-
 „ gatos magno Reip. Christianæ ornamento inventis, atque lustratis. Denique
 „ post feliciter administratam, & prudenter constitutam Remp. Philippo filio,
 „ tot ampliss. Hispan. Regnis, Flandriæ, & aliis Provinciis inaugurato. Religione
 „ ductus, ex Flandria in Hispaniam trajecit, léque in Justum Hieronymiani Or-
 „ dinis Cœnobium, Ædibus illic jussu ejus constructis, recepit: ubi reliquum vi-
 „ tæ, quod vix biennium fuit, tranquillissimè egit, & sanctissimè obiit XI. Cal.
 „ Octob. MDLVIII. Joanna Lusitaniæ Princeps, Hispaniarum Gubernatrix,
 „ Patri Opt. & Max. P. Vixit ann. LVIII. Mens. VI. Di. XXVII. Imperavit
 „ ann. XL. Regnavit an. XLIII.

Ab hoc Cæsare in Ordinem hunc adscripti fuere:

FRANCISCUS I. REX GALLIÆ.
 FERDINANDUS I. IMPERATOR.
 Fridericus Comes Palatinus,
 Joannes Marchio Brandenburgicus.
 Guido de la Baume Comes de Montrevel.
 Hubertus Comes à Mansfelt.
 Laurentius de Gorrevod Comes de Pont-de-
 Vaux.
 Philippus de Croy Dux de Arschot.
 Jacobus de Gavre Dominus de Fresin.
 Antonius de Croy Dominus de Thou, &
 Sempy.
 Antonius de Lalain Dominus de Montigny.
 Carolus de Lannoy Dominus de Senzelle.
 Adolphus à Burgundia Dominus de Bevres.
 Philibertus Chalon Princeps d' Orange.
 Felix Comes de Werdenbergh.
 EMMANUEL I. REX LUSITANIÆ.
 LUDOVICUS REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ.

Michaël Dominus de Wolkenstein.
 Maximilianus de Hornes Dominus de Gaes-
 becke.
 Guilielmus Dominus de Ribaupierre.
 Joannes Baro de Trazegnies.
 Joannes Dominus de Wassenare.
 Maximilianus de Berghes, Dominus de Ze-
 venberghe.
 Franciscus de Melun Comes d' Espinoy.
 Joannes Comes ab Egmond Dominus de Baer.
 Fridericus de Toledo Dux Albæ.
 Didacus Lopez Pacheco Dux d' Escalone.
 Didacus Hurtado de Mendoza Dux d' In-
 fantadgo.
 Ignatius de Velasco Dux de Frias.
 Alvarus de Zuniga Dux de Bejar.
 Antonius Manriquez de Lara Dux de Najara.
 Ferdinandus à Remontfolck Dux Cardonæ.
 Petrus Antonius Sanseverinus Dux Sancti Marci.
 Cc Fride-

Fridericus Henriquez de Cabrera Comes de Melgar.
 Alvarus Perez Oforio Marchio de Astorga.
 CHRISTIERNUS II. REX DANIÆ.
 SIGISMUNDUS I. REX POLONIÆ.
 Jacobus de Luxemburg Comes de Gaure,
 Adrianus de Croy Comes de Reux.
 JOANNES III. REX LUSITANIÆ.
 JACOBUS V. REX SCOTIÆ.
 Ferdinandus de Aragonia Dux Calabriæ,
 Petrus Hernandez de Velasco Dux de Frias,
 Philippus Dux Bavarïæ.
 Georgius Dux Saxonïæ.
 Bertrandus de la Guëva Dux d' Albuquerque,
 Andreas Doria Princeps Amalphitanus.
 PHILIPPUS AUSTRIACUS HISP. INFANS SUPR. VI.
 Reinaldus Dominus de Brederode.
 Ferdinandus Gonzaga Dux de Ariano,
 Nicolaus Comes de Salm.
 Claudius de la Baume Dominus de Montsaint Sorlin.
 Antonius Marchio de Berghes.
 Joannes de Hennin Comes de Bossu.
 Carolus Comes de Lalain.
 Ludovicus de Flandria Dominus de Praet.
 Georgius Schenck Dominus de Tautembou rg.
 Philippus de Lannoy Dominus de Santes & Roulaicourt.
 Philippus de Lannoy Dominus de Molembais.
 Alphonfus de Avalos - Marchio del Guasto.
 Franciscus de Zuniga Comes de Miranda.
 Maximilianus ab Egmond Comes de Buren.
 Renatus de Chalon Princeps d' Orange.
 MAXIMILIANUS II. IMPERATOR REX BOHEMIÆ ET HUNGARIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
 Ignatius Lopez de Mendoza Dux d' Infantadgo.
 Ferdinandus Alvarez de Toledo Dux Albæ.
 Cosmus de Medicis Dux Florentiæ.
 Albertus Dux Bavarïæ.
 Emmanuel Philibertus Dux Sabaudïæ Princeps Pedemontanus.
 Octavius Farnesius Dux Parmensis.
 Henricus de Lara Dux de Najara.

Fridericus Comes de Fürstenberg.
 Philippus de Lannoy Princeps de Sulmone.
 Joachimus Dominus de Rye.
 Pontus de Lalain Dominus de Bugnicourt.
 Lamoraldus Comes ab Egmond Princeps Gauriæ.
 Claudius de Vergy Baro de Champlitte.
 Jacobus Comes de Ligne & de Fauquemberghe.
 Philippus de Lalain Comes ab Hoochstrate.
 Maximilianus à Burgundia Marchio de la Vere.
 Petrus Ernestus Comes de Mansfeld.
 Joannes de Ligne Comes ab Aremberg.
 Petrus Dominus de Werchin.
 Joannes de Lannoy Dominus de Molembais.
 Petrus Fernandez à Cordova Comes de Feria.
Cancellarius. Joannes Scotus Prior Monasterii dicti de *Bois-Seigneur-Isaac*, elect. 1530.
Huic successit. Philippus Nigri Præpositus ad S. Pharaïdem Gandavi, dein nominatus Episc. Antverp. elect. 1531.
Thesaurarius. Philippus Hanne-ton Dominus de Linth, primus à Secretis & ab admissionibus Philippo I. elect. 1522.
Successit. Philippus Numan, Philippo I. ab admissionibus. Annum electionis non reperi.
Hunc secutus est. Joannes Micault Dominus de Oïsterstein Consil. & Quæstor Ærarii Caroli V. de anno electionis non constat.
Post eum munus id gessit. Henricus Sterck Consil. & Quæst. Ærarii Caroli V. elect. 1541.
Post hujus mortem verò. Gerardus de Veltwyck Dominus de Bouckhaut Consil. Statûs. elect. 1549.
Huic proximus fuit. Petrus Boisot, Dominus de Roun & Tourneppe Consil. & Quæst. Ærarii. elect. 1555.
Secretarius. Nicolaus Nicolai Secretarius statûs. elect. 1540.
Rex Armorum. Franciscus de Burgundia dictus *le Batard de Phalais*. elect. 1540.
Huic Successor fuit. Antonius Dominus de Beaulaïcourt Locumtenens administrationis Insulis, elect. 1549.

§. VI.

Philippus II. Rex Hispaniarum, sextus Ordinis Supremus.

PRima Philippi an. 1527. Vallisoleti in lucem editi gloria extitit : Patre Carolo fuisse progenitum ; neque ultima felicitas Caroli, talem filium progenuisse, qui grandem à naturâ animum, & vastum, magnarúmque rerum capax ingenium nactus, sub tanti Patris disciplina non potuit non in Principem numeris omnibus absolutum adolescere; qualem sanè se abundè post traditas à Patre tam ampli Dominatûs (cui præter Europæ partem magnam, Orientales & Occidentales Indias complexo sol nunquam occubuit) habenas ostendit; dum, tametsi exercitus ipse nullos (quemadmodum Pater Carolus faciebat) in hostes duce-

duceret, sed secretiùs ferè in conclavium abditus tot amplissimorum regnorum negotia pertractaret; non minùs tamen Philippi scribentis calamus timebatur ab hostibus, quàm pugnantis Caroli ensis. Primas illi inter curas pax erat, quam ille sibi perquam honorificam atque utilem geminis victoriis (alterâ ad S. Quintinum, alterâ prope Gravelingam relatâ) ab Henrico II. Galliarum Rege obtinuit. Ea verò ut stabilis esset, triplici ejusdem Henrici filiarum connubiali vinculo est firmata, è quibus *Isabella*, cui exinde cognomentum *de Pace* adhæsit Philippo ipsi obvenit; *Claudia* Carolo Lotharingiæ Duci; *Margaritta* Emanueli Philiberto Duci Sabaudia nupsit. Posthæc arma in Mauros regno Granatæ infestos convertit; iisque Joannis Austriaci, fratris sui, ductu feliciter debellatis, eundem Joannem Austriacum summum belli Imperatorem sociali Christianorum Classi dedit: qui an. 1571. commisso ad Echinadas insulas prælio victoriam post Othomanici nominis memoriam longè maximam de communi Christianitatis hoste reportavit. Indèque conversis ab Oriente in Africam armis Tunctum, Lybici maris Regiam, Turcis fugientibus cæpit; Bisertam expugnavit, captivumque Amidam Regem cum duobus liberis secum trahens gloriosus victor revertit. Quæ porrò bella in Belgio gesserit; quas triginta duorum annorum spatio præcipuorum belli Imperatorum Ducis Albani, Requesenii, Joannis Austriaci, Alexandri Farnesii ductu iis clades intulerit; quot victoriis represserit; quantis denique impensis sumptibus quantisque studiis avitam fidem Catholicam in hæreditariis iis Provinciis conservare, omnesque novatorum conatus elidere sit conatus, non unius est folii, sed magnorum voluminum opus. Nec verò hæc in Religionis præsidium in ditionibus suis præstitisse contentus, Gebhardum insuper Truchsesium Imperii Romani Septemvirum, ex Coloniensi Archiepiscopo sacrilegum Apostatam suis potissimum armis, omnibus Imperii ditionibus cedere compulit. Rem Catholicam adversus Calvinii sectas (Hugonotos) in Gallia multis per Alexandrum Farnesium relatis victoriis egregiè sustinuit, regnumque illud longè florentissimum ab extremo, quod hæresis ei minabatur, exitio revocavit. Melitam Insulam à Mahometanis obsessam, repulsis barbaris, liberavit. Monarchiam Hispanicam Lusitaniæ insuper & Algarbia regno auctiorem reddidit. Philippinas insulas detexit, è quibus plures quàm ducentas ad Hispanicam Monarchiam adjecit. Denique plenus grandibus factis & immortalibus meritis ad immortale in cœlis regnum migravit anno 1598. ætatis suæ 72. Hic Princeps bina eaque postrema Ordinis Comitia celebravit in Belgio, post quæ in Hispanias translatus Equites Ordinis, potestate ab Apostolicâ sede obtentâ, suo unius suffragio in hanc cæpit Sodalitatem adscribere. Hujus Principis incomparabiles & verè regias virtutes qui volet, *virtutem coronatam* Joannis Eusebii Nierembergii pag. 335. & sequentibus adeat, ibique & quod miretur & quod imitetur, laudibusque in cœlum tollat, reperiet. Ab hoc in Ordinem adlecti sequentes sunt:

Henricus Junior Dux Brunswicensis & Lünenburgicus.

Ferdinandus Archidux Austriae.

Philippus de Croy Dux d'Arshot, Princeps de Chimay.

Gonsalvus Fernandez de Cordova Dux Sefæ & terræ novæ.

Carolus Austriacus Hispaniarum Infans.

Ludovicus Henriquez de Cabrera Dux Medinæ de Rio Secco.

Alphonfus ab Aragonia Dux de Cardona.

Carolus Baro de Berlaymont.

Philippus de Stauele Baro de Chaumont.

Carolus de Brimeu Comes de Meghen.

Philippus de Montmorency Comes de Hornes.

Joannes Marchio de Berges Comes de Walhain.

Guilielmus de Nassau Princeps Arausicanus.

Joannes de Montmorency Dominus de Courieres.

Joannes Comes Frisæ Orientalis.

Uladislavus Baro de Bernstein.

Franciscus Fernandez d' Avalos Marchio Piscariæ & de Guasto.
 Antonius Doria Marchio Sancti Stephani.
 Sforzias Sforza Comes de Sancta Flora.
 FRANCISCUS II. REX GALLIÆ.
 Guidobaldus de Montefeltrio Dux Urbini.
 Marcus Antonius Colonna Dux de Tagliacozzo.
 Philippus de Montmorency Dominus de Achi-
 court.
 Balduinus de Lannoy Dominus de Turcoing.
 Guilielmus de Croy Marchio de Renty.
 Florimundus de Montmorency Dominus de
 Montigny.
 Philippus Comes de Ligne.
 Carolus de Lannoy Princeps de Sulmone.
 Antonius de Lalain Comes ab Hoochstrate.
 Marcus Antonius Colonna Dux Palliani.
 Joachimus Baro de Neuhaus.
 CAROLUS IX. REX GALLIÆ.
 Joannes Austriacus Gubernator Belgii.
 Henricus Dux Brunswicensis & Lüneburgicus.
 RUDOLPHUS II. IMPERATOR, ARCHIDUX AU-
 STRIÆ.
 Joannes Dux de Bragance Comes stabilis Lu-
 sitaniæ.
 Alphonsus Peres de Guzman Dux Medinæ-
 Sydoniæ.
 PHILIPPUS INFANS HISPANIARUM
 SUPR. ORD. VII.
 Carolus Emmanuel Dux Sabaudia.
 Ludovicus Henriquez de Cabrera Dux Medi-
 næ & Rio secco.
 Ludovicus de la Cerda Dux Medinæ-coeli.
 Carolus Archidux Austria.
 Ernestus Archidux Austria.
 Guilielmus Comes Palatinus Rheni Dux Ba-
 variæ.
 Franciscus Cosmus à Medicis Dux Hetruriæ.
 Alexander Farnesius Dux Parmensis.
 Franciscus Maria Feltrio, de la Rouere Dux
 Urbini.
 Vespasianus Gonzaga-Colonna Dux Sabio-
 netta.
 Carolus ab Aragonia Dux Terræ novæ.
 Didacus Fernandez de Cordova Dux Car-
 donæ.
 Honorius Cajetanus Dux Sermonetta.
 Vincentius Gonzaga Dux Mantuæ.
 Ignatius Lopez de Mendoza Dux ab Infan-
 tadgo.

Joannes Fernandez Pacheco Dux Escalonæ.
 MATHIAS I. IMPERATOR REX HUNGARIÆ ET
 BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
 FERDINANDUS II. IMPERATOR REX HUNGARIÆ
 ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
 Sigismundus Batorius Princeps Transylvania.
 Petrus à Medicis Dux Hetruriæ.
 Guilielmus Ursinus de Rosemberg Burggravius
 Bohemiæ.
 Leonardus Baro ab Harrach.
 Horatius de Lannoy Princeps de Sulmone.
 Marcus de Rye Marchio de Varambon.
 Maximilianus Comes à Frisia Orientali.
 Carolus de Ligne Comes ab Aremberg.
 Florimundus Comes de Barlaymont.
 Philippus Comes ab Egmond Princeps Gavria.
 Emmanuel de Lalain Marchio de Renty.
 Robertus de Melun Princeps d' Espinoy.
 Alphonsus Felix d' Avalos-Aquino-Aragonia
 Marchio Piscariæ & de Guasto.
 Franciscus de Vergy Comes de Champlitte.
 Franciscus de Santapau Princeps Buteræ.
 Joannes Baro de Kevenhüller.
Cancellarius. Vigilius ab Ayta Cathedr. Eccl. S.
 Joan. Gandavi Præpositus & Supremi Sta-
 tûs ac Sanctioris Consil. Præses. elect. 1563.
Quem excepit: Joannes Fonck Præposit. & Ar-
 chidiac. in Eccl. B.M.V. Ultrajecti. el. 1581.
Cui successit: Joannes Carolus Schetz de Gro-
 bendonck Proton. Apostol. Canon. Leod.
 & Consil. Ecclesiasticus Regis. elect. 1588.
Thesaurarius. Carolus de Tisnac Consil. Statûs
 & Sanctioris Concilii. elect. 1562.
Hunc secutus est. Christophorus d' Affonville
 Baro de Bouckhout. elect. 1581. Qui vir
 cum extremum decumbens rogaretur ab Al-
 berto & Isabella Belgii Principibus, numquid
 beneficii ab iis expeteret? id unum, repo-
 suit: ut Justitiam & Misericordiam exercea-
 tis in subditos. His siquidem fulcris stabi-
 liri aiebat regnorum potentiam.
Secretarius. Josephus de Cortewille Secretarius
 statûs. elect. 1561.
Hinc successit. Franciscus le Vasseur Dominus
 de Morienfart & Serroux. elect. 1581.
Rex Armorum. Nicolaus Nothus de Hammes.
 elect. 1561.
Ejus Successor fuit. Claudius Marion Magister
 Fecialium titulo Burgundiæ elect. 1581.
Illum secutus est. Franciscus Damant Consil. &
 Custos Gemmarius aulæ Bruxellis. el. 1587.

§. VII.

Philippus III. Rex Hisp. Septimus Supremus Ordinis.

Magnus hic Hispaniarum Monarcha, qui & nomine Patrem & virtutibus
 referebat, in spem tot amplissimorum regnorum Madriti natus est 14.
 Apri-

Aprilis 1578. Patre Philippo II. Matre Annâ Austriacâ filiâ Maximiliani II. Cæsaris, primusque inter Hispanos Principes, Sacramentum fidelitatis à regnis & ditionibus subjectis vivente adhuc Patre obtinuit; post cujus mortem tametsi nihil æquè, atque pacem, amaret; arma tamen aut in subditos refractarios, aut in Principes terris suis conterminos ac infestos expedire coactus est sæpius: quibus & Ostendanium fortalitiū è manibus tumultuantium Flandrorum eripuit; & Hollandos à Malaccensi in Indiis obsidione feliciter repulit; & Mauros omnes, quorum novies centena millia fuisse, historici scribunt, è suis regnis ejecit. In Africa Serifo Africano Principi, adversus rebellem fratrem Zidanum, classē in auxilium misit, Lixámque (aliàs *l' Arache*) munitissimum præsidium ditionibus ibidem suis adjecit; turbatam Italiæ pacem restituit; hæreticorum Grisonum in Catholicos furorem repressit; rem Catholicam in Bohemia egregiè adjuvit; Ducatum Juliacensem subegit; atque post stabilitam filio Monarchiam, regnâque omnia fidei Sacramentum eidem dicere compulsa, quadragesimo tertio ætatis anno nondum expleto ad meliorem in cœlis coronam abiit anno 1621. Princeps religionis zelo ardentissimus, Divino cultui mirè addictus, ac conscientiæ, præsertim integritatis studiosus: qui quos sub purpura animos gereret, cruenta, quibus in corpus suum sævire Monarcha tantus consuevit, flagella post mortem ejus in arcano scriniolo reperta testantur. Præfuit is amplissimo Velleris Aurei Sodalitio annis tribus supra viginti, & quam Equites Ordini huic, quos vellet, extra comitia adlegendi potestatem à sede Romana Philippus II. ad suam unius personam restrictam acceperat, eandem Philippus hic III. plenam sibi posterisque obtinuit. Qua etiam potestate ab eodem Aurei Velleris honore sunt ornati sequentes:

Albertus Archidux Austriæ.
 Ludovicus Henriquez de Cabrera Dux Medi-
 næ-Rio secco.
 Ferdinandus Gonzaga Dux ab Arriano Domi-
 nus de Guastalba.
 Joannes de la Cerda Dux Medinæ-Cœli.
 Antonius Alvarez de Toledo & Biamonte Dux
 Albæ.
 Carolus de Croy Dux de Arschot, Princeps
 de Chimay.
 Carolus Philippus de Croy Marchio d' Havré.
 Philippus de Croy Comes de Solre, Dominus
 de Molembais.
 Philippus Guilielmus de Nassau Princeps
 Arausicanus.
 Lamoraldus Comes & Princeps de Ligne.
 Carolus Comes ab Egmond Princeps Gaviæ.
 Claudius de Vergy Comes de Champlitte.
 Petrus Cajetanus Dux Sermonetta.
 SIGISMUNDUS III. REX POLONIÆ.
 Ranucius Farnesius Dux Parmensis.
 Didacus Henriquez de Gusman Comes de
 Alba.
 Maximilianus Comes Palatinus Rheni Dux
 • Baviaræ.
 Hermannus Comes de Berg, Marchio de Ber-
 ges sur le Zoom. •
 Carolus ab Aragonia Dux terræ novæ.
 Ambrosius Spinola Marchio de Ceste.
 Cæsar ab Este Dux Mutinensis.

Alexander Picus Princeps Mirandulanus.
 Camillus Caraccioli Princeps Avellinus.
 Matthæus de Capova Princeps de Conca.
 Marcius Colonna Dux Zagarolla.
 Ignatius ab Avalos-Aquino Marchio Piscariæ
 & Guasto.
 Virginius Ursinus Dux Braccianus.
 Ludovicus Caraffa de Marra Dux Sabionettæ.
 Andreas Matthæus Aquaviva ab Aragoniâ
 Princeps Casertæ.
 Fabricius Branchifort-Varesi & Santapau Prin-
 ceps de Butera & Pietra persia.
 Antonius de Moncade & Arragonia Dux
 Montaltius.
 Joannes Andreas Doria Princeps Amalphi-
 tanus.
 Petrus Tellez Gironè Dux Ossunæ.
 Joannes ab Arragonia Dux terræ novæ.
 Alphonfus Didacus Lopez de Zuniga & Soto
 major Dux de Vejar.
 Franciscus Colonna Princeps Palestrinæ Dux
 de Bassanello.
 Rodericius Pontius de Leone Dux ab Arcos.
 Franciscus Gonzaga Princeps Castilionis.
 Fridericus Landi Princeps de Valdetarro.
 Georgius Ludovicus Landgravius de Letch-
 tenberg.
 Paulus Sixtus Trauthson Comes à Falckenstein.
 PHILIPPUS AUSTRIACUS HISPANIARUM INFANS
 SUPR. VIII,
 D d

Carolus de Longueval Comes de Buquoy.
 Fridericus Comes de Berg Baro de Boxmeer.
 Carolus Emmanuel de Gorrevod Dux de Pont-
 de Vaux.
 Antonius de Lalain Comes ab Hoochstrate.
 Joannes de Croy Comes de Solre, Baro de
 Molembais.
 Joannes Emmanuel Perez de Gusman Dux
 Medinæ-Sidoniz.
 Cleriadus de Vergy Comes de Champlitte.
 Wolfgangus Guilielmus Comes Palatinus
 Rheni Dux Bavariz.
 ULADISLAUS SIGISMUNDUS REX POLONIÆ ET
 SUECIÆ.
 Carolus Philibertus ab Este Marchio ab Este.
 Paulus Sangro Princeps de Sansevero, Dux
 Turris Majoris.
 Philippus Dux Arschotanus, Comes ab Arem-
 berg.
 Carolus Alexander de Croy Marchio d' Ha-
 vré.

Christophorus de Rye de la Palu Marchio de
 Varambon Comes de Varax.
 Uladislaus Comes de Fürstemberg.
 Joannes Comes Frisiz Orientalis, & de Riet-
 berg & Embden.
 Christophorus Comes Frisiz Orientalis &
 Embden.
 Joannes Udalricus Princeps ab Eggenberg.
 Sdenco Adalbertus Poppel Princeps de Lob-
 kovitz.
 Joannes Georgius Princeps ab Hohenzollern.
Cancellarius. Antonius de Valle Proton. Apo-
 stol. elect. 1599.
Thesaurarius. Ludovicus Verreycken Dominus
 de Hamme & Sart. elect. 1611.
Cui successit. Ludovicus Franciscus Verreycken
 Baro de Bonlez & Gefves elect. 1620.
Secretarius. Antonius Bolle de Pintaflour
 elect. 1599.
Rex Armorum. Joannes Hervart Dominus de
 Zuderhove elect. 1612.

§. VIII.

Philippus IV. Rex Hispan. octavus Ordinis Supremus.

Hunc Principem filium Philippi III. & Margaritz Austriacæ (Caroli Archi-
 ducis filiz) mundo dedit annus Christi 1605. sceptris verò Hispanicis, ac
 Supremo Ordinis Aurei Velleris Principatui, mors Patris ætatis anno sexto su-
 pra decimum admovit; Principem quàm ætate tenerum, tam iudicio maturum;
 qui fortunam primùm quidem faventem expertus, Regem Marochii erectæ ibi-
 dem ab Hispanis arcis præfidiariæ obsidionem solvere compulit; classem Hol-
 landicam triginta navium, mercibus onustarum in potestatem redegit; eosdem
 Hollandos è Moluccensibus Insulis exterminavit; recens in Hispania exortam
Illuminatorum hæresim, nonnullis eorum igni addictis, extinuit; Bredam oppi-
 dum in Brabantiz finibus situm, quod inexpugnabile Hollandi crediderant, ex-
 pugnavit. Inde turbis in Italia exortis nutare ita fortuna cæpit, ut modò Phi-
 lippo, modò hostibus se secundam præberet: demum penitus desciscere visa est;
 dum nimia regionum ministrorum avaritia, austeritas, & quidlibet pro suâ li-
 bidine agendi potestas Catalaunorum primùm, & mox Lusitaniæ totius animos
 ab Hispanica Dominatione ita avertit, ut facta conjuratione Ducem Briganti-
 num Lusitaniæ Regem unanimi voce populus universus proclamaret, eidemque
 sese perpetuæ fidelitatis Sacramento obstringeret: Orientalis quoque Indiæ
 parte magnâ, Brasiliâ, omnibusque portibus maritimis in Africa (Ceutâ dunta-
 xat fidem servante) eandem novi Regis fortunam sequentibus. Qui tamen ca-
 sus magnanimum Principem haudquaquam dejecere, quo minùs in Catalaunia,
 Lusitania, Regno Neapolitano, Belgio hostes iterum iterumque reprimeret.
 Tandem verò pax cum Rege Galliz facta conjugioque firmata est. Post quam
 obtento hærede Carolo obiit anno Christi 1665. ætatis suæ sexagesimo, regi-
 minis quadragesimo quarto. Ordo Velleris Aurei id huic suo Supremo Capiti
 debet, quod & amictus ordinis, qui sub Philippis prioribus jam propè videba-
 tur abolitus, adhiberi rursus sub hoc Principe cæperit: privilegiis insuper iis,
 qui amictum Ordinis gestarent, concessis. Huic Regi suam in Ordinem ad-
 scriptionem debent sequentes:

Franciscus Didacus Lopez de Zuniga & Soto.
 mayor Dux de Bejar.
 Carolus de Lalain Comes ab Hoochstrate.
 Franciscus Thomas ab Oyselay Comes de Cantecroy.
 Ludovicus de Velasco Comes de Salazar Marchio de Belveder.
 Guilielmus de Melun Princeps ab Espinoy.
 Carolus Dux de Troppau Princeps de Liechtenstein.
 Leonardus Helfridus Comes de Meggau.
 Carolus Austriacus Hispaniarum Infans.
 Franciscus Christophorus Comes de Kevenhüller.
 Philippus de Rubempre Comes de Vertain.
 Alexander de Bournouville Comes ab Henin-Lietard.
 Ludovicus Comes ab Egmond Princeps Gauriæ.
 Alexander Princeps de Chimay.
 Honoratus Grimaldi Princeps à Monaco.
 Paulus Savello Princeps de Albano Dux de Riccia.
 Fabricius Caraffa Princeps de la Rochella.
 Marinus Caraccioli Princeps ab Avellino.
 FERDINANDUS I. IMPERATOR, REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
 Leopoldus Archidux Austriæ, Landgravius Alsatia, Comes Tyrolis.
 Albertus Comes de Waldstein Dux de Fridland, & Segan.
 Joannes Comes de Nassau & Catzenelenbogen.
 Alphonsus Fernandez de Cordova & Figueroa Marchio de Priego.
 Georgius Ludovicus Comes à Schwartzemberg.
 Tiberius Vincentius Del Bosco Arragon Velasquez, & Velleraul, Princeps Catholica, Dux de Muselmeri.
 Maximilianus Comes de S. Aldegunde.
 Joannes de Montmorency Princeps de Robeque.
 Maximilianus ab Henin Comes de Bossu.
 Tiberius Caraffa Princeps de Bisignano, Dux S. Marci, Comes à Claromonte.
 Rambaldus Comes de Collalto & San-salvatore.
 Joannes Jacobus Comes de Pronckhorst.
 Ernestus Comes ab Isenburg.
 Octavius Visconti Comes de Gamalerio.
 Ludovicus ab Arragonia - Cardona & Cordova, Dux Cardonæ & Segorbæ.
 Albertus de Ligne Princeps de Barbançon, Comes d' Aigremont.
 Ortho Henricus Fugger Comes de Kirchberg.
 Nicolaus Comes ab Esterhasi de Galantha Palatinus Hungariæ.
 Philippus Spinola Marchio de Los Balbafes.

Godefridus Henricus Comes de Pappenheim.
 Adamus Comes de Waldstein.
 Joannes Baptista de Capova Princeps Caspuli & Conca.
 Paulus de Sangro Princeps de Sansevero Dux turris Majoris.
 Hector Ravachiero Princeps de Satriano.
 Hercules Theodorus Trivulcius Princeps de Mesoco.
 Maximilianus Princeps de Dietrichstein.
 Maximilianus Comes de Trautmansdorff.
 Claudius de Lannoy Comes de la Motterie.
 Balthasar Carolus Austriacus Infans Hispaniæ.
 Franciscus ab Este Dux Mutinensis & Rhegii.
 JOANNES CASIMIRUS REX POLONIÆ.
 Sigefridus Christophorus Baro de Breuner.
 Rudolphus Baro de Tieffenbach.
 Guilielmus Marchio Badensis.
 Franciscus Maria Caraffa Castriot & Gonzaga Dux Nocera.
 Carolus Toco Princeps de Montemileto.
 Philippus Balthasar de Gand dictus *Vilain* Princeps de Masmines Comes ab Isenghien.
 Guilielmus Comes de Slawata, & Klun.
 Wenceslaus Poppel Dux de Sagan Princeps de Lobkowitz.
 Antonius Udalricus Princeps ab Eggenberg.
 Henricus Slick Comes de Passau.
 Octavius Piccolomineus ab Arragonia Dux Amalfitanus.
 Franciscus de Carretto Marchio de Grana.
 Ferdinandus Carolus Archidux Austriæ Comes Tyrolis.
 Philippus Franciscus Dux ab Aremberg Arschot & Croy Princeps de Porcean.
 Sigismundus Ludovicus Comes de Dietrichstein.
 Eugenius de Hennin Comes de Possu.
 Philippus Franciscus de Croy Dux d' Havré.
 Claudius Lamoraldus Princeps de Ligne Marchio de Roubaix.
 Philippus de Croy Princeps de Chimay.
 Eustachius de Croy Comes de Rœux.
 Georgius Adamus Borzita Comes de Martinitz.
 Joannes Ludovicus Comes de Nassau - Hadamar.
 Joannes Alphonsus Pimentel de Quinones Comes de Benevento.
 Nicolaus Maria de Gusman & Caraffa Princeps de Stigliano Dux Sabionetta.
 Didacus Lopez Pacheco Dux Escalonæ.
 FERDINANDUS IV. REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ.
 Paulus Palfy Comes ab Ersleden Palatinus Hungariæ.
 Joannes Weichardus Dux de Münsterberg Princeps ab Auersperg.
 Sigismundus Sfondrati Marchio de Montafié.
 D d 2 Caro-

Carolus Albertus de Longueval Comes de Buquoy.
 Joannes Adolphus Comes de Schwartzenberg.
 Ludovicus Raymundus ab Arragonia Folck de Cardonna & Cordova Dux Segorbæ, & Cardonæ.
 Didacus ab Arragonia-Cortez & Fallajeia Dux terræ novæ.
 Philippus Guilielmus Comes Palatinus Rheni, Dux Baviaræ.
 Joannes Franciscus Trautsohn Comes de Falkenstein.
 Marcus Antonius Colonna Dux de Palliano.
 Franciscus Filomarinus Princeps de la Rocca.
 Joannes Maximilianus Comes à Lamberg.
 LEOPOLDUS I. IMPERATOR REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
 Ludovicus Ignatius Fernandez à Cordova Figueroa-Aquillar, Dux Feriæ Marchio à Priego.
 Emmanuel Lopez de Zuniga & Sotomayor Dux de Bejar.
 Joannes Ferdinandus Comes de Porzia & de Brugnera.
 Bernardus Ignatius Borzita Comes de Martinitz.
 Hannibal Marchio Gonzaga, Princeps S. R. I.
 Joannes Christophorus Comes de Puechaim.
 Carolus ab Este Marchio de Borgomanero.
 Nicolaus Ludovicus Princeps de Piombino, & de Salerne.
 Philippus Emmanuel de Croy Comes de Solre Baro de Molembais.
 Julius Savelli Princeps d' Albano & de Venafro.

Fabricius Pignatelli Dux de Monteleone.
 Franciscus Cajetanus Dux Sermonettæ.
 Joannes Franciscus Desiderius Princeps de Nassau-Siegen.
 Joannes Baptista Borghese Princeps de Sulmone.
 Franciscus Comes Wesselini de Hadad Palatinus Hungariæ.
 Franciscus Comes de Petting.
 Joannes Joachimus Comes de Sintzendorf.
 Joannes Comes de Rothal.
 Sigismundus Franciscus Archidux Austriæ, Comes Tyrolis.
 Nicolaus ab Esdrin Comes de Serini.
 Gualterus Comes de Leslie.
Cancellarius. Robertus de Sceilder Protonot. Apost. & Canon. Cameracensis elect. 1621.
Huic successit. Joannes Ludovicus de la Loo Proton. Apost. & Canon. ad S. Gudilam Bruxellis elect. 1623.
Quem secutus est. Julius Chiffletius Abbas & Canon. Metrop. Vefontione elect. 1648.
Thesaurarius. Henricus Schotti elect. 1646.
Huic successit. Jacobus Bruneau Vice-Comes de la Wastine elect. 1649.
Secretarius. Mathias Rosmarin Sacellanus & Præfectus Oratorii Archid. Alberti el. 1621.
Ei successit. Balthasar Baro de Molinet Secretarius & Consil. Supremi Consilii Flandrici elect. 1646.
Rex Armorum. Josephus Antonius Hervart Dominus de Zuderhove elect. 1635.
Ejus Successor fuit ejusdem filius. Joannes Hervart elect. 1663.

§. IX.

Carolus II. Rex Hispan. Nonus Equitum Aurei Velleris Supremus.

ANnus 1661. Natalitius huic Principi extitit, quem amplissimo Hispaniarum regno, hæredem suspiranti, Maria Anna Austriaca Leopoldi Cæsaris soror incredibili Philippi Patris gaudio peperit. Is quarto ætatis anno nondum expleto Rex factus ætatem minorem sub tutela Reginae Matris exegit, corpore adè imbecilli, ut decennio toto vix pedibus consistere posset. Octodecim deinde annos natus, ut aliquem ex se hæredem regno relinqueret, Mariam primùm Aloysiam Philippi Aurelianensium Ducis filiam; eaque mortuâ Electoris Palatini Philippi Wilhelmi filiam Mariam Annam conjugem duxit, è quibus tamen hærede nullo suscepto, anno sæculari 1700. obiit. Per hunc Regem in Ordinem Aurei Velleris assumpti sunt:

Ferdinandus Bonaventura Comes ab Hararach.
 Theodorus Trivultius Princeps de Mesoco,
 Ferdinandus Josephus Princeps de Dietrichstein.
 Raymundus Princeps à Montecuculi,
 Joannes Hardwicus Comes de Nostitz.

David Ungnad Comes de Weissenwolff.
 Philippus Hyppolitus Spinola Comes de Brouay.
 MICHAEL KORIBIT WISNIOVSKI REX POLONIE.
 Joannes Baptista Ludovisus Princeps de Piombino.

Lauren.

Laurentius Colonna Dux Palliano Comes stabilis Regni Neapolitani.
 Julius Cæsar Colonna Princeps à Carbo- gnano.
 Maffæus Barberini Princeps Palestrinæ Dux Nocera.
 David Ungnad Comes de Weissenwolff.
 Philippus Ludovicus Comes ab Egmond, Princeps Gaviæ.
 Ferdinandus Franciscus de Croy Dux d' Havré, & de Croy.
 Ludovicus de Beaufremont, Marchio de Mes- simieux.
 Joannes Carolus de Batteville Marchio de Conflans.
 Fabricius Caraffa Dux Andriæ.
 Didacus ab Arragonia Dux terræ novæ.
 Theobaldus Marchio Visconti.
 Joannes de la Cerda-Ribera-Portocarero Dux Medinæ cœli.
 Petrus Nunez Colomb-Portugal I. Dux de Ve- raguas & de la Vega.
 Petrus Nunez Colomb- Portugal II. Dux de Veraguas.
 Joannes de Velasco Comes de Salazar.
 Alexander Princeps de Bournonville.
 Albertus Franciscus à Croy, Comes de Meg- hen.
 N - - de Berghes Comes de Grimberghes.
 Alphonfus de Avalos-Aquino Marchio Pisca- riæ.
 N - - Comes de Dietrichstein.
 Carolus IV. Dux Lotharingiæ.
 Alexander Farnesius Dux Parmensis.
 N - - Princeps Cariati.
 Ernestus Dux ab Aremberg Princeps de Chi- may.
 Hector Pignatelli Princeps à Monteleone.
 Antonius à Toledo Dux Albæ.
 Albertus Comes de Sinzendorf.
 Antonius Trotti.
 Leopoldus Ignatius Comes Königseck.
 Carolus Henricus de Lotharingia Comes à Vaudemont.
 Joannes Hubertus Comes Czernini.
 Carolus Ferdinandus Comes à Waldstein.
 Eugenius de Montmorency Princeps de Ro- beque.
 Otho Henricus de Caretto Marchio de Grana.
 Carolus Borromæus Comes ab Arona.
 Fridericus Sforzia.
 Carolus de Guevarra - Arragoni - Borgia Dux Villæ hermosæ.
 Carolus Eugenius Princeps ab Aremberg Dux ab Arschot.
 Cæsar Visconti Marchio Cislagi.
 Nicolaus Pignatelli Dux de Monteleone.
 Sigismundus Helfridus Comes de Dietrich- stein.

N - - Princeps de Pietra percica.
 Paulus Esterhazi de Galantha Palatinus Hun- gariæ.
 Joannes Ernestus Dux ab Holstein-Ploën.
 Octavius Ignatius Dux ab Aremberg Princeps de Barbançon.
 Ernestus Rudigerus Comes de Starhemberg.
 Franciscus Caraffa Princeps de Belvedere.
 Henricus Ernestus Princeps de Ligne.
 Philippus Carolus Dux ab Aremberg & Ar- schot.
 Henricus Franciscus Comes de Mansfeld.
 Joannes Guilielmus Elector Palatinus.
 Joannes Emmanuel de Zuniga Dux de Bejara.
 JOSEPHUS I. IMPERATOR REX HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
 Eugenius Princeps à Sabaudia.
 Antonius Caraffa.
 Helmhardus Christophorus Ungnad Comes de Weissenwolff.
 Adolphus Uratislaus Comes de Sternberg.
 Dominicus Andreas Comes de Kaunitz.
 Wolfgangus Comes ab Oetingen.
 Theophilus Comes de Windisgrätz.
 Ludovicus Comes ab Egmond.
 Ferdinandus Gaston Lamaraldus de Croy, Comes de Roeux.
 Eugenius Ludovicus de Berg Princeps de Rach.
 Eugenius Alexander Princeps de la Tour & Tassis.
 Urbanus Barberini Princeps Palestrinæ.
 Ignatius Velez - Ladron de Guevarra Comes d' Onnate.
 Joannes Emmanuel Pacheco Dux Escalonæ Marchio de Villena.
 Jacobus Franciscus Victor Sarmiento à Sylva Dux de Hyar.
 Emmanuel à Cordova & Figueroa Marchio de Priego.
 Cæsar Marchio Vidoni.
 Franciscus Marquardus Comes de Warten- berg.
 Ferdinandus Guilielmus Princeps à Schwar- zenberg.
 Franciscus Udalricus Comes de Khinski.
 Joannes Quintinus Comes Jörger.
 Franciscus Carolus Liebsteinski Comes de Kolowrat.
 Philippus Colonna Dux de Palliano.
 Jacobus Sobieski Princeps Poloniæ.
 N - - de Castro - Portugal Comes de Lemos.
 Maximilianus Emmanuel Elector Dux Bava- riæ.
 Leopoldus Dux Lotharingiæ.
 Ludovicus Guilielmus Princeps Badensis.
 Rodericus Sylva - Mendoza Gusman Dux de Pastrane & de l' Infantado.

Franciscus Josephus Comes de Lamberg.
 Philippus Sigismundus Comes de Dietrich-
 stein.
 Joannes Adamus Andreas Princeps de Liech-
 tenstein.
 Christophorus Leopoldus Comes de Schaf-
 gotsch.
 Joannes Philippus Eugenius de Merode Mar-
 chio de Westerloo.
 Carolus Ludovicus Hennin Princeps de Chi-
 may Comes de Possu.
 Philippus Franciscus Princeps de Berghes.
 Æneas Comes Caprara.
 Franciscus Maria Caraccioli Princeps ab Avel-
 lino.
 Balthasar Naselli Princeps ab Arragonia.
 Marius Matthæi Dux à Paganica.
 Joannes Christianus Princeps ab Eggenberg.
 Otho Henricus Comes ab Abensberg & Traun.
 Wenceslaus Ferdinandus Poppel Comes de
 Lobkowitz.
 Carolus Philippus Comes Palatinus.
 N - - Ramirez de Avellano Comes
 ab Aquillar.
 Ludovicus Thomas Raymundus Comes ab
 Harrach.
 CAROLUS VI. IMPERATOR REX HISPANIÆ HUN-
 GARIÆ ET BOHEMIÆ ARCHIDUX AUSTRIÆ.
 Joannes Sigefridus Princeps ab Eggenberg.
 Georgius Princeps ab Hassia - Darmstad.
 Antonius Florianus Princeps de Liechten-
 stein.
 Leopoldus Philippus Princeps Montecuculi.
 Georgius Adamus Borzita Comes à Martinitz.
 Maximilianus Comes de Dhaun.
 Joannes Franciscus Comes de Wrmb & de
 Freidental.

Sigefridus Christophorus Comes de Breiner.
 Ferdinandus Augustus Poppel Princeps de
 Lobkowitz.
 Octavius Marchio Capriani.
 Carolus Ernestus Comes de Waldstein.
 Joannes Leopoldus Comes Trautsohn.
 Leopoldus Ignatius Princeps de Dietrich-
 stein.
 Cosmus Claudius ab Ognies Comes de Cou-
 pigny.
 Wenceslaus Albertus Comes de Sternberg.
 Henricus de Melun Marchio de Richebourg.
 N - - Bateville Marchio de Con-
 flans.
 Dominicus Aquaviva Comes de Conversano.
 Leopoldus Josephus Comes de Lamberg.
 Michaël Angelus S. R. I. Princeps & Dux del
 Vasto de Avalos - Aquino Marchio Pesca-
 riæ.
 Leopoldus Dux de Aremburg & de Ar-
 schot.
 Philippus Antonius Princeps de Rubempré.
 Leopoldus Mathias Princeps de Lamberg.
 Fridericus Ernestus Comes de Windisgrätz.
 Carolus Archinto.
 Carolus Thomas à Lotharingia Princeps de
 Vaudemont.
Cancellarius. N. Chiffletius.
Secretarius. Julianus Balthasar Baro de Moli-
 net elect. 1673.
Quem secutus est. Adrianus de Molinet annus
 electionis non constat.
Rex Armorum. N. Munnos Nepos Josephi An-
 tonii Hervart.
 Cujus in minoribus adhuc annis constituti lo-
 co munus id obiit : Carolus de Malboan
 Burgundus.

*Atque hunc ego Equitum Ordinem ex Supplemento magni Dictionarii Ludovici Moreri,
 ut in Prefatione ad Lectorem monueram, desumpsi, Ministrorum nominibus ex
 libro cui titulus : La Toison D'or in hunc locum transcriptis.*

§. X.

*Carolus VI. Imperator, & decimus Ordinis Aurei Velleris
 Supremus.*

CAROLUM Leopoldo Magno Eleonora Magdalena Theresia peperit anno Chri-
 sti 1685. Calendis Octobris, spem alteram Augustissimæ domûs. Cui ipsa
 nascendi conditio coronam triplicem Hispaniæ, Hungariæ & Bohemiæ detulit,
 virtutes verò domesticæ fortunâ quavis superiores ad Supremum Imperatoriæ
 Majestatis fastigium Francofurti anno 1711. summo Principum Electorum con-
 sensu evexere. Ubi inter ipsa inaugurationis solemnia consistenti ad aras Cæ-
 sari elapsus è vagina, quo succinctus tum erat, Magni Caroli ensis haud vanum
 obtinendarum à CAROLO victoriarum omen circumstantibus dedit. Et verò
 non multò post Veneti (dum vastata Peloponeso alias atque alias eorum terras
 hostis barbarus occupat, Corcyræque & cæteris omnibus Reipublicæ ditioni-
 bus

bus discrimen idem minatur) fiduciâ in humanitate, potentiâ, religionéque Cæsaris collocatâ ab eo opem adversus communem hostem implorant; neque defuit justis precibus Cæsar; verum, ut ne quid detrimenti res Christiana acciperet, maturè prospiciens, magnos continuò haberi delectus militum imperat; ingentes armorum apparatus fieri, classémque in Danubio instrui præcipit; ac postremùm *Eugenio*, imò *Christo Duce* (cujus Crucifixi simulacrum ituro in expeditionem *Eugenio* Cæsar dederat, eoque Duce pugnam capeffere & vincere jufferat) ad ipsa propè Petrovaradini mænia, pugnâ cum hostili ducentorum millium exercitu commissâ insignem victoriam, cæsis triginta hostium millibus, retulit. Inde præter complura minoris nominis oppida Temeswarinum, deditioe ab hoste factâ, obtinuit. Mox Taurunum dum obsidet, munitissima immensi exercitûs Turcici, qui ad obsidionem solvendam advenerat, castra perruptis vallis expugnat, cæsoque hostilis militiæ robore, cæterisque in fugam versis, refertis grandi opulentiâ castris potitur. Quam victoriam ipsa continuò Tauruni deditio secuta, eoque bello ingens barbaris terrarum tractus ademptus est. Nec minor ex Italico bello relata est gloria, Siciiliâ omni in manus Cæsaris consignatâ. Atque ita geminum bellum Turcicum Siculúmque quadriennio à CAROLO gloriosè confectum est, quod ut ne rursus in Christianæ præsertim rei excidium exardescere posset, validissima fortalitia adversus communem hostem in Hungariæ Serviæque regnis excitare aggressus est, ut tanto esset diuturnior pacis fructus, quantò longius à subditorum cervicibus barbarorum arma hujusmodi præsidiorum objectu submoventur. Inde ad pacis studia conversus Ostendanam mercatorum societatem instituit; vias usque ad itinerantium delicias reparari fecit; Magnificam illam Divo Carolo Borromæo Dicati templi molem excitavit; vastissimum ac Authore Cæsare dignissimum opus, Augustam nempe Bibliothecam, aut veriùs dixerim Musarum atque Palladis regiam, è fundamentis exstruxit; tranquillam inter præcipuos Europæ Principes animorum consensionem quâ legationibus magnificis, quâ mutuis fæderibus, quâ nuptialibus vinculis, quâ modis aliis stabilire adlaboravit; nihilque omnium, quod non solum Sapientissimi Principis sed & solliciti Patris est, prætermisit. Ejus exquisita regnandi peritia belli pacisque artibus ad communem amicorum æquè ac hostium admirationem exulta, incredibile boni publici studium, rei Christianæ propugnandæ & propagandæ ardor mirificus, æquitatis justitiæque tuendæ cura singularis, incomparabilis in DEUM Superósque religio, quotidianis quâ privatis quâ publicis Divini cultûs exemplis contestata; mens augusta & ampla, atque in id unum, quod virtus suadet, intenta; cæteraque decora tanto Cæsare digna in omnium oculis versantur quotidie, atque ut versentur diu, communibus boni omnes votis suspiriisque precamur.

Præest Is amplissimo huic Aurei Velleris Ordini tertio ab excessu Caroli secundi Hispaniarum Regis anno, quo scilicet Leopoldus I. Imperator devoluta in se Regnorum Hispanicorum Ditionúmque iis adnexarum jura, annuente Josepho I. Romanorum Rege, in Eundem præsentem Procerum Legatorúmque coronâ in aula Viennensi transcripsit. Atque ubi primùm per bella licuit, ornandæ huic nobilissimæ Sodalitati intentus, non modò lectissimum illi heroum florem adlegit, sed & pristinum amictûs Magnifici, festorum, comitorum, cerimoniarúmque usum revocavit, pristinámque instituto tam celebri dignitatem Majestatemque AUGUSTISSIMUS INSTAURATOR restituit. A quo in Augustum hoc Sodalitium adlecti hætenus sunt sequentes:

Reinaldus Dux Mutinæ. Vincentius Gonzaga, Dux de Guastalla. Emmanuel Princeps Sabaudia & Pedemontii. Philippus Ludovicus Comes de Sinzendorff. Wenceslaus Norbertus Comes de Khinsky. Carolus Maximilianus Comes de Thurri & Vallesaxina. Gundakarus Thomas Comes de Starhemberg. Carolus Josephus Comes de Paar. Rudolphus Sigismundus Comes de Sinzendorff. Michaël Joannes Comes ab Althan. Ferdinandus de Sylva Comes de Cifuentes Marchio d'Alconchel. Adamus Franciscus Princeps de Schwarzenberg. Nicolaus Comes Palfy Palatinus Regni Hungariae. Norbertus Comes de Kolovrath. Vincentius Comes ab Oropesa. Wirricus Laurentius Comes à Dhaun, Princeps de Thiano. Josephus Leopoldus Princeps de Bissignano. Franciscus de Blanes Comes de Centellas. Joannes Baptista Comes de Colloredo. Paulus de Sangro Princeps de San Severo. Carolus Albertus Elector, & utriusque Bavariae ac Superioris Palatinatus Dux. FRIDERICUS AUGUSTUS REX POLONIAE, DUX SAXONIAE ELECTOR. Fridericus Augustus Regius Poloniae & Electoralis Saxoniae Princeps. Emmanuel Lusitaniae Infans. Maximilianus Princeps Brunsvico - Luneburgicus. Leopoldus Haereditarius Lotharingae Princeps.	Josephus Comes Palatinus Haereditarius Sultzbachii Princeps. Ferdinandus Maria utriusque Bavariae & Superioris Palatinatus Dux. Leopoldus Princeps Holsato-Schleswicensis. Alexander Princeps de Wurtemberg. Josephus Folch Princeps de Cardona. Maximilianus Guidobaldus Comes de Martiniz. Leopoldus Comes de Herberstein. Philippus Franciscus Princeps de Rubemprè. Fabritius Comestabilis de Colonna. Leopoldus Comes de Schlik. Sigismundus Fridericus Comes Khevenhüller. Claudius Princeps de Lignè. Frobenius Ferdinandus Princeps de Fürstenberg. Joannes Josephus Comes de Wrttby. Emmanuel de Sylva - Mendoza Comes de Galbes. Julius Marchio Visconti Borromeo Aresè. Josephus Princeps de Liechtenstein. Franciscus Marinus Maria Carraciolus Princeps d'Avellino. Joannes Antonius Comes de Zavallá. Alphonfus Princeps de Cardenas Comes della Cherra. Franciscus Stephanus Haereditarius Lotharingae Princeps. <i>Cancellarius & Secretarius</i> Joannes Theodorus L. B. de Imbsen Arcanorum S. C. M. Secretarius, & Secretioris Cancellariae Aulicae Consiliarius, atque Augustissimae Imperatricis Regnantis Secretarius Intimus. <i>Tthesaurarius</i> Claudius Franciscus de Humyn, Vice Comes de S. Alberto. <i>Rex armorum</i> Joannes Baptista ab Isendik. Privatus Caesareus Camerae Quaestor.

Errata sic corrige.

Pap. 15. lin. 9. Proavo lege Abavo. pag. 16. lin. 28. Avo lege Proavo. Ibidem lin. 32. Avum lege Proavum. pag. 88. lin. 14. Unum supra vicenos lege duos supra vicenos : Addendus quippe ibidem lin. 24. post recensitos ceteros Poloniae Reges huic inclyto Ordini adscriptos, FRIDERICUS AUGUSTUS an. 1722. cujus Serenissimi Regis in hunc Ordinem adlectio serius paulò, quàm oportebat, innotuit.

Index Capitulorum & Titulorum.

Caput I. §. 1. Unde Equitum nomen ? quæ dignitas, muniâque Equestris olim Ordinis fuerint	pag. I
§. 2. Quæ auratorum Equitum Origo ac existimatio fuerit, & quis olim ritus in eorum sit creatione adhibitus	4
§. 3. Quæ Equestres nobilium virorum Ordines instituendi causa extiterint, & quo tempore varii, ex his, Ordines conditi sint	9
Cap. II. §. 1. De Authore, tempore & loco instituti Ordinis Aurei Velleris	11
§. 2. Unde celebris illa Aurei Velleris appellatio sit desumpta	14
Cap. III. §. 1. Quanam hunc Ordinem instituendi causa extiterint, & de requisitis Equitum qualitatibus	17
§. 2. De Equitum & ministrorum numero	20
Cap. IV. §. 1. (per errorem omissus) continet Equestris pallii, interioris tunicæ & torquis aurei descriptionem	24
§. 2. Quando Torques aureus gestari ab Equitibus debeat; & quod idem Torques gentilitiis Equitum insignibus adjungatur	29
§. 3. Quid per aureum Vellus colchicum significârit antiquitas	31
Cap. V. §. 1. Institutionis Diploma & primæ Ordinis hujus Constitutiones à Philippo Bono conditæ	34
§. 2. Addita & immutata in Constitutionibus modò dictis	46
§. 3. Constitutiones & Regulæ Ministris Ordinis à Philippo Bono præscriptæ	51
Cap. VI. §. 1. De Magnificis sacrorum solemnibus primo olim Comitiorum triduo celebratis	54
§. 2. Sacrorum Ordinis solemnium Viennæ Austriae sub Augustissimo Cesare Ordinisque Supremo Carolo VI. institutorum descriptio	60
Cap. VII. §. 1. De iis rebus, quæ ante ipsa Generalia Ordinis Comitia pertractari solebant	65
§. 2. De Correctione Equitum & Eorundem ejectione	66
§. 3. De Equitum electione olim fieri solita, & de negotiis, quæ in Comitibus Ordinis tractabantur	68
§. 4. Quid observatum sit olim, si quando novum quendam Supremum Ordo obtinisset	71
§. 5. De Numero loco & tempore Generalium Comitiorum	74
Cap. VIII. §. 1. Sodalitii hujus Equites à solis hodie Ordinis Supremis creati	76
§. 2. Ceremoniarum à sacratissima Cesarea Regiâque Catholica Majestate Carolo VI. Ordinis Supremo in creatione Aurei Velleris Equitum observatarum descriptio	78
§. 3. Ceremoniarum ab Augustissimo Cesare Leopoldo I. dum delegata auctoritate ejusdem Ordinis torquem conferret, adhibitarum relatio	82
Cap. IX. §. 1. Privilegia & immunitates Ordinis hujus Equitibus concessæ	85
§. 2. Aliæ quædam hujus Ordinis prærogativæ & decora	88
Cap. X. Cum decem subjectis Paragraphis totidem Supremos Ordinis cum Equitibus ab iisdem in hunc Ordinem assumptis exhibet	91 & seqq.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

IN THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

REPORT ON THE PROGRESS OF THE WORK

BY

DR. J. H. VAN VAN NEST

AND

DR. J. H. VAN NEST

FOR THE YEAR 1911

CHICAGO, ILL., 1912

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

PRINTED AND BOUND BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILL., 1912

